[redacted]

הצופה

ב"ה, יום שישי, כ"ח אייר תשמ"ו (6.6.1986) • שנה ב' • גליון 14105 • המחיר: 0.80 ש"ח, כולל מע"מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי * מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר־אילן ז"ל

הדלקת הנר

	עו"ש	מוצ"ש
ירושלים	7.04	8.25
תל־אביב	7.22	8.28
חיפה	7.17	8.28
באר־שבע	7.19	8.18
אילת	7.15	8.20

היום

פרשת במדבר

	יום ששי מ"ג בעומר	שבת מ"ד בעומר
הפרק:	תהלים ע"ע־ער	תהלים עא־עב
המשנה:	כלים כה, א־ב	כלים כג, ד־ה
הדף — בבלי:	ביצה סג	גיטין סב
ירושלמי:	תענית יט	תענית יח
ההלכה:	או"ח קס. ד־ו	או"ח קס. א־ב
רמב"ם:	סוטה איסורי	סוטה איסורי
	ביאה ס"ה	ביאה יב־יד
הזריחה:	5.29	5.30
השקיעה:	7.44	7.44
סוף זמן ק"ש:	8.06	8.06

סקרים: ולדהיים ינצח בבחירות ביום ראשון

(ע"ר) — מערכת הבחירות ה־בוה מיותר בקורותיה של אוס־טריה מתקיימת בסוף השבוע, כי אשר הנדשים יפחתו בנשיא הר־יש על רקע סקרים המנבאים ל־מוכיר האו"ם לשעבר קורט ולד־היים נצחון ברור, למרות הא־שמות כי היה מעורב בפשעי מלחמה נאציים.

המחנה של שטיירר סבור כי ב־49.46 אחוז בהקולות, ואילו שט־והא הולה תקווה ב־15 אחוז בהבוחרים שידברו עדיין לא הח־ליטו איך להצביע.

„אך אני די בציאותיים כדי ל־דעת שהסיכויים אינם לטובתנו", אמר אתמול בטהל בעיכת הבחי־רות של שטיירר.

(ראה גם בעמוד 2)

ארצות הברית: פולארד לא היה מקרה יחיד

סנטור אמריקני מגלה: גם ארצות הברית ריגלה בישראל ● ה„וושינגטון פוסט": מספר פעמים נדרשו דיפלומטים ישראלים לעזוב את ארה"ב — רק ה„ק.ג.ב." היה פעיל יותר מהשירותים החשאיים הישראלים

בידי ארצות הברית יש הו־כחות, כי פרשת הריגול שבה מעורב איש הצי האמריקני ג'ונתן פולארד, הנאשם במסי־רת סודות צבאיים לישראל, איננה מקרה יחיד כפי שטוע־נים השלטונות הישראלים — גילה המנהל האמריקני „וו־שינגטון פוסט".

הסנטור האמריקני הדמוקרטי אלן קרנסטון אמר אמש כי גם ארה"ב הפעילה בעבר סוכנים בי־שראל. חוגים ישראלים אמרו אמש כי ההדלפות בפרשה מגי־עות מלשכת התובע הכללי. קר־נסטון דיבר ברשת הטלוויזיה „סי.אנ.אנ." — נמסר אמש ב־הדיה.

בצטטו את דבריו של בכיר ל־שעבר במשרד המשפטים האמ־ריקני, ג'ון דיוויס, טוען העתון כי ישראל ערכה כמה וכמה פ־בצעי ריגול ב־30 השנים האח־רונות, ובעקבות זאת היו מק־רים שדיפלומטים דרשו לעזוב את המדינה. „השירותים החש־איים הישראלים היו יותר פעי־לים מכל האחרים, פרט ל„ק.ג.ב."" אמר דוויס.

מקורות המקורבים לשירותי המודיעין האמריקניים מסרו, כי מקרי הריגול האחרים לטובת ישראל נעשו בשנים האחרונות, אולם המעורבים בהם לא היו ישראלים אלא אמריקנים או יש־ראלים אשר עשו את הדבר מ־תוך תמיכה בישראל ולא תמו־רת בצע כסף.

דובר שגרירות ישראל בוו־שינגטון, יוסי גל, חזר על עמ־דת הרשמית של ממשלת ישר־אל: „פרשת פולארד היא סטיה חריגה מן המדיניות המפורשת של ישראל, המבוססת על אי נ־יהול פעולות ריגול בארה"ב.

אולם דובר הבית הלבן, פיט רוסל, אמר כי השלטונות האמ־ריקניים החליטו להמשיך את ה־חקירה בפרשת פולארד, לאחר שהוא הודה באשמה בפני בית משפט פדרלי בוושינגטון. על ידי הודאתו זו פגע פולארד את הצורך בהשפט פומבי ממושך, שעלול היה לפגוע ביחסים האמ־ריקניים־ישראליים.

(סוף בעמוד 2)

למרות פרשת פולארד: שיתוף פעולה מודיעיני עם ארה"ב

ראש אמ"ן: סוריה עסוקה בבעיות פנים, כוחותיה ערוכים במיגננה

מאת סופרנו הצבאי

ישראל משתפת פעולה עם ארה"ב בנושאי מודיעין — גילה אתמול ראש אגף המו־דיעין במטכ"ל אלוף אמנון שחק, בפגישה עם כתבים צ־באיים לרגל יום חיל המודיעין. הוא הביע תקווה שפר־שת פולארד היא כבר מאחו־רינו.

העיסוק בפרשות המודיעין גרמו לנזק גדול ויש חשש שייפגע עוד נזק אם ימשיכו לעסוק ב־נושא.

ראש אגף מודיעין (אמ"ן) א־מר כי אין דואים הערכות סו־רית חדשה בגולן וגם בלבנון לא חל כל שינוי מזה חצי ש־נה. הסורים נמצאים במערך של מגננה מקיפה אך זו יכולה ל־שמש גם במערך תקיפה.

הוא הדגיש כי סוריה עסו־קה כעת בבעיות פנים קשות ב־של המשבר הכלכלי הקשה שבו היא שרויה ובפעילות חתרנית נגדה על ידי גורמי פנים.

(סוף בעמוד 2)

פעם נוספת — ישראלי נורה במרכז שכם

חיים בן עמי ספג שתי יריות בחזהו בעת שערך קניות

חיים בן עמי, תושב מושב ... נורה ונפצע אתמול בצהריים ב„קסבה" בשכם, בשעה שעמד ליד מכונית הוא נפצע באורח שהוגדר בקל ... בר במטוס לבית החולים „בילינסון", הוא מאושפז במחלקה לניתוחי חזה.

כוחות הבטחון סגרו חלקים גדו־לים של שכם ופתחו בסריקות וב־חיפושים. חקירה הגלתה, כי האיש עמד סמוך לשעה שתיים ושתי די־קות ליד מכוניתו מדגם „סובארו", ברחוב פלשתין, סמוך לכיכר השעון בשכם.

לפתע נורו לעברו שתי יריות, ש־ני הקליעים פגעו בחזהו.

הרופא המטפל בו, אמר אמש כי בן עמי חש בטוב.

בן עמי שהה בשוק בלוויית פועל ערבי. בשעת הפיגוע יכול פתו צבע והכניסם לסכיניתו.

הוא סיפר כי התכוון להשליך אק־דה על פנה לירות בתופסיה. אך הי־בחין בהתקהלים סביבו ולא יכ־היה להבחין מי מביניהם ירה לעב־רו. היא נהג להסתובב בשכם דרך קבע.

הערכה: הפיצוץ אתמול — „לרגל" יום ירושלים

מאת יורם לוי, כתב פתח־תקוה

אשה נפצעה קל ואהרת לקתה בהלם, בהתפוצצות מטען חבלה שהוטמן בין מצרכי מזון, בשוק

פרכל של שלכת „גיותא" בירו־שלים, אמש בשעה 6.15, בעת שבמרכול היו לקוחות רבים ש־ערכו קניותיהם לשבת.

ההערכה היא, כי המטען הונח על ידי החבלנים לרגל „יום ירושלים". המטען הוסתר באחד המדפים, בין

(סוף בעמוד 2)

ראש הממשלה שמעון פרס לפני אלפים בגוש עציון:

זהו לא רק מקום אלא פרק רוטט בחיי העם היהודי

אחד המקומות הבודדים שלא שמעתי על ריבית וגרעון

„גוש עציון איננו מקום בי־לבה, אלא פרק רוטט בחיי העם היהודי" — אמר ראש הממשלה שמעון פרס בעצרת לציון 18 שנה להיהדות ההת־יישבות היהודית בגוש עציון, שנערכה אתמול במרכז גוש עציון.

„מה שאנשי גוש עציון עבלו ... בית הערבה האחרונה ...

בר בלתי יאומן. סבל וקורבנות בצד היישוב. גוש קולם עליה, גוש בונה ארץ, גוש שהוא מש־ענת לעיר הבירה ירושלים".

לפני העצרת נערכו בגוש ע־ציון עדות של „אליצור" לצ־יון חידוש ההתיישבות. בשני מסלולים צעדו אלפי הצועדים לעבר גוש עציון, וביניהם גם קבוצת צועדים של עולי אתיו־פיה שהתיישבו בגוש.

מ־14 הישובים שבגוש שלה נ־ציג שהניף את דגל המדינה. הנואם הבכיר, ראש הממ־שלה שמעון פרס, אמר: „ה־קורת רוח לבוא למקום שלא חייב כסף ובנות כה הרבה. זה אחד המקומות הבודדים שלא שמעתי בו את המלה ריבית וגרעון. „אני שמח לראות 14 ישובים, שלמרות כל התלאות שפקדו את אבות הגוש לא אי־בדו את מאור הפנים ותנופת העשיה", אמר ראש הממשלה...

הסנט אישר אמש את עיסקת הנשק עם סעודיה

וושינגטון (עי"—מ"ע) — ה־סנט אישר אמש לנשיא רייגן לבצע את מכירת הנשק השנו־יה במחלוקת לסעודיה, בשווי של 625 מיליון דולר.

מתנגדי העיסקה, בסנט שבו רוב לרפובליקנים, היו חסרים ביותק קול אחד כדי להשיג רוב של שני שלי־שים, דהיינו 67 קולות, שהיו דרו־שים כדי לבטל את הוטו שהטיל הנ־שיא רייגן בחודש שעבר על הח־לטת שני בתי הקונגרס לבטל את העיסקה.

ההצבעה היתה 66 קולות נגד ה־עיסקה, ו־34 קולות בעד.

רייגן נפגש עם 70 מבין 100 חב־רי הסנט, לפני ההצבעה המכרעת. הפגישה נערכה בסעודה בהיים ב־בית הלבן, ורייגן אמר להם כי עי־סקת הנשק חיונית לאינטרסים ה־אמריקניים במזה"ת.

היועץ המשפטי החדש נפגש עם מפכ"ל המשטרה:

הסיכום: איפול על המשך הדיונים בנושא פרשת ראש השב"כ

היועץ המשפטי לממשלה, יו־סף חריש, הבהיר למפכ"ל המש־טרה, כי החקירה בפרשת ראש השב"כ תחל רק לאחר שהוא ביים את לימוד הנושא. בין ה־יתר סוכם כי בהמשך הדברים — יהיה הכל חסוי.

במפכ"ל המשטרה היועץ המשפטי לממשלה נועדו אתמול לדון בעניין פרשת חקירת ראש השב"כ, בלש־כת היועץ המשפטי לממשלה, ב־משרד המשפטים בירושלים.

על הפגישה סוכם כבר בין מפ־כ"ל המשטרה רב־ניצב דוד קר־אוס והיועץ המשפטי הפורש פרופ' זמיר.

השניים סיכמו כי עם שובו של המפכ"ל מחו"ל, תקויים התייעצות, במהלכה יסוכמו הנהלים של ה־יועץ המשפטי, לגבי הדרך בה תח־קר התלונה נגד ראש השב"כ.

היועץ המשפטי יוסף חריש הב־היר למפכ"ל המשטרה כי הנושא נמצא בבדיקות ראשונות, אך סוכם כי החקירה תחל רק לאחר שהוא ילמד את הנושא.

איומים ברצח על שופט בית המשפט העליון מנחם אילון משום ששחרר בערבות עציר מהמחתרת

במהלך ישיבת בית המשפט המחוזי בירושלים אתמול, שגזר את דינם של שלשה מחברי המחתרת ... האשמים בפרשת המחתרת, נחשפה פרשה של איומים טלפוניים על חיי שופט בית המשפט העליון, מנחם אילון, שהורה לשחררם.

עזר יפה לוי, בהבחנו הדיונים של המשטרה, שגבה את הצהרות מהשופט אילון, דיווח אתמול כי המאיימים בטלפון אמרו כי אם לא יורה השופט להחזיר את רוני גילה למעצר, הוא יירצח.

גם רוני גילה תיאר מסכת של איומים טלפוניים על חייו מאז שיחרורו ממעצר. „מצבים אחדות התקשרו לאשתי ואמרו לה: אנחנו נרצח את בעלך. אני חי בפחד מתמיד. כל בוקר אני צריך בדיקה סביב הבית. אני לא יכול לשלוח את ילדי לחוגים. הם לא יכולים לשחק בחצר. 3 חודשים התגוררתי אצל קרובים בפחד האיומים". קצין במשטרה אישר את הפרטים בעדותו של גילה.

התברר, שגם אישים שהיו אמורים לתת עדות אופי חששו להגיע. אחד מהם, עורך הדין פואד שהאדה, שגילה עבד איתו בקשר הדוק, אמר: „את אחי הרגו, מה אתה רוצה. שגם אותי ירצחו?"

על גילה נגזרה שנת מאסר בפועל (לאחר ניכוי תקופת המעצר) משום שלא הזהיר את התבלון המיבאודי על מטען החבלה המשולבל אצל ראש עיריית אל־בירה. כתוצאה מפעולתו של רוני גילה. נפצע הרבאווי באופן קשה ואיבד את עיניו.

כאשר נשאל על ידי סניגורו, מה יש לו להגיד להרבאווי, פרץ גילה בבכי, והפסק פסוק. גילה שוקל לערער לבית המשפט העליון.

הנאשם האחר, שלמה לויגר, שוחרר. באחר שנגזרו, שלושה חודשי מאסר, הופף את תקופת מעצרו.

התובע ביקש לראות בחומרה את מעשיהם שפגע בנורמות של צה"ל: לא יתכן שצה"ל יסכים לכך שחייל אחד, וצוד קצין, מסכן במודע את חייו של חייל אחר. כל שכן, לא יוכל להחזיר לחיים את שאבד. הנושא צריך לחנך ולהחזיק.

גילה דלווהן הוחזר ביתניים בשירותם בצה"ל. לוחות מגדל את המכולת של שילה, וגילה עובד כסבל במפוריקה.

„מרססי" התחנות מסתמכים על ברכת התנועה הפמיניסטית

מעצרם של ארבעת תושבי בני־ברק ביום שלישי בחשד־דים בריסוס בצבע של תחנות אוטובוס בצורה זהה. הואשר אתמול על ידי שופט השלום, שלו שיטה, מבית משפט השלום בפתח־תקוה. ב־4 ימים נוספים.

שני צעירים נוספים שנעצרו אתר ליום אתמול כשהם מרססים בצבע שחור תחנות אוטובוס. בסמוך לבית החולים בילינסון. נעצרו גם הם ל־4 ימים. כולם החזו בהשדות שיוחסו להם.

נגד שניים מהעצורים הוגשה אתמול לבית המשפט בקשה לעצור עד תום ההליכים. אך השופט כלי שיכן עבט, כי בצל הזמנת העבירה יתן את החלטתו ביום ראשון הקרוב.

בבית המשפט טענה נציגת המשטרה מפקח רינה לוי כי מדובר במאבק גלוי שהולך ומתעצם בארץ ובכוונה „מסע ההשחתה".

סניגורים של העצורים, עו"ד אשר נויפלד, אמר בבית המשפט, כי בעיניו לא זכתה המשטרה לשיתוף פעולה כל כך שלא פקד בתיק זה, ויצרה תגובה של נשים פמיניסטיות שהתריסה על העצבה שמשי האבחייבים.

אבטי עזרה המשטרה עוד 4 חרדים אשר ברשותם נתפס בלכל צבע שחור והחשד הוא כי הם ריססו או צבעו תחנות אוטובוס.

אזרח דיווח לקצין משטרה שנסע ברחוב עזה כי הוא הבחין ב־4 חרדים החודים. קצין המשטרה עקב אחריהם ולאחר מכן הבחין שאחד מהם מסתיר בילכל ובו צבע שחור.

האריבעה נעצרו לחקירה.

כתב פתח־תקוה, כי אתמול נכשלו נבצעים שטסים בין גורמים שונים בעירייה עם הכנהיגות החרדית בעיר כדי להביא להרגעה בכל השסור להתנות האוטובוסים.

ראש העיר, דוד קולק, בתה ביקורת על כך שהמשטרה התערבה להסרת כרזה מתחנת אוטובוס אשר חרדים טענו כי היא פוגעת ברגשותיהם.

הוא הסביר, כי אלו שהכרזה פוגעת בהם יכלו לפנות באותה מידה לעיריית ירושלים, אשר לה חוזה עם החברה אשר מפיצה את הכרזות. והעירייה יכולה היתה לפעול גם כן להחלפת הכרזה.

הוא טען, כי עיריית ירושלים כאז ומתמיד פעלה למנוע פירסום תמונות פוגעות ברשות הרבים, ולא פעם סנפה מבה־קולנוע לפרסם תמונות לא צנועות.

מאות כנסים של חב"ד בסימן „אחדות ישראל"

בברכת חב"ד ברחבי הארץ הולכות ונשלמות ההכנות לקיאת הכנסים שיתקיימו בשבת בשעות אחה"צ, במסגרת הכנסים לאחדות ישראל ולאהבת ישראל לקראת מתן תורה וחג השבועות.

בבאות בתי כנסת בארץ יתקיימו כינוסים לאחדות של עם ישראל. בהתאם לבקשת הרבי מליובביץ', האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון שליט"א.

הרבי אומר שבאחר חג השבועות מזהיר את ענין האחדות. כהר לפני מתן תורה חנו כל ישראל נגד ההר „כאיש אחד בלב אחד". הוא הוסיף. שבמקומות שבהם קשה לעשות את הכנסים בשבת, יש לערוך את הכנסים ביום החול בראש חודש סיון.

דירקטוריון בנק המזרחי התכנס אתמול:

ועדת בייסקי החמירה שלא בצדק עם אהרון מאיר

מאת מרדכי זפט

מועצת המנהלים של בנק המ־זרחי פרסמה אתמול הודעה לדו"ח בייסקי, בה היא מביעה השתוממות על שהוועדה החמירה עם הבנק ומנהלו, בשוד לועדת הבנקים האחרים, הקובעת מבעיות על כך שהוועדה היה צריך להקל עם בנק זה.

בהתייחס למסקנות הוועדה קובעת מועצת המנהלים של המזרחי לאחר עיון מעמיק בדו"ח כי בעקרון יש לבצע את ההמלצות — אולם, צויין, כי אלמלא התליש אהרון מאיר ל־

ההפסר מיותר — ספק רב אם מ־בחינה מוסרית אי היקות יכול ד"ר הדירקטוריון אי בגיד בנק ישראל להעבירו מכהונתו כמנכ"ל הזיכה.

מועצת המנהלים מציגה בהודעתה כי פעולת הוויסות בבנק המזרחי נעשתה מתחילתה ועד סופה על־פי החלטה מפורשת של הדירקטוריון ו־תוך התייעצות עם בנק ישראל ועם ראשיות מוסמכות אחרות אשר יזהרו מפני הסכנה הצפויה לקיום של הבנק אם יפסק הוויסות מבלי שיע־שו כן גם הבנקים האחרים.

צויין כי הסכנה נראתה כה ח־מירה, עד כדי כך שבנק ישראל מ־

(סוף בעמוד 2)

אמונה

אמונה - תנועת האשה הדתית לאומית מברכת את

עשרות אלפי החברים והחברות שהשתתפו בבחירות הפנימיות של

התנועה הדתית לאומית

ואת הצירים שנבחרו לועידה ולמועצות הסניפים.

אמונה

מצפה כי בחירות אלה והועידה הקריבה של

התנועה הדתית לאומית

יהוו ציון דרך במגמה להבראת התנועה ולאיחודה, ומתן ביטוי נאות לכלל ציבור החברים והחברות.

ב"ה

הרבנות המקומית המועצה הדתית הרצליה

למכובדנו ד' אבא סימון־טוב

מ"מ ראש המועצה הדתית ורעיתו

ברכת מזל טוב לנישואי הבת נילי שתחי'

יה"ר שיזכו להקים בית נאמן בישראל

צבי ויס
ראש המועצה הדתית
חברי המועצה והעובדים

בס"ד

לש"ב חיים טוביהו נ"י

מיטב איחולינו וברכותינו
לרגל הצלחתך הגדולה
בבחירות לוועידה הארצית ולמועצת הסניף
בפתח־תקווה
עלה והצלח ויהי ה' עמך!

טובה ואריה לייבמן

לבחור החמד, העילוי החריף

חיים עוזר קוסובסקי־שחור נ"י

בנם של הרה"ג עמנואל ורעיתו איטה שליט"א
איחולים לבביים לארושיו עם בח"ל

משה גלידאי וביתו

חברת ח. ליפשיץ בע"מ
למכירה בבני־ברק
קוטג'ים מפוארים
7 חדרים + מרתף עליון
בהר שלום, ברח' ארזים
052-558151

בצער רב וביגון קודר הננו מודיעים על פטירתו של עטרת ראשנו, איש תם וישר, רודף צדקה וחסד, בעלי, אבינו וסבנו היקר

ר' חיים שלמה חינקיס ז"ל

בן ר' ישראל יעקב ז"ל

הלויה התקיימה ביום רביעי, כ"ו באייר תשמ"ו (4.6.86)

יושבים שבעה בבית המנוח, רחוב הרב הירש 16, בני־ברק

המתאבלים
משפחות: חינקיס
ברנד
וגולדפינגר

קרן יד פנינה

להנצחת זכרה של פנינה בר אילן (שמש) ז"ל

ביום שני, ב' בסיון תשמ"ו 9.6.86 בשעה 11.00 לפנה"צ יתקיים בעז"ה במכללת התלפיות רח' דב הוז 16 תל־אביב

טקס הענקת פרסים

לתלמידות המצטיינות בעבודות סמינריונית

הרצאה: הרב אהרון שמש — זמן מתן תורתנו

למשה גרדין

ברכות מעומק הלב
לקבלתך את פרסי החינוך
של עיריית תל־אביב
פרס המנהל בהצטיינות יתרה
ופרס ביה"ס המצטיין

תלמידי ומורי
תורה ומלאכה

בס"ד

ישיבת בנ"ע נחליאל / מכון ש"ס בש"ס להפצת שיטת הסוגיות
נחלים
טלפונים: 905781; 910968; 915831

הננו להודיע, כי גם השנה נקיים בע"ה

ימי השתלמות לר"מים ולמורים בתושב"ע בשיטת הסוגיות

בקמפוס המרווח של הישיבה

ההשתלמות תתקיים בהנאי פנימיה מלאים. בימים: ראשון, שני, שלישי, י"ד מנחם־אב (10—12.8.86).

המחיר ליחיד 15.00 ש"ח ליום

המעוניינים להרשם ישלחו את שמם וכתובתם ומספר תעודת הזהות בצירוף צ'יק על סכום 7.5 ש"ח דמי רישום, לפי הכתובת: מכון ש"ס בש"ס, ישיבת נחלים, מיקוד 49950.

יתרונות:
• עלות הפנימיה תתממן במלואה.
• הקיים מקבל גמול השתלמות.
• המשתתפים בהשתתפות בני המשפחה יחויבו על פי כמות.

בברכה
מכון ש"ס בש"ס
מחלקת ההשתלמות

אנחנו במשכננו החדש
לרגל ההעברה החל
מבצע שבוע הספר התורני
בתפוצה
רבבות ספרים במחירים ללא תקדים
בני־ברק חזון איש 15 (פינת האדמו"ר מגור)
ירושלים מלכי ישראל 6

ספרים קונים בתפוצה

שבת של אחדות־ישראל לקראת חג השבועות

מאחר שימי הספירה מדגישים לנו את חשיבותה של אהבת־ישראל, וגם חג־השבועות הקרב ובא מעורר על עניין האחדות, שהרי לפני מתן־תורה חנו כל ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד באחדות אמיתית —

מציע ומבקש כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש — בקשה נפשית — לערוך

כנס של אחדות ישראל

בשבת־קודש פרשת 'במדבר', ערב ראש־חודש סיון, בעלות־המנחה,

לאנשים, נשים וטף
(אנשים לחוד ונשים לחוד, כפשוט)

ולעורר בכנסים אלה אודות אהבת־ישראל ואחדות־ישראל.

כדאי לעשות זאת מתוך סעודה ואמירת „לחיים", שעל זה נאמר: „גדולה לגימה שמקרבת".

(במקומות שבהם קשה לעשות זאת בשבת — לערוך את הכנסים בימות החול, בראש־חודש סיון וכיוצא בזה).

ויהי־רצון שהאחדות של כל ישראל תבטל את סיבת הגלות, שהיא שינאת־חינם, ומתוך אהבת־חינם ואחדות אמיתית נזכה לביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

הציבור הרחב מוזמן להשתתף בכנסים. פרטים בכל סניפי צעירי חב"ד, בתי חב"ד ומוסדות חב"ד בארץ.

צעירי אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו

מן המצפה

לאחר הבחירות - המבחן בוועידה

מאה אלף חברים שהצביעו בבחירות לוועידת התנועה הדתית לאומית ומועצות הסניפים הפגינו את כוחה ואת חיותה של הציונות הדתית במדינת ישראל. הם הוכיחו כי תנועה זו שרשמה ירידה בשנים האחרונות התאוששה וצועדת כיום בביטחה לקראת העתיד.

לא נגזים אם נקבע כי זוהי התנועה הפוליטית היחידה במפה המפלגתית הישראלית שהגיעה להישג כה נכבד — במיפקד ובבחירות. זאת גם התנועה הראשונה אשר קיימה בחירות אישיות לפי שיטה מיוחדת אשר אפשרה לכל אחד להיבחר ולהימנות בין הקובעים את דרכה. ועל כך ראשית כל מגיע יישר־כוח גדול לעשרות רבבות החברים שבאו לבחור ולאותם האלפים אשר הציגו את מועמדותם כדי להיבחר. שנית, יש להודות לשתי הועדות — „ועדת־יגר" ו„ועדת־פריבס" שעמלו ללא לאות כדי להרים את קרן הציונות הדתית ולהחזיר את עטרתה ליושנה.

היה זה מראה מרהיב לראות את רבבות החברים — ותיקים וצעירים מתייצבים ליד הקלפיות כדי לתרום את חלקם לשיקום התנועה ולחידוש פניה. הפעם לא היתה זאת הצבעה לפי תכתיב סיעתי נוקשה, אלא על בסיס אישי. ניתנה אפשרות לחברים לבחור בטובים ביותר כדי שייצגו אותם בוועידה ובמועצות הסניפים.

תוצאות הבחירות מורות כי בין הנבחרים הרבה פנים חדשות ומבטיחות מעולם התורה, מעולם האקדמיה, מההתיישבות הקיבוצית והמושבית, מעיירות הפיתוח וכן מבין המתנחלים ביהודה ושומרון, רצועת עזה ורמת הגולן.

לפנינו קשת רחבה של נציגים שבכולם יחד, במעשיהם היום־יומיים מבטאים את היסוד האידאולוגי של הציונות הדתית שסיסמתה היא: ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל.

הנבחרים מייצגים דעות שונות, אך עם זאת יש לקוות שהם מאוחדים בכל הקשור באחדות המעשה, כדי להחזיר לציונות הדתית את המקום שהיא ראויה לו במערכות העם והמדינה.

בבחירות הללו ניתן ביטוי גם למיזוג גלויות — לשילובם של בני העדות השונות כגורמים משפיעים על דרכה ופעולותיה של התנועה הדתית־לאומית.

הבחירות, שבדרך־כלל התנהלו ועברו בסדר מופתי, הן אות כבוד למארגנים שידעו להתגבר על המכשולים השונים שבדרך וכן לציבור והחברים שבהתנהגותם מימשו את זכותם לבחור ולהיבחר.

נפתח דף חדש בחייה של התנועה הדתית־לאומית שאינו מתבסס על משאלות־לב בלבד, אלא על התוצאות והמבטיחות כפי שהן משתקפות עם סיכום מערכת־הבחירות. רבים, הן מבית — בתוך המחנה — והן מחוצה לו, בירכו את הציונות הדתית על הישגה הגדול והמרשים באיחוד. הם נושאים עיניהם לתנועה ציונית דתית חזקה שנחיצותה וחשיבותה אינן מצטמצמות אך ורק בתוך ביתה של היהדות הדתית, אלא חיוניים גם לכלל־ישראל לכל אלה המבקשים לראות במדינת־ישראל — מדינת־היהודים היהודית.

אין ספק, שחולשתה של הציונות הדתית בשבע השנים האחרונות גרמה לא במעט לפירסום ב„סטאטוס־קוו" בענייני דת ומדינה וכן להקצנה הלכה וגוברת ביחסים בין דתיים לחילוניים.

עם התחזקותה של הציונות הדתית וליכוד שורותיה יש יסוד לתקווה כי אכן העטרה תוחזר ליושנה וכי מעתה שוב תקרין שפע רב על המדינה כולה, וגם תביא למפנה ביחסים בין הציבור הדתי לציבור החילוני, תוך ביצור הדדי ובודדי של שבוע בדרכי־נועם על יסוד של סבלנות וסובלנות הדדית.

התחזקותה של הציונות הדתית אף תתרום מחדש לחישול מערכת החקיקה הדתית כדי לשמור על האופי היהודי של מדינת־ישראל.

אחרי שנים של אכזבות — התקוות מרובות הן. כל אחד מבין מאה אלף המצביעים שהתייצב בקלפי נתן ביטוי לתקוותו ולאמונתו כי הנה ימים באים — ימים של התחדשות ותנופה במחנה הציוני־דתי. אולם המבחן האמיתי עדיין לפנינו. ההישגים המרשימים של המיפקד עם התפקדותם של כמאה שישים אלף איש, והתוצאות הבחירות לוועידה ולמועצות־הסניפים בהם נטלו חלק למעלה ממאה אלף איש, ייבחנו ביכולתם של אלף צירי הוועידה ליישם הלכה למעשה את התקוות שתלו בהם ובראש וראשונה להביא לדה־סיעתיזציה של התנועה, שהיא תנאי חיוני כדי להעלותה מחדש על המפה הפוליטית־מפלגתית כגורם משפיע וקובע בחיי העם והמדינה בכלל וביהדות הדתית המאורגנת בפרט.

אחד המבחנים החשובים הוא — מידת יכולתם של הצירים להביא לחידוש פני התנועה והנהגתה ע"י שילוב הדורות ובני העדות השונות תוך קפידה להציב את האיש הנכון במקום הנכון, על פי כישוריו ויכולתו לזכות באמון הציבור הרחב מעבר למסגרת התנועתית־הפנימית שהרי אחד המבחנים החשובים שעדיין לפנינו לזכות באימון הציבור הרחב כוונתו בהצלחת הציונות הדתית בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות.

מובן, שלא קל לחולל תמורות אחר תקופה ארוכה של מישטר־סיעתי שלא תמיד הצטיין בראייתו הרחבה ומכל־מקום גם נפגם כושרו להתמודד כראוי בכל הקשור בחזוויית דרך רעיונית ומדינית, מתחייב מתנועה דתית־לאומית הנושאת את עיניה לבניין ארץ־ישראל על פי תורת ישראל.

אם התנועה הדתית־לאומית חפצה חיים היא, אם יש את נפשה לפתוח פרק חדש של חיי חזון ומעש בחיים־מדינתיים, עליה להפיק לקחים מכשלונות העבר כדי לבנות את עתידה על יסודות איתנים ומוצקים ביותר כשהיא משוחררת ממאבקים פנים־סיעתיים ואישיים.

התנועה הדתית־לאומית חייבת להציג את הגדרה התנהגותית שלה וכן את תעודת־זהות שלה. אחרי שבמשך שנים נטשטשה דמותה והיתה בציבור מוסרת דרך ועקביות בעשייתה הפוליטית והמגמתית ותוכניות. אמנם יש לציונות הדתית תעודת־זהות משלה ולאמיתו־של־דבר אינה זקוקה לתעודות חדשות, אולם אחרי שכתוצאה מנסיבות שהזמן גרמן נטשטשה הזהות הרעיונית והפוליטית מחובתה להחזיר את העטרה ליושנה גם בתחום חשוב זה.

המיפקד והבחירות היו בבחינת ציוני־דרך למסורת הנכספת של חידוש והתחדשות הציונות הדתית. גם החלטת מצ"ד להתפרק ולשוב את שורות הציונות הדתית ולהתחבר מחדש עם סיעת המפד"ל בכנסת הם ציון־דרך חשוב בכיוון הנכון. אך כאמור, המבחן האמיתי הוא בוועידה. היא תקבע אם אמנם הציונות הדתית החזירה את העטרה ליושנה? משום כך, יש להכין כראוי את הוועידה, כדי למנוע מראש התרוצצות של אלף דעות בתוכה. דרושה הידברות והתחברות לפי הענינים שעל הפרק, כדי להבטיח את הצלחת הוועידה וחידוש פניה של התנועה והנהגתה.

יש לקוות ששתי הועדות החשובות שראשיהן ידעו לנווט את הספינה התנועתית בתבונה ולעת הצורך גם בעוז־רוח, יתרמו מנסיונם ומיכולתם להצלחת הוועידה אשר על פי החלטותיה ועל דרך בה תבחר את ההנהגה נוכל לברך על המוגמר ולהתברך בחידוש פניה של הציונות הדתית.

הציונות הדתית עלתה על הדרך הנכונה. מאה אלף בוחרים שהביעו בה את אמונם נושאים תפילה בלב כי בעשיית מעשה ידיה של התנועה יכוננו לעד לתפארת כלל ישראל.

עלה בעלה!

הפיצוץ בירושלים

(סוף מעמוד ראשון)

שקיות קמח וקטניות, ליד מחלקת החלב.

מההתפוצצות נפגעה קל אשה מ־רסיסים. היא יצאה מהחנות ותושבת העיר שנקלעה למקום לקחה אותה במכוניתה לבית בקרית היובל.

אשה אחרת, הלן שניד לקתה ב־הלם קל. היא אחזה בבתה הקטנה ה־יושבת על שפת המדרכה ומררה ב־בכי. היא הספיקה לספר, כי היתה גם בפיצוץ לפני שנתיים שהיה ב־רחוב יפו, וגם אז שיחק לה מזלה והיא לא נפגעה.

אמבולנס של מד"א העביר את האם ובתה לביה"ח שערי צדק.

החנות שנתה במהירות כהקקחות, ותוך דקות מעטות הגיעו למקום כו־חות משטרה גדולים, בפיקודו של מפקד משטרת ירושלים, תת ניצב חיים אלבלדס.

מעוצמת הפיצוץ עפו מוצרים ר־בים מהמדפים. מוצרים אחרים נש־פכו, ובקבוקי פלסטיק של מיץ נק־רעו ותוכנם נשפך על הרצפה.

חבלני המשטרה החלו לסרוק ב־יסודיות. הם השתמשו בכלבי גישוש ובמכשור לגילוי מתכות, כדי לוו־דא שאין מטענים נוספים. מבדיקת החבלנים התברר, כי היה זה מטען קטן מימדים.

שיתוף פעולה מודיעיני

(סוף מעמוד ראשון)

בהביעו דעה על הפעילות של ירדן לקירוב בין סוריה ועיראק אמר ראש אמ"ן שלדעתו לא תי־ווצר הבנה בין שלושת המדינות שיש לה משמעות לגבי ישראל. עם זאת, צריך לקחת בחשבון ש־עלולה להיווצר לטווח ארוך חזית מזרחית נגד ישראל.

לגבי מצרים אמר כי יש לה אינ־טרס לשמור על המצב הקיים ב־יחסים באיזור.

מדבריו על פעולות המודיעין ב־מלחמת שלו"ג, אמר כי אחד הלק־חים הוא להגביר את המודיעין ב־שדה, בנושא זה נעשו צעדים ש־יושמו כבר מבצעית.

האלוף שחק אמר כי לסוריה יש כבר היום טילי קרקע—קרקע מסו־גים שונים אך היא מבקשת לרכוש ציוד משוכלל יותר מברה"מ. ה־שיחות שנהלו לאחרונה בין סו־ריה לברה"מ נסבו כנראה על אס־פקת ציוד לחימה נוסף לסוריה.

הפעילות של ארה"ב נגד הט־רור הלובי גרמה לנשיא סוריה אסד לחשוב פעמיים לפני שיבצע טרור. עם זאת ממשיכה סוריה במעורבות בטרור בחו"ל.

האלוף שחק גילה גם כי קיבל בשנת התקציב הנוכחית העדפה ב־היקף התקציב והאנשים.

עדיין אין הסכמה על מינוי הנגיד החדש

שר האוצר מתנגד לעדי אמוראי — מועמדו של פרס ● ההסכם הקואליציוני אינו מאפשר מינוי לתפקיד זה בלי הסכמה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

עדיין אין הסכם בעניין מי־נוי נגיד חדש לבנק ישראל. את־מול קיימה פגישה בין ראש ה־ממשלה שמעון פרס, ושר האו־צר משה נסים בעניין מינוי ה־נגיד, אולם שני האישים נשארו בעמדותיהם.

ראש הממשלה הציע את מינויו של סגן שר האוצר עדי אמוראי, ואילו שר האוצר אמר כי אין למנות לתפקיד אדם הבא משירות מהמערכת הפוליטית.

ככל הנראה ייעשה מאמץ נוסף להגיע להסכם עד לישיבת הממ־שלה ביום ראשון.

הועלתה אפשרות כי אם לא יהיה מועמד מוסכם, אזי ראש הממש־לה יציע את מועמדו בישיבת הממשלה והיא תחליט אם לאשרו או לדחותו.

אפשרות נוספת היא שבינתיים ימונה למשנה לנגיד מר ויקטור מדינה — כיום מנהל המחלקה המוניטרית בבנק ישראל.

יתכן שהעניין בממשלה לא יתקיים כלל ביום ראשון. זאת, כיוון שעל פי ההסכם הקואליציוני אין להביא מינויים בכירים מסוג זה של נגיד בנק ישראל בלי הס־כמה של שתי הסיעות הגדולות.

שר האוצר משה נסים אמר אתמול כי אין להעלות על הדעת שתהיה הפרה של הסכם זה.

הרצוג סירב לגנות את מועמדותו של ולדהיים

וינה (עי"ט) — ימים אחדים ל־פני הסיבוב השני של הבחירות לנשיאות אוסטריה, העומד להי־ערך ביום א' הקרוב, העניק נ־שיא המדינה חיים הרצוג ראיון לעתון האוסטרי „קורייר", ובו נמנע מלהתייחס למועמדותו של ד"ר קורט ולד־היים, בהקשר של עברו הנאצי.

עם זאת אמר הנשיא, כי מן ה־ראוי לשאול אם האוסטרים מבינים את הרגישות העמוקה של החברה הישראלית כלפי כל דבר הקשור ב־שואה. „שליש מבני עמנו הושמדו בשואה".

עם זאת נמנע מלהתייחס למועמ־דותו של ד"ר ולדהיים, בציינו, כי כנשיא של מדינה דמוקרטית אין הוא רואה מקום להגיב על המהלכים הד־מוקרטיים במדינה דמוקרטית אח־רת.

בעקבות הודיעות על עברו הנא־צי של ולדהיים, הועלתה הצעה ב־ארה"ב לאסור את כניסתו לתחומיה. ההחלטה בעניין זה צריכה להתקבל ע"י שר המשפטים האמריקני, אד־ווין מיז. אולם, מקור של משרד המשפטים מסר, כי הוא לא יקבל את החלטתו לפני הסיבוב השני של הבחירות.

דובר משרד המשפטים האמריקני אמר כי נציגי השלטונות האמריק־ניים צריכים להיפגש עם פרקליטיו של ולדהיים לפני קבלת ההחלטה ו־את זאת אין אפשרות לעשות לפני יום א'.

השבועון האוסטרי „הקנפרסה" כ־תב כי הקונגרס היהודי הציע תשלום בסך 150 אלף דולר לפרטיזן לשע־בר, מחברי המפלגה הקומוניסטית, היוונית, כדי שיעיד עדות שקר נגד ולדהיים.

אהרון מאיר נישא על כתפי הצועדים החוגגים

מנכ"ל בנק המזרחי השתתף אתמול בצעדה ● חברי גוש עציון הזוכרים אותו מימי המצור, הצטרפו אתמול לריקודים

מאת סופר „הצופה"

קבוצת הצועדים של בנק ה־מזרחי המאוחד זכתה אתמול ב־מקום הראשון בצעדת גוש עצי־ון—ירושלים שנערכה בהשתתפות אלפי צועדים לרגל יום י־רושלים.

קבוצת „בנק המזרחי" בתלבו־שת כחול לבן בת 63 משתתפים, בלטה בהופעתה וכבשה את הש־מת ליבם של רבבות החוזים ב־מצעדי שקיבלו אותם בתשואות ר־מות ובהתלהבות.

בין צועדי בנק המזרחי היה גם המנכ"ל אהרון מאיר, המשנים ל־מנכ"ל, מנהלי סניפים, מנהלי א־זורים ונציגי הסניפים.

הקבוצה, תחת פיקודו של אלי־יהו חן־ציון ודוד אלון, צעדה בסדר מופתי כשבראש נישא דגל המדינה ודיגלו של הבנק.

בתום הצעדה כשנתבשרה הק־בוצה על זכייתה במקום הראשון נוצרו סביבה מעגלי רוקדים וא־לה נשאו על כתפיים את המנכ"ל אהרון מאיר שהתרגש עד כדי דמ־עות.

אל הרוקדים הצטרפו אנשי גוש עציון שבחלקם עוד זוכרים את אהרון מאיר כמי שפעל בימי המ־צור בגוש כחבר משאות יצחק ואחר נפל בשבי.

דברי ברכה לקבוצה המנצחת השמיעו חנן פורת מכפר עציון, שהעניק גם את הגביע לנציג ה־צועדים, אליעזר שוימר — סגן מזכיר הבנק.

הפגזות כבדות בביירות – התמודדות בין תומכי אסד לתומכי ערפאת

ביירות ומכאן (עיר—קייס) — קרבות כבדים של ארטילריה ו־רקטות התחוללו אתמול במחנות הפליטים בביירות, במקביל, נ־ערכו כוחות צבא ומשטרה ב־רחובות, שנתגבשו קשות במהלך הלחימה. עד כה נהרגו כ־80 איש.

הלחימה במחנות הפליטים הנמ־שכת כבר שבועיים — התלקחה שוב אתמול בשעות אחר הצהריים, וב־ערב הופעלו תותחים כבדים. שלוש מחנות הפליטים נהרדו מספם לפעם לקול רעם מחריש אוזניים של ההפגזות הכבדות, במהלך הלחימה בין המחבלים הפלסטינים למוסלמים השיעיים הנתמכים ע"י סוריה.

כוחות „אמל" שהקיפו את שלושת מחנות הפליטים — סברה, שתילה וברג' אלברג'נה — נטשו את עמ־דות במקומות אלה והקיפו את כוחם לעבר סריע ג'דידה, כדי למוטט שם את המיליציות „תנועת 6 בפברואר" המזוהות ע"י שיעים אוהדי הפלס־טינים.

אסד נגד ערפאת

„מלחמת המחנות" המתחוללת ע־תה נושאת את כל הסימנים של מ־בחן כוח קטלני בין נשיא סוריה חאפז אל־אסד לבין מנהיג אש"ף יאסר ערפאת.

עוצמת הקרבות עוררה ניחושים בדבר האפשרות שערפאת הספיק או־לי לאסוף מספיק אנשים ונשק בלב־נון, כדי להקים מחדש את „המ־דינה בתוך מדינה" שהתקיימה ל־פני כניסת צה"ל ללבנון ב־1982.

[illegible]

ראש המחלקה המדינית של אש"ף, פרוק קדומי, איים אתמול ב־רבת עמון, כי הפלסטינים יחזרו ללבנון.

קדומי אמר את דבריו בשיחה ע־תונאית עם כתב פריע ברבת עמון, הוא ציין, כי לבנון היא „ים־הום הטבעי" להפכת הפליטים הפלסטי־נים, והשלטונות הלבנוניים הבטיחו לחדש את תעודות המסע לפלסטי־נים.

קדומי ניסה לטעון כי הפלסטינים הם „יסוד מאזן" בלבנון והנוכחות במדינה זו תהיה גורם חיובי בהתפ־תחות מצבה המדיני, הכלכלי והבט־חוני. הוא גם סיפר שהיחסים בין סו־ריה ואש"ף מתפתחים בצורה טובה מאוד...

עצרות זכרון והודיה לרגל יום ירושלים

מאת יורם לוי, כתב „עתים"

באתר ההנצחה בגבעת התח־מושת בירושלים נערך אתמול אחר הצהרים טקס האזכרה ה־ממלכתי לזכר הנופלים בקרב על איחוד ירושלים, במעמד נ־שיא המדינה חיים הרצוג, נשיא בית המשפט העליון השופט מ־איר שמגר, ראש עיריית ירוש־לים מר קולק, מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס, הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי, אלוף פיקוד המרכז אהוד ברק, אלוף פיקוד המרכז במלחמת ששת ה־ימים עוזי נרקיס, קציני צה"ל בכירים ביניהם אלוף יצחק מר־דכי, משפחות שכולות, לוחמים ומאות בני נוער.

הטקס נפתח בהדלקת אש תמיד על ידי אם שכולה. לאחר מכן הוד־לקו 6 לפידים באש שהודלקה ב־אנדרטאות הזכרון המוארות בירוש־לים לזכר הנופלים במלחמה על ה־עיר, לאחר מכן אמר אב שכול תפי־לת „יזכור".

בשעות אחה"צ התקיימה ברחבת הכותל עצרת הודיה חגיגית בהש־תתפות ראש הממשלה יצחק ש־מיר, הרבנים הראשיים, הרב ישראל לצה"ל האלוף גד נבון ונאמנים ר־בים.

בשעות הצהרים התקיימה עצרת התייחדות זכרון לזכר 3000 עולי אתיופיה שניספו בדרכם לישראל. הטקס התקיים ב„יער קדושי אתיופ־יה" ליד קיבוץ רמת רחל. אנשי ה־עדה החליטו לקיים את טקס הזכרון מדי שנה ביום ירושלים, היא העיר לה הם כמהו כל השנים.

אירועי „יום ירושלים" נחתמו א־מש בצעדה המסורתית של תלמידי „מרכז הרב" מישיבתם אל רחבת ה־כותל ולאחר מכן בצעדת „גוש א־מונים".

הושגה הצעת הסדר לרוכשי הדירות בחברת גינדי

מותו של גינדי – תוצאות עבירה על „לא תעמוד על דם רעך"

— אומר השר יצחק מודעי ומאשים שעיכובים בירוקרטיים בהעברת הסיוע לחברתו גרמו למותו ● בתחילת השבוע אמר גינדי לשוטר שבכוונתו לשים קץ לחייו

מספר האשמות נשמעו אתמול בקשר להתאבדותו של הקבלן אברהם גינדי. שר האוצר לשע־בר, יצחק מודעי גינה את העי־כובים הבירוקרטיים להעברת ה־סיוע לחברתו של גינדי.

מודעי סיפר כי הובטח לגינדי סיוע כשם שהובטח ל„סולל בו־נה", למרות הפצרותיו. התמהמה הסיוע „גרמה זו של וכחנות ב־מקום ההתחשבות ביה"ת הביאה ל־עבירה על הלאו של לא תעמוד על דם רעך" — אמר מודעי.

מהמשטרה נמסר שבתחילת ה־שבוע אמר גינדי שבכוונתו לשים קץ לחייו, ואי אפשר יהיה למנוע זאת ממנו.

סביון שקעה בהלם. השמיעה רעייתו של גינדי האשמות כבדות, באוזני אנשי „מגן דוד אדום", כלפי השלטונות והמשטרה על ש־לא באו לעזרתו, למרות שידעו על דכאונו בעקבות העיכובים ב־מסירת הדירות ללקוחותיו.

מחקירת התאבדותו של הקבלן אברהם גינדי עולה, שהחומר הדל־יק ששפך על עצמו, היה בתוך בקבוק בושם גדול של אשתו.

המשפחה מתנגדת לבקשת המש־טרה לערוך נתיחה שלאחר המוות. אחיו אמר אתמול כי נסיבות ה־מקרה ברורות, ואין כל צורך ל־נתח את הגופה.

גינדי נתגלה אתמול בלהבות ב־תחתית בריכת השחיה, שהיתה מ־רוקנת ממים, על ידי אשתו רינה, ששמעה את זעקותיו אתמול סמוך לשעה 4 לפנות בוקר.

האשה ניסתה לכבות את האש בעזרת זרנוק מים — אך ללא הועיל.

משיחזור האסון עולה, כי גינדי הצליח לחמוק בלילה ממיטתו. אש־תו היתה לצידו בכל שעות היכ־מה ודאגה שלא יבצע מעשים נואשים. הוא הצליח לצאת מן החדר והעדיף לבצע את זממו בבריכה הריקה, מתוך דאגה ש־הלהבות, לא יפגעו בדירה עצמה.

בעת האסון היו בבית שלושה מבין ארבעת ילדיו, איתי, בן 11, חן בן 18 חצי, ודיד בת 17 ו־חצי. הבת התחילה לא היתה בבית. חן רק יחד עם האם לנסות לכבות את הגופה הבוערת, עדיין, והיה עד למחזה הנורא בתחתית הבריכה.

סגן נשיא בית המשפט המחוזי ב־תל אביב ד"ר אליהו וינוגרד נעתר אתמול לבקשת שתי חברות של אברהם גינדי („אברהם גינדי" ו־„גני אביבי") לקיים אסיפות נושים לצורך דיון בהצעת הסדר של ה־חברות לנושים.

הצעת ההסדר, שהוגשה על ידי עורכי הדין בנימין קרייתי וד"ר גדעון קליגמן. בצ־עה לנושים תנ־אים, שלפיהם יקבלו את החובות המגיעים להם.

בהודעה שנמסרה על ידי חברת אברהם גינדי נאמר, כי הבקשה נועדה להציג ההסדר שלפיו יובט־חו כל נושי החברה, ובראש ורא־שונה רוכשי הדירות.

פרשת פולארד

(סוף מעמוד ראשון)

„הוושינגטון פוסט" כותב, כי אחד האנשים הראשיים של ה־רשת שסייעה בידי פולארד „להשיג סודות צבאיים הנוגעים למדינות ערב. היה מעורב גם בפרשה של גניבת מטען אורניום בשביל יש־ראל. בהסתמך על „מקורות יהו־דיים" מציין העתון, כי תאריך הלידה של רפי איתן, מתאים לזה של אחד מארבעה סוכנים יש־ראליים שנחשדו בגניבת 100 ק"ג אורניום מועשר, לאחר ביקור ש־ערכו במרכז גרעיני בפנסילבניה בספטמבר 1968.

בתום היום הראשון של משפט פולארד טען התובע הכללי, די־ג'נובה, כי רפי איתן, הכן אלוף משנה אביאם סלע מחיל ה־אויר, ושני דיפלומטים ישראליים היו מעורבים בפעולת הריגול.

בתוך כך נמסר, כי התובע ה־פדרלי במישפט פולארד, ג'וזף די ג'נובה, אמר כי ממשלת ארה"ב שומרת לעצמה את הזכות לדרוש עונש מאסר כבד לנאשם.

פרקליטו של פולארד אמר ב־אותו ענין, כי הוסכם עם הת־ביעה שהיא לא תדרוש להטיל על שולחו מאסר עולם, אולם היא לא ויתרה על האפשרות לדרוש מאסר ממושך.

השופט, אברי רובינסון, לא גי־לה לפי שעה מתי הוא עומד לתת את פסק דינו במשפטו של פו־לארד.

דירקטוריון בנק המזרחי

(סוף מעמוד ראשון)

מצא לנכון לסטות מהמדיניות ולהתיר לתת לחברה זוה, שנרכשה במיוחד למטרת הויסות, הלוואות וזילות ב־מט"ח לשם מימון הויסות כשהלו־אות אלה מובטחות בבטחון המניות הבנקאיות שנרכשו בכספי ההלוו־אות בלבד.

הדירקטוריון גם מביע תמיהה על כך שהוועדה מצאה לנכון להשוות עם מר מאיר עד כדי נשיאות אח־ריות פלילית ואזרחית, מבלי שי־פעל בביטול בניגוד להחלטות הדיר־קטוריון. צויין כי הדיעה שהתנגדה לוויסות היתה דעת יחיד ואילו ה־דירקטוריון החליט חד משמעית ב־עד הויסות והמנכ"ל היה חייב ל־פעול בהתאם.

הדירקטוריון הודיע אתמול כי מ־תוך השוואת ממצאי הועדה לגבי הבנקים השונים, מתצדיק ומהיושר היה צריך להקל עם בנק המזרחי ומנהלו ובודאי שלא היה כל מקום להחמיר עימם.

בהודעת דירקטוריון בנק המזרחי הובע גם צער על „שהממונה על שמירת החוק בישראל" (הכוונה למשרד היועץ המשפטי לממ־שלה) מיהר, שלא כמקובל, לפר־סם בכלי התקשורת כי היא מכין כת־ב אישום נגד בנק המזרחי ע"י ש־התנה כביכול, מתן אשראי ברכישת מניות ישתיכי פגיות במכר וצור הוך הבטחה שקרי.

תגובה שלילית ממצרים לנכונות ישראל לפשרה בבוררות על טאבה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

התשובה המצרית להצעות ה־פשרה האמריקניות על טאבה היא שלילית — כך התברר ב־ימים האחרונים לאחר התייעצות מצרית בדרג גבוה.

בהצעות אלה, שנתקבלו על ידי ישראל כפשרה, נאמר שכל צד יס־ביר בנפרד לשאלה שהוצגה לבורר, את מסגרת השאלה מבחינתו, לגבי המיקום המדוייק של הגבול הבינ־לאומי בטאבה.

יתכן שהעמדה המצרית נובעת גם מן העובדה שמצרים מסרבת להחזיר את השגריר לישראל. שכן לפי ה־הסכם אם יושג הסכם על שטר ה־בוררות בטאבה — צריכה מצרים להחזיר את השגריר.

כעת מתברר כי המדיניות של ה־שר עזר ויצמן, שהאיץ בשר החוץ ג'ורג' שולץ, לבוא לביקור באזו־ר כדי להרה את תהליך הנורמליזציה בין ישראל למצרים, היתה מדיניות מוטעית ושולץ צדק כאשר החליט שבמצב הנוכחי אין סיכוי להתקד־מות.

צד"ל פוצץ 14 בתים בתגובה על רצח

כוח של צד"ל פשט ביום ר־ביעי בלילה על הכפר הזכאן בי־דרום לבנון, פיצץ 14 בתים ו־עצר 5 חשודים בפעילות חבל־נית.

כתב עתים בצפון מוסר, כי ה־פעולה באה בתגובה על רציחתם של 5 מאנשי צד"ל והם כמפקד ג־דוד, בעת שהיו בכפר במסגרת מי"ם לישובו כחודש. הבתים ש־פוצצו היו באותו איזור בו נמצאו גופות הנרצחים.

טאבה - כמשל

בקצרה העט
מאת צב

נדמה שעתה כבר נוכחו הכל כי הנושא ששמו טאבה הוא פרשה בדוק בשביל המצרים ובראשם, כמובן, הנשיא מובארק — לתחל בישראל כדי שלא לקיים את הסכם „קמפ־דיויד" ולעשות לעצמם „רה־ביליטציה" בפני מדינות ערב על חטא החתימה עליו.

בנוהג שבעולם: כאשר שני אנשים או גופים הולכים לבוררות — כל צד זכאי להעלות כל טיעון שבעולם אשר לדעתו של אותו צד עשוי לסייע בידיו. אין בהס־כם „קמפ־דייוויד" שום פיס־קה אשר תגביל זכות זו. לא ש־מענו מעולם, ש־יש זכות לצד א־חד לצמצם את זכותו של הצד האחר ולהכתיב לו מה מותר לו לטעון ומה לא. המצרים רוצים, במלים פשוטות, שישראל תבטיח מראש שלא תטען דבר שיש בו משום פגיעה אפשרית בטיעונים שלהם.

לאמיתו של דבר, הסירוב המצרי לקיים מה שה־הסכם מטיל עליהם, לא היה משתנה גם אילו ישראל היתה מסלקת ידיה מהתביעה על טאבה. או אז היו נאלצים המצרים לחפש להם אמתלה אחרת לסירובם.

רק לפני חודשים מעטים סיפרו לנו אישים בכי־רים ישראליים, שהמצרים מבטיחים שאם רק תסכים ישראל לבוררות — מאותו רגע ואילך יוסרו כל המכשולים שבין שתי המדינות וכל העניינים ה־בילטרליים, ימצאו את פתרונם ובכלל זה, החזרת השגריר המצרי לתל־אביב. והנה, כאשר ממשלת ישראל החליטה כן — „דוהרים" המצרים את ההפשרה, עד לחתימה על נוסח שטר הבוררות. וכאן מצאו המצרים כר נרחב לסחבת על ניסוחו של אותו שטר.

בכל פעם שהחבורה הישראלית—מצרית, מתכנסת בהרצליה או בקאהיר, אנו מתוודעים לישיבות ארו־כות ולהודעות אופטימיות המתבררות כמחוסרות יסוד. הנוסחה שלפני האחרון, שקיוו כי מצרים תסכים לו היה, באשר לשאלה לבוררים מה הגבול הנכון („קורקט") בין מצרים וישראל. מה יותר פשוט מזה? כלום לא זה מה שהבוררים חייבים להחליט? לפגישות האחרונות הגיע שליח חשוב ממשרד המשפטים של ארצות הברית, שבקיאותו בניסוחים משפטיים אינה מוטלת בספק ובזיוותו מחוקת המלה „קורקט". אך גם קרבן זה לא הועיל: בעת הדיונים הכריז נשיא מצרים שמצרים לעולם לא תוותר על טאבה. אם כן — מה משקלו של ההסכם ומה טעם לבוררות?

ייתכן שהפשרת היחסים עם המצרים חשובה יותר מטאבה ויריתם על העליונה לאחר שהם כבר הפיקו את כל הרווחים והתועלת שהסכם „קמפ־דייוויד" העניק להם, עד שמצבם אינם זקוקים עוד להסכם. אדרבה, הם היו שמחים להיפטר מהתוסורת הזאת. אבל גם אם ישראל תוותר על טאבה בלי בוררות (ואיש אינו מציע זאת) שכן ה„בוררות" כמי שרו־צים אותה המצרים, ממילא אין לה שום אלמנט של מושג זה — לא תפתור דבר משום שהמצרים משום מה אינם רוצים לקיים הסכם זה.

ישראל שרוייה עתה במצב עדין למדי. מצד אחד אין אנו מעוניינים לחמם את היחסים עם מצרים. אך מהצד האחר לא נוכל לעבור בשתיקה על התי־גולים המצריים, שטיבם כבר ידוע וברור לכל, בלי להצביע עליהם ולהוקיעם.

במדור זה צוטטו תכופות דברים אמיצים של נשיא מצרים בזכות קיום הסכם „קמפ־דייוויד" וה־שלום הישראלי—מצרי. מסתבר שאלה היו בחינת מס־שפתיים כלפי המערב וארה"ב. סירובה של מצרים לקיים את יחסי שתי המדינות, באה לידי ביטוי גם בנושא „עזה תחילה" (אגב: מי תחליט על כך בישראל?) למרות המיכתב ברעיון של ראש עיריית עזה — הסתייג ממנה נשיא מצרים. הכל, כמסתבר, להתרחק ממעורבות בבעיות „פלשתין" ולרכוש „אליבי" בעולם הערבי.

טאבה היא אבן בוחן ליחסים אמיתיים של יש־ראל—מצרים והיא חייבת לעורר דאגה על גורלם בעתיד.

הישג נכבד לתנועה

אם נכונות ההערכות שהשתתפו בהצבעה כששים אחוז מהמתפקדים והמספרים עשוי להגיע לכמאה אלף — הרי זה הישג נכבד שיש לברך עליו.

אינני רוצה ללמוד גזירה שווה ממספר המצביעים (והמתפקדים) לתוצאות הבחירות לכנסת הי"12 ש־יבואו עלינו לטובה, כללית, אינני סבור שמעמדנו בכנסת (ובממשלה) הוא חזות הכל, השתתפות של ששים אחוז בבחירות וולנטריות, נחשבת כהשתת־פות גבוהה למדי והשתתפות גבוהה, אומרת ערנות ומעורבות של חברים.

כאחד מבעלי זכות הבחירה לוועידה ולמועצת הסניף — הופתעתי לטובה, כאשר קבלתי פניות רבות, בכתב ובעל־פה, מאנשים שאינני מכירם או זוכרם שאתן להם את קולי. כלומר: אלה אנשים אשר עד עתה לא נפגשתים בפעולה היומיומית של המפד"ל — הפועל המזרחי. לחלק מהם, שלא יכולתי להיענות להם, אמרתי דברי ברכה ועידוד ורך בקשה שלא יימנעו מפעילות, גם אם לא ייבחרו, כיוון שעבודה רבה חייבת להיעשות גם על ידי אלה שלא ייבחרו.

משיכת כוחות צעירים והופעת פנים חדשות — הם סימני היכר מובהקים של הבחירות הללו. אבל להישג תרמו לא רק פנים חדשות. המבוכות שהיו מנת חלקו של הציבור הדתי לאומי — ובראשו המפד"ל, לימדו את הפורשים והמתרחקים כי לא מזה תצמח הישועה. ואין לנו תקוה זולת אחדות וליכוד השורות מחדש. אם מגמה זו תזכה לאישור גם אחרי סיכום מפורט וסופי יותר של מערכת הבחירות ואחרי שנביר מי ומי הנבחרים החדשים והמתחדשים — או אז נוכל לברך על המוגמר.

ועדות יגר ופריבס — וביחוד האחרונה — שעמלו קשות להביאנו עד הלום ראויות לתודה ולהערכה: סוף סוף קצת נחת אחרי הבליסטראות שספגנו...

טעם רע למינוי טוב

הדרך החפוזה שבה נתמנה היועץ המשפטי ה־חדש: ועוד יותר מזה — כניסתו המיידית לתפקיד — משאירה טעם רע וזאת לא משום אישיותו של היועץ החדש.

לכאורה, היועץ המשפטי הנולך, פרופסור זמיר — התכונן כבר מזמן והוא ביקש, תכופות, למנות את ממלא מקומו ולאפשר לו לעזוב את משרתו — אם כן, הרי הכל שפיר? ולא היא: הדרך של ההכתשות, הפתאומיות במינוי והעברת התפקיד תוך שלושה ימים מצביעים בעליל על רצון לסלק את היועץ זמיר, מהר ככל האפשר ואין לכך סיבה זולת הפרשה האקטואלית. אני תוהה אם מישהו מפרש זאת אחרת.

נכון שעמדת היועץ זמיר בפרשה עוררה תמיהות וערעורים אבל אין צורך לשפוך את התינוק יחד עם המים. מדובר לא בכבודו של מר זמיר בלבד אלא במעמדו המכובד של בעל התפקיד. אני כש־לעצמי הייתי מעדיף שההצעה לחיסול הפרשה על ידי מינוי ועדה — אפילו ועדה של איש אחד — מבין שופטי בית המשפט העליון (שכפי הנראה תהיה המוצא המסבך) תתבצע בשיתוף עם היועץ המשפטי הקודם. למיטב הבנתי, לא יכול להיות לו נימוק רציני נגד ההצעה. מכל מקום, יתקבל בעולם הרושם שהיועץ שלא מצא חן בעיני הממשלה משום שדרש הקפדה על החוק — סולק בצורה בלתי מנומסת ובאקט של מה שדומה לבעיטה.

המינוי החפוז — ושוב, לא בגלל אישיותו של היועץ החדש — אף הוא עלול לעורר מחשבות ואפילו מניח אפשרות שלא שקלו היטב את המיפגד את כישוריו וכן גם את חובותיו כשופט שתיקים רבים תלויים ועומדים במכתבתו — דבר שיעורר בעיות עם כניסתו ללשכת היועץ.

כאמור — ואני מדגיש זאת שוב — כל הביקורת האמורה לעיל, אינה נוגעת לאישיותו של היועץ החדש. מדובר רק על היבטים שונים של הממנים, הגורמים בעקיפין עוול גם לו.

במקרה, היו לי כמה הזדמנויות בהן היכרתי את השופט יוסף חריש, בתפקידו כמנכ"ל המפד"ל, לשעבר — כאיש חכם ונעים הליכות. באחד המש־פטים שהתקיימו בפניו בתלונה של חבר חשוב נגד החלטת הנהלת המפד"ל, הוזמנתי על ידי עורך הדין של התובע, אמנון גולדנברג להעיד בנושא. אפילו זכיתי בפסק הדין, בהתבטאות מעטו של השופט חריש, על עדותי.

זה, איפוא, אחד המקרים הנדירים שגם בדרכים מעוררות ביקורת, אפשר למצוא את האדם הנכון לתפקיד הנכון.

רעיון פשוט

שהועלה באיחור

יש לתמוה, איך לא השכילו המיניסטרים שלנו ובהם ראש הממשלה, להעלות את הפתרון הפשוט אשר, כנראה, עומד להתקבל והוא שנשיא בית המשפט העליון או אחד מחבריו, יחקור את נושא „הפקיד הבכיר" בחקירה פנימית?

הצד השלילי שבכל חקירה טמון בכך שכאילו היא חייבת להיעשות לעיני הציבור משום שההנהגה האווילית הכוללת ש„זכות הציבור לדעת". האמת היא, שהפתיחות המקובלת במדינתנו כבשבוש קדוש שאין לסתות הימנו — בדך הפכה לנו לרועץ ולא הכל הציבור חייב — או רוצה — לדעת.

אילו עלה רעיון פשוט זה בראשיהם של אנשי הסגולה שלנו היו חוסכים צרות רבות ונזקים לא מעטים לצורכי הבטחון, והסכסוך בין הקאבינט ל־יועץ המשפטי היה נמנע מלכתחילה. ההגיון וה־תושיה היו מובילים את שני הצדדים לחיפוש דרך שהזאב המשפטי יהיה שבע וכבשת ראש הממשלה היתה נשארת שלמה.

גם לאחר שהפרשה יצאה לרשות הרבים, אף שלא ניתן עוד לתקן את כל התוצאות — עדיין דרך זו של בירור העניינים לגופם עשוייה להעמיד את הדברים העיקריים על מכונם.

טוב מאוחר מאשר לעולם לא אבל אין מצווה לאחר עוד יותר, וככל שהפרשה תתברר בהקדם, כן ייטב לכל היבטיה של הפרשה ולכל האישים המעורבים בה.

...עד שיאמרו: רוצה אני

לקראת חג השבועות (סיפורה של רות המואביה) מפרסם הגליון האחרון של „הדף הירוק" כמה סיפו־רים על גרים. הסיפורים מגלים ניואנסים שונים בתגובות המתגיירים/ות בהכרה הנסיבתית. מתברר כי, למעט יוצאים מהכלל, המתגיירים משתכנעים לראות בגיור בסופו של ההליך אירוע רציני.

קריסטל, גרמניה, בת לאם פרוטסטנטית ואב קא־תולי, התאהבה בבחור יהודי. לפני לידת הילד הראשון, נודעה לצורך להתגייר אך בית הדין הרבני בבאר־שבע סירב לדון בבקשתה, משום שהיא מת־גוררת בקיבוץ לא דתי (אילות). התינוק שנולד נימול ועל אף הקשיים כאם לתינוק — עברה קורס גיור במכון ליהדות של הסוכנות בתל־אביב ובסיום הקורס נתגיירה. היא מספרת: „היה לי קשה לקבל שבלי הגיור א.י כאילו שווה פחות ופגע בי שהופ־על עלי לחץ. אבל במשך הזמן נוכחה ש„כל אחד שבא הנה, חייב ללמוד יהדות ומנהגי מסורת. בלי זה הוא לא יבין אפילו את לוח השנה. זה כמו להימצא באמצע הים בלי מצפן" והיא מוסיפה: „חשוב לי שידעו שקיבלתי הרבה עזרה, שהלכו לקראתי במצבי המיוחד וברבנות רצו את טובתי".

טום בא מהולנד. כאז בואו לארץ ביקש ללמוד ולהכיר מנהגים ומסורת יהודית אלא ש„הצורך „לעבור הליך התי־פורמאלי כדי להתקבל לחברה הקיבוצית שאיננה דתית לא התקבל על דעתי". עם זאת חש שמצפים ממנו לצעד הזה, גם אם אין מציגים זאת כתנאי לחברות בקיבוץ. הוא הלך ל־אולפן בכפר עציון „שם הם, יחסית, ליברליים — — היום אני לא מצטער שעברתי את הקורס, הייתי סקרן לגבי הדת היהודית ובאמת רכשתי בקורס ידע וניסיון. נדמה לי שאף קיבוצניק אינו יודע על מסורת ומנהגים את מה שיודעים אלה שעברו קורס גיור".

נפי מויר לא רצתה להשתייך לעם הגרמני. ביאתה לארץ היה בו משום „בריחה מזהות ואולי גם ניסיון לכפר על משהו בכך שאעבור לצד הקרבן". היא חושבת ש„אין דבר כזה (כמו) מעבר טוטאלי לעם אחר". הילדים שלה גדלים והיא רוצה „ה־עביר להם קשרי משפחה ותרבות". אף על פי כן „הגיור נתן לה קודם כל תו של שייכות, „לגי־טימציה של זהות חדשה". חברים שלה אומרים שאינם יודעים על זה ומצוות פחות מכנה, שאין להם מגע עם העולם של הדתיים. „צריך להבין שלמי שנולד יהודי, באמת אין צורך בדברים האלה". והיא צרי־כה עדיין להשלים את החסר בדרך של לימודים.

גם היגע מקיבוץ אלונים הוא דני וכשהחליט ל־התחתן עם בחורה יהודית החליט גם להתגייר". אולפן הגיור לימד אותו לחשוב במונחים דתיים ו„הדבר היה לרוחי". „הגיור העניק לו הרגשת שייכות, פתח לו עולם של חגים ומועדים יהודיים ע"א הגיור". בדנמארק הוא לא הלך לצבא מסיבות מצ־פוניות אבל בישראל הוא הולך למילואים מתוך הזדהות והשלמה.

מרין מאילנד (באדמית) מספרת שההורים של בעלה הם מסורתיים וראתה שחשוב להם שהיא תתגייר. עברה קורס בכפר עציון והיא רוחשת אהדה לאנשי הקיבוץ הדתי „שסייעו לה בקורס ועודדו אותה". „צריך לחשוב גם על טובת הילדים" היא אומרת.

באדמית, מסופר בכתבה, אין שואלים אדם לדתו והגיור נחשב שם לאקט דתי „ומסמל כניעה לדתיים". אך מורין אומרת: „אני לא יכולה להגיד שהגיור עשה אותי לבן־אדם אחר. קליטה זה תהליך ממושך והגיור הוא חלק ממנה".

ציין מבית אורן היא מקרה מיוחד במינו ואולי הקשה מביניהם. אולי השתלשלו הדברים אצלה מ־פני שהיא בת לקהילה המורמונית במדינת יוטה בארה"ב. תחילה סירבה להתגייר ואמרה שצעד כזה „צריך שיהיה מתוך החלטה שלה ולא של אחרים". רק בלחץ בעלה ומשנתברר כי אי גיור יכביד על עתיד ילדיה נעתרה.

בניגוד לדברי השבח שהרעיפו המתגיירים האח־רים על היחס שזכו לו בעת ההליכים לקראת הגיור — יש בפיה סיפורים בלתי אוהדים על העוסקים בכך. היא מספרת לילדים שלה על אמונת המור־מונים ודפי האילן המשפחתי שלה ייכנסו לספר הבר־מצווה של בנה. היא חושבת שתהליך ההסת־גלות שלה לקיבוץ ולארץ הוא התהליך האמיתי והקובע של הצטרפותה לעם. עם זה יש לה עתה הרגשת שייכות לעם ישראל, כפי שלא היתה לה מעולם. כשראתה בטלוויזיה ששורפים דגל ישראלי בהפגנה במצרים, הפליטה: „זה כל כך מכעיס אותי כאילו ירקו לי בפרצוף".

על יחסו של הגר"י קמנצקי זצ"ל למדינה

ר. ישעיהו ביק, יוצא ארה"ב ועתה תושב ירו־שלים, מבאמני בית התנועה והמבקיאים בנעשה בציבור הדתי בארה"ב, כותב לי:

„תמהני בשביל מה הבאת את הציטוט מפי הרב ליפשיץ שכתב ב„יתד נאמן" על תגובתו של הרב יעקב קמנצקי זצ"ל. סמוך להצהרת האומות המאו־חדות על חלוקת ארץ ישראל.

אינני יודע עד כמה מדויקים דברי הרב ליפשיץ. אבל אפילו נגיד שנכונים הם, הלא הם נאמרו לפני כארבעים שנה. יש לקבל שהרב ק. התבטא כמובא בקטע בחלק הראשון. אבל מסופקני אם היה מסוגל להמשיך עם מאמר חז"ל ד.ה. „אסור לספר".

הרב קמינצקי הלך לעולמו, איננו יכול היום לאשר או להכחיש דברים אלה. כמדומני שמשוב היה לו לא היית מפרסם את הקטע הזה, אחרי שהרב איננו עוד בחיים. תסכים גם אתה שאנשי „יתד נאמן" אינם כל כך נאמנים והיהודים בדבריהם בשהו נוגע לשלילת הקמת המדינה שהם כה מעוניינים לחזור אל גישתם בשימוש בדברי גדולים".

מתנדבון

בטאון „האגודה להתנדבות בעם"

ת. ד. 7370 ירושלים — גליון 107 ★ אייר תשמ״ו

יו״ר האגודה דב פרומן מגיש את ההגדה לילדים לרכזת הבנות המתנדבות, צביה גלאס, בביה״ח „שערי צדק". (ראה כתבה בעמוד 4)

זוית אישית
דב פרומן
מחוסרי־מרות

שלוש מצוות נצטוו ישראל בבואם ארצה: מינוי מלך, הכרתת זרע עמלק ובניית בית הבחירה. רש״י פוסק שמצוות אלה יש לקיימן בסדר זה, היינו: אם נכנסים ארצה, יש להקים תחילה ממשל, כי מלך פירושו שלטון. כידוע במשפט המלך ישנם דינים שהממשל זקוק להם כממשל, למשל: למלך מותר להרוג מורד במדינה. ההלכה מכירה במדינה הרשאית במצבים מיוחדים לנהוג בצורה מיוחדת. ממלכתיות מציינת — מרות, ב־עוד שהגלות מציינת — הסכמה ולא מרות, שכן בגלות אדם צריך להסכים להשתייך למערכת ער־בים מסויימת או לקהילה מסויימת.

ביום העצמאות אפשר להבחין מדי שנה בין אלה שבאו ארצה ומקיימים את המצוה הראשונה שנצטווינו בבואנו ארצה — מינוי ממשלה. אלו הם רוב רובו של העם היושב בציון השמח שמחת־אמת על הנפלאות שהקב״ה עשה לנו בהקמת מדינת ישראל כאתחלתא־דגאולה. ציבור זה אומר הלל ומתפלל תפילות מיוחדות כנהוג בחגי ישר־אל. לעומתם ה„חרדים־לעצמם", אלה שלמעשה נמצאים בארץ פיזית אך לא רוחנית, חג העצמאות אינו חג עבורם, כי הם טרם קיימו את המצוה הראשונה. הם רואים במדינה גלות, וכמו בגלות צריך בכל ענין „הסכמה" ולא „מרות". הם דור־שים שנסכים לדרכיהם. אם הם אינם מקיימים את המצוה הראשונה, ממילא הם רואים את עצמם פטורים מהמצוה השניה שהיא הכרתת זרע עמלק, ועי״כ אפשר לא ללכת לצבא. למדנו מן העתונות שיש אפילו „רב" בישראל שהטיף ל־בנים בבי״ס ממ״ד לא ללכת לצבא. יתכן אפילו שגם לו היינו מגיעים לבניית „בית־הבחירה" הם לא היו משתתפים, כי רוחנית הם נמצאים בגלות. מי אשם אם אין כיום רוב דתי בארצנו הקדושה? מי עשה התעמולה בגלות פולניה — לא לעלות ארצה? הציונים? המזרחי? בוודאי שלא. אילולא התעמולה האנטי־ציונית בפולניה שלפני השואה יכולה היתה להיות לנו כיום מדינה שלמה ציונית־דתית (שלא לדבר על הצלה מאסיבית של יהודים). לכן יש להזהר בצורה מיוחדת מהחרדיות האנטי־ציונית שלפעמים משתמשת בטרמינולוגיה שאינה מגלה את כל השנאה לממלכתיות ולמדינה. החר־דיות מבוססת ומדברת בצדקנות על מצוות ה־תורה, והדוגמא הבולטת לכך היא מערכת החינוך של „בית־יעקב".

ושמעו באלו מלים צדקניות הם מציינים את החינוך שלהם: „תפקיד החינוך הנו מלבד הקניית ידיעות במקצועות הלימוד, הפיכת הידיעות למעשים טובים הנובעים מיראת ה', ככתוב „ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם" וכמאמר חז״ל: „תכלית חכמה — תשובה ומעשים טובים" (ברכות י״ז). „הלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ו־לעשות" (אבות ד/ו). „תשמשנה תלמידותינו לדוגמא אישית בבחינת „ויגבה לבו בדרכי ה'"".

לביה״ס „בית־יעקב" ברחובות נודע כי שתי בנות המתחנכות אצלם מבקשות לצאת לשרות־לאומי. ביה״ס דרש מהן להתנער מן הכוונה לשרת את המדינה, אחרת תוצאנה מהלימודים בסוף כיתה י״ב!!! עד כדי כך מושרשת השנאה של החינוך החרדי למדינה.

ולא רק בחינוך. אותו רב עליו פורסם בעתונות שהטיף לאי־יציאה לצבא, מייצג למעשה דפוס התנהגות שהתפתח בחוגים מסויימים המציגים את עצמם כ„כשרים מבחינה ציונית־דתית" וכשהם מקבלים את הבמה להטפה, מגניבים בדלת ה־אחורית את החרדיות האנטי־ציונית. אם אנו רו־צים מדינה ציונית־דתית עלינו להתגונן קודם כל וראשית־כל נגד החרדיות האנטי־ציונית. ובמיוחד בצביעות המסתתרת בה. מי שרוצה שבתו לא תתחנך חינוך אנטי־ממלכתי עליו להרחיקה מ־„בית־יעקב" ת״ק פרסה. מי שמזמין רב להרצות, כדי שישב ויאזין היטב להרצאה כדי שלא יופתע מהגנבת דעות אנטי ציוניות במסווה של „דעת־תורה". לטווח־ארוך עלינו להתגונן יסודית נגד תופעה זו.

רב שרוצה להבחר למשרה ממלכתית כלשהי (או אפילו למורה בבי״ס), חייב לקבל אישור לרבנותו מהרבנות הראשית. כן עליו להצהיר שהוא מקבל על עצמו רק את פסקי ההלכה של הרבנות הרא־שית. עליו לדעת שאסור לו לצות לפסק־הלכה של כל מיני חכמים וגדולים, אלה רק לפסקים של הרבנות הראשית — אחרת לא יוכל להבחר למש־רה ממלכתית.

עלינו להתגונן מפני מחוסרי־מרות, אחרת ני־ווכח כי החדירו יום אחד בכל עם ישראל את הגלות.

נאווה גרומן, מפתן ראש־העין: | מאת אורלי רדליך

„הבו לנו עוד בנות מתנדבות"

אורלי מבקרת ב„מעוז" התנדבותי של בנות השרות - העירה ראש־העין ומוצאת פינה חמה של „אנשים טובים באמצע הדרך"

„אנשים טובים באמצע הדרך" — שרו ילדי הגן כאשר נכנסתי למתנ״ס בראש העין בערב יום העצמאות. [illegible]

הם נוספו בהתרגשות בדגלים לכבוד יום העצמאות ה־38 של מדינת ישראל ושרו לסיום — „עוד יבוא שלום עלינו". [illegible]

[illegible]

ביקור בחלקת החינוך — מדור היחידה לקידום נוער

מחלקה מיוחדת בראש העין נוסדה על מנת לעזור לנוער שולים. [illegible]

(המשך בעמוד 4)

ברכות

לעובדת הסוציאלית של האגודה
סולי זגורי
להולדת הבת

הנהלת האגודה והמפקחים

האגודה להתנדבות חילקה שי - הגדה של פסח לילדים - במחלקות הילדים בבתי־החולים ברחבי הארץ

יסמין שמואלי, מתנדבת, עדית מקובר — מפקחת, עם גילת — שלא היתה בבית בליל־הסדר.

„קרן אור לילדים לקראת חג־החרות"

ביקור בתל־השומר

דוב זהר, קבת זריקה על מטה, ילד ישן כשראשו עטוף תחבושות.

מספר ילדים מטופלים, אחיות סדורות מעסוק; כך נראית מחלקת הילדים בבית החולים תל־השומר בערב חג הפסח.

בעוד מספר דקות יתאספו הילדים ויקבלו שי לחג, הגדה לפסח לילדים — והרבה ברכות מהמפקחת על בנות השרות הלאומי שבבתי החולים שבאזור תל־אביב.

המפקחת עדית מקובר איננה פנים חדשות בתל־השומר, את אהבתה למחלקת הילדים קשרה עוד בהיותה מתנדבת השרות לפני 12 שנה. כבר אז הרגישה כי מחלקת ילדים היא עולם מלא.

יסמין שמואלי שהתלוותה אליה בחלוקת ההגדות מסבירה: „ילדים מעניינים ביותר, יש כל כך הרבה ללמוד מהתבוננות בהם". המחלקה לדעתה איננה ככל מחלקה אחרת. „פה ישנו קשר בין כל מחלקות בית החולים במחלקה אחת. הרבה בעיות ומגוון של מחלות המתנקזות במקום אחד".

פה חיוך המקלה, החיוך והערה של בנות השרות מקבלים את כל החגיגה. כאן לא רק ילדים זקוקים לה, האמהות והאבות חשופים על מטת ילדם — כמהים לו לא פחות, איך כתב דב פרומן כפתח ההגדה שחולקה לילדים: „תהיה הגדה זו, סמל חרות, פתח לעידוד ולתקווה, קרן־אור לילדים בשאלותיהם הקשות".

א. רדליק

מסלול חדש לבנות חינוך:
הדרכה במוזיאונים

מסלול חדש של מדריכות במוזיאונים נפתח באגודה לקראת השנה הבאה במסגרת בנות המשרתות בתחום החינוך. המדובר בהדרכה לילדים ונוער במוזיאונים שונים ברחבי הארץ, בנושאים כגון: ארכיאולוגיה, תולדות ההת־יישבות בא״י, יודאיקה, טבע, מדע וטכנולוגיה.

ההכנה:

התנדבות תעבורנה הכשרה מוקדמת בקורס שייערך בחודש יולי 1986 ושבו יילמדו נושאים כגון: מהו מוזיאון, אפיונים של מוזיאונים שונים, עקרונות ההדרכה וההוראה במוזיאון, התמחות בנושא הספציפי וכו'.

במסגרת הקורס ייערכו סיורי לימוד במספר מוזיאונים ע״י להכיר מקרוב את העבודה בשטח.

בוגרות הקורס תקבלנה תעודת „מדריך מוזיאונים", מטעם האגף לתרבות ואמנות.

המוזיאונים המוצעים:

- טבריה — מוזיאון עמק הירדן.
- בית שאן (או עפולה) — מוזיאון העמק.
- חיפה — מוזיאוני חיפה והסביבה.
- ירושלים — מוזיאוני ירושלים — לבנות הגרות בירוש־לים בלבד.
- תל־אביב — מוזיאוני ת״א והמרכז — לבנות הגרות בת״א והסביבה.
- קרית-מלאכי — מוזיאון השפלה.
- באר־שבע — מוזיאוני באר־שבע ולהב.

ערב הצדעה לסניף בנ"ע בבית־שמש:
לקומונארית הראשונה, בת־השרות, היו רק 3 חניכים...

ערב הצדעה מרשים לסניף בני עקיבא המקומי נערך לפני כחודש, בהשתתפות אישי ציבור מקומיים, חברי הנהלת הסניף, חניכים ומדריכים.

בקרב הקהל בלטו מדריכות וקומונאריות ותיקות, שהפ־כו במשך הזמן לחלק בלתי נפרד מהנוף האנושי של בית שמש.

בדברי הנואמים הורגשה חשיבות המשך פיתוחו של הסניף וטיפוח כוח הדרכה מקומי.

תעודות הוקרה ומגינים הוענקו במעמד מרגש לפעילים שתרמו לסניף מאז הקמתו.

את הערב ליוה בהתנדבות צוות הווי חביב של בני עקיבא.

הערב הסתיים בשיר התנועה, ובהמנון „התקווה", ואז החל המפגש ה„בלתי מכופתר" של ותיקי הסניף עם החניכים והמדריכים הצעירים.

לנגד עיניה ראתה נאוה גור הקומונארית הראשונה את פרי העמל שהשקיעה בשנת הקמת הסניף במסגרת שנת „שירות" שלה, כאשר את פתח הסניף פקדו שלושה חני־כים בלבד.

וכך, כחוט השני עברה סורת נאה מאוד של הדרכה ופעילות מאומצת מקומונה לקומונה במשך השנים.

והיום, יכולה לימור הקומונארית הנמרצת לעמוד על הבימה, ולזכות בתשואות ממושכות של החניכים וצוות המדריכים.

המעגל נסגר.

ראש־העין - „אנשים טובים באמצע הדרך" (המשך מעמ' 1)

שתי בנות שרות לאומי במחלקה המכנית: הן מתכננות את עתידה של ראש העין

במסגרת תוכנית ההתפתחות הוקמה בראש העין מחלקה טכנית. מחלקה זו ממלאה תפקיד חשוב מאד בעתיד של המקום.

תפקידיה של המחלקה בהנהגתו של רחמים אהרק — סגן היו״ר — מ.מ. יו״ר המחלקה הטכנית, היא להכין תוכניות לבנית בתי מגורים, תיקון מערכות הטלפונים והמים, טיפוח הואדי שעובר במרכז הישוב שתחילתו בשומרון וסופו בירקון, טיפול במערכת הכבישים, הגינון, החשמל וכל הקשור במחלה. (כבר בתקופה הקרובה תתחיל חברת אשדר לבנות מס' בניני מגורים).

העבודה קשה מאד אך מקווים שבשנים הקרובות מאד יראו שינוי משמעותי בנושאים אלה. (בתכנון תעשיה על שטח של 500 דונם).

המשרד פועל בעזרת שתי בנות שרות לאומי המקבלות את הקהל ופניותיו ומעבירות את הדרישות לנוגעים בנוש־אים השונים. הבנות מקוות ציר מרכזי במשרד הזה.

היות שנושא הבניה היה מוזנח בראש העין במשך 12 שנים יש הרבה עבודה.

עבודתן של הבנות חשובה מאד ומעוררת הערכה. כל המתנדבות שאיתן שוחחתי סיפרו לי על הקשר ההדוק עם הרכז ויחסו האישי העודד וממריץ.

„בכל מקום דרושות מתנדבות השרות הלאומי. אך בראש העין תרומתן משמעותית ביותר. בגלל חוסר כוח־האדם והודות למסירותן הרבה להרשבים.

הן יו״ר המועצה והן מר יחיאל יוסף הדגישו עד כמה הם מעונינים בבנות נוספות שתגענה מערים אחרות עם מטען חדש.

קשה שלא להתרגש מדברי הסיכום של מר יגאל יוסף, יו״ר המועצה שעשייתו הרבה למען תושבי ראש־העין ולמען בנות השרות הלאומי הטביעה חותמה על העיירה. קשה שלא להאזין למר יחיאל יוסף רכז הבנות המתנדבות האומרים: „לראש־העין עוד נכונו גדולות. הבנות המתנד־בות נוטלות חלק בבנין חשוב זה והן ירשמו בדפי־זהב של היסטורית המקום. למפקחת גב' נאוה ליבוביץ לא נותר אלא להוסיף: רק מי שעוקב אחרי המפעל העצום והחיוני שנעשה כאן ורואה את התוצאות בעין — מסוגל להעריך איזה שינוי מתחולל פה. זוהי אפופיאה של חינוך ויצירה".

(כתבה נוספת בגליון הבא) — אורלי רדליך

ליהודית רייטר
מפקחת מחוז הנגב

ולבתה שרה בת ש״ל גן־יבנה
ברכת החלמה מהירה

המפקחים והנהלת האגודה
והמפקח רחמים שרם

לרחל סופר
רכזת האגודה באשדוד

ברכות חמות
לנישואי הבן יגאל
מזל־טוב

הנהלת האגודה

„פרוייקט התינוקות":

למנוע מן התינוק להיות „טעון־טיפוח"

זכה תינוק, יש לו הורים הדואגים לכל תש־רוכו ומלמדים אותו את שפת האדם, מנהגיו וצורת השתלבותו בחברה. לא זכה תינוק לזוג הורים או סביבה המטפחת אותו מרגע לידתו, עלול הוא להפוך לטעון טיפוח ולנטל על החב־רה. הטיפוח מתבטא בדברים קטנים כגון: דיבור אל התינוק, המחשת מושגים, בילוי שעות משחק, ונתינת תשומת לב. אך לא תמיד מסו־גלים הורים למלא צרכי ילדיהם ולא תמיד מודעים ההורים ל„שגיאות" שהם עושים כש־אינם מקדישים מספיק מחשבה לחינוך הפעוט.

„פרוייקט התינוקות" — הוא פרוייקט שבו בנות השרות הלאומי מנסות למנוע מתינוקות רבים להכלל בקטגוריה של טעוני הטיפוח. האחראית על הקמת פרוייקט היא שלומית לוסטיג. תחת פיקוחה עובדות השנה עשר בנות שרות לאומי אשר כל אחת מהן אחראית בממו־צע על חמישה תינוקות. העבודה הנדרשת מהן היא לעבור כל יום בין חמשת המשפחות ול־הקדיש שעה לכל תינוק שבטיפולן. השעה כול־לת משחקים ודבורים ומטרתה לפתח את האינ־טלגנציה של התינוק.

אירית צוקרמן אשר הציגה בפני את הפרו־ייקט מספרת: „העבודה עם התינוקות אינה מסתיימת בתחום המצומצם של עבודה עם התינוקות אלא, נוצרים קשרים עם המשפחות, התורמים לא מעט לשיפור הקשר של ההורים עם ילדם בתקוה שאולי יחול שינוי בהתיחסות לפרי בטנם.

כל טעון־טיפוח יכול להפוך למטופח אם יהיה „פתוח לגירויי הסביבה ויצליח להתפתח הן מבחינת הרגלים והן מבחינת אינטלגנציה; ולכן על החברה מוטלת האחרות לגלות את הפגועים בתופעה זו; לטפל בהם ולהשתדל לגדל דור של אזרחים בריאים בגופם ובנפשם. פרוייקט התינוקות הוא פתרון מזערי לבעיות טעוני הטי־פוח אך מהווה ללא ספק תרומה מבורכת".

אורלי רדליך

ברכת מזל טוב

לגילה אלוף

האחראית על בנות שרות לאומי בירושלים

להולדת **הבן**

תזכי לגדלו לתורה ולמעשים טובים

ברכת הנהלת האגודה
והצוות בירושלים

לרכזת בנות שרות לאומי
בראשון לציון

גב' אסתר חכם ומשפחתה

ברכות נאמנות לנשואי **הבן** שיחי'

מזל טוב

הנהלת האגודה
וצוות העובדים

לפנינה כהן

לארושייך

מזל טוב והרבה ברכות

מחברותיך לשירות הלאומי
והרכזת לאה ליכטמן
מעגלים — עוזה.

טלי וענת - „שתי פנינות" בביה"ח „פלימן" חיפה

ומה אנו עושות בעופרה? / איקה פפויפר

מכללת גבעת וושינגטון

הרשמה נמשכת

למכינה קדם פדגוגית־תשמ"ז

אלוני הבשן קורא לך!

לאסנת דוידוב

שפע ברכות ואיחולי מזל־טוב
לרגל נשואיך

מאחלות:
זיסל ציוני
ובנות השרות הלאומי בעפולה

יומן / מרים מאיר

„מוזר, אין שמחה בלבי ביום העצמאות"

מרים מאיר

עשי לך רב:

האם שכנים יכולים להתנגד להקמת מעון לילדים מונגולואידים? „חולים סובלים במחלקה בה אני משרתת סבל לא־אנושי. בני משפחתם שוקלים „המתת־חסד" מה דעת ההלכה? „אני עומדת להנשא. חתני רוצה ב„ירח דבש" במלון. אני רוצה „שבע ברכות" בחוג המשפחה. מה עדיף?

הרב אפרים זלמנוביץ משיב

מכתבים • מכתבים • מכ

התנדבנה למגן־דוד־אדום - ירושלים

מפגש שבת בצוותא לבנות שנרשמו לשנת שרות שניה

[redacted]

6/6/86

הצופה * * * * * מוסף של שבת

מתנת פרידה, או בעיטת עונשין

מאת משה אישון

היועץ המשפטי לממשלה פרופ' יצחק זמיר פרש בשעה טובה ויש לנו יועץ-משפטי חדש. הפעם, לא איש אקדמיה כבעבר, אלא אדם שעלה לכהונה הרמה מכס המשפט. מעתה נאזין לעצותיו של יועץ שלא רק שבולי התיאוריה המשפטית נהירים לו, אלא גם המסכת השיפוטית היום-יומית, על בעיותיה וסבכיה לנגד עיניו. יש אומרים שזה יתרון גדול, כי רב בוחו של „מי ששימש" מבוחו של אדם שלמד ומעולם „לא שימש" הלכה למעשה בזירה המשפטית. ויש סוברים, כי עדיף יועץ משפטי שבא מן החוץ על פני יועץ שבא מבפנים מתוך המערכת שהרי אמרו כבר: „אין נביא בעירו..." הדעות חלוקות. לדעת שר המשפטים, „זוהי הבחירה הטובה ביותר שהיתה אפשרית בנסיבות הקיימות".

לא באנו להעריך אישיותו של היועץ המשפטי החדש. גם אין ברצוננו לסכם את עיקרי פעולתו של היועץ המשפטי היוצא. היועץ החדש יישפט לפי מעשיו בבחינה, „מעשיך יקרבוך, מעשיך ירחקוך..." ואילו היועץ המשפטי היוצא כבר נשפט לפי מעשיו. המשיגים על דרך פעולתו אף לא נרתעו לברך בקול: „ברוך שפטרני". לעומת זאת המזדהים אתו הביעו צער עמוק על פרישתו ללא עת — באמצע פעילותו על משמר שלטון החוק והדמוקראטיה.

כל אחד והערכותיו. כל אחד והשגותיו. אולם, בנסיבות הקיימות — פרישתו של פרופ' זמיר היתה מחוייבת המציאות. כי אין להעלות על הדעת עימות גלוי בין מי שנתמנה לייעץ לממשלה לבין הממשלה שמינתה אותו לשמש לה כיועץ. סופו של דבר, היועץ המשפטי עם כל הכבוד שרוכשים לו אינו מעל לממשלה. תפקידו לעמוד לימינה בעצה ובתושיה בכל הקשור בקיום שלטון החוק ואורחות חיים דמוקראטיים. הלכך, ברגע שאין הבנה בין השניים — הפרישה היא המוצא היחיד, אלא אם כן מחליט ראש הממשלה לבטל דעתו מפני דעת היועץ.

ראש הממשלה לא ביטל את דעתו. הוא נשאר תקיף מול היועץ המשפטי. גם שמר לעצמו הזכות להסביר לציבור הרחב את עמדתו. ובמקביל, פרופ' יצחק זמיר אף הוא הודקק לכלי התקשורת כדי להסביר את מניעיו, בתוספת הדגשה, כי מדובר במקרה חמור ביותר...

יחד עם זאת, הפרשה לא חוסלה. את הפרשה, מתנת הפרידה שפרופ' יצחק זמיר הגיש לנו ולמדינה תוסיף להעסיק את דעת הקהל בארץ ובעולם. אפילו, אם יצליחו להטיל איפול על המשך החקירה, ספק רב אם הדברים יישארו בגדר סוד כמוס.

כשם שראשיתה של הפרשה בפרסומים בחו"ל, גם המשכה מתגלגלת משם. בגליון האחרון של שבועון החדשות הבינלאומי „ניוזוויק" נתפרסמו פרטים חושפים על נושא זה. כתבי השבועון מביאים פרטים במה נחשד ראש שירותי הבטחון ומי הם האישים המוחשים עליו, כאשר כל אחד והשקפתו שלו.

„הדליפה" קשה שבעתיים מהחקירה שהיועץ המשפטי לממשלה המליץ עליה, ברגע שנפרצו סכרי סודיות, ספק אם ניתן לעצור את שטפון „הדליפות", בפרט שיש גורמים ואלה לא מפסים המעוניינים בניפוח הפרשה. לא רק כדי לשמור על טוהר נשקו ומוסריותו של שירות הבטחון, אלא גם להפריע מריבים פוליטיים העומדים להם בדרך.

ספק אם בכוחו של היועץ המשפטי החדש לעצור את הגלגלים של המכונית הבטחונית המתגלגלת. ייתכן שיעלה בידו לדחות את החקירה, עד אשר ילמד את הנושא. אולם כיוון שלפרשה זו, כפי שהוצגה ברבים נוסף להיבט הבטחוני שלה גם היבט פוליטי-מפלגתי, הרי שלא ניתן לעצור את לשונם של הפוליטיקאים שנפשם חשקה להשמיש בה עד אין סוף.

בצד ההאשמות, לכאורה, נגד ראש שירותי הבטחון מוצגות שאלות רבים כלפי ראש הממשלה לשעבר, שר הביטחון שכיהן בתקופת חטיפת האוטובוס, ראש הממשלה בהווה ושר הבטחון דהיום וכו'.

אחת השאלות היא: מי הסתיר ממי; מי לא דיווח למי וכיוב"ז.

אין צורך לעמול קשות, כדי להבין לאן ונגד מי מופנים החיצים: מי רוצה לפגוע במי?

וכיוון שחלק מהדמויות קשורות במישרין ברוטאציה, לא נופתע איפוא אם יימצאו כאלה מקרב שוללי הרוטאציה שינסו להיתלות בפרשה זו, כדי לטרפד את החילופין בראשות הממשלה. מכל מקום, האקורדים הראשונים בכיוון זה נשמעים על המגרש הבינמפלגתי.

והשואלים והדורשים בסוגיות אלה נמנים עם שני הגושים המרכזיים: המערך והליכוד כאחד. ב„מערך" קמו שרים על ראש הממשלה בטענה: מדוע הסתבך בפרשה הקשורה בתקופה שמישהו אחר כיהן כראש ממשלה? בליכוד שאל אחד השרים הבכירים: האם דיווח שמיר לפרס בעת החילופין בראשות הממשלה על הפרשה ומדוע עד כה לא החזו הענינים, כי הם אחראים למה שהיה...

וזאת — כאמור — רק ההתחלה. ההמשך יבוא.

*

האם יש דמיון בין „פרשת לבון" משנות החמישים לפרשת השב"כ של שנות השמונים?

יש ואין. מצד אחד מדובר בשתי פרשיות שונות לחלוטין. „פרשת לבון" היתה קשורה בפעולת קהיליית המודיעין הישראלי בארץ אויב, בעוד שפרשת השב"כ מתייחסת למלחמה במחבלים בתוך תוכי מדינת ישראל. ב„פרשת לבון" הוצגה השאלה: „מי נתן את ההוראה", בעוד שבפרשה שלפנינו, לפחות בשלב זה, לא שואלים מי נתן את ההוראה בשעת מעשה. השאלה מתייחסת לעדויות שנמסרו בפני הוועדות שנתבקשו לחקור את הפריצה.

ובכל זאת, יש דמיון מה, בין שתיהן בעיקר במיגזור הפוליטי-מפלגתי. „פרשת לבון" ראשיתה בבירור במסגרת ועדה ממשלתית — המשכה בבירורים ודיונים אינסופיים בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת, במרכז מפא"י, ולבסוף זו הובילה למשבר ממשלתי חמור ולבחירות בטרם מועדן.

הפרטים על „האדם השלישי" — נשארו חסויים. גם לא נחשפה השאלה: „מי נתן את ההוראה", או יותר נכון באיזה הוראה מדובר. עם זאת שימשה פרשה זו מוקד לסילוק חשבונות בין יריבים פוליטיים בתוך מפא"י, כולל הדחתו של פנחס לבון מכהונת המזכיר הכללי של ההסתדרות.

היתה זאת פרשה טראגית. אולם ברגע שפרצה אל רשות הרבים לא היה עוד הכוח לעצור את ההידרדרות.

רבים הופיעו אז כמי שמבקשים להוציא את הצדק לאור. ברם, הצדק לא נחשף. שלטון החוק, אף הוא, לא יצא נשכר. נצחו אלה שפנחס לבון סמן נגדם, כי חבורה יהודית כדי להביא להדחתו על סמך עדויות שקר וזיוף מכתב מסויים ממנו יכול היה להשתמע כאילו הוא — לבון — נתן את ההוראה הפאטאלית.

וזאת, למרות העובדה שוועדה ממשלתית בראשותו של שר המשפטים הגיעה למסקנות שונות לחלוטין.

מסתבר שלא קל להוציא את הצדק לאור כשמדובר בקנוניות פנימיות, או בקליקות העוברות יוזמה כדי לפגוע באיש שאינם חפצים ביקרו...

לפי הדיווחים בכלי התקשורת גם במקרה שלפנינו מדובר בתלונה שהוגשה ליועץ המשפטי לממשלה על ידי אדם, או קבוצת אנשים שהגיעו לכלל מסקנה להעביר מתפקידו את ראש שירותי הבטחון.

אם כן, גם אם הנושאים שונים לחלוטין — יש דמיון, בין שתי הפרשיות. בשתיהן, כאמור, עוסקות בנושא בטחוני רגיש: בשתיהן מופיעות דמויות יריבות זו לזו: בשתיהן לא קל להגיע לחקר האמת.

וכאז כן עתה, הוויכוח הבטחוני גלש אל רשות הרבים הפוליטית-מפלגתית. ולא יעבור זמן רב שגם הפעם הפוליטיקאים ירימו את קולם ואף הם יתחילו לחטט בפרשה זו, כדי להפריע מיריבים העומדים להם בדרך.

ראוי לציין, כי בישיבת הממשלה האחרונה בהצבעה על הצעתו של ראש הממשלה שמעון פרס לאסור על שרי ממשלה להתייחס לפרשה זו, הצביעו חמשה שרים את התנגדותם החריפה. אחד מהם, אף לא הסתיר את מורת רוחו מ„סתימת פיות" שרים. לדבריו, יש לו מה לומר בסוגיא זו. לאמיתו של דבר, הוא הספיק להביע את דעתו בנדון תוך הפניית אצבע מאשימה כלפי מי שהיה ראש ממשלה בימים ההם...

יש להניח, כי אותו שר ימצא הזדמנות כדי לחזור על הדברים בשוך גזירת איסור הדיבור שהוטל על השרים.

ועוד פרט חושף, לאן הדברים מובילים.

בראשית השבוע נערכה התייעצות שרים של „המערך", בהשתתפות ראש הממשלה וראש שירותי הבטחון בה נבחנו דרכים כיצד לטפל בפרשה זו. שרי הליכוד — נמסר — הופתעו. הם ביקשו הסברים מראש הממשלה, אך הוא דחה אותם באומרו: זאת היתה התייעצות פרטית. אמר: „אילו ידעתי שיודלף על קיומה לא הייתי מכנס אותה"...

התשובה לא סיפקה את הליכוד. העומדים בראשו מבקשים לברר, על מה דיברו. אף אינם מסתירים את החשד, פן נדונה באותה התייעצות טאקטיקה חדשה, כיצד להעביר את הכדור אל המגרש של הליכוד והעומד בראשו הלא הוא ממלא-מקום ראש הממשלה יצחק שמיר.

בפוליטיקה — מדגישים — הכל אפשרי. גם הבלתי אפשרי...

*

הדעת נתונה עתה לנושא אחד בלבד: פרשת השב"כ על אירועי הלילה ההוא בה נחטף אוטובוס מס' 300 של „אגד" הדרך בה פעלו, כדי לשחררו מידי המחבלים שבאו לבצע הרג.

נושא זה, למרות שמאז חלפו שנתיים — עומד במרכז. בעיות הכלכלה הבוערות אינן מעניינות עוד. דו"ח בייסקי חדל לעורר עניין. התמורות הפוליטיות במזרח-התיכון אף הן נדחקות לקרן זווית, כאילו אין להן השלכות על שלומה ובטחונה של מדינת ישראל.

פרשת השב"כ מעניינת. מציגים אותה כמאבק על שלטון החוק, על הדמוקראטיה הישראלית בל תיפגע, חלילה, על-ידי אנשי שירותי הבטחון שאינם יודעים להקפיד על אמות מידה מוסריות בשעת מילוי תפקידם וכיוב"ז.

הנושא הנדון הוא: שלטון החוק מול ביטחון, או ביטחון מול שלטון החוק, בלא לשים לב שאם יתערער הביטחון לא יהיה ערך גם לשלטון החוק. פשוט לא תהיה מדינה בה יוכלו להפעילו.

אמנם, הביטחון אינו מעל שלטון החוק. שלטון החוק חל גם על מערכת הבטחון ודרכי תפקודה. היא נתונה לביקורת. היא גם שפיטה, אם עברה על החוק. אבל, בעת ובעונה אחת חובה להבדיל בין פעולות שנעשו תוך כדי קרב, לבין פעולות שחרב המלחמה לא רחפה מעליהן. מה שאירע בפרשת האוטובוס מס' 300 שייך למלחמה במחבלים. שם פעלו לפי הכלל הקדום: הבא להרגך השכם להרגו...

לא מדובר ברצח שבויים. מדובר במלחמה — בלוחמת חורמה במחבלים.

ובעניין זה, כאמור, שגה היועץ המשפטי לממשלה בהחלטתו לפנות למשטרת ישראל לפתוח בחקירה נגד ראש שירותי הבטחון. טעותו אף גדולה עוד יותר בהסתמכו על תלונה שהובאה בפניו על ידי אדם, או קבוצת אנשים באיחור של שנה מאז אירע המקרה, למרות שהפרטים, כטענתם היו ידועים להם מזמן. לפי כל הסימנים, לא עשו זאת מתוך „רדיפת צדק" בלבד, אלא בשל החלטתם לרדוף את האיש שאת כהונתו הם ביקשו לעצמם..."

לכן, אם סבר היועץ המשפטי לממשלה פרופ' יצחק זמיר, כי בהחלטתו לחקור את ראש שירותי הביטחון הוא ירים את קרן המשפט והדמוקראטיה בישראל טעה בשיקוליו.

לא המשפט ולא הדמוקראטיה יצאו נשכרים. צרכי הבטחון של מדינת ישראל יצאו נפגעים. בינתיים, הנשכרים היחידים הם אותם האנשים שלא בתום לב הפכו מנאשמים למאשימים.

לאחר המעשה, אחרי שפרופ' זמיר פתח את „תיבת הפנדורה" ספק רב אם ניתן עוד לסגור אותה, בלא להשאיר סימנים וציוני דרך שעלולים להוביל ישר אל גנזי הסודיות הכמוסים של שירותי הבטחון של מדינת ישראל.

מתנת הפרידה של היועץ המשפטי היוצא — קשה לביטחון ישראל; היא קשה גם ליועץ המשפטי החדש שזה עתה נכנס לתפקידו. הוא יצטרך לעמול קשה כדי להחזיר את האיזון בין שלטון החוק לבין מערכת השירותים החשאיים.

משימה לא קלה. היא תחייב את היועץ המשפטי יוסף חריש לעשות חריש עמוק במערכת שהופקד עליה.

הצלחתו מותנית, בין היתר, במערכת הפוליטית-מפלגתית; האם תדע להתגבר על יצר ההתנצחות בל תיהפך סוגיא זו לכדור משחק על מגרש הרוטאציה?

בינתיים הכדור מתגלגל, גם אחרי בעיטת העונשין שהספיק להכניס היועץ המשפטי בשער של השב"כ ו... הממשלה.

התרופפות שלאחר „ההצלחה"

מאת יצחק דויטש

לא יכול להיות ספק בכך שהפעלת התכנית הכלכלית ביולי 1985 מנעה התמוטטות של המשק. אילו התמיד המצב שהיה לפני כן, אזי היינו מאבדים את השליטה בתחומים הבסיסיים. השאלות הקשות העומדות בפנינו הן, אם מה שבוצע הוא ניתוח יסודי שהביא להבראה; האם אין אנו עומדים בפני חידוש ההידרדרות, ואם נעשה עתה הטיפול הנדרש?

על התוצאות שהושגו מעידים נתונים סטטיסטיים. מרכת אינפלציה שהגיעה בשיאה ל־21.3 אחוז לחודש בספטמבר ואוקטובר 1984, כאשר החשש היה להידרדרות להיפר־אינפלציה, ירד הפיגור בחודשים אוגוסט—דצמבר 1985 לכ־2.3 אחוז בחודש בממוצע, ובארבעת החודשים הראשונים של 1986 עד ל־1.3 אחוזים לחודש. גם במאזן התשלומים נרשמו הישגים משמעותיים. לאחר שנים רבות של גרעון גדול במאזן השוטף נוצר בו עודף של 1.1 בילייון דולר. אם כי ללא סיוע החירום של ממשלת ארה"ב הסתכם עודף זה ב־330 מיליון דולר בלבד. הישגים אלה שלוו בתהליכים מכאיבים. הצריכה הפרטית ירדה בשיעור נמוך של 0.4 אחוז, לאחר ירידה של 6.8 אחוזים בשנת 1984; ההשקעות ירדו ב־13.4 אחוז לאחר ירידה של 7.6 אחוזים בשנת 1984; הצריכה הציבורית ירדה ב־1.8 אחוזים לאחר עליה של 0.3 אחוז ב־1984. האבטלה גדלה, אבל בשיעור נמוך מזה שחששו ערב הפעלת התכנית.

חשוב לציין, כי בריחת מטבע החוץ מהארץ פסקה. תחושת היציבות שינתה התנהגות הציבור בנטייה להחזיק מזומנים והימנעות מבולמוס קניות שאפיין את המשק בשנים האחרונות.

סיוע גורמים חיצוניים

הדו"ח השנתי של בנק ישראל שהוגש השבוע מעריך את הדברים בפרופורציה הנכונה. האישור מביע כמובן להתכנית הכלכלית. התהוות בבוצעה של התכנית תרמה תרומה גדולה להצלחה. אלא שהיה גם מזל. ההשפעה הרבה שהיתה לסיוע החירום של ארה"ב, פיחות הדולר ביחס למטבעות האירופים, ירידת מחירי הנפט ומחירי הסחורות אחרים וכן ירידת שערי הריבית בעולם. בנק ישראל איננו נותן במוי כמותי למרכיבים הללו. אבל אם ניקח בחשבון את הסכומים שנחסכו בשל ירידת מחיר הנפט בעולם אפשר לקבוע כי בדרך זו נמנעו עשרות רבות של אחוזי אינפלציה; ירידת שער הדולר ביחס למטבעות האירופים מנע פיחות באחוזים גבוהים למדי. כל אלה יחד משמעותם מניעת אינפלציה תלת-ספרתית שהיתה עומדת על השף שלה, למרות התכנית הכלכלית. התרומה גבוהה ביותר גם בין מאה התשלומים. כאשר דנים בתוצאות התכנית הכלכלית יש לראות את הדברים באור הנכון. אין מקום להגזמה ביחוס התוצאות לתכנית עצמה. קביעה זו חשובה לא כדי להבדיל את חלקו של מישהו או להקטין את הלקו של מישהו בהוצאות, אלא כדי שנוכל להעריך מה צפוי בעתיד כאשר אותן תרומות קיימות או אינן קיימות.

סימני נסיגה

הנגיד היוצא של בנק ישראל, ד"ר משה מנדלבאום, גילה שורה של נתונים על ההתפתחויות במשק מאז תחילת שנת 1986. הם מהווים „נורה אדומה". בחודשים האחרונים מסתמנת עליה מחודשת בביקושים המקומיים. זו נובעת מעליה בהכנסה הפנויה וירידה בשיעור החסכון הפרטי. הקטנת החסכון מתבטאת בגידול הצריכה הפרטית וגורמת לגידול בעודף היבוא. גם במאזן המסחרי המצב איננו משופר. הגירעון המסחרי הגיע בחודשים הראשונים של 1986 ל־95 מיליון דולר לחודש, בהשוואה ל־55 מיליון דולר לחודש במחצית הראשונה בשנת 1985. התשלומים המקומיים של הממשלה בחודשים הראשונים של שנת 1986 נמצאים במגמת עליה. מה שמכשיך להיות בשפל הוא לפה ההשקעות הבנייה.

עם כל שביעות הרצון יש לכל אחד מאתנו כאשר מקבלים תלוש משכורת עם נטו גבוה יותר, יש לשים לב לכך שהשכר בסקטור העסקי עבר כבר בחודש פברואר את הרמה הממוצעת של שנת 1984. השכר היום גבוה ב־15 אחוז מהרמה הנמוכה שאליה הגיע באוקטובר 1985.

במלים אחרות: כל אותן תוצאות טובות או אמצעים מועילים שהופעלו במסגרת התכנית הכלכלית כאילו עומדים עתה בפני סימן שאלה גדול. לאחר ההישגים מכוח התכנית ומכוח אירועים חיצוניים יש סימני התרופפות.

עמדתו של שר האוצר

על רקע זה עולה במשנה חשיבות הכוונתו של שר האוצר החדש, משה נסים. אין זה סוד כי מר נסים לא שש לתפקיד, בהכירו את קשייו ומורכבותו הרבה. הוא נהג בהקרבה אישית כאשר הסכים לקבל עליו תפקיד זה. בראשית דרכו אפשר היה להתרשם כי יגלה הססנות הנובעת מתוך צריכות רבות. נידון שמא איננו פתוק לטובת הענין. שכן המודרים הפיצים בזירה זו — הן הפוליטיים והן הכלכליים — היו מנצלים את המצב. אולם ייאמר לזכותו של משה נסים, כי חיש מהר השתחרר מההססנות. שוב אין הוא עומד בצד קודני. הוא הבהיר גם שיהיה שר אוצר לתקופה כהונת הממשלה ולא בכבלא כקרוב עד לרוטציה או זמן קצר אחרי. הצהרה זו היתה חשובה ומועילה.

אלא שמר נסים לא פיזר עד כה את הרושם כאילו הוא מאמץ לעצמו מדיניות של „להיטיב עם העם" במשמעות שהבטחון קיבל ב„הליכוד". להיטיב עם העם זו משימה חשובה של כל כבלא תפקיד לאומי. אלא שכדי להיטיב עם העם צריך לראות את המשימות לטווח הארוך ולא את מה שנוח עכשיו בתחומה. אמנם לא היו הסבות חריגות בתקופת כהונתו הקצרה עד כה של מר נסים. אבל שהרושם היו הסיבות שהן מדוקות ומכובנות אולי לצבכן. אי־אפשר לתת בלי להבטיח תהליכים בידיים. מדובר בביטול התכנית להגביל את אגרת החוסך הזהירה על הגבלאים. גם בביקור מוצרי היסוד היתה סטייה לצורת התכנית המקורית. לצורת זה לא נוקטו עדיין צעדים אחרים שיבטיחו את מלוא הרישון.

שכנוע הציבור

על רקע הנתונים להתפתחות המשק בחמשת החודשים הראשונים של 1986 קיים צורך בהדרגה יותר תקיפה ובהרצת של שר האוצר. אסור לו לתת לרושם כאילו הוא נוהג בית רק קלות ויאפשר גידול בכוח הקנייה וברמת החיים מעבר לגידול בתפוקה להשתלט על הציבור.

אין עובדה לרשה התנהגה הכלכלית מחודרה שנייה של ירידה דרסטית במחירי הנפט, הגרעינים והוצרים בים אחרים: כפי שצריך להבטיח עד לירידה גדולה משפת בשעיל הדולר, צריך להתבסס בציבור על זה שאנחנו עושים כאן וצריכים להיות משוכנעים שנעשה כאן את הדרוש, גם אם הוא קשה. לכן אסור לשר האוצר לגלות הסכמה ולגרום לספקות קיים כ־שהם במחשבות הציפיות של הציבור.

כי חבל מיגנה על כף הבאנטיים.

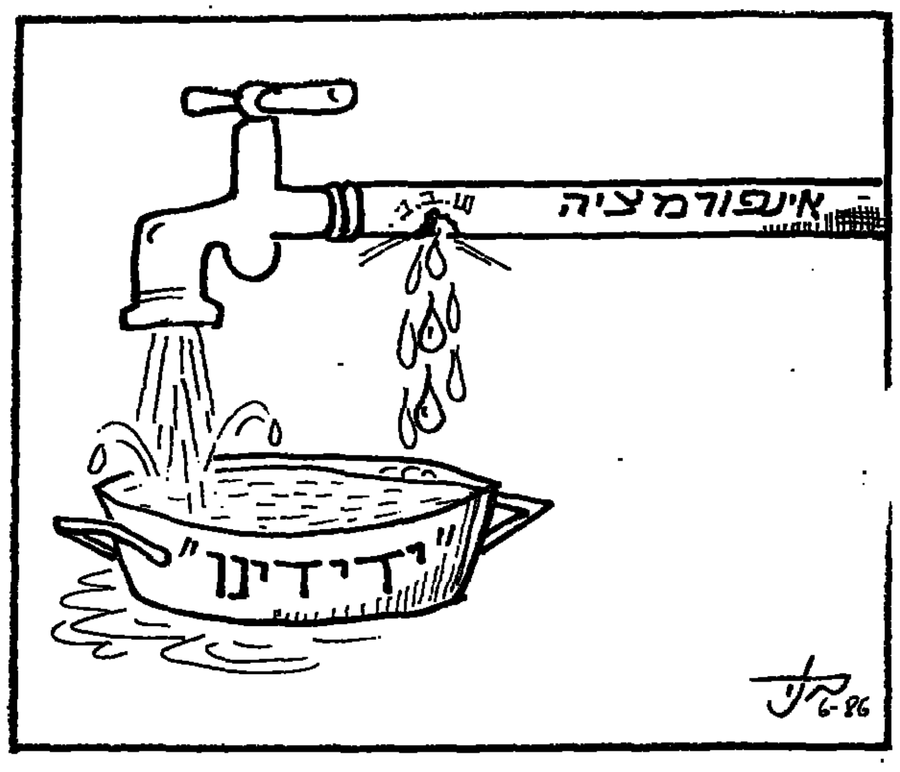

חבל על כל טיפה...

שיחה עם יצחק יגר, יו"ר הוועדה לבדיקת מבנה וארגון התנועה

תוצאות הבחירות – הצלחה; המבחן האמיתי – חידוש פני התנועה הדתית־לאומית

מאת שאול שיף

מי ששוחח בימים אלה עם יו"ר „הוועדה לבדיקת מבנה וארגון התנועה", יצחק יגר לאחר שנודע היקף המשתתפים בבחירות ותוצאותיהן, יכול היה להבחין כי שמחתו מהולה בחששות. מר יגר לא ביקש ואינו מבקש כלל להסתיר את רוגזו מכל כותרות בעתונים, ברדיו ובטלוויזיה המחזירים את המפד"ל לימי הסיעות. הוא מתקשה להבין מדוע אותם אלה המדווחים לעתרנות על כוחם באחוזים, מבקשים לאבד עצמם ואת התנועה הדתית לאומית — לדעת.

בראיון ל„הצופה" הוא מסביר את חששותיו: שמא אותם צעירים רבים („פנים חדשות" הבלתי מזוהים) יפנו שוב עורף לתנועה, אם זו תחזור ליחסי הכוחות על-פי אחוזים ותנהג ענייניה על-פי שיקולים סיעתיים...".

מהורביו יודעים לספר, כי אחת הסיבות ואולי העיקרית שבהן, בגללה הסיר את מועמדותו לכהונת מנכ"ל בנק „המזרחי" — היתה קשורה בפרסומים בעתונות שבהם את שמו עם מוקדי הכוח השונים במפד"ל התובעים בו לתפקיד זה, ברגע ששמו שורבב ל„סיפור" הסיעות נמלט מהזירה.

מר יגר תולה תקוות מרובות בבלתי מזוהים, באוהב רבים שזכו בבחירות, מבלי שהסיעות הגיעו את גלגלי מועמדותם.

כמי שעמד בראש „ועדת ה־11" שעתה מטפלת את ספקולציה, מה הניתוח של המיפקד והתוצאות הבחירות?

אני מבורך ומלא סיפוק על ההישג הגדול שבא לידי ביטוי בהשתתפות ההמונית של ציבור המתפקדים בבחירות עצמן. בבחירות הללו נטלו חלק כ־100 אלף איש שזה אחוז גבוה מאד כאשר מדובר בבחירות פנימיות של מפלגה. אני שמח על השתתפות החברים החדשים רבה יותר של השתתפותם של הוותיקים. שכן, הם הם היו המאוכזבים מההידרדרות של המפד"ל אותה ליוו במשך עשרות בשנים. על־פי תוצאות הבחירות לכנסת קיבל־ה המפד"ל 67 אלף קולות יהודים, מתוכם, על־פי ההערכות, לא 40 אלף היו חברים בשלבי מסתחבר. מכאן שבבחירות הפנימיות גדלה מפורטיתם, בהסתמך על נתוני המתפקדים, עד כך רחב לבי.

סמיך לבחירות התחיל לבוא בעלי פנקסי חבר שלא נכ"לו ברשימת בעלי זכות בחירה משום שלא התפקדו ובקשו שנכנסיב לרשימה. הם פשוט התביישו כשראו את ההתעוררות בציבור הדתי־לאומי וכי הם אינם שותפים בהגיגה הזו. בין המתביישים היו כבת אנשים חשובים שכמפאת כבודם לא אנקוב בשמם.

מתוך ידיעה אני קובע, כי הציבור הנפלא הזה שהתפקד והצביע לא עשה זאת כשום שפתאום חזר לו האימון שהכל יתוקן בהתם ההנהגה. בעניין משטר הסיעות, ודרך קביעת צמדותיה של התנועה — שלא היתה כלל. אלא הוא נתן את ידו לניסיון לבצות סיכוי לשינוי פני הדברים שעליהם עמדנו בדו"ח שהגשתי לועידה של המפד"ל.

אבל כלי התקשורת מרוחים מפי אישים במפד"ל על הישגים כאלה ואחרים של סיעה זו או אחרת.

מה תעשו כדי שלא יפגעו מאמצכם?

כל מי שמזין הייב את כלי התקשורת בנתונים הללו הוא חוטא בשניים:

א) בבסירת אינפורמציה כוב שאין לה כל בסיס. שכן, הבחירות הן אישיות — אהדה ומהרב המכריע נבחר הודות למאבק אישי שהשקיע במשך שבועות וחודשים.

ב) בפגיעה חמורה בתשתית האמון ההולכת ונבנית מחדש בתנועה הדתית-לאומית וברצון הטוב של רבים לתת לה „קרדיט". אני מתפלא על אותם דוברים המבקשים שוב לצייר למפד"ל דימוי שכזה שהיה הוא עכשיו, ובמיוחד כאשר לאינפורמציה הזו אין בסיס.

אני מאמין, כי 30—35 אחוז מהנבחרים הם בלתי מזוהים ותהלוכן ובכל נושא יכריעו לגופו של עניין. אני בלא תקוה שהבלתי מזוהים ינצו את עלות הועידה והתנועה.

אני מבקש להזהיר את כולנו שסוף המעשה אינו בתוצאות הבחירות ובמיפקד ובהם מהדרוזה על על תפקידים. תהליך השיקום והמשכו ייקבע בוועידה עניינית ומכובדת ועל־פי זה יתן בנו הציבור את אמונו, או היו יפנה לנו עורף. ולכן, בבקום להרפות ידיים יש לחזקן. ואיך? בבהן ביסוד ציבור הבלתי מזוהה. אהרת הרי „הציבור יברח לנו ועוד סיפור על שיקום הוא לא יקנה...

ובכל זאת היו הפיצה נתנו גיפוי ללא מקום צריים בבחירות הללו?

ידוע לי כי המיפקד והבחירות נוהלו בידי ועדה מיוחדת בראשותו של עו"ד ישעיהו פריבס, שפעלה ללא כל פניות והצדפות. עבודתה זכתה להערכה רבה של הציבור אם כי לא כל כך מצד גורמים סיעתיים מובהקים. הבחירות היו על בסיס אישי-מקומי. אז אם מישהו רוצה להחיות את העבר שפגע בנו אנושות, יש להיאבק בו בחריפות. לצעירים הללו שנבחרו אין עבר ורקע סיעתי. גם לא לאותם רבים שבחרו בהם. לכן אל לנו לאכזבו עם סיפורי סיעות.

המיצד מסביר ש„פיצוים ההודיע" של הקמת הוליצה הועדה בראשותך פרס כם?

בידי פעם הודענו על כך בעל־פה ובכתב. לכיתב ידיעתנו הן פעולות הכנה להקימו והדבר לא יצא אל הפועל.

פירוש הדבר, שאותם גורמים שביקשו היה ביורבם, נרשב „בהעה" ומה שלא לא?

אכן כל מה שקיבלנו על עצמנו בוצע בשלמות...

והתהדר על עניין „הפורום ההדיוט"?

ודאי שלא! במסגרת הוועדה לקביעת שיטת בחירת מוסדות התנועה. נקבע את הדרך לבחירת הפורום הזה.

„ועדת המוסרות" מתכנסת היום לישיבתה הראשונה, מה אתם מבקשים מבקשים להשיג בי אמצעותה?

א) לכבש את המלצות „ועדת ה־11" בדבר הבטחת ייצוגם של מרכיבי התנועה השונים במוסדות התנועה. פשוט, להבטיח ייצוג נאות של כל הציבור החדש, עצמד בו העד על עכשיו לחוסל אימון בתנועה ובהנהגתה. צריך להבטיח שבחירתם לא יהיה דרך הצבת הסיעתית, אלא על בסיס אישי. כל החדשים צריכים להיות מזוכים ובטוחים שיבואו לידי ביטוי בתנועה, אחרת כל עמלנו היה לשווא.

הוועידה הרי עיבורית להתהיל מבל, אם כן, יכנע בענה לקבל ההחלטות ברוב משקים, שלא החיה המלצותיכם?

אכן היא אוברנית להחליט כרצונה, אבל:

א) אנחנו בטוחים שהפנים החדשות בוועידה יעדיפו שיטת בחירה שתתן ייצוג אמיתי לכל מרכיבי התנועה הדתית לאומית.

ב) הפעילים המרכזיים של התנועה וראשיה יודעים כי הציבור ידבר יצופה בהם ואידך זיל גמור.

כדייג בעבש הבית את מעמדתך להבינה מנכ"ל בנק „המזרחי"?

תחזור אליי עם השאלה הזו כאשר ייבחר המנהל החדש. אז אהיה מוכן לפרט את הסיבות.

הבחירות לוועידת התנועה הדתית לאומית

אחד ממאה אלף הבוחרים שהשתתפו בבחירות לוועידת התנועה הדתית־לאומית מקיים את חובתו התנועתית, כדי לבחור בנציגיו לוועידה ולמועצת הסניף בתל־אביב.

הבחירות שנערכו לפי כל כללי הדמוקראטיה עוררו עניין רב בציבור, כשידן של נשים מתנדבות אמונות על הקלפיות.

„הסקופ שלי"... / מאת יונה כהן

פרשת התפטרותו של ראש שירותי הבטחון הראשון

היה זה בחודש ניסן תשכ"ג (מארס 1963). בשיחת טלפון קצרה הביא לידיעתי אחד מידידי הטובים, שהיה מקורב ל„צמרתי ההנהגה הי מדינית והבטחונית במדינה. ש„הממונה" הגיש לראש הממשלה את התפטרותו. אמר ולא הוסיף. את הערכת העניין והזכרתו, המסקנות, ההוצאות התגובה, הכל הניח ל„טיפולי". השתי שבירי ידיעה בלעדית, „מפוצצת". אך לא ידעתי אם ועד כמה הידיעה היא חידוש שלא רבים שמעו עליו. וגם שמוסר הידיעה מוסמך ומהימן, ומעולם לא הכשילני בידיעה בלתי מבוססת, ומעולם לא הטרידני במשהו בלתי חשוב. עם כל זה, חובתי לפני פרסום הדבר ברבים לבדוק את הידיעה. כשלוח, חלילה, בתחום רגיש כזה, אין חמור ממנו. וזכורני שהי זהירות אף היא מכללי עבודתו של כתב מהימן ורציני זה שאינו ממהר לומר ולפרסם מה שהוא יודע, אלא יודע היטב את מה שהוא אומר.

באתי ללשכתו של השר משה שפירא. ואגב שיחה בנושאים אלה ואחרים, העליתי בצורת שאלה את העניין של „הממונה". שפירא דוחה את השאלה, כמו היתה השערה דמיונית שלי. הבינותי שהעניין לא הגיע עוד לאוזניו.

לפנות ערב באתי לכנסת, ובתוכי מכרסמת דוחקת יבוקשת הידיעה הרוטטת. ליד שולחן סמוך במזנון ההוכה ישב סגן שר הביטחון, שמעון פרס. נברתי על היסוסי. אך במקום לגשת ולהשמיע באוזניו את שאלתי, כשסביבו יושבים אנשים אחרים, כתבתי פתק ובו ציינתי שהגיעה אלי ידיעה על התפטרות הממונה. האם נוכל לשוחח על כך? הוספתי.

משעיין פרס בפתק, קם ופינה אלי, ושתי מלים בפיו:

— מניין לך?

שתקתי. הוא חזר על שאלתו ביתר תוקף:

— מניין לך?

נברתי על מבוכתי השיבותי:

— תודה רבה. גם זו תשובה, תודה.

נתן מר פרס את הפתק בכיסו. וחזר אל החבורה שישבה ליד שולחנו. היה ברור, שהי ידיעה נכונה ללא פקפוק.

אותו ערב ביסוהתי ידיעה לעיתון „הצופה", אשר יצאתי בא. מספרים של הצנזור „פיפי" לי בקיצה, ולמעשה לא נותר ממנה דבר. מה שנכלל ואת נשאר בעיתון היו שורתי שורה אחרונה של הידיעה ש„מותר" להגיה שהנושא ידון בישיבה מיוחדת של הממשלה", וכתב לבן שכמנו הוצאו שורות נוספות.

למחרת, „גלגלתי" את העניין לצינורות מדיניים פרלמנטריים. ראשונה פניתי לראש האופוזיציה כבודו מר בגין. לצערי, לא יכולתי לספק תוספת ודברי פרשנות לידיעה הבסיסית והסתמית בקשר ל„ממונה". (שכן לא ניתן לפרסום בשום פנים ואופן, רק מפה לאוזן היסיפו: „איסר הקטן", הוא איסר הראל, להבדיל מ„איסר הגדול", איסר בארי, שופטו של טובי יאנסקי).

בגין לחץ את ידי מהבעת תודה. הוא קרא את סיעתו לישיבה דחופה, ובה החליטו לתבוע זימון מליאת הכנסת לישיבה דחופה ומיוחדת. חזרתי לשר שפירא. אף הוא הורה לכנס את סיעתו לישיבה דחופה. עתה היתה שהידיעה נכונה ויש לה השלכות מדיניות השובות. כבדרך אגב ביקש לדעת מה מקורה של הידיעה וכיצד הגיעה אלי. הייכתי התחמקתי מתשובה.

תוך שעות ספורות הפך העניין נושא לשיחות בכל במוסדות הכנסת ובמזנוניה. נמסר שהממשלה מתכנסת עוד ביום לישיבה שלא מן המניין. חכינו עד שעה קרובה לחצות הלילה. השרים יצאו ופיהם חתום. מזכיר הממשלה הודיעה, שהודעה על הישיבה תפורסם במועד אחר. כל מאמצות העיתונאים לא הועילו.

באותו שבוע פירסם שבועון „העולם הזה", כי כתב „הצופה" ידע מה ששרי הממשלה לא ידעו.

ימים מעטים לאחר מכן, יומיים לפני חג הפסח תשכ"ג (7 באפריל 1963), התכנסה הכנסת לדרישתם של נציגי האופוזיציה לישיבה מיוחדת, כשעל סדר יומה „עמדת ראש הממשלה והתפטרותו של הממונה על שירותי הביטחון".

פתח ראש האופוזיציה, מנחם בגין, והצביע לצד כיסא הריק, בן גוריון. להקל בהומרת העובדה שמודיעים גרמנים מסייעים למצרים לפתח נשק גרעיני. הוא האשים את ב.ג. בנסיון להשתיק את העניין גם בכלי התקשורת. מזה ערב והתפטרותו של הממונה על שירותי הביטחון, אשר התפטר בגלל שהערכתו המדינית בעניין זה לא התקבלה על דעתו של רה"מ. וזו היתה שאלתו לרה"מ בן גוריון:

„מדוע הממונה על שירותי הביטחון התפטר? אם המסע נגד המדענים הגרמניים, המומחים להשמדה המונית, היושבים במצרים, טוב היה בעיניך, הרי צריך היה לשבח אותו. אם שיבחת אותו למה התפטר? אם התפטר — כשעיקר שר גינית אותו; אם גינית אותו — פירוש הדבר המסע היה רע בעיניך; אם היה רע בעיניך — למה נתת לפתוח בו? למה הניחו לו להתפתח? היכן היית ביקים אלה בהוק־לאריך? על כוכב לכת אחר? מה ההרשת? למה לא נתת הוראה להפסיק כיד את אשר נראה רע בעיניך? למה תטיל את האחריות על הממונה על שירותי הביטחון?"

בין יתר דברי תשובתו של רה"מ בן גוריון בנושא זה, אמר:

„לצערי הרב התפרסמו בשבועות האחרונים בעתונים מקומיים בדותות ומילים לרוב. מקצתם של המילופים וההבדיהות אני מניח שנעשו מתוך שגגה. אבל בכמה מקרים ברור שנעשו בזדון ובחוסר כל אחריות. אין מלא שעתונות חסרת אחריות זו זורעת מהומה ומבוכה בציבור. עלי להוסיף: בטחון ישראל מיוסד על שניים — על כוחו המרתיע של צבא הגנה לישראל ועל מעמדנו הבינלאומי. קאופוזיציה אחראית — ונדמה לי שלכנסת אין כל ספק שגם האופוזיציה צריכה להיות אחראית, לפחות בענייני ביטחון — חייבת להיזהר מדיבורים שאין בהם כדי לחזק מעמדנו הבין־לאומי...

מן הרגע שיש עמדת הממשלה — אין עמדת ראש הממשלה. יש רק עמדה של הממשלה. לכן מה שאתם מביעים נוגד את החוקים שלנו. אין על מה לדון, ואתם יודעים זאת. אפשר לדון רק על עמדת הממשלה, ועל זה יהיה דיון בוועדת החוץ והבטחון, יהיה דיון מלא... הייתי מעוניין בבירור מלא, ואני מוכן להגיד כל מה שאני יודע בוועדת החוץ והביטחון, ובלי חשש שזה יזיק לביטחון או למעמדנו הבין־לאומי".

בסופה של הצבעה הוסר הנושא מסדר היום, אם כי זמן רב עוד הפסיק את דעת הקהל הישראלית...

היתה זאת גם הפעם הראשונה שעניין שירותי הבטחון עלה על סדר יומה של הכנסת.

עיר דוד בבנינה ובמאבקיה

מאת יעקב אדלשטיין

הימים הגדולים, לפני תשע עשרה שנה, של כיבוש הר־הבית והכותל ה־מערבי, הם ימים היסטוריים. אנשים שראו במו עיניהם את המראות, אינם יכולים לשכוח׳ אך השגרה אוכלת בנו. אין אנו מרגישים עוד בנסים שהת־רחשו ונוטים לשכוח את התקופה. מחפשים תמיד את החדש ואת ה־הווה. אדם שנוכח בשעה הגדולה של שחרור הכותל, שעה של דמדומים, כאשר האור זורח מסביב בשלווה גדו־לה, אינו יכול שלא להזדעזע מול המהפך הגדול של המעשה, הנודד לפתע מן ההווה ועד אלפיים שנה קודם לכן. אדם נוגע בשולי ההיס־טוריה, האם אינו יכול להתרגש? היו אלה מראות אדירים, אנשים גדולים בכו כילדים. אותו אדם אינו יכול לשכוח כיצד ראה באותו יום ליד הכותל את הרצ״י קוק זצ״ל ואת הרב הנזיר ר׳ דוד הכהן זצ״ל עומדים ליד הכותל מעולפים ובוכים.

אלה היו הרגעים הראשונים של שחרור הכותל. השחר שהנץ עלה ובאה תקופה חד־שה לקול תקיעת השופר של הגר״ש גורן, אותו מאורע רב תהפוכות בהויה של ירו־שלים. בשחרור העיר ואיחודה מחדש, העיר העתיקה והעיר החדשה, כעיר שחוברה לה יחדיו, הוא אבן פינה לכל מה שהתרחש בירושלים בשנים שלאחר מכן. זו היתה פת־חה של תקופה גדולה, תקופה שבה ירוש־לים התרחבה והתפתחה כפי שלא היתה מעולם.

נזכור, כי בהחלטת האו״ם בשנת 1947 על החלוקה נכלל סעיף בדבר ירושלים בינ־לאומית. היה זה בהסכמה חצאית של היהו־דים, אך בידיעה כי זה ענין זמני. הערבים הם דחו את החלטת החלוקה ואת ההחלטה על ירושלים בינלאומית. הם שהכריזו מל־חמה. ובשל כך לא נתבצעה החלטת ה־או״ם. ירושלים חולקה לשניים לאחר מלחמת תש״ח. שוב לא היה המקום לבצע את ההחלטה על עיר בינלאומית. המדינות ש־תמכו בהחלטה זו נמנעו מלילחוץ על מדינת עבדאללה לסגת מן העיר העתיקה כדי להפכה בינלאומית. אילו צה״ל כבש את ירושלים כולה בתש״ח היו כל העמים לו־חצים עלינו להניח את ידינו בירושלים ול־מסרה לשלטון בינלאומי. אך כיוון שמחי־ציתה של העיר נמסרה לידי הערבים הניחו להם, וגם לנו בגללם. המדינות שהיו רגילות להיענותנו ללחצים, לא העיזו ללחוץ על ממשלת עבר הירדן מטעמים ונימוקים מ־שלהם. יתר על כן, אותן מדינות במערב היו מעוניינות במידה לא מעטה שעבר הירדן תשלוט בירושלים. כאן אנו מרגישים את גלגל ההיסטוריה של תהליכי הגאולה. העיר המזרחית ניתנה בידיהם, כדי שירוש־לים לא תימסר לשלטון בינלאומי, עד למל־חמת ששת הימים. ואז לא העיזו עוד ה־מעצמות ללחוץ על חזרה להחלטה בדבר ירושלים בינלאומית. שכן מייד היינו שו־אלים אותם, מדוע שתקתם כל השנים כאשר שלטון חוסיין שלט בירושלים והתעוררתם רק עכשיו כאשר השלטון עבר לידינו? בפיהם לא היתה תשובה.

אופייני למה שקורה בימינו בין שליט־עיהם. השאלה שנשאלה ראש ממשלת ברי־טניה, מרגרט תאצ׳ר, במסיבת עתונאים לפני צאתה היתה: מהי עמדתה בדבר מעמ־דה של ירושלים? גב׳ תאצ׳ר העדיפה שלא להשיב על שאלה זו. היא ידעה שהנושא איננו אקטואלי כיום. עם זאת, אנו עדים לכך שעד היום לא השלימו המדינות עם מעמדה של ירושלים כבירת ישראל. השג־רירויות הזרות נמצאות בתל־אביב, ולא בירושלים, כאות של אי הכרה. כאשר הכנ־סת חוקקה את חוק ירושלים, מיהרו ממש־לות העולם להכריז על העברת השגרירו־יות שעוד נשארו בירושלים אל השפלה, ושוב כאות מחאה. הפצע של אי הכרה בירושלים כבירה לא נרפא. היא רדום, אך מתעורר מחדש כל פעם שנוגעים בו. אותו חוק שנחקק על ידי הכנסת היה אקט סמלי, ולא הביא כל תועלת לירושלים. רק הרחקת הנציגויות הזרות ממנה היא התוצאה היחי־דה של אותו חוק הצהרתי. אוי אומלל. כך מתברר לנו, שלא בחוקים ובהצהרות נבנה את ירושלים, אלא במעשים, בהתרחבות וב־בנייה.

אין מערערין על המעשה

אין מערערים היום על המעשה. ירושלים קפצה ודילגה הרים וגבעות. שכונותיה ה־חדשות הן ערים חדשות כשלעצמן. כל אחת מהן חטיבה בפני עצמה. אין כאן בנייה בלבד, אלא תכנון אסטרטגי. ניסיון לכבשה מסביב, מאחור ומלפנים על ידי בנייה רצו־פה וגדולה. הבה נפרוש מפה ונסתכל. שכו־נה ראשונה שנבנתה מייד לאחר מלחמת ששת הימים היא שכונת רמת אשכול. בנייניה בנויים מאבן אדומה. ארכיטקטורה שממזגת את הישן עם המתחדש, חלונות עם קשתות עגולות, גינות, מרכזי קניות, די־רות רחבות, רצופות מגרשי חניה. מי ש־העיז מייד וקיבל דירה בשכונה הזו זכה מן ההפקר. אז עדיין היססו עם ללכת לגור מעבר לקו. הממשלה ביקשה לעודד את המשתכנים שם והציעה להם תנאים נוחים יחסית.

אחריה באה הגבעה הצרפתית, הלא היא גבעת שפירא. צורה חדשה של בנייה. אבן מסותת מלאכותית. בניינים גדולים ורחבי מידות. שכונה זו היא עיר חדשה. שטחים רחבים סביבה עדיין לא נבנו. מרחב ימתיה הינו גדול. המטרה היתה: בנייה רצופה מן העיר העתיקה עד הר הצופים. גם הר ה־צופים עצמו נבנה בקצב גדול. קמפוס אוני־ברסיטאי גדול. היום בנקיב הבניינים ה־יפים של האוניברסיטה העברית שנבלעו בתוך ההדסים, מבוכים, חצרות, בית מול בית, המבנה סגור ומפותל. יש שמבקרים את סגנון הבנייה הזה כי מדובר במקום אוניברסיטאי ואין צורך לפזר כך את הבניינים. ויכוח שלא נסתיים עד היום. הר הצופים כסגנון בנית מבצר, יוצר אי קריה יתרה, שבנייניה מרוחקים זה מזה מרחק של מטרים?

כעבור לשכונת שועפט הערבית נבנתה השכונה נווה יעקב. כאילו היא מקיפה את ירושלים מן הצד הזה של הדרך לרמאל־לה. מדלגת על השכונות הערביות שביניה לבין ירושלים היהודית, כאגפת באחור. ה־ערבים מרוגזים בזאת ולכן הם זורקים אב־נים על מכוניות שעוברות בדרכן לנווה יעקב. עתה נסלל כביש חדש דרך פסגת זאב שיעקוף את שועפט הערבית.

מעבר לארמון הנציב

בדרום הלכה התרחבה ירושלים מעבר לארמון הנציב, אותו ארמון שעמד מבהיר על הר גיבא וכיבל את הדרום של המב־דם נמצא עתה בידי האו״ם. היא היה האות למלחמה על ירושלים לפני תשע עשרה שנה. הלגיון הערבי ניסה את כוחו דווקא בארמון הנציב, ולא במקום אחר, כמו הר הצופים, שהיה מבודד ובנוי. יש אומרים שבחר דווקא בנקודה הזאת זו רק כדי לצאת ידי חובה ולעמוד בהסכם שנחתם בין חוסיין לנאצר. אך אנו ראינו בכך הפרת ה,,סטטוס קוו" והכנסנו לקרב את כוחותינו. מכאן יצאה נקודת הכובד של המלחמה על ירושלים. עתה אנו עומדים בשכונה ארמון הנציב, שהיא שכונה בעלת סגנון בניה מיוחד, בעלת הרכב אוכלוסיה מעורב. ותי־קים ועולים חדשים יחדיו. יש כאן בסיס לארגון חיי קהילה. יש במקום מתנ״ס מפואר עם פעילויות בכל ימות השבוע. אך טרם נתגבשה כאן קהילה. האנשים עדיין קשורים אל מרכז העיר. היום זוהי אחת השכונות הגדולות של ירושלים החדשה. מגבעתה לח־בוק כאילו את ירושלים היהודית מן הדרום ולעמוד מול אותו כפר פורעים ידוע ,,צור באהר", שעשיו כל השנים עמדה של מפ־תים ומתגרים, ממלחמת תש״ח ועד מלחמת ששת הימים. בתי השכונה מדלגים הרים וגבעות, יורדים לבקעים ועולים לגבהים. הבולדוזרים לא הצליחו ליישר את השטח, לכן התפשרו עמו ובנו על הטרשים.

ובכיוון הצד לדרום השכונה הגדולה גילה. אף היא חטיבה לעצמה. עיר חדשה בדרך לבית לחם. כעין מבצר ענק שעומד לה לירושלים מול בית לחם הערבית. מר־כזי קניות בשכונה יוצרים כאילו עיר של עולים, אך גם ותיקים התכנסו בה. גם פה יש מתנ״ס מפואר עם חיי תרבות פעילים, שגם בשכונות הוותיקות אין למצוא כזה. עתה נסלל כביש חדש לגילה, דרך הטסט־נים, הכקצר את הדרך. מביא את השכונה לקרבת העיר, דרך בית צפפה הערבית, שכונה ערבית שהיתה חצויה בין ירושלים העברית והערבית ועתה היא חבויה בדרך לשכונה הגדולה ששמה גילה. אי שם, בין בנייני קומות, ניתן למצוא בית ערבי שבער אר בטבה ממקום שלא היה כדאי להזיז אותו. בגבעות של הערב איפה אם הבית לחם כ־תבון. עשן עולה מן החצר של הבית והשכ־נים היהודים עומדים ומביטים על צורת ה־חיים שלא ידעוה קודם. מראה מוזר חוצא דופן, אך מסמל את דרכי החיים מאז ועד היום. מעברה של אותה שכונה גדולה משת־רעת בית לחם על בתיה הקטנים ועל כנ־סיותיה הרבות. תרבות אחרת, עולם אחר. שכונה מול בית לחם המגינה על ירושלים מן הצד הזה של העיר ומבצרת אותה, כאילו יד מתכננת בנתה אותה למטרה זו.

שלוחיה נשלחו לעבר מערב העיר בצורת השכונה החדשה. הרובע העתיק בירושלים העתיקה שוחזר ושוקם לאחר הרבה שנים. צריך היה סבלנות גדולה לעבודת שיקום זו. אבל לאחר שהתכנית עומדת כבר בפני סיום, אפשר לומר כי יש במה להתפאר. שני בתי הכנסת העתיקים והמפוארים, ה־חורבה על שם רבי יהודה החסיד ובית הכנ־סת תפארת ישראל לא שוקמו. הם מהווים עדות לחורבן של הרובע היהודי בימי מל־חמת תש״ח. ,,הקרדו" מהווה מרכז מסחרי חדש לתיירים ולתושבים.

יחסי יהודים—ערבים

יחסי יהודים—ערבים בירושלים מהווים בעיה. היא מתבטאת במעשי טירור בודדים בסמטאות העיר העתיקה, אבל לא בהתנג־שויות אלימות.

תושביה הערביים של ירושלים לא שול־חים נציגים למועצת העירייה, תיאורטית, הם יכולים להעמיד מועמדים, אבל אף אחד מהם לא מעז להעמיד מועמדותו מחשש לחייו. בכך מבטאים הערבים את אי השלי־מתם עם שחרור ירושלים על ידי צה״ל לפני 19 שנה.

הרבה מהם מצביעים בבחירות לעירייה, אבל עושים זאת בסתר. בדרך כלל הם מובאים לקלפיות על ידי פעילי רשימת המערך, בחלקם עובדי עירייה ומשפחותיהם שמפעילים את ידידיהם או את בני משפח־תם.

בסקר שנערך לאחרונה על יחסי דתיים־חילוניים בעיר, הביע אחוז גדול את דעתו, כי פרשת יחסי דתיים־חילונים מדאיגה או־תם יותר מאשר יחסי ערבים ויהודים. ב־מערך זה הולך ונוצר גוש גדול של יישוב חרדי בצפון העיר. לפני הקמת המדינה הת־רכז הגוש הזה במאה שערים, ואילו עתה הוא מקיף כבר את שכונת גאולה, כרם אברהם, מקור ברוך, הבוכרים, שמואל ה־נביא והילך ומתפשט עד עזרת תורה, מטר־סדורף וגם אל השכונה החדשה, רמות.

קרו כבר בעיר מקרים מדאיגים של הת־ארגנות תושבים חילוניים נגד הקמת בתי כנסת או ישיבה בקרבתם, ואף גרמו להפ־סקת בנייה או שכירות. אבל מאידך גיסא יש לומר כי לא מעט מן האשמה תלויה באותם חרדים שמבקשים להרחיב השפעתם ואינם יודעים את הגבול. הדוגמא לכך הם משליכי האבנים בכביש רמות ותופעות החרדה מפני שכנות עם חרדים. לצערנו, חששות אלה אינם מבדילים בין סוגים שו־נים של דתיים.

אולם התנגשויות אינם רק בין חרדים לחילוניים. הן עוברות לפעמים גם לפסים בין חרדים לדתיים־לאומיים. הדוגמא המובה־קת לכך היא מה שקורה בשכונת הר נוף.

שכונה זו שנבנתה רק לאחרונה מאכלסת חרדים, דתיים־לאומיים וביניהם חילונים. ההתנגשות החלה סביב שאלת האופי ש־ישאו בתי הכנסת במקום. הדברים הגיעו לידי דין תורה לפני דיינים ופוסקי דין.

כאשר עמדו לערוך בחירות להנהלת ה־שכונה פרסמו החרדים מכתבים מאת הרב אלעזר שך, ראש ישיבת פוניבז׳, בדבר הדרכת ההשתתפות בבחירות להנהלת ה־שכונה. הם ראו בבחירות אלה ... של השכונה, במקום לנסות להגיע לפשרה עם הדתיים־לאומיים בכל הנו־גע לאופי השכונה.

הגיעו הדברים לידי כך שנאלצו לדחות את הבחירות להנהלת השכונה, משום שהח־רדים ... צדק בתקנון הבחי־רות כדי להרחיב את חוג המצביעים. יתכן כן אפשר להצביע בבחירות גם לאלה ש... על בניית דירות בשכונה על ידי קבלנים. עד מהרה התברר שעשרות אנשים באו עם חוזים פיקטיוויים ודרשו זכות בחירה. היה צורך להפסיק את ההכנות לבחירות ולנסח תקנון חדש כדי שלא לסלף את הבחירות.

בהר נוף נוצרה התנגשות דתית גלויה בין חרדים לדתיים לאומיים. לא אלימה, אך מאבק על עמדת כוח בגוף הנבחר של השכונה. החילונים המעטים החליטו, כמובן, להצטרף לפלג הלאומי־דתי.

הציבור הדתי־לאומי בשכונה זו אינו מרוכז בגוש אחד. הוא מפוזר בין שכונות רבות. בדרך כלל הוא מעדיף לגור בשכו־נות מעורבות דתיים וחילוניים. אין לו התנגשויות באיזורים אלה עם התושבים.

וזהי ירושלים העכשווית, שבה יש מאבק בדרך כלל ... מאבק על אופי וצבי־ון, מאבק על התפתחות וקליטה. ספק אם יש עוד עיר בה קיים מאבק כה צמוד בין צדדים, בין אנשים בעלי השקפות שונות. בירושלים המאבק הוא חזיתי. הוא לא מס־תתר בשיטות בחדרי חדרים.

ראש העיר טדי קולק הוסיף רבות להווי־יתה של העיר, על ידי פעולות גינון, הק־מת מוזיאונים, תיאטרונים וכו׳. אבל אין הוא בקי בכל באווירה דתית של ירושלים של מעלה.

ההתבטאויות החריפות נגד הציבור הדתי חורגות מגדר הטעם הטוב ותרבות דיבור. הוא לא היה צריך להתבטא כך כלפי ציבור לא יהודי.

טוב לחיות בירושלים

ירושלים של רוח מתרחבת כאליה. עוד לא היתה תקופה שבה נתרבו ישיבות ובתי מדרש בתוך ירושלים כמו בתקופה זו של מאז מלחמת ששת הימים.

שלטים באותיות קידוש לבנה מעידים על קיומם של ישיבות וכוללים, כאילו ה־מדובר בבתי מסחר המחפשים אחר לקו־חות. השלטים עומדים בשכונת גאולה, ב־סמוך לבתי המסחר, כאילו הם מבקשים להתחרות בהם. תורה ועסקים כלובים יחדיו.

כל שכונה בירושלים נושאת אופי מ־שלה, כאילו היתה קהילה נבדלת. עיר זו הפכה מאז מלחמת ששת הימים לגדולה ביותר בארץ מבחינת אוכלוסייתה. למעלה מ־400 אלף תושבים. אבל אין היא עיר המסחר והכלכלה. מבחינה זו נשארה תל־אביב במרכז. תשע עשרה שנות איחודה של ירושלים נתנו לה תנופה גדולה להת־רחבות, לבנייה, להקמת שכונות חדשות, תנופה כזו שלא היתה כמוה בתולדותיה.

עדיין מתנהל ויכוח בין אלה המצדדים בהקמת ערים ועיירות מסביב לירושלים, לבין אלה הטוענים כי מדיניות זו תנוזל מירושלים את אוכלוסייתה. ויכוח זה החל עם הקמת העיר החדשה מעלה אדומים, ב־דרך ליריחו. רוב תושביה של העיר הם יוצאי ירושלים. הדירות בה זולות יותר מאשר בתוך ירושלים. ראש העיר, טדי קולק נאבק נגד הקמת ערים קטנות מסביב לעיר, ואילו מכווני המדיניות של הבנייה והפיתוח הממלכתי מצדדים בגישה השנייה בטענה כי ראוי לה לירושלים שיהיו ערים סבי־בה. אין לרכז את כל התושבים בתוך תחו־מה המוניציפאלי של ירושלים, אלא לפזר אותם בין הערים שמסביב.

הוויכוח לא תם. אך בינתיים העובדות מדברות בעד עצמן. ערים קטנות הולכות וקמות סביב ירושלים. רוב תושביהן עוב־דים ביום בירושלים וחוזרים ללון אליה בלילה. זוהי תופעה ידועה בחיים האורב־ניים של ערים גדולות.

הוויכוח בזירה הבינלאומית מסביב למע־מדה של ירושלים שקט בשנים האחרונות. האויבים לא השלימו עם העובדות, אבל אין להם במה להיאחז. כנסיות נוצריות נא־בקות על כל שעל בעיר, בינן לבין כנ־סיות אחרות, ובינן לבין הרוב היהודי. אך למרות כל המאבקים הללו, היא עיר שמו־שכה אליה תושבים, וכולם בדעה שטוב לחיות בירושלים.

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים

ירושלים שלי... /

מאת שלום צוריאל

ירושלים בירת ישראל. כך מצוין במפת ארץ ישראל. אמנם כן. ירושלים המאוחדת היא בירת ישראל על אפן וחמתן של מדינות וממלכות הממאנות להשלים עם עובדה זו. ירושלים הבירה גדלה והתרחבה בחומר וברוח והיתה לעיר הגדולה בישראל. זו ירושלים רבתי שאת השיגיה ניתן למדוד במספרים המצביעים על התעצמות בכל התחומים.

אבל יש גם ירושלים האחרת, זו החבויה בלבו של כל יהודי, ירושלים הפרטית, האישית, כפי שרק שם זה יכול לגלם בתוכו מאוויים, חלומות ותפילות. מהזווית האישית הזו ביקשנו להציץ אל ירושלים כפי שהיא נראית בעיני כמה מתושביה — יקיריה של העיר. לכל אחד מהם מטען של רגשות וחוויות שהטביעו את חותמן על הקשר האישי לירושלים. על כך בדברי הנשאלים המובאים להלן.

בונה ירושלים ה׳ נדחי ישראל יכנס..״

הרב שלמה מן־ההר, מורה ומחנך ותיק, מלוחמי העיר העתיקה ומגיניה ב־1948 וכיום רבה של שכונת בית וגן בירוש־לים.

ירושלים שלי היא קודם כל בית בשבילי. שכן משפחתי תקעה יתד בירושלים לפני כ־145 שנה ואינני יכול להעלות על דעתי מקום מגורים אחר לבד בירושלים. אני מרגיש עצמי כמי ששורשיו נטועים עמוק בירושלים על כל המשמעויות הקשורות לעיר זו.

הקשר שלי לירושלים נובע לא רק מעצם העובדה שמשפחתי יושבת בעיר זו 145 שנה, יש להוסיף לכך את המאבק למען ההגנה על ירושלים העתיקה, שבו נטלתי חלק פעיל וכאשר במאבק זה בגלל נפלתי בשבי הירדני. תקופה זו של מאבק, מעטים נגד רבים, חלשים נגד חזקים, הטביעה את חו־תמה העמוק ביחס האישי שלי לירושלים. אין צריך לומר שנפילת הרובע היהודי ב־1948 היתה עבורי, כמו גם עבור כל התושבים היהודיים שהיו ברובע, מכה קשה שליוותה אותנו במשך 19 שנה עד אשר נגאלה שוב במלחמת ששת הימים.

אני מלווה את בנינה של ירושלים ב־תחושה שדברי הנביא הולכים ומתגשמים לנגד עיני, לאמור: ,,בונה ירושלים ה׳ נדחי ישראל יכנס". כשאני אומר בניין ירושלים אני מתכוון גם לבניה הפיסית ממש גם לבנין העם המתקבץ לתוכה מכל קצות תבל וגם לבנינה הרוחני על ישיבותיה המפוארות ובתי האולפנה שבהם קונים דעת תורה.

לפני ארבעים שנה לא חלמתי שכך תיראה ירושלים שהיא כיום בבחינת ,,משוש תבל". יחד עם זאת אינני מתעלם מהצללים המעיבים על החיים בעיר, במיוחד בתחום היהודי. למרבה הצער, הנהגת העיר בראשותו של טדי קולק, אינה מחשיבה במידה מספקת את הצד היהודי והרוחני של העיר, וכתוצאה מזה אנו עדים למחדלים לא מעטים. דוגמא לכך הזלזול בצרכים הבסיסיים של התושבים הדתיים, כמו העדר בתי כנסת ומקוואות בשכונות החדשות. כדי להגיע לכך נאלצים התושבים לנהל מאבקים קשים וזה בעיני דבר שלא ייתכן. לאחרונה אנו עדים לפרצות חמורות בתחום המוסר. תמו־נות תועבה שמקומן לא ייכון בשום מקום בארץ ישראל ובוודאי לא בירושלים, מוי־צגות לראווה בתחנות האוטובוסים המשמ־שים גם את הציבור הדתי. יש לבער את הנגע הזה מרחובות העיר ולהסיר גורם שלילי זה המעכיר את היחסים בין הציבור הדתי והחילוני בעיר.

אני מתנגד לאלימות מכל צד שהוא ב־מאבק על דמותה וצביונה של ירושלים. יחד עם זאת אני קורא לציבור החילוני ובמיוחד לראש העיר, לגלות רגישות רבה יותר בכל הקשור לאופיה היהודי של העיר ירושלים.

ירושלים של זריחה — ירושלים של אור

פרופ׳ זאב וילנאי, מהחוקרים הבול־טים של תולדות ארץ־ישראל בכלל וירושלים בפרט. פרסם עשרות ספרים ומאות מאמרים בנושא זה, אולם את עיקר תרומתו הוא רואה בחינוכם של שני דורות על ברכי אהבת ארץ־ישראל על אתריה ונופיה, לא פלא על כן, שכאשר הוא נשאל על מקצועו הוא משיב: ,,נופאי", מלשון ,,נוף" כמובן!

את ילדותי ואת תקופת נעורי עשיתי בחיפה כבן למשפחה ציונית חלוצית שעלתה עם קבוצת ,,הפועל הצעיר" לבנות את ארץ־ישראל. חיפה באותם ימים היתה רובה ב־כולה מאוכלסת בתושבים ערביים. היהודים היוו מיעוט קטן בקרב האוכלוסיה. משפחתי, כמו מרבית המשפחות באותם ימים, גרה בשכנות עם ערבים. ובשבילי היתה זאת כמובן ההזדמנות להכיר מקרוב את האוכלו־סיה הזו וללמוד את הלשון הערבית השגורה בפי עד היום.

לירושלים הגעתי כאשר הורי החליטו שאני צריך להיות מורה ומחנך בישראל. כיוון שכך, נאלצתי לעבור לירושלים ללמוד בבית המדרש למורים בהנהלתו של דוד ילין ז״ל, שהיווה באותם ימים בית המדרש היחיד בארץ ישראל.

השם ירושלים נקשר אצלי תמיד עם הר־עליה לרגל. כיוון שכך החלטתי לעלות לירושלים ברגל. שלושה ימים נמשך המסע הזה עד אשר הגעתי לשערי העיר. כבר בכניסתי לירושלים חשתי בשכינה השורה על העיר הזאת והרגשתי ניצוץ שנדלק ב־תוכי פנימה לעיר הזאת. אפשר לומר שהיי־תה זו אהבה ממבט ראשון שקשרה אותי לעיר הזאת מאז ועד היום.

אמנם עוד בנעורי אהבתי לשוטט ברחבי הארץ וכך נהגתי גם בירושלים. אמרתי ב־לבי: אדיר חפצי להכיר את העיר הזאת עד היסוד. כך למדתי את תולדותיה, שב־חיה ואגדותיה של ירושלים. ברבות הימים הפכתי למרצה נודד על ,,תורת ירושלים". אולם לא הסתפקתי בתורה שבע״פ. רציתי גם ליצור ,,תורה שבכתב" שתהיה נכס צאן ברזל לדור הצעיר שישאף כמוני להכיר את עיר הנצח שלנו.

טיילתי הרבה בעולם. ראיתי ערים גדו־לות ומפוארות. אבל זו היתה ראייה חיצו־נית בלבד שאינה מלווה בהתרגשות ובהת־פעמות פנימית. אבל כשאני משוטט בירו־שלים יש לי תחושה של שייכות אישית, שהעיר הזאת היא חלק ממני, בשר מבשרי ועצם מעצמותי. כשאני מטייל על חומות העיר ובסמטאות העיר העתיקה יש לי ההרגשה שמתלווים אלי גם דוד המלך, של־מה המלך, עזרא ונחמיה ושאר המלכים והנ־ביאים שניבאו בעיר הזאת ועליה. כל זה משרה עלי אווירה נהדרת ורצון ללמוד ולל־מד עוד ועוד.

אני חי בירושלים כחמישים שנה. אפשר לומר כי יום יום אני משוטט בחוצותיה ועדיין ממשיך לחפש את פנינה הנסתרות. תמיד אני מגלה דברים חדשים. אינה דומה ירו־שלים של בוקר לירושלים של ערב, ירו־שלים של זריחה לירושלים של שקיעה, ירושלים של אור לירושלים של חושך. העיר תמיד לובשת צורה ופושטת צורה.

אני מודה ומתוודה שהימים הקשים לירו־שלים היו הימים שבין מלחמת הקוממיות ומלחמת ששת הימים. הרגשתי שאינני שלם לא ברוחי ולא בגופי כאשר חלק גדול מ־ירושלים, ודווקא החלק ההיסטורי של את־ריו המקודשים ביותר, נפל בידי זרים. זכור לי שהייתי מהלך על ראשי ההרים כדי להשקיף על העיר העתיקה ולראות את קצה הכותל המערבי ממרחקים. לעומת זאת, היום הגדול בחיי היה יום גאולת העיר ה־עתיקה ושחרורה מן הכיבוש הירדני.

כשאני מתהלך היום ב,,קרדו" שהוא שריד של רחוב מתקופת הרומאים והביזנטים אני שואל את עצמי היכן אותם עמים אכזרים שביקשו להשמידנו מעל פני האדמה. מהם לא נותר שריד בעוד שאנו זכינו להתהלך ברחובות קדומים אלו כיהודים חופשיים ב־מדינת ישראל העצמאית.

כל אבן מקיר תשיר את הנצח והקודש

הרב ד״ר מרדכי קירשבלום, מי שהיה נשיא ,,המזרחי" בארה״ב במשך שנים רבות וחבר הנהלת הסוכנות ה־יהודית. כיום תושב ירושלים וחבר ב־מוסדות העליונים של התנועה הדתית־לאומית.

נולדתי בביאליסטוק, פולין. זכרונותי מ־שם לא נמחו עד היום הזה. למרות שעזב־תי בהיותי רק בן ארבע־עשרה. ארבעים וחמש שנה גרתי בניו־יורק אשר בארה״ב. שם קיבלתי את חינוכי התורני והשכלתי הכללית. שם שימשתי כרב, כנשיא תנועת ,,המזרחי" בימיה הגדולים וכחבר הנהלת הסוכנות היהודית — הסקציה האמריקאנית. טבעי הדבר שיש מקום חם בלבי גם לאמ־ריקה הדמוקראטית וההומאנית ובמיוחד ל־יהדות אמריקה הדתית־לאומית.

אבל אם תשאלוני לאן אני שייך, איזו היא עיר מגוריי התשובה ברורה ומובנת: ירושלים. כי הרי אני ירושלמי מבטן ומלידה. עליה גדלתי בבית הורי. אותה ראיתי בעיני רוחי מיום עמדי על דעתי. בכל ערב שבת לפני הדלקת הנרות עמדתי תמיד על ידה של אמי הצדקנית ז״ל כשבעיניים זולגות דמעות השמיעה תפילה חרישית על ירו־שלים האבלה מבלי בניה בתוספת תחינה ,,ולירושלים עירך ברחמים תשוב... ובנה אותה בקרוב".

כיהודי מאמין, המושרש במסורת ישראל סבא, ירושלים היא בשבילי עיר כלילת יופי. כי כל אבן מקיר תשיר את הנצח ואת הקודש שבאומתנו. השמים הטהורים שלה מספרים לא רק כבודו אלא גם כבודם של שומרי החומות במשך הדורות והבנים־הבו־נים שבאו אחריהם.

ירושלים היא לב לבנו ומשאת נפשנו. ירו־שלים כך נראה אותה לעד ולעולמי עולמים. ירושלים תזכיר לנו תמיד מי אנחנו ומה אנחנו, מה היינו ומה אנו שואפים להיות עד אחרית הימים ובביאת גואל צדק.

עיר שמשפחתי מהווה חלק מהנוף שלה

זהבה מלכיאל, מנהלת המחלקה ל־השתלמות עובדי הוראה במשרד החי־נוך ויועצת השר למעמד האשה, בת למשפחת אורנשטיין, דור ששי בירו־שלים.

ירושלים שלי היא עיר שבה נולדתי וי־גדלתי בתוך משפחה גדולה וענפה שהיתה מעורה היטב בחיי העיר. כשאני אומרת עיר, אני מתכוונת בעיקר לשכונות שבהן בילינו את ילדותנו היפה.

חוויות הילדות שלנו בירושלים מעוגנות בהווי המיוחד ששרר באותם ימים בשכו־נותיה של ירושלים, החצר המשותפת, הדלת הפתוחה ללא כל חשש לפריצה או גניבה, ריחות התבשילים שנדפו מכל חצר, אווירת השבת והחג שאפפה את כל השכונה, המפ־גשים המשפחתיים. כל אלה חרותים היטב בזכרוני והתמונות של הימים ההם עומדות תמיד לנגד עיני.

גם בית הספר היסודי על מוריו הנודעים, כמו פרופ׳ פייבל מלצר ז״ל, המשוררת זלדה ז״ל ותבדל״א הפרופ׳ נחמה לייבוביץ, זכור לי לטובה על החוויות ששררו בין כתליו.

החיים בירושלים של אותם ימים לא פינ־קו אותנו. ידענו גם מחסור, אבל זה לא פגם כהוא זה בעוצמת החיים שלנו בנעורים שעקבו אחר תהליך תקומת מדינת ישראל.

העיר גדלה והתרחבה ומחוזות ילדותי כאילו נתגמדו. יחד עם זאת אי אפשר לתאר את ירושלים ללא שכונותיה הוותיקות על תושביהם השורשיים שהם מאפייניה היו־תר מובהקים שלה. יש על כן לשמר ולטפח את השכונות הללו השומרות עדיין במידה רבה על צביונן ואווירתן הייחודית.

ירושלים היתה בשבילי מאז ומתמיד עיר בעלת צביון וייחוד משלה. זו דעתי גם היום. לפיכך אינני יכולה להשלים עם תו־פעות שונות הפוגעות בצורה חמורה באופיה של העיר. על הנהגתה מוטלת אחריות היס־טורית לשמור על אופיה הייחודי של ירו־שלים.

עד היום, כשאני חוזרת מהשפלה, אליה אני יורדת לצורכי עבודתי, אינני יכולה לעצור בעד רגשותי למראה השכונות החד־שות המתפרסות על גבעות העיר מסביב. במשך השנים היו לנו מספר הצעות למגו־רים מחוץ לירושלים, אבל בכל המקרים דחינו את ההצעות הללו על הסף.

זכרונות הנעורים וחזון הנביאים על ירו־שלים הם המקשרים אותי עם העיר שמש־פחתי מהווה חלק מהנוף האנושי שלה.

אבני ירושלים מסד וטפחות ובית המקדש

יוסף מנדלוביץ, ממחוללי התנוע־ה הציונית המתחדשת בבריה״מ, אסיר ציון שנאבק על זכותו לעלות לישראל, משניתנה לו הזכות לעלות בחר בירו־שלים כמקום שבתו:

לירושלים התוודעתי בראשית דרכי ב־תנועה הציונית שהיתה שרויה במחתרת. על מפת ארץ ישראל שהיתה תלויה על הקיר צוינה ירושלים כעיר חצויה שהגבול עובר בליבה וגוזר אותה לשניים. מלחמת ששת הימים העלתה את ירושלים על ראש שמחתנו. כולנו עקבנו בדריכות ובציפיה למהלכי המלחמה שגאלה את ירושלים הע־תיקה משביה והביאה לאיחודה ולשלימו־תה.

זכורני כיצד הקשבנו בדביקות לשידורי ,,קול ציון לגולה" שהביאו את קול בכיים ומצהלותיהם של הצנחנים ששיחררו את הכותל מידי זרים. בעתונים הרוסיים סרקנו כל מלה שנכתבה אודות כיבוש ירושלים. עיינו בתצלומים ובתמונות של החיילים ושל האתרים המקודשים בירושלים. כך הלכה והתבהרה התמונה המרהיבה של ירושלים וכך למדנו גם על תפקידה ומעמדה ההיס־טורי מתוך התנ״ך וספרי ההיסטוריה של דובנוב, שלמרבה המזל לא הוחרמו על ידי השלטונות.

זו ירושלים שבשבילה הייתי מוכן להגיע אפילו במשוט חשוף, אלא שלרוע המזל לא עלה הדבר בידי ובשל כך שילמתי מחיר בישיבה ממושכת בבית הסוהר. אך את ירושלים שמרתי בלבי גם בעזרת מכתבים וגלויות שקיבלתי מילדי ירושלים. המכתבים והגלויות הללו חיממו את לבי עד שלעיתים נדמה היה לי כי ירושלים כה קרובה אלי עד שדי בפריצת קיר הצינוק ואני בתוך ירושלים.

הציפיות והתפילות התגשמו ואני בתוך ירושלים, עיר גדולה שכל הדרכים מובילות אליה, עיר שכל יום בה הוא בבחינת חג, אלפי מטיילים ותיירים פוקדים אותה, עד שנדמה לך כי בעיר הזו אין עובדים אלא מטיילים בה בכל היום.

זאת ירושלים שהרבה פנים לה — הר־ציון, הכותל, הרובע היהודי, שכונת קרית משה, ישיבת ,,מרכז הרב", משכן הכנסת, וכך אפשר למנות ולציין אתרים ונופים בירושלים שהעין לא תשבע מלראותם ו־להנות מזיוום.

זו עיר הנמצאת בתהליך של בניה והיא הולכת ומתפשטת לכל העברים ואליה עתי־דים לנהור נדחי ישראל מארבע הפזורות. ועדיין העין תרה אחר השרידים המפליאים של הרי ירושלים שיהיו למסד וטפחות לבנין בית המקדש במהרה בימינו.

مكتب امين الاعلام

[redacted]

היועץ המשפטי החדש מול בעיות ישנות

כשנכנס פרופ' יצחק זמיר לפני שבע שנים לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, המתינו הכל לראות כיצד יעבור את „המבחן" שעמד לפניו: אם להגיש כתב אישום נגד פלאטו שרון.

איש לא שיער אז, שבמהלך כהונתו יטפל זמיר בהגשת כתבי אישום נגד מספר אנשי ציבור. הוא עשה זאת, לא אחת תחת מטר של ביקורות מהמחנות הפוליטיים השונים.

מאת מרדכי זפט

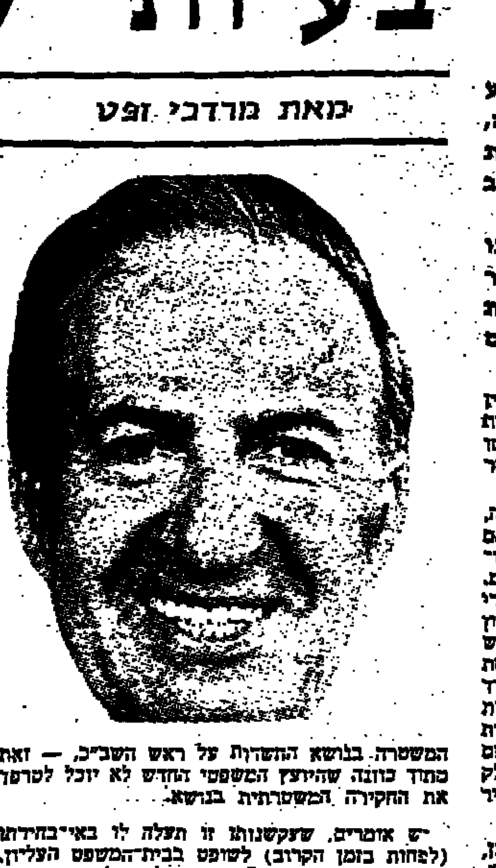

פרופ' זמיר היה היועץ המשפטי שהעמיד לדין שר בממשלה (אבו־חצירא). יצר נורמות חדשות בתחום שוחד בחירות כאשר העמיד לדין את פלאטו שרון ועמד בתקיפות על תיקון החוק שיאפשר לפטר חבר־כנסת שנשפט למאסר (שמואל רכטמן).

השבוע, משסיים תפקידו כיועץ המשפטי לממשלה, רבים ב„ליכוד" בכים ודאי על הכסא על שהבריחם תמיר ובגין בחרו בו לכהונה זו. שכן, במהלך התקופה, השב"כ פרופ' זמיר את כהונה היתה במרורים. מעט נקודות דרך: הוא לא העמיד לדין את אורי אבנרי על פגישותיו עם יאסר ערפאת, ואת אבנרי קפליוק על פגישותיו התכופות עם אנשי אש"ף; פירש את מסקנות ועדת כהן כך, שהיה צורך להעביר את השר אריאל שרון מתפקידו במשרד הביטחון לתפקיד זוטר בממשלה; לא מנע במאיר כהנא את האפשרות להציג מועמדותו לכנסת; בפרשת המחתרת היהודית התנגד לחון את הנאשמים הללו בטרם יוערך משפטם ואף הגיש ערעורים על „קולות" העונש שקיבלו חלק מהם; גם בנושא הקרקעות בשטחים הצליח זמיר להרגיז את חוגי הימין, ועוד.

גם לשמאל היו טענות כלפי זמיר, על שלא הגן, לדבריהם, על הדמוקרטיה מפני „מסיתים לאומניים". לזכותו של פרופ' זמיר יש לציין כי ההתקפות הציבוריות — מימין ומשמאל — לא שינו בד"כ את עמדותיו והוא נשאר נאמן להן ואף פעל לפיהן גם אם „הרגיז" את הצמרת הפוליטית.

השקפת עולמו היא ליבראלית (יש אומרים ליבראלית מדי) והקו שהינחה אותו היה להימנע ממעורבות משפטית, ככל שניתן, כשהדבר עלול לפגוע בחופש הוויכוח.

בשלהי הקדנציה שלו, וגם במהלכה, יצאו הדברים כך שדווקא הוא, חרף נועם הליכותיו, קומם עליו אנשים רבים.

העיד על כך שר המשפטים יצחק מודעי בטקס חילופי היועץ המשפטי: „פרופ' זמיר היה במצב של אי־הסכמה עם צמרת הממשל הרצמד בכל תוקף על הצדק שהוא קבע, מתוך כלוא ההכרה השכבוע שזו הדרך הנכונה שהוא מחוייב בה בתפקידו, מתוך אמונה שאי־הליכה בדרך זו, נזקה גדול פי כמה".

על מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה רווחות שתי דעות: הממשלה רוצה לראות אותו ככפוף לה ושתפקידו לייעץ לה ולהנחות אותה באספקטים המשפטיים השונים ואילו המשפטנים רואים את היועץ המשפטי לממשלה כגוף עצמאי שאומנם מונה ע"י הממשלה אך כפוף רק לחוק ובהעדר חוקה למדינה, — הוא זה שצריך להיות ה„מוביל הלאומי" בענייני משפט.

משתתף בישיבות הממשלה

בשנים האחרונות עלה מעמדו של היועץ המשפטי. לא עוד ראש התביעה במדינה אלא גם מעורב אישית בישיבות הממשלה ומחווה דעתו כמעט בכל נושא.

אילו הוקא הרחבת סמכויותיו דה־פקטו, — היא היא שנסכה בו את הביטחון לצאת לא אחת נגד הקו הממשלתי והנראה שהוא היא שהיתה בעוכריו בשבועות אלה עם פרשת השב"כ.

בפרשה זו הפתיע זמיר את הצמרת הפוליטית, שראו בו עד כה יועץ מאופק שאינו מפגין תקיפות, עד כדי כך נערץ זמיר בדעותיו בנושא זה, שיום לפני פרישתו מהתפקיד מיהר לעדכן את מפכ"ל המשטרה בנושא החשדות על ראש השב"כ, — זאת מתוך כוונה שהיועץ המשפטי החדש לא יוכל לטרפד את החקירה המשטרתית בנושא.

יש אומרים, שעקשנותו זו תעלה לו באי־בחירתו (לפחות בזמן הקרוב) לשופט בבית־המשפט העליון. קודמיו בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, מונו כיד עם סיום תפקידם זה לבית־המשפט העליון. חברי הכנסת והשרים שבוועדת המינויים לשופטים, שלא רוו נחת ממאבקו נגד עמדת ראש־הממשלה והקואליציה בנושא פרשת השב"כ, — „יענישוהו", כך מעריכים, באי בחירתו לשופט עליון. קודם, תקופת צינון, בשנת שבתון שזמיר מתכוון לעשות באנגליה ואולי עד לפני שיחזור לפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, שממנה יצא לתפקיד אותו סיים השבוע.

השבוע בדברי פרידה מעובדי לשכתו אמר פרופ' זמיר כי יש לו תחושת סיפוק עמוק על שהצליח בכל תקופת כהונתו הארוכה „לעבור מבחנים לא קלים ולא בעסים, לפעול על־פי מצפוני והכרתי ולא על פי לחצים חיצוניים ועל שהצלחתי לשמור את המסורת שנקבעה על־ידי קודמי בתפקיד: שמירה על עצמאות השרות".

פרופ' זמיר השאיר למחליפו — יוסף חריש, — „ירושה" לא קלה. הבעיה הראשונה שבה יתקל היא פרשת השב"כ. עליה אמר זמיר: „זו הבעיה הקשה והעקרונית ביותר שעמדה בפני יועץ משפטי לממשלה מאז קום המדינה".

חריש כבר נכנס לעובי הקורה של הפרשה ונפגש אתמול עם פרקליטו של איש השב"כ רפי מלכה שפנה לבג"צ וביקש לדחות את הדיון. בבג"צ נגד רה"מ וראש השב"כ ליומים אחדים כדי שיספיק ללמוד את הנושא לעומק.

חריש לא נכנס לתפקיד בתקופה קלה. שר המשפטים מודעי הזמין חוות־דעת, אם אפשר ליטול סמכויות מהיועץ המשפטי. אין זה סתם משחק יוקרה. זה עניין של כוח ביצועי.

יוסף חריש, אחרי 30 שנה על כס המשפט, יתמודד עתה עם בעיות סבוכות מהצד השני של המתרס.

הבעיות שעל הפרק

פרופ' זמיר השאיר ליוסף חריש מספר לא רב של תיקים „פתוחים", אך חלקם נוגע לפרשות עדינות וסבוכות. כך, חריש יאלץ להכריע קודם כל בנושא השב"כ.

★ בעניין רגיש אחר הוא מסקנות דו"ח בייסקי. כזכור, המליצו חברי הוועדה לבדוק אם אין חשד לעבירות פליליות נגד חלק ממנהלי הבנקים. צוות במשרד היועץ המשפטי לממשלה בודק עתה את העבודות וכשיגבש מסקנות, — יידרש חריש להחליט אם להעמיד את הבנקים ומנהליהם שפרשו — לדין פלילי;

★ פרשת הקרקעות בשטחים — האם להגיש כתב אישום נגד סגן השר מיכאל דקל (הבדיקה המשפטית נמצאת עתה בשלבי סיום);

★ קרן פרי — האם היו חריגות מנהלים תקינים ואם־כן, להעמיד את ראש עיריית ירושלים לדין;

★ ח"כ שלמה עמר — האם יש מקום לבקש מה־כנסת הסרת חסינותו, בחשד שהשתחרר ממילואים בלבנון ע"י מתן שוחד לאחד המפקדים;

★ תיק מיקי אלבין — האם להעמיד לדין מספר אנשי ציבור בכירים (ביניהם חברי־כנסת); בחשד שקיבלו טובות הנאה מאלבין;

★ עיכוב הליכים — מאות בקשות של אזרחים, לעיכוב הליכים משפטיים נגדם וכן מספר בקשות ל„משפט חוזר", — המונחות על שולחן היועץ המשפטי;

★ חנינה — בקשות מיוחדות לחנינה בהן מת־בקשת חוות־דעתו, ועוד.

בבעיות אלו ואחרות יצטרך יוסף חריש להכריע בתקופה הקרובה. משפטנים מקומיים, שעם כניסתו לתפקיד הרם, — יחרוג חריש ממנהגיו בשנים האחרונות לעכב את החלטותיו. מספרים שבישבו ב־ביהמ"ש המחוזי לא אחת עברו למעלה מ־5 שנים מיום הגשת הסיכומים עד שנתן החלטתו. עורכי־הדין לא שבעו נחת גם מיהירותו של השופט חריש. לא פעם היה עוקף בסגנונו התקיף משפטן שהופיע באולם ללא עניבה או ז'אקט מתחת לגלימה. פסקי־הדין שלו, מעידים הכל, כתובים בטוב טעם תוך שילוב ציטוטים מהמקורות. „אך עד שרואים את פסק־הדין שלו עובר זמן רב.

אמר לי אחד מעורכי־הדין שהופיעו בפניו: יוסף חריש, כך שמענו, לא הצטיין כמשפטן מעולה, — אך ידועה דבקותו בצדק. לפני שנים ישב חריש כשופט במשפט על פשיטת־רגל. יום אחד נסע השופט במכוניתו ולפתע ראה לצידו את פושט־הרגל נוהג במכונית מפוארת ששוויה רב. חריש עצר את המכונית, הוריד את נהגה מהכביש ולמחרת דאג להכניס את המכונית לנכסים שהועמדו למכירה בפשיטת הרגל.

לאחר שלושים שנות שפיטה

חריש הגיע לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה לאחר 30 שנות כהונה כשופט. נולד בירושלים ב־1923, את חינוכו היסודי קיבל בחדר ובישיבה קטנה. אח"כ למד בישיבת „תפארת צבי" המסונפת לישיבת „חברון". היה תלמיד בבית המדרש למורים „מזרחי" ובוגר הגמנסיה „בגרות" בירושלים.

בתום לימודיו התיכוניים שימש כקריין ברשות השידור וכסגן עורך השבועון „רדיו" בי"ם.

שירת ארבע שנים בצבא הבריטי (1942 — 1946), אח"כ היה בהגנה. בשלהי 1947 עצרוהו הבריטים בשל קרבתו לארגוני המחתרת וישב במחנה לטרון ממנו שוחרר ערב פרוץ מלחמת העצמאות ואז הת־גייס לצה"ל. כשהשתחרר, עבד כעוזר לשר דב יוסף ותוך כדי כך למד משפטים באוניברסיטה העברית שם קיבל תאר מוסמך למשפטים. מספר שנים אח"כ נתמנה עוזר לפרקליט המדינה ואח"כ לסגן פרקליט המדינה.

ביוני 1958 נתמנה שופט בימ"ש השלום בירושלים, ב־65 עבר לת"א. ב־1969 נתמנה לשופט מחוזי וב־1984 נתמנה לסגן נשיא בימ"ש המחוזי.

שר המשפטים אמר השבוע, כשנפרד מפרופ' זמיר: „האחריות המוטלת על נושא תפקיד היועץ המשפטי לממשלה, המלווה בסמכויות רבות, הופך את נושא המשרה לדמות מרכזית במערכת החיים שלנו".

יוסף חריש, שעשה דרך ארוכה מעולם ה„חדר", נכנס השבוע לנעלי היועץ המשפטי השמיני לממשלת ישראל. ימים יגידו אם ידע לפלס דרכו בכיוון הראוי.

סיכומו של שבוע

הסכנה הסורית לא חלפה

שבוע שקט היה לתושבי צפון הארץ. קטיושה לא נחתה על ישובי העיצות ומחבלים במטע שלא היו פעילים. גם רצועת הביטחון בדרום לבנון היתה רגועה יחסית ועל אף החשש למרחץ דמים של צד"ל כתגובה על רצח המישה בחיילי על ידי מחבלים, הדבר לא היה. המלחמה בלבנון עברה לביירות, שבה נלחמו אלה באלה — עדות, סיעות וחוגים, לפי התפקים הקבוע של ארץ דמים זו. „התעצמות החרבות" של סוריה לא נטבע ולא היו תזוזות בעלות משמעות, או התעצבות צבאית באיזור הלבנוני הנמצא בשליטת הסורים.

תמונת מצב זו עלולה להרדים את ערנות ישראל לנוכח האיום הפוטנציאלי הקיים בגיזרת הצימות הצפונית. איום זה לא הושמע אך גם לא הורד מהפרק.

אזהרות מפני הסכנות שלא חלפו הושמעו ה־שבוע בפי דוברים בפורומים שונים, ובעיקר על ידי אלוף פיקוד הצפון אורי אור, לקראת פרישתו מתפקידו הנוכחי.

בדבריו בפני פורומים שונים חזר אלוף אור על התיאוריה הקיימת במערכת הבטחון, שלפיה לא צופים כיום כניסת סוריה למלחמה כוללת עם ישראל, אולם הסכנה קיימת. צבא סוריה מוכן למלחמה ואם יחליט הנשיא אסאד, שהגיע היום להבות בישראל, יוכל לבצע זאת מיידית. צבא זה ערוך במערך הגנה מוגבר היכול ליהפך מאד למערך מלחמתי. התשתית קיימת והטנקים יוכלו להיכנס בזמן קצר ביותר למחפורות שהוכנו ב־איזור הזליקו, „אור אדום", שבעקבותיו יצאה ישראל במתקפה הסברתית, שבה השפה את כוונותיה האמיתיות של סוריה. במתקפה זו היה גם נשום אזהרה לסוריה לבל תיכח על עצמה את הסיכון של הבנות מהתמחויות בהיקף כ־לא ישאיר לישראל ברירה אלא לפתוח ב־מלחמת מנע.

צבא סוריה איננו זה של מלחמת ששת הימים וגם לא של מלחמת לבנון. הצבא של היום גדול יותר, מצויד יותר בציוד מלחמה חדיש, בהשוואה לכחו בעבר. בריה"מ דאגה למלא כל כאסורה של סוריה בנשק ובציוד ש־איבדה במלחמה האחרונה. היא קיבלה גם נשק חדיש ביותר, כולל זה שלא ניתן לעולם לארץ שאינה חברה בגוש הסובייטי.

ההתעצמות הסורית המאסיווית, וההכנות ה־מלחמתיות שלה עוררו גורמים צבאיים להגיב על כך בכח, לפני שיהיה מאוחר מדי. הדרג הפוליטי לא קיבל עמדה זו ויריעתו לא עברו הסורים את הקו המחייב התערבות צבאית. עם זאת הובהר לאסאד כי הוא משחק באש ועלול ליכוות בה.

ישראל העבירה אזהרות לסוריה באמצעות ידידתה ארה"ב, הקיימת יחסים טובים עם הנשיא אסד, המסר נקלט היטב וסוריה הפסיקה את הכוונתיה המלחמתיות הגלויות. עם זאת לא החזירה את המצב לקדמותו ולא הסיגה לאחור את הטילים שהוכנו עד הגבול הבינ־לאומי סוריה — לבנון. מערך הביצורים, הח־פורות ופעולות אחרות להבנת התשתית ל־מלחמה הבאה, נשארו. בדלית ברירה נאלצה ישראל להשלים עם המציאות החדשה ולחיות בה.

צה"ל, על כל פנים, ערוך למקרה שאסאד יחליט כי השעה כשרה להלום בישראל ולהחזיק את כתם הכיבוש הישראלי של הגולן במלחמת ששת הימים. צה"ל מחפש וגם מוצא, התשובות השים שסוריה קיבלה בבריה"מ ועד כה לא למצב החדש, כולל ההתמודדות עם סוגי נשק שהתכשו בהם ביבצעית. ביניהם כצויים טילי קרקע־קרקע חדשים, שאפשר לשגר אל מרכז מדינת ישראל, אל אזורי אוכלוסיה אזרחית גדו־לה. ישראל מודעת גם למצב הקיים שסוריה מסו־גלת להכניס את צבאה למלחמה תוך זמן קצר ביותר, בעוד שצה"ל מבוסס בחלקו הגדול על חיל המילואים שלה ודרוש זמן כדי להכניסו לחזית. על כן היא יכולה להתגבר על ידי ההרעה מוקדמת לפני פרוץ המלחמה. מאמצים רבים דרושים לכך וצה"ל עושה זאת בהתמדה.

ברוך אדלר

מה צריך לחקור בשרותי הבטחון?

ראש הממשלה שמעון פרס וממלא מקומו יצחק שמיר נמנו־ים מהפרסומים מסביב לפר־שת ההנהגותם של אנשי שירות הבטחון הכללי ובמיוחד בכל ה־קשור בדרישות היועץ המשפטי לממשלה לערוך חקירה בנושא זה.

מכוח פרשת השב"כ פר־צה אל רשות הרבים אחרי ש־שלושה מחבריו הבכירים הגישו תלונה ליועץ המשפטי לממשלה, לפיה ראש השירות הדיח לעדויות שקר בעת שנחקר ענין חטיפת אוטובוס „אגד" לפני שנתיים ע"י מחבלים והדרך שהשב"כ טיפל ב־הם.

דברים מסוג זה — חתרים ובד־גישים מר פרס ומר שמיר. חיי־בים להתברר בתוך המסגרת המת־אימה שסודיות דיוניה מובטחת מ־ראש ולא באמצעות ועדות חקירה משפטיות, או אחרות. עם זאת מת־קשים השניים, לפחות בשלב זה, למצוא דרך כיצד להתגבר על ה־מעשה שכבר עשה היועץ המשפטי מה צריך לחקור בשב"כ?— לממשלה פרופ' יצחק זמיר שהשבוע סיים את תפקידו אך הספיק עוד להעביר תלונה בנידון למפקח ה־כללי במשטרה בתוספת הוראה לפ־תוח בחקירה נגד ראש השב"כ. יחד עם זאת הם מקוים כי היועץ המשפטי החדש, יוסף חריש, שה־עניין נתון עתה בסמכותו ימצא דרך כיצד לחלץ את השב"כ מחקירה משטרתית.

ראוי לציין כי בראיונות שהעניק המשפטי חריש לכלי התק־שורת עם בחירתו הביע דעה נג־רצה נגד חקירה משטרתית ואמר כי נושא זה צריך להחקר במסגרת המתאימה לו. אולם מר חריש סתם ולא פירש מהי אותה מסגרת.

בינתיים נודע כי בשירות הביטחון הכללי וכן במשטרה מודאגים מאד כיצד זה קרה ששלושה בכירים בשירות זה חברו יחדיו כדי לפגוע בחברם — ראש השירות?

כידוע, אחד מתנאי הצלחתו של השב"כ מותנה ביחסי חברות ואמון הדדי. לכן ברגע ש־החברות והאמון ההדדי התערערו מבפנים, לא כן הנמנע — מרגישים חוגים בטחוניים — שיש צורך לערוך חקירה פני־מית בתוך השב"כ כיצד זה קרה שבכירים יצאו להתלונן על מפקדם לפני פורום משפטי חיצוני שלא כמקובל לגבי בירור תלונות בתוך השרות.

בהזדמנות זו חשוב לציין כי ראש הממשלה וכן גורמים ממשל־תיים אחרים הגדירו את ההתארגנות בתוך השב"כ שהובילה להגשת תלונה ליועץ המשפטי נגד ראש השרות כ„קנוניה" או כניסיון לבצע „הפיכה" בשירות השב"כ זה.

לדעת אותם החוגים, אם בכלל דרושה חקירה כל שהיא הרי בראש וראשונה חובה לחקור את השלושה שהגישו את התלונה.

א', יש לברר מדוע השתתפו ב־הגשת התלונה, אם אמנם מצפונם העיק עליהם על כל מה שאירע ב־אותו לילה של חטיפת האוטובוס?

ב', מה הניע את מר חוק שמ־לא תפקיד של סגן ראש השירות ל־הציע לממונה עליו להתפטר מיד מתפקידו: האם רצה בדרך זו ל־השיג את המינוי בשביל עצמו?

השאלות מרובות, התשובות מצ־מות, שהרי מדובר בשירות חשאי בו רב הנסתר על הגלוי. בכל זאת ראוי שהממונים על שרות חשאי זה יבחנו היטב את דווי הנסתר כדי למנוע הישנותו של מקרים כגון זה האחרון שתיפקודו של ה־שב"כ הפך נושא ויכוח פומבי, דבר שנושא בחובו סכנות חמורות לבטחון המדינה ולכושר תפקודו של שירות הבטחון שלנו.

מ' אל־ף

ילדי אתיופיה משתלבים במערכת החנוך

שבוע הילד בישראל שנערך מטעם משרד החינוך והתרבות ומרכז תרבות הקמים לנוער בירושלים ננעל השבוע בטכס שילובם של ילדי העולים מאתיופיה במערכת החינוך. מאות ילדים שעלו מאתיופיה סיירו בירושלים, התארחו במשכן הכנסת ונפגשו עם תלמידים ירושלמים. בין המוזמנים היתה רבקה (בתמונה), תלמידת בית־הספר הממלכתי־דתי „סיני" באשקלון.

רבקה הוכיחה לכולם כי נקלטה היטב בישראל. הודות למטפחת כיסוי שהלהה על צוואה, כמו חבריה הישראלים הוותיקים, שמאז־רדהא כבר כינו אותם בשל כך „ילדי המטפחת".

גיוס תלמידי ישיבות ירד מהפרק

נושא גיוס תלמידי ישיבות ל־צה"ל הפך לחלק מן ה„סטטוס־קוו". על סמך המלצותיה של וע־דת שרים בראשות נצרך בשנת 1968 דיון בנושא.

בקולותיהם של שני שרי המפד"ל הוכרע בממשלה להמשיך במדיניות שלא לגייס תלמידי ישיבות לצה"ל. שרי השמאל התנגדו. השבוע העמיד השר אמנון רובינשטיין שוב את הנושא על סדר יומה של הממשלה בהצעה למנות ועדת שרים שתדון מחדש בכל הסוגיה.

טענתו של השר רובינשטיין היא, שלא מדובר עוד במספר הסן של תלמידים, אלא במספר משמעותי. לכן יש למנות ועדת שרים ולבדוק מחדש את הסוגיה הזו.

רובינשטיין טען עוד שבתוך מס־פר זה, עתידים להיפלט מן השירות בצה"ל מסיבות של גיל. לכן אין זו דחיית גיוס, אלא ביטול סופי.

ההצעה נתקלה ביחס אדיש מצד שרי הממשלה. שר הביטחון השיב, שזה חלק מן „הסטטוס קוו" במדינה ולא נראה לו שאפשר לשנות אותו. כך דיברו גם ראש הממשלה ויתר השרים. רובינשטיין נשאר בודד ב־הצעתו. הוא רק רשם לזכותו את עצם העלאת הנושא, כך שבעתיד יזכרו שהוא פתח את הנושא מחדש בממשלה. אבל למעשה לא רק שלא פתח אלא גרם בכך לסגירתו לתקופה ממושכת. כשים שלפי ההנהות דנה הממשלה בנושא זה פעם בעשר שנים. לכן ייערך הדיון החוזר בנ־שא זה בעוד עשר שנים, אלא אם ישונה המערך המדיני כולו בכנסת.

רבין השיב לכמה טענות כאילו חלק מן המשוחררים על הקן של תלמידי ישיבות אין להגדירם כמי שתורתם אומנתם והבטיח בדיקה מעמיקה בענין זה. משרד הביטחון מאמין לרשימות שמוסרות הישיבות ומאשר אותן. הוא אינו שולח מפק־חים לישיבות לבדוק אם אכנם ה־תלמידים הרשומים נמצאים במקום. אין לו כוח אדם לתפקיד זה. הוא חושש גם מהדירה של פקידים בול־שים לתוך הישיבות. הוא מטפל רק אם מישהו מעביר לידיו חומר המו־כיח כי פלוני כלל אינו תלמיד ישי־בה. אך רק לעתים רחוקות הוא יכול לאמת האשמה זו.

מאידך גיסא, התברר מן הדיון הזה, כי הסדר דחיית הגיוס של תלמידי ישיבות לא נכלל בשום חוק. לכן תיאורטית יכולה הממשלה ב־החלטה אחת שלה. או של שר ה־ביטחון לבטל את ההסדר הזה. כבר היה מקרה כזה בתקופת בן גוריון, שכמעט היה מוכן לבטל את ההסדר הזה, כאשר נמצא כי תלמיד ישיבה רשום גם כסטודנט באוניברסיטה. אין להניח שנושא כזה ייכלל בחוק שתקבל הכנסת. לכן נשאר ההסדר הזה בסופו של דבר תלוי ברצונה הטוב של הממשלה.

י' א.

עט לשחוק

משק המים נתון במצב חמור. למרות הקיצוץ החורף במכסות המים מתברר שהגיעו מים עד נפש...

☆

כשדובר בשבוע שעבר על הקמת ועדת חקירה בעניין ראש השב"כ דחה פרס הצעה זו על הסף. השבוע הוא כבר מסכים אלא שהוא שומר על דימויו כאיש אמין ועקבי. מאחר שהחקירה אמורה להתנהל בדלתיים סגורות עדיין תהייה זו דחייה על הסף.

☆

סוריה, הנתונה במשבר כלכלי חמור, מוכנה להודיע על הפסקת תמיכתה באירן ואפילו עשוייה להתקרב לאר־צות הברית — מציינים בסיפוק משקיפים אמריקניים. מעניין מהו הגורם לתפנית חדה זו במדיניותה של סוריה דווקא לעת הזו. אולי האתגר הבא שסוריה מעמידה לעצמה לאחר אירן הוא לחלץ את ארצות הברית מצ־רותיה?

☆

נגיד בנק ישראל מתפטר, אך יישאר בתפקידו עד למינויו של נגיד חדש. כמה סמלית היא העובדה שביום שחרור ירושלים חזר מנדלבאום לשמש בתפקיד מעבר...

בעיצומם של ויכוחים סוערים בעניין היקף סמכויותיו ומידת תלותו של היועץ המשפטי לממשלה נבחר השופט חריש פה אחד לתפקיד זה.

אילן בומבר

השבוע בקו

החוגים החרדים למערך...

עתונאים יוצרים חדשות

השבוע היה החדש לאו דווקא מרעננו. בדרך כלל ע"י העתונאים מדווחים על חדשות. במקרה דנן העיתונאים יצרו חדשות.

היה זה במסיבת עתונאים בה פרסם הנגיד היוצא של בנק ישראל, ד"ר משה מנדלבאום, את הדו"ח השנתי של הבנק. כמקו־בל, הציגו עתונאים שאלות ה־נוגעות לדו"ח ולענינים אחרים של בנק ישראל והנגיד.

„מספיק לנו עם השאלות ה־כלכליות, מה בתחום האישי? תאמר לנו האם אתה מתפטר ב־עקבות דו"ח בייסקי? מה קרית להתפטרות שלך?" שאלות בנו־סח זה היו בפיו של העיתונאי אבי שפקין מה„ג'רוזלם פוסט".

ד"ר משה מנדלבאום הודיע כי לא ישיב לשאלה. הוא הסביר כי זאת לא בגלל השאלה, אלא בגלל השואל. הבוטה ידעה לו־מר כי אותו שואל פרסם כתבות שאינן אמת, לדעת הד"ר מנדל־באום. לכן הוא אינו משיב לו.

בו ברגע קם עתונאי אחר, שלמה מעוז, אף הוא מה„ג'רוזלם פוסט" והכריז כי בלי להשיב לשאלה והשואל תופסק מסיבת העתונאים.

האמת צריכה להאמר כי גם אם למישהו טענה כנגד כלפי שואל, אין הוא יכול להתחמק מן התשובה עליה ע"י אי מתן תשובה במסי־בת עתונאים. הוא רשאי להח־ליט מה ישיב ומה לא ישיב. או איך להשיב. אבל החרמת עתונאי במסיבת עתונאים, אליה הוא בא כדי למלא תפקידו, אינה מתק־בלת על הדעת. איגוד מקצועי איננו יכול לקבל זאת.

אילו בכך הסתיים ההסר, אזי לא נורא. אלא שמר שלמה מעוז הוסיף: „כאן לא ועדת בייסקי, כאן לא הממשלה. אם אינך עו־נה — לך הביתה! ושוב בצעקות: „לך הביתה".

צופים שראו את המחזה על מסך הטלוויזיה, או ששמעו את הקולות ברדיו נדהמו מענין זה. היה זה אירוע שלא הוסיף כבוד.

אלא שבסופו של דבר היו התנ־צלויות. ד"ר מנדלבאום הסביר שלא ידע את הנוהל במסיבות העתונאים. לכן הוא מתנצל על שאמר כי לא ישיב לשואל.

בקרב העתונאים היתה הכרה כי היה כאן דבר שאיננו כשורה. לא יתכן שבאירוע הנערך בבית העיתונאים ייאמר לאורח: „לך הביתה". זו פגיעה בנימוסים שיש להיזהר מהם גם בעיתונא־ות. וגם על כך ראויה התנ־צלות.

לקח בדור: עתונאים במהלך עבודתם אינם צריכים ליצור חדשות. די להם בדיווח של החד־שות באותם החוגים.

„מרכז הרב" מגייס את נאמניו

מאת נ. גולן

„חבר נאמנים" הוא בן זוגה המקובל, המוכר והשכיח של כל אוניברסיטה המ־כבדת את עצמה אבל ישיבה?

לישיבה יש מתרימים, משולחים קופות צדקה, „כספי יהודיים", נדבנים מי שמע על ישיבה שמקימה לעצמה חבר־נאמנים?

ב„מרכז הרב" בירושלים שמעו גם שמעו. ביום ראשון הקרוב בפעם הרא־שונה (אחרי סעודת היסוד החגיגית מלפ־ני שנה) מתכנס „חבר הנאמנים" של הישיבה, כששים, שבעים איש, לדיון כבד ראש בנושא עקרוני: מהות היחסים שבין עולם התורה לבין מדינת ישראל.

תמיהתכם מוכפלת פי שניים? ב„מרכז הרב" לא ניבהלים מזה. נכון, מודה בשקט וב־שלווה ר' אריה שטרן, ר"מ בישיבה. „אנח־נו חדשניים, אנחנו חלוצי יוזמת „הנאמנים" בכל עולם הישיבות, וזה מה שנראה לי יפה, היא הנותנת: הדימוי הנכון של הישיבה יבוא על תיקונו כאשר עם ישראל ישמע על היוזמה שלנו להקים „חבר נאמנים" ולשבת במחיצתו כדי ללבן נושאים כואבים ובוערים.

אנחנו מאמינים שצריך ליצור גשר בין לומדי תורה ואנשי ישיבה לבין היהודים העוס־קים בתעשייה ובמסחר, בענייני ציבור ובפו־ליטיקה. הניתוק בין תורה לעשייה מזיק והורס. תפקידה של הישיבה שלנו במדינת ישראל — לתקן את ההרס. אם תהיה במה משותפת לאנשי מעשה וללומדי תורה, אם, כפי שאנחנו מקווים, יצאו מבמה זו יוזמות של שיתוף פעולה ואחווה, נתרום צעד תרומה לחזונו של מרן הרב קוק זצ"ל, החזון של־מענו קמה ישיבת „מרכז הרב".

התכלית הכפולה

מובן מאליו שחבר הנאמנים של „מרכז הרב" הוא גוף דו־תכליתי. מחד — יזומן לדון בשאלות עקרוניות לעם ישראל בדורנו בהנחה שהראי"ה קוק זצ"ל היה מעצב התי־אוריה שתורה ומדינה זקוקים זה לזה כפי שמנסח הרב יוחנן פריד, ומאידך — יזומן לסייע לישיבה ולתוכניות המתרקמות בה למי־מוש התיאוריה.

הנושא עליו ידברו במלון פלאזה ביום ראשון ראש הישיבה ורבה הראשי של ישראל הגר"א שפירא, וראש ישיבה הרה"ג שאול ישראלי, שר הדתות לשעבר ד"ר זרח ורהפ־טיג ושר המשפטים לשעבר עו"ד חיים צדוק. כשאת הסיכומים יביא שר האוצר (בוגר ה־ישיבה) משה ניסים יהיה: תחיקה לבית במדי־נת ישראל.

בקהל שומעיהם, שיוזמנו להשתתף בדיון תוכלו לראות את עו"ד יעקב נאמן, יו"ר חבר הנאמנים, הרב שאר־ישוב כהן, רבה הראשי של חיפה, הרב שלמה פישר, הרב יעקב פיל־בר, עו"ד חיים בסוק, עו"ד ד"ר יעקב ויינרוט, שמשון קרופניק, דוד כץ, השופט היועץ ה־משפטי החדש לממשלה יוסף חריש, מחנכים, אנשי כלכלה ואנשי תורה.

מי שלא יוזמן לדיון החשוב — יוכל לשמ־עו ב„קול ישראל" בתוכניות דת, או לקרוא את שנאמר בו בחוברת מיוחדת שתופץ בעק־בות הכינוס.

תוצר אחר שעתיד להניב המיפגש החשוב: אישור ארבע ועדות:

א) הוועדה להוצאת כתבי הרב ו„הלכה ברורה" על הש"ס.

ב) ועדה לפיתוח ובינוי

ג) ועדה להסברה, תיפעול בית הרב ומי־מון „אל־עמי"

ד) ועדה להקמת קרן מילגות ללומדי תורה.

נדמה לי שלא פחות מהנכונות של הישיבה לחשוף את עצמה לדיון בנושאים אקטואליים, מעידות הועדות אלה על כוונת אמת ליטול חלק בעיצוב דיוקנה של המדינה, בקירוב לבבות בין פלגיה המתצמצמים של החברה שלנו, ובהתחרה להשכנת שלום.

„בית הרב" — מרכז ללימוד והסברה

דברים מפורשים ברוח זו אומר אביב רייך, מנהל הישיבה: „אנחנו רוצים להפוך את „בית הרב" למקום שימשוך אליו חיילים, סטודנטים וקיבוצניקים, בני נוער ומבוגרים, שישבו בו לימי עיון להרצאות, לשיעורים במשנת הרב. שיפצנו בינתיים חצי מקומה אחת, את בית הכנסת ובית המדרש, את חדר הרב, את ארון הקודש, הבמה, שולחן עבודתו של הרב, בגדיו היצוגיים (השטריימל, מעיל המשי) מצאנו מצנט, ר' זלמן ברנשטיין שמי־מן הצרוכה מתמדת על חיי הרב ועכשיו עלינו למלא את הבית הזה בתוכן".

גם מימונה של „אל עמי" שסיף נידבך למפעל הזה ששמו „מרכז הרב".

בוגרי הישיבה, תלמידיה וחלק ממוריה הקימו יחדיו גוף המפיץ את תורת הראי"ה קוק בקיבוצים, במושבים ובבתי הספר הממ־לכתיים ברחבי הארץ. כל בוגר מתחייב לתרום שעתיים בשבוע לפעילות זו שתחרובה התש־תית שלה היא, בניסוחו של רייך: ביטול הקיטוב בין דתיים לחילוניים, קירוב לבבות, הפצת אהבת ישראל ברוח תורת הרב...

סיפור אחר הוא סיפורה של קרן המילגות. נכון שלומדי תורה לא נאלצים לחיות ביכיני־על „פת במלח", אבל עם מאתיים, מאתיים וחמישים הדולרים שמקבל „כוללניק" לחודש (ולרוב הכוללניקים משפחות ברוכות ילדים) הוא יכול ללפת את פתו בגבינה ומרגרינה, גיע, נוסף על המלח אבל לא הרבה יותר מזה.

האם בקיצבות רעב שכאלה ניתן לממש את הרצון להקים בארץ דור של מנהיגות תורנית ציונית? האם כך יוכלו להשקיע בתורה. עש־רים, עשרים שלושים שנות חיים, אנשים שמבחינת כישוריהם יכולים אכן ליהפך לגדו־לי הדור הבא והרי אנחנו מעוניינים שגדולי הדור הבא יבואו מן החוגים של הציונות הד־תית.

עד לאחרונה ריחפו השאלות הרטוריות הללו בחללה של ישיבת „מרכז הרב" כמעט ללא מענה. כשנערכה הסעודה החגיגית לציון חמישים שנה לפטירת הרב קוק זצ"ל נשתל הגרעין של רעיון חדש: כמו שאוניברסיטאות ומכוני מחקר משקיעים בחוקר צעיר כמה וכמה שנים טובות של משכורת כדי שיחקור פרוייקט חשוב מדוע לא נשקיע אנחנו באב־רכים שלנו ממון מקביל (משהו כמו שבע מאות, שמונה מאות דולר לחודש) כדי שלא ייאלצו לחפש פרנסות צדדיות לצורכי פרנסה ויוכלו לשבת יומם ולילה, כל פרק זמן הנדרש לשם כך ולו גם מיכסת חיים שלמה — וללמוד תורה. האם הפרוייקט במרכאות של הכשרת מנהיגות רוחנית, ציונית, שכל כך חיונית וכל כך נחוצה לעם ישראל — חשוב פחות מהכשרת פיזיקאים או ביוכימאים?

עם הפנים ל„ישיבות ההסדר"

ב„מרכז הרב" אגב לא מתכוונים לממן בעז־רת קרן המילגות רק את הבחורים המובחרים של הישיבה עצמה, „ניקח מכל הישיבה, למ־של גם מישיבות ההסדר, את המעולים שב־מעולים" — מבטיח אביב רייך. מה שנשאר עתה זה לגייס את המולטי־מיליונרים הנבו־נים גם הם את חשיבותה של הקרן, החורגת מעל ומעבר לכתליה של הישיבה הספציפית, ומיליונרים יהודיים מעמיקי הטוב שכאלה — משוכנעים ב„מרכז הרב" — אכן יימצאו.

אגב, מן העודפים, ואולי לא מן העודפים אלא ממקורות מיוחדים לשם כך — רוצים ב„מרכז" לזרז את הדפסת יבולים של חמישה עשר האברכים הלומדים, מגיהים ומתקינים לדפוס את ה„הלכה ברורה". עד כה יצאו במכון להלכה ברורה מסכת סוכה, ביצה, פסחים א' ופסחים ב' וכרגע עובדים על „מכות" א' ו„מכות" ב'.

מסכם יוחנן פריד: „כל העשייה הזו נובעת מן הייחוד של הישיבה. אין מרכז הרב ישיבה הרואה עניין רק בגידולה הפנימי או באיכות לומדיה. זו ישיבה הקשורה בטבורה לעם יש־ראל ולכל המתרחש בו, ישיבה שרוצה להקר־ין מאורה של תורה על הציבור כולו, ומה שחשוב — לא מסתפקת ברצון בלבד אלא יודעת להצמיד מעשה למחשבה תחילה ולהגיע לתוצאות!"

עיטורי סופרים וספרים

מעמדם של חז"ל בתקופת התלמוד

מאת י. עמוס

ישראל ל' לוין, מעמד החכמים בארץ־ישראל בתקופת התלמוד. היבטים היסטוריים, הוצאת יד יצחק בן־צבי, ירו־שלים, תשמ"ה.

בכל המחקרים הרבים על תקופת התלמוד נפקד כמעט של מחקר מיוחד על מעמדם של חכמי ישראל, כנושא רב ענין לעצמו. אולי הועלו הדברים בתחומים הרבים שנחקרו בביוגראפיות של אישים רבים במחקר אירועים ויחודים ובתולדותיהם של ישובים וקהלות, בדרך בלתי־אמצעית. הנה בא פרופ' ישראל ל' לוין להשלים את החסר ולהדגיש במחקר מיוחד לבירור דמותה של החכמים בחברה היהודית של זמנם. השאלות הנידונות הן: הרכבה של קבוצת החכמים, ייחודה, קיומה, היחסים שבינה לבין השכבות האחרות, ויקומים של הצי־ליבי קיומית היהודית בבאה השלילית והרביצית לספירה.

המקורות הם רבים. רובם הגדול בתלמוד הירו־שלמי ומסורות רבות בתלמוד הבבלי ובספרות המדרשים. ממצאים ארכיאולוגיים של בתי כנסת ובתי־קברות תורמים אף הם את חלקם להארתן של בעיות רבות, בתורת ראיות נוספות המחזקות את מסקנותיו של החוקר. הקיפת המחקר רבה השיר בות בהיסטוריה היהודית, שכן היא כוללת את השינויים הגדולים שחלו ביישוב הארץ־ישראלי לאחר החורבן של הבית השני ולאחר מרד בר־כוכבא, כאשר מרכז הכובד של השכבות הקיים עוברה לגליל, המוסדות המרכזיים היהודיים הם הנשיאות, החכמים והאצולה הגלילית. החכמים יצ־רו כעין אליטה דתית, שפעלה בבתי המדרשות ועסקה ליחוד התורה ושמירת המצוות. הם לא היו כפלגה, דוגמת הצדוקים והפרושים, ולא כת, דוגמת האיסיים. "החכמים מן התקופה שלאחר 70 היו קרובים יותר ל"מעמד". אין זאת אומרת ש־"מעמד" אינו קשור לפתים קרובה לענייני מדי־ניות ואיבו נספח לפתים שאיפות פוליטיות מוג־דרות". המעמד היה פתוח, מוכן לקבל תלמידי־חכמים ראויים לכך, ונגלה רצון להתאמה ולפשרה עם החברה ויציאותיה.

תפקידם של חכמי ישראל באותה התקופה היה לשמור על שלמות העם ואחדותו כוחו התורה והמסורת ולהרביץ תורה בכל ישוב יהודי גדול, כגון טבריה, ציפורי, קיסריה ולוד, ובעשרות הישו־בים הכפריים העירוניים הקטנים יותר. לשם כך נוסדו בתי מדרשות קבועים, ולאחר מות החכם שעמד בראשו, מינו מיד חכם אחר, שהיה להב ולפוסק ולמעורב בענייני ציבור. בדרך זו תרמו לחיזוקו של הקיום היהודי בתקופת המעבר ולאח־ריו. ואין לשכוח שרבי יהודה הנשיא, שהיה הדמות הבולטת ביותר בדורות ההם, עיצב בהרבה את מעמד החכמים, העניק לו סמכויות רבות ופעל להגדלת יוקרתו בציבור היהודי, יחד עם האצולה הגלילית, שהתרכזה בעריה הגדולות, הדי על החכמים לשרת את העם, למרות המחיצות והאיבה שבין שתי הקבוצות, שנמשכו שנים רבות.

החכמים ראו עצמם, וכך נראו גם בעיני אחרים, כקבוצה מיוחדת, שהיא ראשונה במעלה בכל ה־שכבות האחרות. אחריהם באו המנהיגים המדיניים או החברתיים, ראשי בתי הכנסת, גבאי־צדקה, מלמדי תינוקות ואחרון אחרון — עמי הארץ. בית הקברות בבית שערים כעיד על הפער שבין ה־חכמים לבין יתר חלקי העם בבערכות הקבורה שלהם, לא רק במקומם המיוחד, כי גם בשמותיהם ובכתובותיהם הצבריים. החכמים הבינו מן הציבור יחס מיוחד. כגון פיטור ממסים, המיכה כלכלית והנצפות אחרות. התפקידים החשובים ביותר היו מינוי לדיין בבית־דין מוכר והצטרפות לדיונים בענייני לוח השנה. לפי בדיקתו של פרופ' לוין עולה, שסנהדרין לא היתה קיימת בארץ־ישראל בתקופת התלמוד. אם כי התקיימו כינוסי־חירום של חכמים בזמן לזמן.

מתחים רבים היו קיימים בין חכמי הצפון לבין חכמי הדרום, ועוד יותר בין חכמי א"י וחכמי בבל שעלו לארץ. היחסים היו מורכבים יותר וכללו שיתוף פעולה ועזרה הדדית בצדה של קנאות סופ־רים. היו היבוסים מספרם של חכמי ארץ ישראל בתוך המאות השלישית והרביעית היא למאות, שבאו ממקומות שונים ומשכבות חברתיות רבות. עבודו־תיהם היו קשת רבתי של כוונו דעות והתייחסו־יות כלפי אחרים, כלפי הרומאים, ולגבי בעיות שנראו חשובות בעיניהם. לחכמים נודעה השפעה בחוגים רבים, לכרות מריבות ויכוחים שהיו מה־לייכים בקמצוצות רבים. אך בדרך כלל התייחסו אליהם רוב הציבור בכבוד. מבחינה זו מסביר מחקרו של פרופ' לוין, כי במציאות המורכבת הה־מסובכת מילאו החכמים תפקיד חשוב ביותר, שכן "הצליחו במהלך הדורות להטביע את חותמם על האמונות, הערכים ואורח החיים של העם בכלל."

כבהונה הברתית נטלו חכמים רבים על עצמם תפקידים קהילתיים בענייני צדקה, כשפט וחינוך, ולפעמים מילאו גם תפקידים או זיליחויות מדי־ניים. עם זאת שמרו על מרחק מסויים מן המעו־רבות הפוליטית וקיימו בכך את עצמאותם. הם הצליחו לקיים שיתוף פעולה עם מוסד הנשיאות, אך לא היו תלויים בו. הודות לכך היו מכובדים ומוכרים בבעלי סמכות דתית ומוסרית. במקורות נשמרו התבטאויות רבות ושליליות לגבי עם הארץ. חוקרים רבים התלבטו בהגדרה של עם הארץ ולדעתו של פרופ' לוין, הכוונה ליחלק ניכר של החברה הישראלית באותה תקופה, שלא היה מנוכר לגמרי למסורת היהודית, אלא שדרכיהם והתנהגותם הכעיסו את החכמים. ואכן היו רבנים כשמעון ריש לקיש ואחרים, שידעו ליחס גם דברים חיו־ביים לעם הארץ.

המחבר מסתבך על המקורות ומסיק, כי במאה השלישית חל שיפור ביחסם של החכמים לעם ה־ארץ, וזאת כתוצאה מן המגעים עם האוכלוסיה ההלוה בה. עם התחלת התקופה הביזאנטית שופרו היחסים. ההתבטאויות החריפות ביותר באו בעיקרן בתלמוד הבבלי דווקא ובמקורות הארץ־ישראליים נעדרים ביטויים שליליים. ייתכן שעלייתה של הנצ־רות הביאה לידי התלכדות והחלשת רגשי הקנאה, שבאו מן הדורות הקודמים. אולם ההתרשלות בקיום המצוות, שהיתה למורת רוחם של החכמים, היוותה מקור מתמיד של חיכוכים, ובפרט בשנת שמיטה ובהלכות מעשר, היו גם מקרים של עוי־נות ציבורית ושל פגיעות, ובמיוחד בחכמי בבל שעלו לארץ. אנשי טבריה התנגדו לפטור שניתן לחכמים ממס כמלהי ותבעו מהם שישתתפו בהו־צאות בנין החומה בעיר, לפי המקורות יוצא, ש־מידת "השפעתם של החכמים היתה כרוכה בהס־כמת רוב העם לקבל את סמכותם. אכיפת רצון החכמים על האוכלוסיה לא היתה מרכיב מקובל במשמעות הקהילתית. אנשים יכלו לדחות את דעותיו של החכם". החכמים ניסו למנוע העברת קרקעות של יהודים ללא־יהודים, אבל הצלחתם היתה מוגבלת ביותר.

כל מעורבות ציבורית של חכמים היתה מותנית בהסכמתו של הנשיא. רבי יהודה הנשיא תמך בחכמים באופן חמרי ושיחרר אותם ממסים. נכדו, ר' יהודה נשיאה, ניסה לחייב את החכמים בתש־לום מס לבניית חומת טבריה, והחכמים התנגדו לו. עם זאת היה שיתוף פעולה ביניהם. היו חכמים ששימשו פרנסים של הציבור ועסקו בענייני צד־קה. עובדה זו, כנראה, חידדה את היחסים עם האצולה העירונית, אשר היתה מתחרה עם החכמים על השפעתה בחצרו של הנשיא. חלק מן האצולה היו כוהנים ועשירים. הנשיא היה מודהה עם חוגי העשירים, שכן הוא נמנה עם מעמד עליון זה. והמקורות מאשרים עובדה זו, נוסף לממצאים ארכיאולוגיים.

החכמים נחלקו בדבר חשיבותה של המעורבות החברתית. ר' שמעון בר יוחאי הטיף למסירות מושלמת ללימוד תורה בלבד, הדוחה כל ענייני הצילום הזה. ייתכן כי יכול לעצמו דעה קיצונית זו לאחר מרד בר כוכבא וכשלונו. אך היו חכמים שחלקו עליו והביעו עמדות כגון, ליבה דתורה עדית, כי הוא מוליך למעשים טובים, כולל מילוי חובות ציבוריות. כי ראוית ראה בעליית ציבורית שווה ערך לעיסוק בתורה. "העיסוק בענייני ציבור כעיסק בדברי תורה", אלה הן דעות קיצוניות, ש־היו, כנראה, נחלתם של יחידים. כיצד הנביאיה המציאות היהודית הם הם שחייבו חכמים רבים לנקוט עמדות בשאלות חברתיות, ואפילו בענייני מדיניות לגבי רומאים ויוונים, והיות מעורבים בחיי הכלל.

בין החכמים לבין הנשיא היו גם שיתוף פעו־לה וגם התחרויות. להלכה היה הנשיא חייב לעמוד החכמים יותר מאשר לשכבות ציבוריות אחרות, שכן מרכזיות לימוד התורה וקיום המצוות הפכו גם לגביה. אך למעשה, כאשר רבי יהודה הנשיא הפך המוקד של הנשיאות לגוף מייצג את כלל ישראל כלפי חוץ וכלפי פנים נתגלו יריבויות והתנגשויות בין החכמים. או הלך כוחם, לבין הנשיאים. לפעמים היו חכמים מבקרים את הולכת הנשיא בענייני הלכה ובענייני דרך ארץ. אך ברור כלל שבדרך יחסי כבוד והערכה הדדיים והקשרים אפילו יחסי ידידות ונשיאות. לא היה ברית של כניין להורדת נשיא מכהונתו, כפי שקרה לרבן גמליאל דיבנה. וגם לא כראה מכבה של זכויותיו של הנשיא. כפי שהיה לרבן שמעון בן גמליאל השני. החכמים ידעו כי לאור המצב הכלכלי הקשה שלאחר בבלין הגורם המדיניות הרומאית לגבי היהודים יש לשמור על מוסד הנשיאות כתורה שריד אחרון של עצמאות שאבדה.

מה שמאפיין את מחקרו של פרופ' ישראל ל' לוין היא זהירותו הרבה בבדיקת המקורות שכל אחד מהם מעורר בעיות רבות לגבי אמינותו הה־יסטורית, הניתוחים והשיקולים והשיכויים והניסוחים רבה מאשר מאוזנים. אין ספק כי החכמים עצמי כן העם היו מעורבים בחיי בכירה גדולה או קטנה. אך לא תמיד היו דעותיהם מקובלות או אהובות על חלקים שלמים של העם. לא היו החכמים מבנין כפיה, כפי שהיה לגאוני בבל בתקופתם של ראשי הגולה, וכל מאמציהם כוונו להבטיע בדרך השכבית המתאימה ביותר. המלאכה לא היתה קלה, כי גם החברה הישראלית היתה מורכבת ביותר, כפי שעולה לפי מקורות חז"ל. היות מעמדם של חכמי ישראל כחכמי הדת עולם שלאחר חורבן הבית השני וכשלון המרד של בר־כוכבא, כאשר יהודה, אין ספק, שהם ביצרו את הקיבוצית היהודית בדרך של לימוד התורה ושמירת המצוות, והכשירו את העם היהודי לקראת עתידו בארץ ובגולה. בחקרו השקול של פרופ' לוין, אשר את הדברים האלה על יסוד בדיקת המקורות ההור־ליים ומתוך היצרות במקורות לא יהודיים, לקראת עלית שמשה של הנצרות באימפריה הרומאית הכשירו חז"ל בתקופת התלמוד את בני עמם לקראת ההתמודדות הקשה על המשך קיומו של העם הי־הודי.

ירושלים — פרחים סביב לה

מאת נעמי גוטקינד

לכאורה — מה עוד אפשר לכתוב על ירושלים ולא כתבו עדיין? בנייניה ותולדותיה, אנשיה ואמונותיה — כל אחד מהם ובולם ביחד זכו לספרים, לאלבומים, למחקרים עבי כרס, לתיעוד פיוטאי ובדיוני, למיפוי מקצועני ומיפוי חובבני, והנה בא ד"ר אבי שמידע, הבוטנקאי — ומפתיענו: ספר אלבומי יפהפה חדש: "פרחי ירושלים", טקסט מדעי פופולארי, צילומי צבע מרהיבים של ד"ר דוד דרום חוויית מקו־רית, בלתי צפויה, אל עיר הקודש.

"כירושלמי, אני רואה, אינכל ועושם את ירושלים זה יותר אינו שכידע ,הבוטניקאי — נהגה בבל מראיתה היו הפישית לב מיוחדת אל צמחיה. כשר ביקריו בסגל היה מגיעתי להתבונן בכתמי הצבע והעיר הנוף של הסביבה יהיבר אי לוז האדי הסיכרי של התקרבות ההרים־צבעוניים של הטבעיות, בסתכלתי על גבי חומות העיר העתיקה — בעשבי קינו שום ישוב בבריכות האדמונית הב־אזור בבדלי אבנים, ובבואי אל הכותל המערבי נסבה לי פריחת הצלף הקוצני הצומח עליו, הגבה זה אחד אפויי לעצמיי רק רגע, הרי אין שום ספר המתאר את צמחיית העיר. נזכרתי גם בכה שנהג שמר לפי אבי הבוטניקה מיכאל זהרי: כל צמח ארץ ישראלי — נמצא בעמק המצלבה. ירושלים — הכל בה, אפילו צמחית הצמחיה. החלטתי: הבה אבריק את התורה..."

תוצאת הבדיקה כאמור: ספר בקסים, עוד תרו־מה לכדפים הגדולים בספריה שכל כולה ירושלים. כי שבגנים בארץ הירושלים ירוקה אל צור הנבה הישוב: סלע ואבן, גוף צמחית. בא ד"ר שמידע הוסף את הטבעה על פיה: "צמחית ירושלים היא בן הטבעיות בעולם כולו; יחד באלה; כיני צמחים פיניים נישמי באיזור ולצפבת 1500 מינים בבריטניה כולה!". "הרי לכם חדה: ירושלים הסלעית בגל אנביית הפריחה, וירושלים גובהת, כה סוד הרבי גוניות? לפי ד"ר שמידע: הבדיקות הגיאוגרפי וה־אקלימי. ירושלים היא לא רק צומת הדרכים, לא רק מוקד לשלוש הדתות הבינתאיסטיות אלא גם נקודת מיפגש בין המדבר והישר, הערבה והחור־שות הגלילות, וצמחיית הים התיכון.

ההיסטוריה אגב, התערבה גם כן בבוטניקה. כל־חבה ליבונים בא אחד זה גרם להרס היערות והעצים (כל כובש, וכיבושיו שלו לכריתת עצי יער־יריים, לכשהרס העצים — התפנה המקום לצמ־חיית הערבה המדבר, השפלה להדור אל ההרים הסביראה, וכך יש בעיר ובסביבותיה "פלאים של עיבה ההדרים אל תוך ההורש הים תיכוני ובתמים של עצים — בתוך הערבה".

לא רק צבאות נלחמו בירושלים לאורך כל דורו־תיה, מלחמה אחרת, "מלחמת הקיום בישימון מת־חוללת בה כל השנים והתוצאה — גיוון בהכם, עושר של צמחים ופרחים, עצים וקוצים. לא אוכל להציג את אלף צמחי ירושלים ברשימה אחת, אב־חר בכמה קריזיים. לוע הארי הסיצילי לכשל. הפ־רת הזה הגמל בר כאיסליה איננו שייך כלל לצמ־חיה הארץ ישראלית. איך הגיע איפוא אל חומו־תיה של ירושלים?

הסבר פשוט והגיוני: הצלבנים הביאוהו. כנר־אה חי בארץ צלבן אהוב כבע ששתל את הפרח בגינתו הירושלמית, ובך הגיע כדי להישאר.

את לוע הארי הסיציליאני תמצאו גם בייפו ובכרמ־לה ובלוד הד"ר שמידע בעלה השערה: "אולי תפוצת הפרח חופפת למסע הכיבושים של הצלבנים מהים לירושלים?"

בעיר דלת קרקע. עשירת סלעים, איך בכלל נאח־זים הצמחים בכתלים ובחומות?

ד"ר שמידע: "באבן ובסית העתיקים הופכת הב־לייה את החומר הסלעי גידני לקרקע. עם השנים שוקע האבק המגיע לירושלים בעיקר לאחר סופות האביב מהמדבר והופך למצע קרקע עליו יכולים צמ־חי הסלעים לגבוש".

אגב, פרופ' י. פליקס סבור שהצלף הקוצני הצומח בין אבני הכותל המערבי הוא הוא ה"אזוב אשר יוצא בקיר" (מלכים א', ה' 13) שחיזיל ראוהו "כנד באילנות" והשוותו לעם ישראל. כשם שקשה לעקור את הצלף מבין סדקי הסלע כך קשה לעקור את עם ישראל הנאחז בגלויותיו.

יש צמחים רבים הגדלים אך ורק בירושלים, ואותם מבקשים הבוטניקאים לשמור בביחוד. כאלה הם הסי־פן הגבול הפורח בחודש אפריל בדרך עגולות מעלה אדומים או האצבעון הארופי, כן קקס, המצוי מבין תגורי הסלעים. כאה המאה ה־18 שישה יור־שלים יעד ביקורים של בוטנאים רבים שקבעו בה את בסיס מחקרם, וכשאלה זיהו פרח חדש — מיהרו לבנותו בשם ששפי כרוך בו גם כן, למשל: מרוות ירושלים, פעמונית ירושלים, נורית ירושלים. לא חשוב שאחר כך נתברר שפעמוניות או נוריות כאו־לה יש גם בהרי יהודה ואפילו בשומרון, ההתהדרות בשם העיר — היתה חשובה לחוקרים ותם מיהרו לרשום את השם שהמציאו בפנגדיר צמחי הבר של־הם וכך יש לנו גם כופה ירושלים וסתוונית ירו־שלים ופרח וורד יפה להפליא שאפשר לגלות בחל־קות נטושות של בית צפצא ליד ישיבת איתרי). מי שאינגו תחרך נהנה בטיולי ירושלים שלו גם משפע צמחי ריח. כללו בין אצבעותיכם למשל עלה של אזוב או נענה, וכאילו שברתם צנצנת בושם. ויש גם הדס מצוי וקורנית מקורקפת והשומר שריחו כריח הסלרי. ועוד עשרות מיני עשבים ריחניים שתקבר הריפעה מלתאים. אלא שעולה על פיטב־סית הרית — הפיקנטיות של צורת הצמחים והפ־רחים הדומים לכבורת המאור, ולתעוכייה.

אין זה חידוש לומר שבוטניקאים רבים מזהים במרווה הארצישראלית את המקור למנורת המקדש. יש לה למרווה שבעה קנים, יש לה פיתוחים וצי־צים הכוזכירים להפליא את כבנה קני המנורה, היא נפוצה באיזור ירושלים ומי שרוצה להתרשם בעצ־מו מן הדמיון המפהנה הזה מוזמן לסייר בסביבות קריית, מנחם, קריית יובל ובשולי הכביש המוביל למרכז הרפואי הדסה עין כרם. גם לבעצין סיני, יש עשוד הפרחות כתפצל לענפים מפושקים הדומים למ־נורת שבעת הקנים, והוא גדל לא רק בירושלים אלא גם בהרים הגבוהים במדים סיני, בהר הנגב ובהרמון. אם נחזור אל המייחדים את ירושלים בלע־דית — עלינו לבוא אל בין חלקות הקוצים. הפריחה הקוצנית היא מן היפות בארץ. הצהוב העז של החוח העקוד, הכחול של ההרחבימה, הזוהר הוזהר של החורשף הבצוץ הנבוקע מתוך המעטפת הקוצנית בת־חילת הסתיו, כל אלה מרגשים את הערבה שארץ ישראל, בה לא יודעים גשמים רבים ואין בה יערות עבותים או צמחי כים, היא מן העשירה בעולם בצמ־חים קוצניים. הקצים הם להגנה מפני אכילה ע"י העדרים. בארץ המאוכלסת בני אדם מקדמת ההיסטו־ריה לכדר הצמחים ל"הסתדר" בכוחות עצמם עם הס־כנה המתמדת של עדרי הבקר, מסביר שמידע, ע"י הצמחת קיצים...

אם קוצים יש הרבה — עצים יש מעט ואלה שיש־נם שרדו למרות כל הכובשים שעלו על העיר רק הודות לעטרת הקדושה שקשרו לצמרתם. בבתי קב־רות מוסלמיים, על קברי שייכים, בחצרות מסגדים ובכנסיות, שם תמצאו זיתים עתיקים ואלונים ישישים.

אם הובבי עצים אתם, וכבר כבשתם ברגליכם את כל המסלולים המקובלים בירושלים ובסביבותיה, מדוע שלא תקבעו לעצמכם טיול חדש, מקורי, בהנחיית ד"ר שמידע? יהיה זה ללא ספק מסוג הטיולים, שלא תשב־תם עליהם "ביום ירושלים" בשנים עברו.

תחנות אפשריות שבדרך: עץ תמר ישיש תגבות בלב העיר העתיקה (ליד המוריסטאן), האקליפטוס הענקי שבמזכרת משה, האורן המרשים, זקן אורני ישראל, שליד מוזיאון רוקפלר (את גזעו של זה היקף בסמוק אבל אומרים שהוא נמצא בשנותיו האחרונות ופרופ' גינדל העריך את גילו כ־400 שנה) ואם תרצו לראות את האלון הגדול ביותר שבתחומי ארץ ישראל — תאלצו להיכנס לחצרה של מוסא אל־עלמי בכפר ש.עפת שהיקף צמרתו 30 מטרים. ביער ירושלים, מול רחבת היילה, בולט עץ המכונה "התו־רוב של הנזי המעצלי", זהו הרוב עתיק יומין אשר מרכזו נהרס וכת ובטבעת היקפית שלו נמצא מספר רב של גזעים עבים. תאנים "קדושות" ועתיקות אין בירושלים אבל על עץ התות נשמר בה, כמו העץ הגדול ליד קבר חוקתו המלך, או העץ שבחצר בשכונת נחלאות. בסביבות יד אבשלום תמצאו עצי זית, אורן וברוש וארז מרשים בביחוד, הוא ארז הלבנון, מפאר את חצר בניין הסוכנות בירושלים. והיכן תראו את האלה הגדולה ביותר בעיר (וזכרים את אבשלום שמתלפותיו נאחזו באלה?) ובכן, אלה ענקית עתי־קה, צימחת בחצר מבנר נוטר דם מול השער החדש. בחומות העיר העתיקה גדלות בין סדקי האבנים גם האלה הארצישראלית וגם האלה האטלנטית. איך מבדילים ביניהן? לארצישראלית עלעלים מחודדים יותר.

המתעניין בצמחיה הירושלמית יכול לעצב לעצמו גם מסלולי טיולי אחרים, למשל: טיול סלעים והר־כות לגילוי צמחיית החומות הירושלמית או טיול בחו־צרות ובצידי הדרכים כדי לעקוב אחרי מה שד"ר שמידע מכנה בשם "צמחי מעזבות" אבל את המסלו־לים האלה תכננו כבר בכוחות עצמכם ובעזרתו של ספר "פרחי ירושלים", העשיר גם במפות מפורטות של כל העצים, השיחים לריכוזי הפריחה שבעיר, ובמפתח צמחי האיזור, כולל הכתובת שבה ימצא כל צמח ועץ.

"זריחת השני" של זרח ורהפטיג

מאת הרב אהרן הלוי פיצ'ניק

כמיבחני הד"ר זרח ורהפטיג מגיד שיעור בתלמוד "בהיכל שלמה" בכל שבת בין מנחה לערבית. זה כבעט בשלושים שנה, מאז כאז החזקה של "היכל שלמה" יש לו כבר לומדים קבועים שבאים בביחוד בשבת בין המנחה לשמוע את השיעור שלו.

הספר "זריחת השני" עם הערות ובירורים על הבעה פרקים במס' בבא מציעא, הוא כבר הספר החמישי שהופיע כשיעורי ב"היכל שלמה" וכמו שה־יהודים מעריכים את שיעוריו שבעל פה, כן מעריכים את ספריו עם העיונים יפי הסדר על כל דף ודף, כי מיבה מיוחדת יש לו לד"ר ורהפטיג בלימודו בספריו ובהוראות הדברים מתרוצה.

בהקדמתו של הספר הזכה לפנינו מדבר ד"ר ורהפטיג על שיטתו המיוחדת בלימודו להבין ולה־סביר כדי להגיע לעיבק הפשט, והוא נותן לנו את העקרונות להגיע מטרה זו: א) לברר ולקבוע נוסח בריר של הסוגיה להבחין שינוי הנוסחאות הנגידים בפירושי הראשונים; ב) בירור יסודי של דרכי הלימוד בן המפרשים, שפיתח לנו אפיקים חדשים להבנת הסוגיה; ג) דברי הגיה צריכים במקומם ועשירים בכקים אחר התיראה השיטיים פעמים רבות כיצד ליבייה זו את ה, ד) בבל צורך, עלינו לדעת את הסברא הצפונה, ולהתמיד להבין בשכלנו בטרם גבוא לראות כה פירשו המפרשים באותה סוגיה.

והנה בבונע לעניין ההתגדלות להבין ולחקור כי שכלנו כל כה שאפשר להסיק ע"י סברה נכונה בכל סוגיה עד לפני שמעיינים במפרשים השונים. אנו רואים בספר זה איך שד"ר ורהפטיג בא למסקנות מסברתו היא המצעים נגד סברות אחרות של ה־מפרשים ואני כשיכבצים שאכמם זה הוא עומק הפשט של הסוגיה זו על ידי הבאר המתאים.

ואתן בזה כבה דוגמאות מן הספר:

בסוגיה ראשונה: שנים אוחזין בטלית. זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה והספק־דין הוא — יחלוקו. שואלים המפרשים: הרי סתם טלית יש בו סימנים יהייב להכריז ואין כאן דין של יחלוקו? ובאים הירוצים שונים שאולי מצאו את הטלית בעיר שרובה לאיהודים או שנתברר שזה טלית של הפקר או במקום שכבר נתיאשו הבעלים וכדומה.

והמחבר שלנו מוסיף בסברתו שאין כל הכרח לפרש שהדין של "יחלוקו" סובב והולך על הלוקה כיורדת על הבעלית על הטלית והטענות של הצדדים היא לא הבעלית אלא זה אומר אני מצאתיה ואכריז עליה ואולי בעתיד של דבר יעביר הבעלות אליו. שבעל האבידה לא יבוא לקבלה ולציע אבל להשתמש בבציאה זו או שאשתמש בהיות. אחרי שלפי הדין אצטרך לבכרה (כי בשבלה צריך לגנזה כדי שעם יכולה להתקלקל ויש לבכרה ולשתמש בדביה) ע"כ המחלוקה בין שני הצדדים היא על הזכות לשימוש או על סימני שלא ימצא בעל האבידה והמחבר מביא הרבה ראיות לבסס את סברתו.

והנה דוגמה שניה על ויכוחים רבים בין המפרשים בנוגע לאלה אחת שיש בה ספק אם זה שם אמורא או משמעותו אחרת והלא ג"כ בתחילת המסכת: "אמר רב פפא ואי תימא רב שימי ואמרי לה כדי, כבנוגע למלה "כדי" ישנן גירסאות שונות. רבים מהמפרשים אומרים פשוט ש"כדי" זה שם של אמורא. המהרש"ל מביא לפי רש"י שני פירושים בדבר זה: א) "כדי" הוא שם אמורא: ב) "כדי" הוא תואר הפועל ומשמעותו: בחינם, לריק, ללא צורך.

המחבר מביא ומנתח בקורות רבים של מפרשים שדנים בזה, ביניהם "אוצר השמות" לקוסובסקי, "תולדות הגאים ואמוראים" לר"א הימן, המהרש"ל, מהרי"ץ חיות, ראובן מרגליות, "סדר הדורות", הרש"ש, החיד"א, כמסורת הש"ס ועוד. כל אחד מהמקורות הללו מביא פירוש שונה על המלה "כדי" ומפלפלים הרבה בדברי רש"י האומר ששני פירושים בדבר.

וגם כאן בא המחבר בסברתו שאמנם אין אמורא בשם "כדי" ואין שתי משמעויות בדברי רש"י אלא שתי הגנבאות למשמעות האחת היחידה של המלה: "כדי" והוא: חינם, מיותר, ומה שנכבצא בפירוש רש"י ש"כדי" גם "שם חכם" זה הולך על "ואיתימא רב שימי בר אשי" ששמו להינם הזכר כאן, וכביא ראיה מ"דקדוקי סופרים" שבכתיית רומא ליתא ל"כלים": "ואיתיבא רב שימי בר אשי" ורש"י מפרש לפי אלה שאומרים "כדי" שכל הפסקא מיותרת היא, כדי נכתבה, כי השמועה סתמא היא, כדאיתא ברייתא.

המחבר ממליץ על עיון רב ומתמיד בראשונים שיש בו משום פתיחת שערים להבנה נכונה של הסוגיה. "ראשונים עיקר" בעיקר בפשט, הין צמודים לסוגיה, לא הרבו להפליג "לבדי דרכים" אנו רואים בספר זה איך ד"ר ורהפטיג שומר על העקרון הזה, לא נכנס לפלפולים וחותר תמיד להגיע לעומק הפשט ועמוד לסוגיה, למציא בה את הדרך הנכונה איך להבין ולכלכל את הדברים כפשוטם.

כחוט השני עוברים בספר זה דברי הראשונים שכ"לו לפניהו דרך המלך להשגת הדברים כפשוטם וביחוד עם הסברה, ההיקש השכלי, לפי דברי "החזון איש" שהמחבר מביא: "אין לנו לעזוב את שיקול השכלי. ועלינו לייסד את בשקל הגדול על ההיקש השכלי, שהוא המאחד בין היוצר והיצור", ביחוד עם הסברה הנכונה יוצא דבר שלם שהכל משלים זה את זה. וספרו של ד"ר ורהפטיג "זריחת השני" על כס' בבא מציעא הוא דוגמה מושלמת לחיבור שיכולים להשתמש בו כל סוגי תלמידי חכמים ולומ־דים, כי ברכה מרובה בו.

המחבר מקדיש את הספר לרעייתו נצמי ז"ל "תנ־רתי הנאמנה בחיים והלקה כחלקי בכל פרי עמלי" ונותן תודה להשי"ת ש"לאחר פטירתה של אשת נעורי היקרה עמד לי ביכי צערי ויגוני להוציא זה ספרי החמישי... העייתי עמדה לימיני בימים ובשנים קשות. חינכה ילדינו באורח ישרים וזכתה לכך שה־קימו בתים לתפארת בישראל. שותפה מלאה היתה בכל ההישגים שהשגתי בכל ימי חלדי. יהא זכרה ברוך".

אהרן בוזיא / "אבניך ירושלים"

לְוֹרִי חוֹצוֹתַיִךְ גַּם אֶבֶן גַּם סֶלַע
וְעֵשֶׂב שֶׁל בַּר הוּא לָהֶם בַּעַל־בְּרִית.
כָּל אֶבֶן כּוֹמֶסֶת גִּנְזָךְ לְמִשְׁמֶרֶת
מִימֵי וְלֵילֵי
מֵרֵאשִׁית בְּלִי אַחֲרִית.

גַּבְּסֵי מִבֵּית־אֵל נָדְדוּ לְכָאן פַּעַם,
קוֹרִים שֶׁל חֲלוֹם לְרַגְלֵי הַסֻּלָּם.
גַּם מִפִּי הַבְּאֵר שֶׁל חָרָן וְעַד הֵנָּה —
בֶּן דְּבַר יַעֲקֹב גַּם יָדֵי לֹא נִכְלָם.

וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶן הַצְּפוּנוֹת אֶת הַנֶּפֶץ
כְּשֶׁבֶר לוּחוֹת שֶׁל מֹשֶׁה בְּאַפּוֹ,
וְיֵשׁ בֶּן נִרְגָּם נְצִיבוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ —
אַחַר רְחַבְעָם נָדְדוּ עַד לְפֹה.

אוּלַי גַּם חֲבֵרָה עִמָּהֶן זוֹ הָאֶבֶן
מִקֶּלַע דָּוִד שֶׁחָלְמָה עַל גָּלְיָת.
רַבּוֹת — יַד חוֹצְבָיו וּבוֹנָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ
בֵּרְרָה לְבִנְיַת זֶה הַבַּיִת לִקְרָאת.

וּמִבַּחוּרִים עַד אֵלַיִךְ הִגִּיעוּ
אַבְנֵי הַקְּקִילָה שֶׁל שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא,
כִּי בָּא עַד דַּכָּא הַבָּחִיר בְּמַלְכֵּךְ
עֵת קָם אַבְשָׁלוֹם בְּלִי בּוּשָׁה וּמוֹרָא.

וּמִבֵּינוֹתָן יֵשׁ גַּם אֶבֶן עוֹלָה — שֶׁל
זְכַרְיָה בֶּן יְהוֹיָדָע הוּא חוֹסְדוֹ שֶׁל יוֹאָשׁ.
כִּי כָּפַל בְּחֶסֶד וּבֶגֶד הֶרֶגָם
מִזֶּכֶר הָאֶבֶן כָּאן לֹא נִמַּשׁ.

וְיֵשׁ הַסְּבוּעוּ בֶּן כַּגְעֵי גְּבִיאַיִךְ —
יָשְׁבוּ עֲלֵיהֶן אוֹ הוּסְלוּ אֲלֵיהֶם.
וְיֵשׁ דְּרָדְרוּ מֵחוֹמוֹת הַר הַבַּיִת —
יְדֵיהֶן אֵשׁ הֶרֶס בְּקֶצֶב זוֹעֵם.

גּוֹצֶרֶת כָּל אֶבֶן הֲדֵי כִּבְשׁוֹנֵךְ
שֶׁל צְלָב, חֲצִי סַהַר, שֶׁל בַּז וְחָרוֹן.
וְהִיא סַבְלָנוּת הֲדוּרָה וְקוֹדַחַת
שְׁמוּרָה לְבוֹאוֹ שֶׁל גּוֹאֵל אַחֲרוֹן.

גַּם בִּימֵי קַו שֶׁל תֹּהוּ וְאֶבֶן שֶׁל בֹּהוּ
זוֹכְרוֹת אֲבָנַיִךְ אֶת אֵשׁ כָּל תָּפְתֶּה,
וְהֵן הַבְּנָיָן שֶׁל מַרְשָׁם וְשֶׁל זֶרַע
חָזוֹן הַבַּרְזֶל — מָהָה לִהְיוֹתָהּ.

כָּל סֶלַע בּוֹ לָקָה, כָּל אֶבֶן הָלְכָה לָהּ —
גַּם צַו וְגַם זֵכֶר מִקְדָּשׁ קָהָל.
מִכָּךְ כָּל סְפִינוֹת בְּחָרִים עוֹד תַּפְלִגְנָה,
כְּאֶבֶן שֶׁל סְלָעַיִךְ — אוֹרוּ יִתְנַחֵשׁ.

כוונה בספירת העומר — לפי הגר"א

(להופעת הכרך החדש של "ברכת אליהו")

מאת הרב יעקב הראל

דבר בעיתו מה טוב — בימים אלו יצא לאור הכרך החדש מסדרת ספריו (תשעה! עד כה) של הרב ברוך רקובר המפענח את פירוש הגר"א לשו"ע על הלכות פסח ר' ספירת העומר. ומכיוון שימים אלו ימי הספירה הם מן הראוי שנעמוד על ענייני דיומא, ומהם יוכל הקורא להקיש על יתר סימני הספר העוסקים בהלכות פסח העמוקות והקשות.

כבר התגלגלה לידי לא אחת הזכות להעריך את מפעלו הגדול והחשוב של הרב רקובר. ביאור הגר"א לשו"ע נחשב תמיד בעיני הלומדים כאחד הפירושים התשובים ביותר שנתחבר לשו"ע. חיבור זה הוא גם כמעט היחיד שיצא מתחת ידו של הגאון עצמו ולא בתחת ידי תלמידיו וכבאן השיבוהו הרבה. אולם היא הגורמת גם לקיצור לשונו וקשיי הבנתו. דברי הגר"א כתובים בלשון תמציתית שבתמציות, כמעט הי־כחוק את הגרובה. עמל רב חייב הלומד להשקיע כדי להבין את רמזיהו. הרב רקובר סולל בפני הלומד את הדרך. כסקל במונה קשים, ביישר את ההדורים ובאפשר ליכוד הנוס ונוח יהסית.

סימן יפה הוא למחבר שאחרים הולכים בעקבותיו. ואכן זכה מחברנו להופעה נאה של מחברים אחרים שביארו את הגר"א באותה מתכונת ממש בה הלך מחברנו. אותו עיצוד, אותה צורת אותיות, הן של דברי הגר"א עצמם, הן של פירושו. הלוא הם הרב פחדור על הלכות צדית והרב דבורץ על הלכות בשר בחלב. ויפה עשו. כשיושלם המפעל של ביאור הגר"א על כל השו"ע ע"י מחבריו השונים תישא הסידרה כולה אופי אחד. אולם זכות הראשונות כהירנו העבוד למחברנו. ומן הראוי להבליט את זכותו של מרן הרב קוק זצ"ל שספרו "באר אליהו" על ביאור הגר"א להשו"ע משמש הוא שעמים בניין אב הן בצירתו והן בתוכנו לרב רקובר ולבאים אחריו והוא גם דירבן לעסוק בלימוד הגר"א ולכלה בשיטתו הלימודית, של הצמידות שבין הסוגיא התלמודית לבין הפוסקים. בחינת אש בבחלת.

מצוות צריכות כוונה

לרגל מלאכתנו נעמוד על מספר דוגמאות לרמזיו של הגר"א, כפי שפיענח אותן מחברנו, בענין כוונה בספירת העומר.

הכוונה במשמעותה ההלכתית היא שאדם ידע בשעת קיום מצווה שהוא מקיים מצווה זו לשם מצווה ולא כמתעסק או כאקראי בעלמא. ומחלוקת עתיקה היא, האם מצוות צריכות כוונה או לא? ראשיתה במחלוקת תנאים וכיפה בכחלוקת פוסקים. בשו"ע אורח חיים פסק המחבר: מי ששואל אותו חברו בין השמשות, כמה ימי הספירה בזה הלילה? יאמר לו: "אתמול היה כך". (אורח חיים ד).

והעיר על כך הגר"א: למ"ד מצוות אינן צריכות כוונה.

כוונתו היא, שלסוברים מצוות צריכות כוונה אין כאן כל בעיה. העונה לא התכוון לצאת בכך ידי ספירה אלא רק כדי לענות על שאלת חבירו. ולכן כוונה לצאת ידי חובה אין יוצאים כלל במצוה ולכן יכול לספור בברכה. מחברנו מביא את דברי המשנה ברורה בבקום אחר (סימן ס) שלכאורה לא היה צורך בהערת הגר"א, ואין הכרח לתלות הלכה זו בדעה המובאה שבמצוה אינן צריכות כוונה, כי הנה כבינו לפוסק אחר — האליהו רבה — המבאר הלכה זו גם אליבא דמאן דאמר מצוות צריכות כוונה. אלא שהוא מוזה שבמצוות דרבנן אינן צריכות כוונה, וספירת העומר בזמן הזה הרי איננה אלא מדרבנן, זכר למקדש. ולכן איננה צריכה כוונה, ובשום כך מובן כדרך אומר השו"ע להשיב לשואל בה הספירה היום כדי שלא יצא ידי חובת ספירה בכך גם ללא כוונה הוא לא יוכל עוד לברך.

ובדברי הגר"א עולה שאינו בחלק בין מצוה דרבנן לבין מצוה מהתורה, אלא מפל המצוות אין צורך בכוונה ולכן כתב שספק השו"ע שלא להשיב כה הספירה היום היא למ"ד מצוות אינן צריכות כוונה.

מחברנו מציין בצדק שההנחה שספירת העומר היא כדרבנן איננה מוסכמת. דעת הרמב"ם למשל היא שספירת העומר גם בזה"ז היא מהתורה, וייתכן ש־הגר"א רצה לפרש שהלכה כשו"ע גם לדעת ה־רמב"ם ולכן כתב שהלכה זו היא כמ"ד שמצוות אינן צריכות כוונה.

ספירת העומר חמורה ממצוה דרבנן

כיהו ייתכן לומר בדעת הגר"א שמצוות ספירת העומר, גם לסוברים שהיא נוהגת בזה"ז מדרבנן, מכיון שמקורה בתורה יש להתייחס אליה בחומרה, כאילו היתה מהתורה. יש ללמוד זאת כשני מקורות, כפי שפרשם מחברנו:

א. בסעיף ב. המדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים. מעיר על כך הגר"א: ולאפוקי מדעת התוספות במנחות ס"ו א' דיה זכר.

ופירש מחברנו שהתוספות שם סוברים שאפשר לברך גם בין השמשות משום שלדעתם הספירה היא מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא. ועוד, משום "תמימות" (כלומר, שהספירה תהיה תמימה, יסכמה שלמה, ולכן יש להקדים ולספור מיד עם התחלת הימימה).

הגר"א דוחה בשם הר"ן את שני נימוקיהם של התוספות. את הנימוק הראשון; שספיקא דרבנן לקולא, משום שאינו נכון להכניס את עצמו לספיקא דרבנן לכתחילה. ואת הנימוק השני, של "תמימות", משום שבזמן המקדש ספירת העומר היתה מהתורה והיתה חובה להתחיל את הספירה עד שיהיה לילה ודאי ולא בין השמשות, לכן גם בזה"ז, כשהספירה מדרבנן, אין מקום להקדים את הספירה לבין השמשות.

הנה מצינו שלמרות שהספירה כיום מדרבנן והחמירו בה כאילו היתה מהתורה ואי"כ הוא הדין לענין כוונה יש לומר שמצוה זו צריכה כוונה, למ"ד מצוות צריכות כוונה, ולכן כתב הגר"א שהלכה זו היא כמ"ד שמצוות בכלל אינן צריכות כוונה.

הרמ"א בהגהתו (סעיף ד) פוסק שמי שהתחיל לאכול אחרי שהגיע זמן הספירה חייב להפסיק ולספור, ופירש הגר"א שמדין זה מתבאר שנוהגים בספירה כמו דאורייתא. ולפי שיטת המ"א בהפסקה שמדובר בבי"ע היא הנ"א... מצוה היא מדרבנן, ובכל זאת מחמירים בה כדין תורה.

ומביא הגר"א מקור זה מן הגמרא על השו"ע... (סי' ג).

והגר"א מביא מקור להלכה זו מגמרא במס' ברכות (יב א) מחזיק כוס יין בידו וסבר שהוא שכר ונתכוון לברך שהכל וסיים לבסוף בורא פרי הגפן, שאפילו הפוסקים שם שלא יצא, יודו בספירת העומר שיצא, הגר"א מסיים את פירושו להלכה זו במלה: ועמ"ש (= עיין סעיף ג'). שם נפסק להלכה ש־המתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה, ואם יזכור בלילה יספור ויברך.

למה התכוון הגר"א ברמיזתו זו?

מחברנו מביא את פרשנו המובהק של הגר"א, נכדו, ר' אליעזר לנדא, בספרו "דמשק אליעזר" שכתב לחלק בין מי שבירך בלי כוונה לספירת הנכונה לאותו יום, לבין מי שבירך כתוך כוונה הפוכה על מנת שלא לצאת. בסיף ג' כוונתנו המפורשת היתה שלא לצאת, אצלנו הוא בירך על מנת לצאת אלא שלא ידע את החשבון הנכון.

מחברנו מעיר עליו בצדק שאין כל דמיון בין השניים. אצלנו הוא בירך בכוונה, הברכה היתה לשם מצות ספירת העומר, אלא שלא ידע את ה־חשבון המדויק, מה שאין כן בסעיף ג' הוא ספר על כנת שלא לצאת בספירתו. לכן הוא מפרש את הגר"א באופן אחר. שכשם שבברכה יש להבחין בין העדר כוונה לבין כוונה הפוכה (התכוון לברך על יין שהכל, או על שכר בורא פרי הגפן) כך יש להבחין בספירה בין מי שאינו יודע את הספירה לבין מי שספר בשעות ספירה אחרת. הגר"א רוצה לחלק בין דינו של השו"ע, שבשעת הברכה לא ידע עדיין את הספירה הנכונה לבין מקרה אחר, שבו אדם בירך ע"מ לספור 4 ולבסוף ספר 5. במקרה האחרון לא יצא. הדברים כסתברים.

הבאנו כאן רק דוגמאות קטנות, על קצה המזלג, כתוך שפע של חידושים, ראיות וסברות משל ביאורו של הגר"א בנושאים המסובכים והחמורים של הלכות הפסח.

אנו מאחלים למחבר שיזכה לראות בהשלמת מפעלו על כל אורח חיים בקרוב ועל השולחן ערוך בולו.

מספרי צדיקים ויראים

מאת משה בן זאב

"תולדותיהם והליכותיהם של גדולי יש־ראל, ספוגים בדברי אגדה, דרוש מוסר וחסידות משובצות במילואי מובאות מבור־כות מספריהם של צדיקים ויראים; מערכות הספורים ונושאים הגרניים, הלכתיים ואג־דתיים שהשתקפו בחיי גדולי הצדיקים וב־אספקלרית משנתם העילאית" — במשפטים אלה פותח ר' איסר קליגר את ספרו החדש "מספרי צדיקים ויראים", שיצא השנה לאור.

ספר זה הוא לבעשה המשך לספר הקודם שיצא אשתקד "משולחנם של אחרונים", והמשפטים ש־צוטטו לעיל מהספר החדש הם חזרה על מה שכתוב בשער הספר הקודם. בהבדיל אחד שבמקום "צדיקים ויראים" כתוב שם "ראשונים ואחרונים" ובמקום המלים "גדולי הצדיקים" נכתב שם "גדולי האחרונים". פרט לכך אין שום שינוי לא באופי הספר ולא בשיטת מבנה העיבורים ועיצוב אישיו־תם הלמדנית־הגאונית.

ר' איסר קליגר הוא משכיל ולמדן, בקי באין כמוהו בביאוגרפיות של גאוני הספרות התלמודית, הבדר־שית החסידית, הורותיהם ופועלם. מרבית שצותיו הוא כבלה בספריות, ובשנים קודמות נהג לזכות את מערכות העתונים במכתבים באזכרי עינים, של אזות אישית, תורנית זו או אחרת, על מקורו של מנהג ודין במסורת ישראל, או הצגת מאמר תלמודי על גרסתו הנכונה. כל האגירה הזאת מהספריות תויקה בכנסי רשימותיו ובעיקר בזכרו, ועתה הוא שולף כמגירות אלה מזמן לזמן וכזכה אותנו בספר חדש.

ר' איסר אוהב מאוד את גיבוריו והוא מב־א את דבריהם בהערצה וביראת הכבוד, תוך שהוא מצמיד אליהם תוארים סופרלאטיביים. כפי ש־נהגו ונוהגים עד היום תלמידים ורבנים כשהם פונים או כותבים לרבותיהם הגאונים ובפרט לאדו־רי תורה בדורות קודמים. יש שההברים מכבידים על הקורא הפשוט בן ימינו, והרי אותם הגאונים עצמם, מחברי הספרים, שכל רבני דורם ודורות שלאחריהם עתו ממיבחים, סלדו כהפרזות אלה.

"אין עושים נפשות (מצבות) לצדיקים, דבריהם הן הן זכרונן" נאמר במדרש בראשית רבה. מכ־תבר שר' איסר קליגר נהג לפי עצת חז"ל זו. וע"כ בפרקי האישים הצדיקים והיראים שמתארם בספרו, הוא ממעט בפרטים ביאוגראפיים, אבל מרבה להביא קטעים מדבריהם ההלכתיים, מחידו־שי התורה שלהם, ומפלפוליהם. נדמה לנו שיש פגם בשיטה זו, שכן דמותה של האישיות המתוא־רת מתקפחת ע"י כך. הלא הרבה דעות והשקפות של גאון זה או אחר מעוצבות ומוכיחות לא מעט, ע"י מאורעות ומקרים שהתרחשו בחיין, וחבל שר' איסר קליגר לא עמד על נקודה זו.

תשעה פרקים בספרו החדש של ר' איסר ושבי־חיהם לפי הסדר: הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסדילקוב זצ"ל בעל "דגל מחנה אפרים"; הרה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל בעל "תולדות יעקב יוסף"; הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב זצ"ל מנוי גורו של ישראל; "המגיד" הקדוש ר' ישראל מקוזניץ בעל "עבודת ישראל"; "קונטרס רבני וחכמי עיר גרונא"; ר' משה חיים לוצאטו (רמח"ל) וגאוני התקופה; הגאון הקדוש ר' משה טייטלבוים זצ"ל בעל "ישמח משה"; אדמו"ר רד"ח; האדמו"ר ר' אהרן פרידמן מסדיגורה זצ"ל בעל "קדושת אהרן", ולבסוף הערות ונספחות.

כפי שאפשר לעמוד מהרשימה, שבעה מתוך תשעת הפרקים שבספר עוסקים באדמו"רי החסידות הראשונים, תורותיהם וארחות חייהם, ורק שני פרקים — השמיני והתשיעי — עוסקים באישים, ממש כתגאונים הגדולים, אבל השפעתם הרחיקה הרבה מעבר למקום מגוריהם. עיר כהנתם ופעלם. במס־גרת הרשימה, אי אפשר לטפל ולסקור אפילו בקצ־רה, את תוכן הפרקים העוסקים בגדולי החסידות והורותיהם. נסתפק איפוא בפרק, קונטרס רבני וחכמי העיר פרנקא", שבמסגרתו סוקר המחבר בין היתר את פעולותיהם ומשנתם התורנית־פילוסופית של המהר"ל מפראג. הוך ציטוט מדרשותיו, השל"ה, ר' מרדכי יפה בעל "לבושים" ובמרכזם את פאר ההדר ר' עקיבא אייגר, דעותיו וחידושי התורות המופלאים שלו. מתוך כ־80 עמודים שפרק זה מכיל, 43 מהם מוקדשים לר' עקיבא אייגר ז"ל שהיה גאון גדול, בקי בכל חדרי התורה, הספרות התלמודית, הפוסקים וספרי הלכה ויריעות עמוקות היו לו גם בספרי החו"ן והקבלה.

כאמור, המחבר ר' איסר קליגר, ממעט בתיאור פרטים ביאוגרפיים מחיי החלוץ והפירוזה של גיבו־רין, ודבר זה חבל כאוד כשמדברים באישיות גאונית וססגונית כמו ר' עקיבא אייגר, שמקום מוהתו והרבנית האחרונה היתה בעיר פוזנא שבי־שלזיה העילית. כבר הידיעה על תאריך לידתו יש בה פרט מקנטי. הוא נולד בעיר אייזנשטאט, אחת משבע הקהילות שבבורגנלנד ובין עתיקות ה־קהילה של עיר זו נמצאה תעודה לספר תורה, תרומת הוריו ועליה רשום: "הילד עקיבא בן הר"ר משה גינז שנולד במוצ"ש יום י"ג ר"ח מרחשון תקכ"ד ד' יזכה לגדל אותו לתורה ולחופה ולמעשים טובים אמן". ואכן שם משפחתו של ר' עקיבא מצד אביו היה גינז והוא נקרא אייגר על שם אמו ז"ל שהיתה בת של הרב עקיבא אייגר שהיה רבה של פרסבורג מחבר הספר "משנת דרבי עקיבא" הכולל פירושים על כמה סוגיות בש"ס ובשו"ת והודפס עוד בחייו בכמה מהדורות. הוא נפטר בדמי ימיו כשהיה בן שלושים ושש שנים בלבד. הילד עקיבא בנו של ר' משה גינז, ירש מסבו לא רק את שמו הפרטי אלא גם את שם המשפחה וכן את גאונותו. עד גיל 11 למד אצל אביו ר' משה אשר עמד מייד על כשלונותיו הפולאיים של הנער ולכן, למרות גילו הצעיר שלח אותו אביו למטרסדורף, לישיבתו של הגאון רבי נתן נטע. ראש הישיבה אהב מאוד את ילד הפלא הזה ושיתף אותו בפלפוליו בעת הלימוד בכיתות הגמרא ונהנה מהערותיו השקולות והחרי־פות.

פעם בבואו לבקר אצל הורין באייזנשטאט והוא רק נער בן 12, מצא על השולחן כבתב מדודו ראש ישיבה ברסלאו, הכותב לגיסו קושיא שהתלמיד אחד שאלו בעת השיעור ולא מצא עליה תשובה המניחה את הדעת. הנער עקיבא התבונן בקושיה ומייד מצא תשובה עליה והוא כתבה לדודו. כש־קיבל הדוד את המכתב לא האמין למראה עיניו שמתרץ הקושיה הוא נער בן 12.

ר' עקיבא אייגר ז"ל, היה תחילה רבה ואב"ד של קהילת מרקיש פרידלנד אך היא בשלזיה העלית ואח"כ בהשתדלות התנו הגאון האתם סופר ז"ל, נתמנה לרבה של פוזנא. כאן בעיר זו התפרסם לא רק כגאון בתורה המשיב תשובות לשו־אלים מכל קצווי אירופה, אלא גם בדאגתו ומסי־רותו לצורכיהם היום יומיים של בני עירו יהודים ולא יהודים כאחד. כותבי תולדותיו כספרים שב־שנת תקצ"א פרצה מגיפת הולירע בפוזנא ועשתה שמות באוכלוסיית העיר. הרב אייגר, במסירותו הרבה ובהסתכלות אישית הצליח לצמצם את מספר הנפגעים על ידי ייסוד בית חולים והוא בעצמו ניהל אותו. כמו"כ הוציא תקנות חמורות וצוות להרתחה מים לפני השתיה ולהקפיד מאוד על הנקי־יון. המגיפה נעצרה והקהילה קיבלה מכתב תודה מהשלטונות ורהתימת המלך הפרוסי פרידריך וילי־הלם, ובו הודגשה בטיוחד פעולתו רבת התושיה של הרב הראשי אייגר שתקנותיו עזרו בהרבה לבגוע ולהדביר את המחלה.

לא באתי לגולל כאן את כל היקף פעולותיו של אותו גאון מופלא מחכמי פוזנא ר' עקיבא אייגר. אבל אם המחבר ר' איסר קליגר רצה לזכותנו ב־ביאוגרפיה שלו, היה מוסיף נופך רב אילו הביא פרטים מרשימים אלו.

חידוש מעניין הגה מחבר ספר "צדיקים ויראים" שבמסגרתו הוא מביא תצלומים של שערי הספרים, שחיברו אישים אלה וכפי שנדפסו לראשונה.

כדאי להזכיר גם את המבוא המכיל כ־50 עמוד שהמחבר הקדים לספרו.

לא נותר לנו אלא לאחל לר' איסר קליגר בריות גופא ומהורא כפליא נוספת, "לשגבנן מהמתה מהמכון בבבולוי".

כהאי לישנא

מה קרה ל"נפגשו"?

מאת אבנר ארליך

קצת מצחיק הוא שצריך למצוא הצדקה לשימוש בפועל "להפגש": כל המהגה הזה אשר פגשתי, "חסד ואמת נפגשו" ועוד ועוד. אבל ברדיו — הס ליה לזרעיה דאבא למש־תמש בפועל "נפגש" — ורק "נועד": "שני המלכים נועדו" וכו'. מי בישראל משתמש בדיבור בפועל נועד? דומני, שתשובה תהיה: אף לא אחד! אפילו בכתב נדיר השימוש בפועל זה, ובולם אומרים וכותבים "נפגשו".

אם כן, תשאלו, למה עלתה חמת הרדיו על הפועל נפגש, ולמה העלו עליו את ה־כורת? דומני שאני יודע את התשובה: התליט מי שהחליט ש"להיפגש" זה רק ב־מקרה ו"להועד" זה עפ"י תכנון מראש, ואע"פ שההבחנה הזאת איננה נכונה, שדירה וקיימת היא ברדיו, אפשרות אחרת, החליט מי שהחליט: הואיל ויש שני פעלים נרדפים — נפגשו ונועדו — יש לבטל פעל אחד ולהחיות את חברו. גם זו הבחנה מוטעית, כי בעברית קיימים זה בצד זה פעלים ושמות נרדפים לרוב: שב חזר, ירח ולבנה וכו' וכו', ואין לבטל זה מפני זה. אבל ברדיו אין הדבר כן — אסור שיהיו נרדפים! והלא כל היופי שבעברית הוא הגיוון. להוציא את השגיאות: למרות ש... (במקום: אעפ"י ש), ועוד עם אנשים (מספרים).

היום כ"ח באייר - יום איחודה של ירושלים

ספירת העומר – ימי געגועים

מאת הרב בצלאל נאור

בימי הספירה מלאים אנו געגועים לשתי פסגות בחיי־רוחנו, הר סיני והר הבית.

כשיצאו אבותינו ממצרים, קבלה היתה בידיהם שעתידים לקבל את התורה („בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלקים על ההר הזה" [1], והציפיה הזאת הולידה דריכות של ספירת ימים [2]. ואנו, כל שנה חוזרים לאותו מצב של כליון וכוונות לקבלת התורה [3]. ויש לתאר על־פי „סוד השמיטין" של בעלי הקבלה הקדומה שיש מדריגות־מדריגות של השגת התורה. אינה דומה התורה שקבלנו אפתקד לתורה שמקבלים עתה, ולא הרי התורה שמקבלים עתה כהרי התורה שנקבל בשנה הבאה. הגאולה (ואיתה מקבלי התורה) כל הזמן מתעלה. וזאת התשובה המעמיקה לשאלה הידועה „מה עניין שמיטה אצל הר סיני?" [4] הר סיני הוא־הוא שורש עניין שמיטין ויובלות [5]. יובל הזכים מיציאת מצרים עד מתן תורה בהר סיני הוא היובל הר[illegible] בתולדות האומה. „במשוך היובל המה יעלו בהר" [6]. והתקיע[illegible] דולה הזאת נמשכת עד סוף כל הדורות, „קול גדול ולא י[illegible]" ומתרגמינן „ולא פסק" [8]. ומטבע הדברים עלינו לספור כל [illegible] מחדש, כי בתהליך הבלתי־פוסק של התגלות התורה העתידה היכים לשנים והשנים לאלפים. עד כאן השאיפה הראשונה, לקבלת התורה מתוך התרוממות והתעלות.

השאיפה השניה היא לבנין בית המקדש. כדברי התוספות [9]: „ואחר שבירך על הספירה אומר יהי רצון שיבנה וכו', מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב. והיינו טעמא לפי שאין עתה אלא הזכרה לבנין בית־המקדש אבל לשופר ולולב יש עשייה". (התוספות התלבטו בטעם המנהג לומר „יהי רצון" תיכף לספירת העומר, דבר שאינו נהוג בשאר מצוות. אם הטעם משום שספירה בזמן הזה דרבנן [10], הלא גם מצוות לולב (חוץ מיום הראשון) בזמן הזה דרבנן [11]? אולם התירוץ פשוט, בשאר מצוות אף כי אין להן אותו ערך של מצוה מן התורה, בכל זאת נשתמר האופי המעשי של קיום המצוה. נטילת לולב בגבולין דרבנן, ועם זאת נטילה של ממש היא. אך העומר: לא רק שירדה דרגה מדאורייתא לדרבנן, ניטל היכני הצד המעשי של הקצירה וההקרבה, ולא נותרה כי־אם אמירה בעלמא של ספירה.) מתוך הרגשה של אי־שלמות והסרון, באים געגועים אדירים לבנין בית־המקדש והחזרת העבודה לכקומה כאשר נוכל שוב להקריב את העומר [12].

מהי פנימיות ענין העומר? העומר מדה של שעורה, ושעורים מאכל בהמה [13] — „היא עשתה מעשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה" [14]. את נפשנו הבהמית אנו מקריבים, ומאז מתחילים ימי טיהור וליבון [15], התבררות התבהרות, „וספרתם הוא לשון בהירות כמו אבן ספיר" [16]. במהלך הספירה גברות תסהרות כל המידות ותבונות הנפש מ„חסד שבחסד" עד „מלכות שבמלכות". יוצאים אנו ממ"ט שערי טומאה שהיינו שקועים בהם במצרים, ונכנסים למ"ט שערי בינה. עד שבשבועות זוכים לכתר תורה, ואז נשלם המהלך. מקריבים שני הלחם מן החטים, מאכל אדם, ולוחמים בלחמה של תורה [17].

שני ההרים, הורב ומוריה, הם שני מוקדים של הוויתנו הלאומית. כפירוש מהר"ל למשנה באבות „יהי"ם וכו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך": „בית המקדש והתורה הם עיקר העולם, כי כמו שבאדם הלב והמוח עיקר האדם, הלב שממנו החיות והמוח ששם השכל, כך בכללי העולם יש בהם בית המקדש והתורה שהם עיקר העולם. וכמו שכל האברים מקבלים החיות מן הלב אשר הוא באמצע גוף האדם, והלב מקבל פרנסה תחלה ואחר כך כמנו מקבלים שאר אברים שהלב שולח פרנסה לכל האברים, כן כל העולם שותה מתמצית ארץ־ישראל כי ארץ־ישראל שותה תחלה וביהמ"ק היא עיקר ארץ־ישראל ובאמצע ארץ־ישראל. וכמו שהמוח שבו השכל האדם, כך התורה שכל העולם. ולפיכך בית־המקדש והתורה צמודים יחדיו"... ויותר מזה דאמרינן בפרק ראשון של בבא בתרא (ד' א') על הורדוס שבנה אותו של עולם שהרג את החכמים וכבה אורה של תורה ילך ויתעסק באורו של עולם הוא בית־המקדש שנקרא אורו של עולם כדאיתא התם, ולמה נקראת אלו שנים אורו של עולם כי אלו שניהם הם עיקר מציאות העולם" [18]. בית המקדש הוא לב האומה, משכן הרגש, המידות והנפש הבהמית; והתורה המוח, השכל הנפש האלוקית של היהדות. והלב עורג למוח. ותשוקתו אל המוח, בספירה דרוכה ומתוחה מוטרם אחד־אחד, והכל כדי שתשרה עליו השראה אלוקית וישופע שפע מרומים. הר קורא אל הר, אור אלי אור קורץ.

במה דברים אמורים? בשנים כתיקנן, כשבית־המקדש קיים, כשלב האומה פועם פעימה סדורה. אוי נכסף ל„מי הדעת" [19] שיקררו את המימות הלב, ומתוך געגועי הלב למוח, נקצר תקריב העומר. אבל במצבנו היהודי של היום, אין הלב יכול לפעול את פעולתו. את קיום המעשים חסרים. ובמקום שאין געגועים, יש געגועים לגעגועים, „רעוא דרעוין" במובן של רצון לרצות, ואומר כל אחד בחלל לבו „הלוואי שהייתי מגעגע כמו בשכבר הימים; מי יתן שהיתה לי שעה אחת של געגועים אמתיים!"

1 שמות ג', י"ב, וראה תו"ש שם; 2 מדרש, מובא בר"ן שלהי פסחים; 3 חינוך, מצוה ש"ו; 4 רש"י, ריש פרשת בהר; 5 ראה רע"ם זח"ג צ"ז ב': „ואילין אינון חמשין יומין דביה שמיטה ויובלא"; 6 שמות י"ט, י"ג; 7 דברים ה', י"ט; 8 ועי' סנהדרין י"ז; 9 מגילה כ' ע"ב. ועי' ברש"ש שם שכתב שלא ידע מאי שייך יה"ר כי לתקיעת שופר, הא מדאורייתא היא אף בזה"ז. ובדחוק י"ל שכוונתם בתקיעה במוצאי יום כיפור שבזמן היובל היא דאורייתא ועתה אינה אלא זכר; 10 התוספות הולכים לשיטתם (מנחות ס"ו) שספירה בזה"ז דרבנן, וכן דעת רא"ש, בעה"מ, ר"ן ומוקי' (מכ"י) סוף פסחים, והחינוך (ופליאה על הביאור הלכה שכתב שסובר דאורייתא כרמב"ם, ועי' מנ"ח שם), וכן נפסק להלכה בשו"ע. לעומת זאת, דעת הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין ז', כ"ד, הר"ן סוף סוכה, וראבי"ה במרדכי סוף מגילה שספירה בזה"ז דאורייתא. ויש שלישית סוברת של רבינו ירוחם שבזמן הזה מנין השבועות דרבנן והימים דאורייתא. עי' בית הלוי ח"א סימן ל"ט; 11 שו"ב, התוספות לשיטתם שהגדרת „מקדש" בפשוטה, בית־המקדש. אולם לרמב"ם ש„מקדש" כולל את העיר ירושלים. גם היום יש אפשרות של נטילת לולב כל שבעה מן התורה. ראה בכורי יעקב לר"י עטלינגר, הלכות לולב ריש סימן תרנ"ח; 12 ראה פע"ח, שער ספירת העומר, פ"ב; 13 פסחים ג' ב'; 14 סוטה ט"ו ב'; 15 ראה זוהר ח"ג ד' צ"ז, המדמה ספירת העומר לספירת נדה; 16 לקו"ת לרש"ז מלאדי, פרשת אמור (וראה הוספות בסוף הספר בשם המגיד ממזריטש). וכן בפרי הארץ לר"מ מויטבסק, פ' ויקרא (פסח), וב„קדושת לוי" לרלוי"י מברדיצ'ב, פרשת אמור; 17 ועי' ברכות מ', „אילן שאכל ממנו אדם הראשון, חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן"; 18 דרך חיים, פ"א מ"ב; 19 רמב"ם סוף ספר טהרה.

בסודם של יקירי ירושלים

„בסודם של יקירי ירושלים" מאת מנחם ברש־ירעי (הוצאת ראובן מס, 213 עמוד)

זהו הכרך השלישי של הספר „בסודם של יקירי ירושלים" מאת מנחם ברש־ירעי. וכותו בכך שהוא דולה פנינים מבארות חייהם של ה־ יקירים בירושלים, ויש טעם לדלות, אישים אלה יש להם עבר עשיר, המשולב בהיסטוריה של ירושלים ושל הישוב כולו. לפנינו פרשיות מתולדות הישוב ותולדות ירושלים העברית.

לא נוכל למנות ברוכל את כל הדמויות שבספר, לכן נעסוק רק בכמה מהם. הרב יצחק אשינגר ז"ל משכונת קרית שמואל ומס־מדים, דור ששי בירושלים מבאי ביתם של הרב קוק והרב חרליפ זצ"ל, מעולם לא עזב את ירושלים ודחה הצעות של הקהלות בגולה לשמש ברבנות. היה בן למשפחה ירושלמית ותיקה מתלמידי הגר"א. מענייני זכרונותיו כיצד התביא נשק של ארגוני המחתרת בתוך בית הכנסת „אהל רבקה" שהוא היה סגן הגבאים בו. מומחה מאין כמוהו לתקיעת שופר, מוניטין יצאו ל„תקיעה הגדולה" שלו ו„שברים" תוך דיוק במספר הקולות שקבעה ההלכה. בית הכנסת היה כביתו. ציוני נלהב היה, אך המשיך ללכת בדרך הסלולה וקיים בדבקות את מנהגי הישובים.

דמות ססגונית אחרת היא זו של ר' חיים נפתא, בנו של הרב יהודה לייב קובלסקי, מחשובי רבני המזרחי בפולין שכיהן ברבנות בוולוצלווק. עלה לארץ בתקופת העליה השניה בגיל 17. שנותיו הראשונות בארץ רצופות סבל ותלאות. השלטונות הטורקיים גרשוהו למצרים כנתין זר. אנו קוראים כאן זכרונות מבית אבא בוולוצלווק, בית שהיה מרכז לתורה ולתעודה. סופרים מפורסמים ואישי ציבור התאכסנו בו. יש כאן אוצר בלום של הווי חיים מאותם ימים וזכרונות של בן לרב ציוני דתי. יש כאן נושי אבן לטיפוסים, כיקי ההיסטוריה השובים. בין השאר זכרונות מתקופת לימודיו בישיבת לידא של הרב יצחק יעקב ריינס זצ"ל, מייסד המזרחי התגורר ב־ ביתו של הרב ריינס ז"ל [illegible] שנים עשה בלידא עד שבהגיעו לגיל 17 החליט לעלות לארץ ישראל.

האיש פתח בירושלים בית ספר למסחר, לשפות ולפקידות, בשם מכון נפתא, הראשון מסוגו בארץ ש־ במשך 55 שנות קיומו הכשיר אלפי פקידים ואנשי מינהל ציבורי. מעניינים זכרונותיו על אביו הרב קובלסקי ז"ל נשיא המזרחי בפולין, חבר הסיים הפולני, שביקש להשתקע בארץ, ולשם כך ביקר כאן, אך לא מצא אפשרות לכך.

זכרונות על ראשיתו של כפר הסידים, אנו קוראים דווקא בפרק על ראובן שרי. קבוצת החסידים שהתישבה בכפר הסידים נזקקה למומחה לבניית צריפים וראובן שרי „הכישתה" נטה את סוכתו בכפר הסידים. ימי בראשית אלה מהווים פרקי הסטוריה חשובים מתולדות כפר זה.

מסוג אחר הם זכרונותיו של הרב יעקב מלמד כהן, מהמתנדבים הבולטים בירושלים, מנהל בית הספר המסמיד „אור החיים" במשך ארבעים שנה. איש מעורב בין הבריות, מוצא משפחתו מפרס. עשה הרבה למען תלמידים עניים. מסדר ת"ע לכל החוגים נואם ודרשן. למעלה משמונה עשר אלף חופות העמיד במשך חמישים שנה שלא על מנת לקבל פרס, אלא לשם מצוה. עשה שליחויות בענייני עליה ביזון ובפרס.

יש עניין רב בתולדות חייו של המוהל הירושלמי ר' יצחק צבי הלפרין, שזכה לפרסומת רבה, ועסק במצווה זו כ־50 שנה. התנדב לעשות בריית מילה אצל ילדי עניים ועולים חדשים שלא על מנת לקבל שכר. במקרים רבים אף הביא לכבוד ביתו, ובגדים לרך הנימול. גם בימי המצור וההפגזות לא נרתע מ־ ללכת לשכונות מרוחקות כדי למלא התפקיד כמוהל ולהמדיד למהולים. תלאות רבות עברו על המשפחה. סיפורו האישי הוא סיפורה של ירושלים בימי הרעב של מלחמת העולם הראשונה.

סגנונו של המחבר נעים ונקרא בשטף. למעשה אלה פרקי ההסטוריה ולא רק זכרונות אישיים. מהם אפשר ללמוד הרבה על תולדות ירושלים.

גוש עציון הגן על ירושלים

מאת יונה כהן

„עידן" 7. גוש עציון מראשיתו עד תשי"ח, הוצאת יד יצחק בן־צבי, מרכז רחל ינאית בן צבי לחשדי ירושלים, המשכי.

„הבהירשונים, מגיני גוש עציון, בהלחמתם בהרי חברון לחמו את מלחמת ירושלים. הגוש, גם בהיותו נצור, היווה כוהות אוייב שאלמלא הגוש היו מופנים לעבר ירושלים הנצורה. המגנים נלחמו באומץ ובהקרבה עצמית, הראויים לשמש מופת לדרך לחימה ולעמידה. הם הוכרעו מכוח עדיף פי כמה. רבים רבים מהמגינים נפלו חללים והקרב הופסק רק לאחר שהאוייב הצליח לכבוש את כפר עציון ולהשתלט על כל משלטי הגוש, שכמעט כל מגיניהם נהרגו ונפצעו. אם היו אי־פעם מעשים שהצילו את הרבים מהשמדה, היו אלה קרבנות מלחמת השיחרור בכל חזיתותיה, שבין הראשונות והחשובות בהן היה גוש עציון הנצור".

הדברים הנ"ל לקוחים מסיום דברים שכתב יגאל אלון, בהקדמה לספר „גוש עציון במלחמתו", בעריכתו של דב קנוהל, 1954.

במיוחד חשובים דבריו על מהלך שהיה בתשי"ח שמנע שחרורו של הגוש מידי הערבים. נביא קטע מסיים זה של ההקדמה שכתב כמפקד בכיר של „ההגנה" ובצה"ל, יגאל אלון:

עם התעצמות כוחנו, הבקיע צבא הדרום במיבצע „יואב" (עשר המכות, אוקטובר 1948) את החזיתות המצריות ופרץ את הדרך לנגב, נוצר בהר חברון חלל ריק מבחינה צבאית, אשר כל המקדים זכה בו. נותרו שם יחידות מצריות מועטות, ואף אלו מפוזרות שנייה. חיל ורעדה אחזו את אנשי הכפרים ותושבי העיר חברון, לשמע מפלותיו של צבא מצרים. שחרור הר חברון וגוש עציון הכבוש היה בגדר יכולתו הריאלית של צה"ל באמצעות זרועותיו — חטיבת הראל — פלמ"ח, במסגרת חזית המרכז ו„החטיבה השמינית" (שריון) במסגרת חזית הדרום. שתי הזרועות זכו להצלחות גדולות, והחלו נצנות בזרועות הגזרה, כשבלבבות לוחמיהן פועמת שאיפת נקם על גוש עציון השדוד ותקוות שחרורו הקרוב, כשחזון הארץ השלמה לנגד עיניהם.

ברם, למרבה האסון, הופסק המסע בשל שיקולים מדיניים ואסטרטגיים מוטעים, שנראו להנהגת המדינה כנכונים אותה שעה. וכך נפתחה הדרך להתנחלותם של פולשי הלגיון העבר־ירדני בהר ובגוש. בפיקודם של קצינים בריטיים, ועיני הלוחמים מביטות אל גוש עציון מנגד, וידיהם אסורות".

הדברים הנ"ל מובאים בחוברת „עידן", מספר 7, המוקדשת הפעם ל„גוש עציון בראשיתו עד תשי"ח", פרק מרתק בקורות ההתיישבות היהודית בארץ ישראל עד קום המדינה. לראשונה מתפרסם בחוברת זו חומר מכמכביו הפרטיים של ישראל גלילי ז"ל. באוקטובר 1976 ביקר השר ישראל גלילי, יחד עם רה"מ דאז, יצחק רבין, בגוש עציון. בתום הסיור ואחרי שיחה עם תלמידי הישיבה באלון שבות; חזר גלילי לביתו בקיבוץ נען, דלה מארכיונו הפרטי מסמכים מימי תש"ח, המתארים את שעותיו האחרונות של הגוש, ריכזם הקדים להם הקדמה ושלחם לגוש עציון. חומר זה מובא לראשונה בחוברת 7 של „עידן". בין השדרים אל הגוש וממנו בימים האחרונים ממש, מובא כאן גם נוסח וצילום המברק של גלילי, בתוספת של בן גוריון, לעציוני: „תודיע בשמנו ליישובים בגוש עציון, כי אם אפסה התקוה הם חופשיים להחליט על הנפת דגל לבן".

וב' ג' הוסיף: „ולהשמיד הנשק ככל האפשרי".

בעקבות המובאות הנ"ל מדבריו של יגאל אלון כציין אלחנן אורן (חוקר מערכת הבטחון) שכבר במלחמת העצמאות ואחריה, היו שטענו כי ההחלטה להחזיק בגוש המבודד נבעה מטעות בהערכת ההנהגה המדינית והפיקוד הצבאי, וכי המאמצים לתגברו, לא זו בלבד שעלו בקורבנות יקרים בלוחמים ובכלים, אלא שגרעו מכוחה של ירושלים. נטען גם שהקרב הנואש של הגוש ערב הפלישה הבינערבית, לא הקל על הגנת העיר. היו שאף הפליגו וטענו, שהעמידה בגוש לא נבעה משיקול צבאי מפוכח, אלא מדבקות עיוורת ב„מיתוס תל חי".

יגאל אלון הפריך את טענות אלו אחת לאחת, הרחיב את היריעה ובחר לדון לא רק בגוש, אלא בתפקידה של ההתיישבות במפעל הציוני. הדברים הובאו גם בספרו „מסך של חול".

כבר במארס 1948, יומיים אחרי הקרב המר של שיירת נבי דניאל, הגיע אלון [illegible] במטוס קל, הסביר למגיניו [illegible] דם, כפי שהפיקוד העליון [illegible]:

„גוש ע[illegible] יה עמדה קדמונית חשובה לה[illegible] ירושלים. התמצאו של הגוש בנקודה כה רגישה להתקדמות האוייב מהווה שיקול חשוב במערכת המלחמה בארץ כולה. לגוש עציון צפוי עוד התפקיד לשמש כנקודת מוצא לחדירתנו לנגב ולאיזור חברון".

ההסטוריון הצבאי אלחנן אורן הנ"ל, מספר על החלטת הממשלה לסכל צעות והצעות הרוזן פולקה ברנאדוט. ב־26 בספטמבר 1948 (ימים מספר אחרי שברנאדוט נרצח בידי אנשי לח"י) הביא בן גוריון לממשלה „לתקוף בלאטרון ולכבוש את מרחב הליגיון, מרמאללה בצפון ועד חברון בדרום, עד הירדן וים המלח. על ההדו של קול אחד נדחתה ההצעה, וזאת ראה ב"ג כ„בכייה לדורות".

בין הנושאים שבחוברת זו, חיים גורי מספר לצבי צפרת באילו נסיבות כתב את שירו „הנה מוטלות גופותינו". גורי היה בשליחות המוסדות באירופה. שם הגיעתו הידיעה על מותם של הל"ה, שחשו לעזרת הגוש הנצור. באותו מסע נואמו מילות השיר למהלך הקרב בו נפלו הל"ה בידי אלפי מתקיפיהם.

בקובץ זה, „עידן ד", ארבע חטיבות: (א) מחקרים וסיכומים, מנסיונות ראשונים להיאחז בהר, מראשית שנות העשרים ועד הארבעים; פרשת כפר עציון הראשון שנוסד על ידי שמואל צבי הולצמן (מכאן השם „עציון"). (ב) חטיבת הזכרונות של המרכתארים בשנות הארבעים. (ג) גוש עציון בהלחמה. (ד) תיאור מפורט של נוף האיזור, מבית לחם ועד לגוש עציון.

העטיפה של הקובץ, ציור נאה של האלון שבמבואות כפר עציון, פרי מכחולה של הנה גוטבוים, בת כפר עציון, שאביה שלמה הזון ז"ל נפל בקרב האחרון בגוש בכ"ד באייר תש"ח.

פנקס הסוד - הוא הדרבון

מאת אפרים צורף

באה רוח האדם לקיצה, היא מתייצבת לפני בית־דין של מעלה. בודקים, מסכמים ומודיעים לה שרשאית היא לילך למערה השמימית שכולה נגוהות ואור־צחצחות. שם יושבים אדם הראשון והאבות. כאן מסתכלים בה רגע ומוסרים לה פנקס־הסוד. הוא — הדרבון שלה. מצויידת בפנקס היא פונה לגן־העדן. כשמגעת לשם היא נבהלת מפני להט החרב המתהפכת ומפני הכרובים העקיים היוקדים באין מספר עיניים מלאות חכמה־בינה ודעת גבעדניות. כאן רומזים לה להראות פנקס־הסוד שלה, הוא דרבונה. משמוצאים שאינה כולה זכאית, לא פותחים לה שערי הגן. עליה לחזור לאותה מערה רקיעית שם יושבים אדם הראשון והאבות. שוב בודקים פנקסה. אם גילו בו פגם, דוחקים אותה החוצה. היא שבה לשערי הגן ושופכת לבה לפני הכרובים:

„מצאוני שומרי חומות — ירושלים של מעלה — ונטלו ממני את רדידי מעלה..". זה פנקס הסוד שלי. מה לעשות?

מייעצים לה לשוב לעולם הזה להוסיף מצוות ומסודים טובים. לימים שוב היא פונה ליושבים במערת האבות. חוקרים אותה בחומרה ומעניקים לה פנקס־סוד־חדש. היא שוב פונה לשערי גן־העדן. מיד מתקפלת החרב המתהפכת. הכרובים מוליכים אותה כתוך אל תופת הנגוהות לפני ולפנים של גן־העדן; שם יושבים הצדיקים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

(בעקבות הזוהר)

„משכנות העוני" של ירושלים

מאת הרב ד"ר משה חיגר

משבתות אחרי העקודה השלישית, נהוג אני לטייל ברחובותיה של ירושלים ובמיוחד ברחובותיהן של השכונות הדרושנה, לבלא ריאותי באוויר הצח והנעים ולהזין עיני ביפי הטבע ובבניינים המפוארים.

שבת אחת נשאוני רגלי לרחוב יפו, המתחיל במזרח סמוך לחומה ועובר סמוך מאד לשכונות החדשות עד שיצאו לדרך המובילה לתל אביב. הואיל ואני גר בשכונת קרית משה התחלתי טיולי ממערב מזרחה. בהגיעי לכיכר ציון והסתכלתי בשעוני נוכחתי שאם אעשה דרכי חזרה בדרך שבאתי לא אספיק לתפילת מעריב בבית הכנסת. החלטתי לעשות קיצור הדרך. נכנסתי לסימטא מאחורי הבנין המודרני בית יואל. והנה אחרי דקה או שתיים התברר לי שאני נמצא בסביבה של משכנות העוני. אין כאן רחובות, רק סימטאות צרות ואפלות. הבתים, חרבות למחצה, נמוכים עם חלונ־ית קטנים כ־אי אבק, בקיצור יש כאן כל סימני ההיכר הטיפוסיים והאופייניים של משכנות העוני הנמצאים בערים הגדולות בחו"ל, כמו ווינה, פריז ולונדון. המקומות הללו מאוכלסים אבעי עולם התחתון, כל הסביבה היא. בצרת פריצים גדולה. שם נמצאים הכייסנים, הגנבים, השודדים והרוצחים, בתי בושת, מסבאות זולות מלאי שיכורים המוכנים לחלוק מהלומות על ידי הקנטה או פרובוקציה כל שהיא. סכנה אורבת לכל עובר אורח שמישהו יקפוץ עליו מאחת החורבות מאיים לרצוח אם לא ימסור לו את כספו, ועל צד היותר טוב יפגוש בו שיכור וימטיר עליו מהלומות עם חירופים וגידופים, כפי מנהג השיכורים.

פגעו על העצבים שלי, פחדתי שעוד מעט אאבד את שווי המשקל, אתמוטט ואפול ארצה. מה זה כאן? השתוממתי. האין המשטרה דואגת לשלום האזרחים? אי אפשר שבמקומות מסוכנים כאלה, לא יהיו שוטרים לשמור על החוק והסדר? האומנם הפקירה הממשלה את חיי האזרחים ולא איכפת לה אם יירצחו או ייפצעו אנשים שקטים. אזרחים טובים? המחשבות הללו העלו את חמתי, על מנהלי העירייה, על הממשלה ועל כל המדינה. וצברו את רוחי והגבירו את עצבנותי.

אך ברגע שעמדתי על קו ההתכוססות קלטה אזני קולות שיצאו מאחד הבתים הקטנים והנמוכים „בודאי שיכורים שם שיצאו ביד ר־ ישתוללו" חשבתי. השתדלתי להצטמצם ולהילך יותר ויותר אל הקיר, שלא ירגישו בי בעברם על פני. אך הם לא באו. השקט לא הופרע, צעדים לא נשמעו רק הקולות נשמעו. התאוששתי במקצת ואחרי כמה דקות של הקשבה אינטנסיווית נדמה היה לי שהקולות הם של שירה חמרה ומנגינה מוכרת לי במקצת. נסיתי לתפוש כמה מלים אך לא הצלחתי כי הייתי רחוק מדי. החלטתי להתקרב קצת ועשיתי צעדי לאט לאט למקום השירה, כשכל חושי, ובמיוחד חוש השמיעה דרוכים ומתוחים. ופתאום צלצלו באזני המלים „אליהו הנביא, אליהו התשבי, אליהו הגלעדי וכו'" ששרו הקולות המעורבים, קולות ילדים וקולות מבוגרים. היתה זאת משפחה יהודית המלווה את השבת מלכתא בשירה ובזמרה. נשמתי לרווחה החזרו לי תפקד כראוי. הפחד והחרדה נעלמו כליל. בלבי הרגשה של הקלה אך גם הרגשת אשמה. „מפש אתה רבי משה במחילת כבודך, טעית חביבי, כאשר השווית את העיר ירושלים, בירת ישראל לערים ובירות אחרות בחו"ל, ולא הבדלת בין קודש לחול. אמנם נכון הוא שנמצאים משכנות עוני בירושלים כמו בערים גדולות אחרות. גרים שם עניים ומרודים, אך העניים האלה הם לא בריונים חלילה. הם אנשים ישרים, המוצאים את פרנסתם הדלה והמשמה ביושר ובהגינות. רבים מהם לומדים תורה בישיבה, ומהם, מבני העניים יצאה, יוצאת ותצא תורה לישראל. הם שומרי מצוות התורה אוהבים את המקום ואוהבים את הבריות. אין להם כל צורך בשוטרים, אינם זקוקים לשמירה. לחינם פוחה, חס ושלום שיפגעו בך השדת בכשרים". גל של חום מלא את לבי. גל של אהבה וחיבה לעם ישראל. גל של התרוממות הרוח רציתי להרים קולי ולצעוק „אשריך ישראל שכזאת היא בירתך, אשריך ירושלים, עיר הקודש שכאלה הם בנייך ואין פרץ ואין צווחה ברחובותייך".

בלב שמח עשיתי את דרכי חזרה. אמנם הפסדתי תפילה בציבור אבל כדאי היה, כנראה שזה בא מן השמים ללמדני לקח חשוב.

התפללתי ביחידות ובסוף הוספתי ברכה קצרה דו משמעית „ברוך המקום".

חיבת ירושלים בעיני קדמונים

מאת מנשה גוטליב

„ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו".

נר זכרון לחיילי צה"ל הי"ד, שנפלו בגבורה במלחמת ששת הימים, בעיר קדשנו ירושלים הבירה, וביתר מערכות ישראל.

יום כ"ח באייר, הוא שבמלכות (בספירה"ע), הוא יום שחרורה, גאולתה ואיחודה של ירושלים, בירת ממלכת ישראל המשוחררת והמאוחדת, ומקום מושבם של סנהדרין גדולה בשעתם וכן מקום מגוריו של המלך.

ירושלים היא הבירה הנצחית המעוטרת בכתרי אלוקים, המקודשת ונערצת ביותר במסורת ישראל. היא חקוקה על לוח ליבו של העם היהודי, וביום זה נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו, בשבח והודיה לבורא ית"ש, על חסדי ה', כי לא תמו, כי לא כלו רחמיו.

אמרו רז"ל, אין לך יופי כיופי של ירושלים, ובכל דור ודור הוי־ לה כתרים של קדושה והוד. הוה עשרה קבים של יופי ירדו לעולם, תשעה קבים נטלה ירושלים, ואחד כל העולם.

האגדה מספרת מעשה במשורר מפורסם, שחיבר חמש מאות שירים, ויש אומרים עשרת אלפים ולא הוכתר בכתר משוררים עד ששר שירת ירושלים...

נוסף על רוממות הקדושה האופפת את העיר, הפליגו רז"ל בשבחה, ומצאו בה כל המעלות והסגולות הנפלאות שבעולם. הם ראו בה את נקודת המוקד של העולם, היסוד שעליו הוא מושתת.

ירושלים טבור העולם קבעו חז"ל (סנהדרין ל"ז), וכן גם במדרש: העולם יושב באמצעיתה של א"י, וביהמ"ק באמצע ירושלים, אין איפוא כל פלא כי בקרב העם היהודי קדושת ירושלים, ראשונה בממלכה היא, שכן קדושתה נצחית, עולמית, שאין דומה לה. כשאנו מדברים על ירושלים, אין כוונת הדברים לירושלים העיר בלבד, אלא לעם ישראל כולו. כי עם ישראל וירושלים הם מזיגה אחת, „ירושלים וישראל" הוא הס"ה, שכן דין אחד לשניהם.

אהבתו העזה של עם ישראל לעירו, באה לידי ביטוי שלוש פעמים ביום בתפילותיו, בברכת המזון, ואף בברכת הנהנין.

מאז ומתמיד היתה עינו של העם היהודי נשואה לירושלים, ואף לרגע קט לא הסיח דעתו ממנה, ולא חדל לחשוב ולשאוף אליה באהבה ובגעגועים.

בכל מועד ושמחה נשמעה ברכה של קודשה בכל בית יהודי, שבירכתי תבל. הקריאה הנרגשת והנצחית, שהתפרצת ועולה מעמקי ליבו של העם באשר הוא: „לשנה הבאה בירושלים הבנויה".

קדושת ירושלים לפי המשנה (כלים א' ז'), היא בדרגה גבוהה יותר מאשר קדושת אר"י, היא [illegible] הבירה שבה פלטרין של מלך מלכי המלכים, לכן קדושתה קדושת עולמים, וחיבתה אינה בטלה עולמית.

„הנצח זו ירושלים", אמרו רז"ל, באשר היא קשורה לתורת ישראל ולעם ישראל. נצחיותה של ירושלים דמטה, שהיא מכוונת כנגד ירושלים של מעלה, ובזה איפוא הוא, ההיבור [illegible] המבטיח חיים ונצחיות.

על אף הסבל הרב, והתלאות הנוראות שעברו על ירושלים ותושביה. בכל העתים והזמנים מאז חורבן הבית, העם לא ניתק ממנה, כי ירושלים נשמת העם היהודי, וכל נסיונות הכבוש לשוב ולבנות את ירושלים, לא פסקו בכל מהלך הדורות, ואף כאשר אדריאנוס שהיה קיסר הטיל עונש מות על כל יהודי שיעיז לשוב אליה, — העלה חרס.

לכן בניה, בני בניה חוזרים היום לירושלים באהבה ובשמחה, בלב מלא גיל, ובונים אותה ואת אותם הישובים שמסביב לה.

ויש קשר בין התחתונים והעליונים, בעת זעקתנו לבורא עולם במשך ימי התפילה והכוונות, נפתחות ארובות השמים ותפילתנו נתקבלה ויושב בשמים גאלנו מן הסכנה מן האימה, גאל לנו את ירושלים הבירה, בירת ממלכת ישראל הנצחית, המעוטרת בכתרי אלוקים.

יום ירושלים, יום השחרור והאיחוד, מזכיר לנו שוב את הקשר הנצחי בין ירושלים דלמטה לירושלים דלמעלה.

הבנק של „האחים המבורגר" בעיר העתיקה

מאת שבתי זכריה

הבנק של האחים המבורגר התחיל, כפי שהתחילו הבנקים היהודיים האחרים בירושלים, בעסקי חלפנות. השולחני היה חלק בלתי נפרד מהחיים בירושלים במאה שעברה, הן בשל התנודות הרבות של המטבע הטורקי והן בשל התלות הרבה במטבע חוץ שהגיע בתרומות מחו"ל ומכספי צליינים.

נתן צבי („נטע הירש") המבורגר ואחיו פנחס החלו כחלפנים שסבבו בין החנויות בשוק ירושלים ופרטו מטבעות של זהב וכסף ב„כסף קטן". מאוחר יותר, בשנת תר"ן (1890) לערך שכרו האחים חנות ברחוב ה„בזרק", בה עסקו בשולחנות וכן במתן אשראי וקבלת פקדונות. חלק מעסקי ה„בנק" שלהם גיוון תודות לקשריהם עם עסקי הדואר הזרים. הדואר האוסטרי הגיע אז לירושלים בשבת. יהודים ממילא לקבל את מכתביהם רק ביום שני. שכן ביום א' הדואר היה סגור. המבורגר, תודות ליחסיו עם סגן הקונסול האוסטרי שהיה גם מנהל הדואר, קיבל את הדואר שלו ושל אחרים, כבר במוצאי שבת. האציגו לי כי יחתום על הקבלות בשביל הדואר הרשום ביום שני. דואר רוסי לא היה אז בארץ, אבל הסוכנות הרוסית, הביאה דברי דאר ליפו. מי שקיבל את דברי הדואר הרוסים ביפו ודאג להובילם לירושלים היו האחים המבורגר.

הבנק התפתח בהדירות, בין השאר הודות להיות הבנק בחיא הידי־ עה לאשכנזים בירושלים. כותב בספר „שלושה עולמות" — בנו של נתן צבי המבורגר — חיים המבורגר: „הבנק היה הגדול והיחיד ליהודים האשכנזים בארץ ישראל. האשראי שלו היה בלתי מוגבל. סחר עם כל הבנקים הגדולים שבאירופה. נתן צ'יקים בסכומים גדולים ונשתלמו בכל חלקי העולם בלי שום פקפוק.

הסופר פרידקין בספרו „דרך שרפס בירושלים" מוסיף פרטים בנוגע למקום היכצאו של ה„בנק" וכן כנ־ לה עוכלה כצייכנות" בנוגע לעסקיהם של האחים המבורגר. וכה דבריו: (ע' 52).

ממש מול ה„כואר" — (המבנה הצלבני הגדול של „שוק הירקות") היתה חנות קטנה וצרה, שניים על שניים שתפקידה חשוב בחיי ירושלים של אותה תקופה. היתה זו חנותו של ר' נטע הירש המבורגר, תלמיד חכם, פיקח ונבון שעסק בכל שלוש אומנויות במסירות ותריצות רבה. על שתי אומנויות היתה פרנסתו, ובשלישית עסק לשם מצוה. בראש וראשונה היה ר' נטע הירש שולחני, חלפן ובנקאי בעיר אנפין. שולחן החליפין שלו היה חציו בחנות וחציו מחוץ לחנות. ולא היה אלא מעין תיבה מכוסה מלמעלה רשת חוטי ברזל, שדרכה אפשר היה להסתכל במה שנמצא בתוך ה„שולחן". מטבעות למיניהן, מטבעות הארץ ומטבעות חו"ל, מטבעות זהב, כסף ונחושת סדורות ישה זו על גבי זו...".

אומנות שניה של ר' נטע הירש המבורגר היתה „דואר פרטי" (העברת הדואר האוסטרי והרוסי כפי שראינו לעיל).

„אבל אם על אלה שני העסקים — ה„שולחנות" והדואר היתה פרנסתו, חביבה מהם היתה עליו אומנותו השלישית שעסק בה לשם מצוה והיא — המוהל. ר' נטע הירש, כאחיו ר' פנחס, וכאחיו ר' מאיר ביפו. היו מוהלים ומקבאת בשעות ה־ ייפר לחנותו של ר' נטע הירש ולא בצאתו. ידעת ש„בריח מילה" היום. זו היתה סיבה מספקת לסגור את החנות — כלומר: להכניס את ארגז החלפנות פנימה ולתת ללקוחות להמתין. הוא ידע שיחכו לו ולא ילכו למקום אחר. לא היה מקום אחר".

„בנק המבורגר" בעיר העתיקה החזיק מעמד כ־10 שנים. סופו לא היה כל כך „ברכיך". מסופר כי בתשרי תרס"ס (1900) — מת אחד מלקוחות הבנק, שהיה חייב לבנק אלף לירות. חיים המבורגר — בן המיוכד — בספרו הנ"ל „שלשה עולמות" אומר כי בהזדמנות זו השתמש אחד משונאיו של המבורגר, עודד בהלה ברחוב היהודים לירד את המפקידים להוציא בעוד מועד את הסכנותיהם מהבנק הצוכד „לפשוט הרגל". להיכם הסבירו האחים המבורגר לתובעים, שכספם נתון בהלוואות לזמנים קבועים ויש כישרי מספיק לתביעותיהם.

כולם דרשו בקולי קולות את כספם מ־ד, ולויים רבים ניצלו את המבוכה והלוו לשלם את חובותיהם וכך הגיע הבנק לפשיטת רגל ולפירוק.

נתן צבי ופנחס המבורגר שילמו חובותיהם ככל שהיה להם, וחיו חיי דחקות ועוני.

אחרי מות נתן צבי המבורגר בתרע"ב (1912) כתב ב„האור" אליעזר בן יהודה:

„בימי השולחנות היתה ירושלים כולה, לאמר יהודי־ים הכספית, ביד האחים המבורגר. כל כסף ירושלים [illegible] על ידי האחים המבורגר [illegible] היו משלימים להמוהדית [illegible] שם טוב היה ל[illegible] בירושלים אלא גם [illegible] ארופיה בדוליה. [illegible] ימים הטובים [illegible] האחים [illegible] בכספיהם [illegible] את כל כספם [illegible] בגדולתם.

[illegible] האחרונות היו האחים חיי צער ועוני. היו ימים שלא היתה להם אף פרוטה אחת לקנות בה פת לחם, ובמקום שהיו מלווים יפה בימים הראשונים, היו בעת האחרונה לבושים בלבושים לא יפים. לבדור הוא שאלמלא מת ר' נטע צבי המבורגר „עוד בהיותו בהוצותו", כבי שאומרים, היו כברייה „בטוח כלאכה" ותלמידי תבית כרי ליו הוו הולכים תמיד „צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו". אך עכו מת המבורגר, ומי זה ההלך כבודו לעיני ה"

ולצערנו בצורה כה טרגית הסתיימה פעילותו של בנק המבורגר בירושלים ש„בין החומות" אבל עד היום מזכירים ותיקי ירושלים את קיומו של הבנק היהודי בין הסימטאות הצרות ובתוך שווקי ירושלים העתיקים והססגוניים.

„תקוות נכזבות" של מיינרד קיינס

מאת בת שלום

בגיל חמש, כבנו של פרופיסור באוניוורסיטת קמברידג' הצטיין ג'ון מיינרד קיינס בתחביביו כאספן בולים פרפרים ו[illegible]מספרים. הילד המחונן נהג לזכור ולאסוף סטטיסטיקות משונות ושגות כגון מידות הגובה והמשקל של כל בני המשפחה או לוח הזמנים של הרכבות בעיר. אבל למייסד תורת הכלכלה המודרנית הפך רק בשנות ה־40 לחייו.

בביוגרפיה חדשה, שיצאה זה עתה באנגליה (בהוצאת ויקינג) מספר רוברט סקידלסקי, פרופיסור ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת וואריק שבאנגליה, על ימי הילדות והנעורים של קיינס באיטון ובקמבריג', כאשר הצטיין בספרות ושירה כמו כמו במתמטיקה ובלימודי משפטים, (הציון הגבוה ביותר שלו היה דווקא ב...כלכלה!), על המוניטין שזכה להם בראשית המאה ה־20 כאחד האנשים התריפים והמבריקים ביותר בעולם האקדמיה, על כהונו כיועץ לשר האוצר הבריטי בימי מלחמת העולם הראשונה ועל הדרך שבה פיתח את רעיונותיו שישמשו כבסיס לתורת הכלכלה המודרנית. קיינס תפס שהכסף הנזיל משמש לבריות לשתי מטרות אלטרנטיביות: אגירה או הימור. בהתחבתבו בהמורים במונטה קארלו הבין כי יש סוג של בני אדם המעדיפים בכסף ה„דבר שאתה מקבל כדי להיפסד מכבר". קיינס פיתח איפוא תיאוריה לפיה הכסף כאמצעי לבני אדם לקשור את ההווה עם העתיד (התיאוריה העומדת ברקע האמורי של רוב ההשקעות, ותוכניות החיסכון, רכישת המניות וכו') וכן, לבטא את הדחף שלום להמר ולהסתכן (התיאוריה המניעה את גלגלי הבורסה). בתום מלחמת העולם הראשונה ניסה קיינס לשכנע את המנצחים להימנע מהכתבת תנאי כניעה כלכליים משפילים וקיצוניים לגרמניה המנוצחת, כדי למנוע את שואת האינפלציה אותה חזה מראש. קיינס נכשל כידוע, וגרמניה בכגה לסחרור אינפלציוני אסטרונומי כמותו לא ידעה שום מדינה מאז. את תשכוליות אכזבותיו, התיאוריות הכלכליות שלו, החזון המונטרי, ביטא ג'ון מיינארד קיינס בספרו „התוצאות הכלכליות של השלום" שיצא בשנה 1919 ופירסם אותו בעולם כולו. שש עשרה שנים אחרי כן ב־1935 פרסם קיינס את „התיאוריה הכללית של עבודה, ריבית וכסף" ספר המסביר שרק במשילות בסוגלות לפרוץ מעגלים של שפל כלכלי, הספר שהוליך את „הניו דיל", התוכנית הכלכלית החדשה של רוזוולט באותה ואה מדינת הצעד המודרנית.

עד כאן — מגיע סקידלסקי בכרך הראשון של הביוגרפיה, הכרך המכונה „תקוות נכזבות". בכרך השני, יוכיח ודאי כדיע צדקת ההגדרה המופיעה בספר הרואה בכלכלנים: המלכים האפיים של המדינות במאה ה־20.

*

„מבורכים פעמיים"

„מבורכים פעמיים" ספרה של קתלין ג'רטר, מציג בפני קהל הקוראים המערבי מוסיקאים, סופרים ושחקנים מפורסמים ועשירים שאינם מתמקדים לצורך מיכון, כבוד או תהילה אלא אך ורק להצלחה בתחום אמנותי שני. הם כציירים או כפסלים הולכים על במקום של כבוד במוזיאונים.

כותרים במיוחד, בספתים אמביציה זו להוכיח כי הם „מבורכים פעמיים". ג'רטר מספרת על המשורר האנגלי ויליאם בלייק ועל הסופרים ויקטור הוגו, ג'יימס אני וגינטר גראס שהיו גם הם ציירים מצליחים. ציירים נוכפים הם ג'ון אפדייק, בוב דילן. ליציאוגו פאנידסי וכר האופירה הגדול השחקני הקולנוע והסלוויזיה פיטר פאלק ואנתוני קווין. קווין שזכה באוסקר ובתהילה החדת לפרטו „זורבה היווני" כצייר בעל שבינה ואף צורך תערוכות בהוליווד. פיטר פאלק („קולומבו" בהטלוויזיה) החל לצייר מתוך שעמום בשעות הצופיה. העובדות צל כל שחקן סרטים, עד שמכינים את הצויה הטכני לאביתו של דבר במצפים האנשים שאינם מספחים רצון להתנסות בחייהם בעיסוק שני נרקי על זה „היגיסטיי" ולרוב זהו עיסוק בתחום האמנות. מסיבה זו — רבים כל כך מן הציירים הפנסיונרים שנפלו מבחול ביד רק אחרי הפרישה מן הצבחה ומימושו חלום ישן.

לפרשת השבוע במדבר

טוב לצדיק טוב לשכנו

מאת הרב חיים פרדס

והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה אהרן ובניו, שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל, והזר הקרב יומת (ג' ל"ח). ומפרש רש"י על פי מדרש תנחומא שם אות י"ב: **משה אהרן ובניו**, וסמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו יששכר וזבולון. **טוב לצדיק טוב לשכנו**, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו (גם הם) גדולים בתורה. שנאמר (בתהילים ס' ט') יהודה מחוקקי, ומבני יששכר יודעי בינה וגו', מאתים ראשי סנהדראות (דברי הימים־א י"ב ל"ג), ומזבולון מושכים בשבט סופר (שופטים ה' י"ד). עד כאן דברי רש"י, בענין שכנותו הטובה של משה, שהיה צדיק הדור ועמוד התורה בישראל. ולהלן ט"ז א', בפרשת מחלוקתם של קורח ועדתו על משה ואהרן, נאמר כך: ודתן ואבירם ואון בן פלת **בני ראובן**. ומפרש רש"י שם על פי תנחומא אות א'; בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחניתם תימנה (שהוא צד דרום, כנ"ל פרק ב' פסוק י'), שכן לקהת ובניו (שקורח היה אחד מבניו) החונים תימנה (כנ"ל שם ג' כ"ט), נשתתפו (בני ראובן) עם קורח במחלוקתו. **אוי לרשע אוי לשכנו.**

והנה, עניין השכנות הטובה או הרעה הוא נושא שנגעו בו חכמים וראשונים. בבראשית י"ג ה' נאמר: וגם לוט **ההולך את אברם**, היה צאן ובקר ואהלים. ומפרש רש"י על פי בראשית רבה מ"א ג'; מי גרם (לו ללוט) שהיתה לו זאת, הליכתו עם אברם (משום ש„טוב לצדיק טוב לשכנו"). ולהלן שם י"ד י"ב נאמר: ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו, **והוא יושב בסדום**. ומפרש רש"י שם על פי בראשית רבה מ"ב ז'; מי גרם לו (ללוט את כל הצרה) זאת, ישיבתו בסדום (משום ש„אוי לרשע אוי לשכנו"). ובמסכת אבות פרק ב' משנה ט' שנינו: אמר להם (רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו), איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם וגו', רבי יוסי (הכהן החסיד) אומר, **שכן טוב**. אמר להם, צאו וראו איזו דרך רעה שיתרחק ממנה האדם, רבי יוסי אומר, **שכן רע**. והמהר"ל בפירושו „דרך חיים" שם מסביר, כי מכיוון שענייננה ומהותה של החסידות שהיתה תכונתו של רבי יוסי הכהן, היא העשיה לפנים משורת הדין, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח פרק י"ג הלכה ד'. לכן נבעה מתכונת חסידותו זאת, השכנות הטובה והמידה של **„שכן טוב"**, הנובעת מעדינות חומריותו ומאצילות גופו וחושיו הגשמיים של רבי יוסי הכהן. שכן מידת החסידות, העשיה לפנים משורת הדין, השכנות הטובה במשמעותה המהותית, ומעלות הכהונה הנובעות מאהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כולן עולות בקנה אחד ומשתלבות יחד לשלמות הרמונית מושלמת אחת ומיוחדת.

ומצינו כמה הלכות הנובעות מן השכנות הטובה, שחכמינו ראו בה כדבר חיובי גדול. במסכת כתובות פ"ה ב' אמרו, כי מי שצווה לתת את נכסיו למי ששמו טוביה, ולבסוף באו שנים ששמם טוביה. ואמרו שם, כי אם האחד מן השניים הוא שכנו של המוריש את נכסיו, והשני הוא קרובו, יש לתת את הנכסים לשכן ולא לקרוב. משום שנאמר במשלי כ"ז י'; טוב שכן קרוב מאח רחוק. ולכן, ודאי הוא שהמוריש התכוון לשכנו הנקרא טוביה, ולא לקרובו אף שגם הוא נקרא באותו השם.. וכך נקבעה ההלכה בשולחן ערוך „חושן משפט" סימן רנ"ג סעיף כ"ט. ועוד אמרו במסכת בבא מציעא ק"ח ב', כי מי שרוצה למכור את שדהו ויש שניים המבקשים לקנותה, האחד הוא שכנו במקום מגוריו והשני שכנו בשדותיו. יש להעדיף את שכנו הסמוך לביתו על השני, ולמכור לו את השדה. וגם זו הלכה שנפסקה שם סימן קע"ה סעיף ו', אם כי יש חולקים שם, הסבורים כי השכן שדיברו בו חכמים הוא זה שאתה נושא ונותן עמו וקרוב לו בדעתך, ואתה מחבבו ביותר. ועוד אמרו בתוספתא למסכת פסחים פרק ה' הלכה ז', בנוגע להבדלים שבין קרבן הפסח שהקריבו אבותינו במצרים, ובין קרבן הפסח שנצטווינו להקריב לדורות. וכך אמרו שם; פסח מצרים נאמר בו (בשמות י"ב ד') ולקח הוא ושכנו הקרוב אליו (כלומר, ושניהם יחד נמנים ומצטרפים יחד על אותו הקרבן), מה שאין כן בפסח דורות. רבי שמעון אומר, אומר אני אף בפסח דורות (נוהג הדין) כן. וכל כך למה, כדי שלא יניח אדם (את) שכנו הקרוב אל ביתו, וילך ויעשה את פסחו אצל חברו (הגר רחוק מביתו, ונמצא שכנו נפגע. וכל זה) לקיים מה שנאמר (שם), טוב שכן קרוב מאח רחוק.

ומצאנו בילקוט שמעוני חלק ב' רמז ס"ה, שדרשו את הפסוק על יתרו שהיה בבחינת שכן טוב לישראל; טוב היה יתרו שהיה רחוק (מן האמונה) ונתקרב אלי, והיה שמח בגאולתן של ישראל, שנאמר (בשמות י"ח ט') ויחד יתרו, מעשו הרשע שהיה אח (ליעקב) ונתרחק, ושמח בצרתן של ישראל. שנאמר (בעובדיה א' י"ב), ואל תרא ביום אחיך ביום נכרו, ואל תשמח לבני יהודה ביום אבדם. נמצאנו למדים, כי יש בכוחה של שכנות טובה כנה ואמיתית, לקרב רחוקים כיתרו ולעשותם גרי צדק וצדיקים גמורים. ואילו אחווה הגרועה כמו זו של עשו, עלולה לפגוע ולהידרדר למשטמת נצח לשמחה לאיד ולשנאת חנם. ולכן ציוו חכמים באבות פרק א' משנה ז'; ניתאי הארבלי אומר, **הרחק משכן רע**, ואל תתחבר לרשע, ואל תתייאש מן הפורענות. והמהר"ל בפירושו „דרך חיים" שם פירש, כי אצל שכן רע נאמר לשון של הרחקה, **הרחק** משכן רע. ואילו אצל הרשע נאמר כלשון שלילה בלבד; ואל תתחבר לרשע. וזאת, משום שלגבי הרשע שאינו גר ומצוי סמוך לך, די בכך שאינך מתחבר אליו בקום ועשה. אבל השכן הרע הסמוך לביתך, גם אם אינך מתחבר אליו הרי הוא קרוב אליך וקרבתו רעה ומזיקה. ולכן ציווה התנא שם; **הרחק** (בקום ועשה) משכן רע. ועוד פירש המהר"ל, כי אל ישלה האדם את עצמו, כי יתחבר לרשע ולא יתרחק מן השכן הרע ומאומה לא יאונה לו, משום שלא ייפגע מהם ולא יינזק על ידם. אין הדבר כן, אלא; ואל תתייאש מן הפורענות.

וישנה שכנות אחרת שהיא רוחנית, וכולה השפעה שבקדושה. אמרו במסכת ברכות ח' א'; כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל, נקרא שכן רע. שנאמר (בירמיהו י"ב י"ד), כה אמר ה' על כל **שכני הרעים** הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל. כלומר, שהם נוגעים וקרובים לבית הכנסת, אך אין הם נכנסים לתוכם להתפלל בהם. והמהר"ל בספרו „נתיבות עולם" נתיב העבודה סוף פרק ה', מסביר את המאמר הזה כך; כי בית הכנסת בו מתאספים בני אדם להתפלל, ואם אינו נכנס לשם, הרי אינו מבקש (את) החיבור והאסיפה הזאת להתאסף לתפילה, וזה נקרא שכן רע. ומכל שכן שנקרא גם שכן רע אל השם יתברך, כי יש לו ללכת אל בית הכנסת ויהיה מצוי בביתו (של השם) יתברך. עד כאן דברי המהר"ל. נמצא, שהשכנות לבית הכנסת כוללת בתוכה את הקירבה לישראל המתפללים שם, וכן את הזיקה הנשמתית לקב"ה. ומכיוון שעניין השכנות הטובה היה חשוב בעיני חכמים, לכן אמרו במסכת יבמות ס"ב ב'; **האוהב את שכניו** והקרב את קרוביו, עליו הכתוב אומר (בישעיהו נ"ח ט'), **אז תקרא וה' יענה.**

هكذا في الأصل

מורי ורבותי, אחי ורעי

מאת משה קרונה

בדרך ל„מטרה הסופית" (ב')

„השומר הדתי" – הכוח הייחודי

שלום טרללר וחבריו לדעה יצאו מ־תוך הנחה כי תנועת נוער כלשהי, לרבות, ואולי בייחוד, תנועתנו צריך שיהא לה קו ברור אחד. זהו ממש בורח חינוכי. אסור — כך טענו — „לבלבל" את ראשם של החניכים ב־הצעת אופציות ודרכים שונות. נוסף על כך — הסבירו — צריך כי השומר ה־דתי יהא אותו הכח הייחודי בתוך התנועה הכללית של תורה ועבודה אשר יכוון להגשמה אישית מקסי־מלית. צריך — המשיכו לאמור — לחנך לשלמות, לעקביות חלוציות. ה־יוצא מזה — כך אמרו — כי הכרח להתקשר בלעדית עם התנועה ה־קיבוצית־הדתית שבימים הם כבר צעדו בארץ ישראל את צעדיה המאוששים הראשונים. הקבוצה הדתית היא השיא של הגשמת ערכי תורה ועבודה בפועל ממש.

עשית הדר בחשבות זה [illegible] אני, ואתה [illegible] ברכה אחת, [illegible] בדרך [illegible] הדתית [illegible] אין אני [illegible] על שעבוד את [illegible] אחד ברכה, [illegible] אין זה נכון ואינו [illegible] — הרי אני רואה בעניין כי הפועל המזרחי בפעולתו בארץ ישראל לא [illegible] בתנועה [illegible] אין [illegible] תנועה גדולה על אידיאות [illegible] „הפסגת [illegible]" [illegible] את גדולה של תנועה [illegible] היהודים [illegible] „השומר הדתי" הוא [illegible] לקראת [illegible] יותר [illegible] והתאימות [illegible] עודים, [illegible] את ה־עבודה [illegible] את בסיס [illegible] להתייש־בות [illegible] גם הקיבוץ וגם המושב [illegible] בברכה, [illegible] אהדת הסברנו [illegible] להעביר כמסרה וכהתחייבות לכל יחיד [illegible] או כיוצא בזה, [illegible] על אופציות [illegible] גות.

כאן צריך אני לומר כי ממש באופן אינ־[illegible] את דעותי בסוגיות אלו [illegible] הנחות עצמן שהיו הלק [illegible] כל ימי הייתי אף בכל העניינים האחרים [illegible] לפעם על [illegible] התנועתיים. תמיד ובכל מקרה [illegible] בעד ההרחבה [illegible] מתוך [illegible] ההסכמות [illegible] מה־[illegible] ומצודה [illegible] אינות אה־[illegible] לא סברתי, כי דברים גדולים [illegible] על ידי [illegible] אנשים, אף לא [illegible] „היהודים" „אנשי סגולה" ו־„[illegible] בדעתם", שבהכרה יהיו מעטים לפי [illegible] — יוכלו להשיג את מה [illegible] הרבים — אפילו הם פחות איכו־תיים. אני [illegible] כל הימים, ובתוך הכרת ברורה, [illegible] של [illegible] מורי ורבותי [illegible] „[illegible] בגדולות", „[illegible]" ב־[illegible] הציבור, „[illegible]" במובן האידיאולוגי.

על כל אוסיף עוד דברו: כיום [illegible] את [illegible] לארץ ישראל נכנס לקרבי [illegible] של תורת [illegible] לא [illegible] להסביר אפילו לעצמי דבר זה. לא, לא הייתי [illegible] מחברי בדרכי החשיבה ובכל זאת [illegible] הרגשה של [illegible] לקיים את [illegible] על ארגון [illegible] וההכרה שאין עומדת [illegible] האפשרויות לפסיק הרבה ב־עבודה [illegible] של „יהודים". [illegible] קצר.

באווירה של חברות ושלום

כיון שחיינו בתוך הנעתנו באווירה של חברות [illegible] לא היה איכפת לנו [illegible] וכמה החברים [illegible] באמצעים רבים [illegible] כדי לקדם את [illegible] ההכשרה החלוצית שלנו בכיוון [illegible] כחולם. אף לא [illegible] על כך [illegible] ובכנסים [illegible] ההדרכה הדתית [illegible] „העובדיות" הקיבוצית. הב־[illegible] ובאיזור [illegible] כדי לאר־[illegible] את כל [illegible] „הקיבוץ [illegible]" [illegible] עם [illegible] של [illegible] „עיבריה" [illegible] בצעירות [illegible] זה היה [illegible] „[illegible]" [illegible] היה [illegible] הקבוץ [illegible] את [illegible] ביותר [illegible] יותר.

אולם בדבר הזה כשלעצמו לא היה הדירוש [illegible] של ההנהגה הראשית בוארשה היתה, אדרבא לכל הדעות, להתח־[illegible] ביסוד קיבוצי [illegible] „השומר הדתי" בתוך [illegible] הכללית של ההלוץ המזרחי. בסופו־[illegible] ההלוץ המזרחי [illegible] „השומר הדתי" ואפשר היה [illegible] את [illegible] יחד ובהי־אוב.

יכל עם בבמך הזמן [illegible] קבו־צות [illegible] „עובדיות" [illegible] בפיילבקים [illegible] לכולן. היו שם בעצת חברים והברות [illegible] ביו־תר בתנועה, [illegible] דבה בעצבי־זה, בהשתלהבות [illegible] בהווי הדתי ד־כלוכה. „עובדיה" במלבקוב היתה ל„שם

דברי ברהבי התנועה והיו שהגיעו לשם מפתחקים רק כדי לראות ישפעם עמבמה של ההגשמה הדתית ולוא רק עד קצה הכו־לג. הקבוצה הזו אף הוציאה מאין [illegible] והקיכה גם יצאו החברים הראשונים אשר בעלותם לארץ השתתפו בייסוד קבוצת [illegible] בהוכבות שלאחר לבה שנים היתה שותף בפועל בייסודה של „טירת צבי".

שלום טרללר טרח כל הזמן להזק את הקשר ההתנעתי עם קבוצה „עובדיה" זה מפני שאבוביה הקדומית בהזהם זה הי־[illegible] את לבו [illegible] מחדים. [illegible] את [illegible] ואת עבודתו הצי־[illegible] הארגונית־החינוכית [illegible] „עובדיה" [illegible] כדי להיבה עוד יותר את ה־קשר. ודאי רצה לגנות את עצמו אם אבנם יוכל לעצמו גם הוא עצמו בדברים שהוא הטיף לאחרים.

בפולין הקונגרסאית התארגנה בינ"ים ה־הכ עבודת „ראשית" (מותר לי כאן לספר כי הייתי בעניין זה „בעל שם" כשם שי־הייתי „בעל צבי" בהרבה מפעלים אחרים בתנועתנו) בכפר [illegible], לא הרחק מעיר הבירה. הקבוצה לא היתה גדולה בכמות אנים בעלה יתרה היתה לה עבודה הו־תה בסביבה חקלאית מיבחרת והעבודה [illegible] לא הרחק מהבירה [illegible] ה־[illegible] שם הרבה אידיים [illegible] בארץ וגם חברי התנועה. ב„רא־שית" [illegible] את [illegible] — הרבה שירה והרבה ריקודים. הרבה [illegible] הרבה עבודה, הרבה „מצב רוח" [illegible].

יש „ראשית" הגענו לקבוצת הכשרה ש־התקיימה ליד מוסדות הילדים [illegible] ליד [illegible], וכוריס לי היטב הפרטים כא־שר באתי לחדר וסרתי [illegible] „עבקיה" לביתו של מרדכי [illegible] שהיה ביניהם אחד מראשי הציונים בעיר, ראש ה־מיסדות הכפוארים לילדים יתומים בהלוגבה ולאחר כמה שנים נודע לעבוצה בראש ה„יהדנראס" בלודז' שציתף פעולה עם הנאצים. בעצת ביקורי אצלו נבעה המצא ובתן היה האיש מרשים, בעל מעמד חשוב היה בקהילה, ראשו בלא עסיית שיבה, דואג ליתומים במוסדותיו ינכון בההלט לאפשר הקמת הכשרה חלוצית־דתית שחב־ריה יעסקו בחקלאות בלבד. האופי הדתי של קבוצתנו לא הפריע לו והתמני על ההסכם. וכך קמה קבוצת „תרי עשר" ושוב כ„בעל שם" יכול אני להעיד כי השם נבע מכך שבתחילה שלחנו לקבוצה הזו שנים עשר חברים וחברות). וכך החלו בזה אחר זה לקום קבוצות שומריות מיוחדות. לא תמיד היתה לנו הצלחה, אדרבא, צרות לא חסרו.

אכן, כשלעצמי לא הייתי מטפל הרבה בעניני ההכשרות. בזמנים ההם לא חסרו לי עבודות בתחומים אחרים. עבודת הארגון ופרסום החומר הרב, הביקורים בסניפים וכדומה — נתנו לי תעסוקה למכביר. ונוס־פה עליהם לאט לאט פעילות ואחריות גדלה והילכה במה שהרוי עבודה תנועתית כל־לית. ייצוג התנועה כלפי גופים חיצוניים וכדומה. אולם לעתים קרובות למדי הייתי „הופע" לריכוזים האלה של דייגו הסו־בים המגלהבים בהכשרות כדי להפיג יצאת כן האווירה, להתרשם וגם כדי לתרום מצהר מהיירלת אשר חנני ה' בה.

אלא, צריך לספר ולוא בבעט כי היו גם היו חברים טריים ויהרים אייר [illegible] הרבה מזמנם כדי לידיד את הבריגי ב־הכשרותיהם. המכוון הוא [illegible] וב„ראשונה" לחברים שבאו מן הארץ [illegible] „הפועל המזרחי" כדי [illegible] אותם החברים [illegible] שנידבנו אליה לביקורים [illegible] יותר.

כל השליחים „אחי ורעי"

כל השליחים הישראליים שעשו בפולין בשנות עבודתי שם היו בבחינת „אחי ורעי" ולא של בלבד אלא של כל ההבורה שפעי־לה בתנועה. על אחדים כהם כבר דיברתי בפרקים קודמים ופה נזכור אחדים שעיקר עבודתם היה בענייני הכשרה ועליה. [illegible] היה הראשון והראש. הוא עשה עמנו זמן ניכר ועשה רושם רב. הנה היה עמנו אחד שהיה מן המייסדים הראשונים של הפועל המזרחי, חבר הועד הפועל של הפו־על המזרחי ולאחרונה חבר במושב „כפר אברהם". התמימות והפשטות שבו נגעו ללב. בן ישיבה לשעבר, יליד [illegible], איש ללא תביעות יוכרניות וללא סימני יוהרא בגלל ה„ראשוניות" שלו בתנועה, מוכן לעשות כל מלאכה תנועתית קשה ומתחבב על הבריות. ממנו למדתי גוזרה צורה על שאר מייסדי הפועל המזרחי שהיו בני תו־רה צנועים ועניווים ומתוך נסיבות הזמן הגיעו למחשבות ולתכניות מעשיות. פעמות המהפכה הרצינה איתנו ובשלעצמה היתה מחנכת ומלמדת. נתן גרדי נר־לבב על בני משפחתי כי מתוך סובלנות רבה, נינוחות והומור טבעי היה מיטיב להסביר גם למי שבכלל לא היה בקי בדברים את ההווי הארצישראלי, יסודות המושב הדתי, שאלות כגורים, מקצוע ופרנסה. וכשם שהיה מסביר לאבי ואמי [illegible] את כל הסוגיות האלו כך היה מסבירן בפרטי פרטים ובאריכות יתר לחברים בקיבוצי ההכשרה ובסניפים. היה מרבה בנסיעות ישוהה בכל מקום זמן ניכר. העובדה שהיה איש „מושב" לא הפ־ריעה לו במאומה בעבודת הארגון והחינוך למען הקיבוץ. בקיבוצים היה טורח להכשיר את החברים בכל העניינים השייכים ל„בציאות הישראלית" למען יהיו מחוסנים מפני אכזבות והפתעות.

צער רב היה גרדי מצטער על שעלים הישיבות שמתוכו גדל הוא עצמו — בעיר מיר ובישיבת מיר — אינו מעריך כראוי את מפעליו של הפועל המזרחי בארץ יש־ראל. כתוצאה מכך הציב לעצמו אתגר: הוא לא שקט ולא נח ו„התלבש" על המש־גיח הרוחני של ישיבת מיר ר' ירוחם [illegible] וביקש והוציא ממנו איגרת ידידות להפועל המזרחי. נתן גרדי היה כולו קורן משמחה כאשר השיג אוצר־הסכמה זה. עניין הישיבות ויחסן לבניין הארץ נגע עד עומק לבו ממש.

בהמשך הזמן באו אלינו שליחים נוספים שסייעו בעבודה ותרמו תרומה רבות:

לאה ספיר (תירוש). בעצמה יוצאת השו־מר הדתי והחלוץ המזרחי בביאליסטוק עש־תה כמה שנים בארץ והיתה גם חברה ב־קבוצת בני־עקיבא בפתח־תקוה — הגיעה לפולין ונכנסה בכל מרצה ובכשרונותיה הארגוניים לעבודת השומר הדתי והחלוץ המזרחי. היתה נואמת הרבה באסיפות, ב־

הוגים ההגותיים שלנו היה מעין חדוה מתגברת בהארץ עיינה בטהרות בפוליץ, חברות שינו בתנועה ובהכשרה בצאי בכד צבור בייהוד ואין במס שבטהרותיה הרבה לא צבל [illegible] הכשרה המיוחדים [illegible] „הייפרייה" בכמה כלולותיה ובן להנועת החברה, „בהוייה" שהייתה אגף הנוגע מיוחד בדרכי המדינה.

באייר איר (אחריתא) כבר בא לפולין באייר „טירת צבי" שאף זה קצת והתו. באייר איר היה איש ישיבות ליטא, בן תור־רה ובעל בתוכנה. היה דבר שבלי אבר [illegible] „[illegible]" [illegible] לשם דבר. עדין אפשר היה [illegible] „בזה ראה ר' קרבין". כם באיר [illegible] בעניני ברא עבודה בהיבוצי ההכשרה. איה היו „[illegible]" המבעל. היה עיצה הרבה בסיבקים רצור לא בעם [illegible] (קרניאר) בארגון ה„קיבוץ הכשרתי". באר באר ההבר הו בקיבוציה ובריבים [illegible] של הכוהר הדתי.

לא אבנה את כל החברים הארצישראליים שבאו עבנו. הכמבקרת של הטאירי אינה מאתה לפרוט יתה, לכן אצייר עוד שביב ביבה. אחרי [illegible] איש כפר פינס עשה עבנו זמן מה והתחבב עלינו ובעשרה הנה בכל עבודותו, בראשוני הפועל המזרחי היה בכל עבודותו, בראשוני הפועל המזרחי בכפר־פינס. צביה בכל דרכיו ואיש נחבב. ובן בא איליו להבן במובהק יותר קלונו [illegible] — או מיישבניק בכפר אברהם. איש צבין היה, בתגבר באריכותי בבה „הפכים" [illegible]: הפידית ברצלים תוכחה עם נאבי־בות ברובי בסריגות [illegible] והזהרי, להציין [illegible] „[illegible] בהבות [illegible] השכאלא. ההיכר [illegible] ציבורים יהד עם גיוונות ה„נתיבה" שאף זה הגיעו כן האריז גם קונגרס הבבאו הסוציאליסטי ונציינות „השומר הצעיר" של הקיבוץ הארצי...

ואמנם, כאן אין לי כבש בידיה, בתקופה זה מיבירה אני להיכיר עוד שני אישים מארץ ישראל שאף על פי שלא באו אלינו בשליחות שקיימה כבט הוו עבנו והשפעי־הרבה. יעקב מלמד היה שליה מיוחד בפולין מטעם הקרן הקיימת לישראל. התפקיד הזה לפעול למען הקרן הזו בקרב החוגים הד־הרדים שביבים ההם עדיין לא בקובה היה כי „החרדים" מטבע אנשי ציונים דווקא. והוא אמנם טרח ויגע והקים את „מחלקת החרדים" בקרן הקיימת. בגוהבי הימים ההם היתה זו „פריצת דרך" ממשית ואמי־תית. יעקב מלמד בא אל היזום החרדים וטענת חזקה בפיו: „אתם אומרים — בצדק כך היה בסביר להם — כי אין אתם רוצים להיות שותפים בגאולת קרקע בארץ ישראל מאחר שיש קבוצות שמתייחסים הם כופ־רים בדת ומחללים את השבת והמועדים בפרהסיה. אולם הנה אני מציע לכם לתרום את כספיכם למחלקת חרדים נפרדת שכל הכספים כולם אשר יאספו על ידה ודרכה יהיו מיועדים אך ורק בגאולת קרקע לכען ההתיישבות הדתית". ואמנם היו רבים בציבור החרדים שהתנגדו גם לציסה „כשרה" זו והקפו אותה בקין טענים של נימוקים ותי־רוצים. יעקב מלמד לא שקט ולא נח, היה מחזר ללא הפוגה על דלתותיהם של „גדו־לים" בעולם החסידות והישיבות ומלקט אחת אל אחת הסכמות והמלצות. בדם לבו השיג בזה דברים חשובים מאת רבנים יחשו־בים. אני כולנו, ובראשנו הרב יצחק ניסנ־בוים ושאר רבני המזרחי, סייענו בידו. אלא יגיעותיו ומאמציו עלו על כולנה. נודד היה על פני ערים ועיירות וסובב והולך על פני המדינה, וכמובן בכל מקום שבא תחילת עצייתו היתה בחוגי הבריגו. גם היה מרצה ושר את שירי ארץ ישראל בקולי הערב. היה יליד קרלין וחסיד קרלין וכל כולו יוקד בהתלהבות חסידית־חלוצית. ב־השפעתו הגיעו רבים להתלהבות ולדבקות במטרה.

„תוצר" של „מרכז הרב"

ועוד הבר אחד ביקר אצלנו והיה עוד מיוחד לביקורו. בא אלינו לכמה הדקים מ' צ' נריה והוא הרב משה צבי נריה מתלמידי מרכז הרב ומפעיליו הראשיים של ארגון בני עקיבא בארץ. קיבלנוהו בספר פנים יפות והוא שהה ימים רבים עמנו ב־מרכז, בסניפים ובקיבוצי ההכשרה. הבריו־כולם, הגדולים עם הקטנים, שמחו ממש על הביקור הזה. לראשונה ראו בעיניהם „תוצר" אותנטי של תלמיד „מרכז הרב" ופעיל כבי־כוי בבני עקיבא בארץ ישראל. צעיר בלא מרץ, רענן ותוסס, בן תורה ואיש שיחה נאה, בעל קול ערב ומחבר של שירים ופזמונות היה הרב נריה. בקיצור: כליל השלמות. השירה בכל מקום רוד טובה. הוא עצמו לא הסתיר כלל שמטרת ביקורו היא ללמוד ולהכיר יותר את יהדות פולין ואת התנועה בפולין. זוכרני, כי גרמתי לו הנאה גדולה כאשר הבאתי אותו לבית החסידים של ברצלב בוורשה. התרשם מהם והחל להתעניין בעומקה של הסידות זו. בביקורי־בקיבוצים ובוועצות השומר הדתי היה „מהפך עולמות" בדבריו, שיריו, פזמוניו ותפילותיו כשליחי ציבור. הוא היה כאלתר שירים ומנגינות והרבה כחברינו [illegible] אה־ריו התפעלו ממנו. אלא מעל הכל, כך נדמה לי, היתה בביקורו בפולין התיפה עצמה להגבות הכרעותיו בענין המהלך הישיבתי בבני עקיבא. זוכרני כי בהגיע חודש אלול התלבו יחדיו לערוך תכנית לבי־קוריו בישיבות הגדולות באזורי הספר של המדינה. הוא רצה בכל מאודו לראות ביבי אלול והימים הנוראים את הישיבות הגדו־לות של מיר, ברנוביץ, קלצק, ועוד, ובאמת עשה במקומות האלה כמה שבועות וחזר ל־וורשה כולו להב ומוספא. אמנם ישיבות מכל הסוגים והרכות לא היו דבר חדש אצלו, שהרי משכבר הימים לן באהלי תו־רה. אולם בישיבות פולין מצא כנראה משהו שהרשימו במיוחד. כבר אז נדמה היה לי כי הוא נכנס לרצונו לתוך „שבר" עולם הישיבות וקבע בבך את דרכי בחיים: להקים צורה של תורה בין בני הנצורים בארץ ישראל. לכהן את בני עקיבא כולם אך רובם לדרך הלימוד הישיבתי וכל זה בצירוף ובשילוב עם דרכו של רבו מרן הרב קוק.

ביקורו של משה צבי נריה היה לי כ־משיב נפש. היינו לחברים טובים כל הימים עם שתחומי עשייתנו היו שונים. למדתי ממנו בכל שיכולתי את עצם עניין הדבקות במטרה שאכנם היתה גם מטרה שלי אלא שהוא הקדיש לה את כל כשרונותיו הרבים ואת כל עתותיו ומרצו הרב.

בזירה המדינית

אלג'יריה פונה שמאלה...

מאת ד"ר נפתלי אילתי

אלג'יריה, שהתקרבה בשנים האחרונות למערב ונשיאה שאדלי בנג'דיד ערך ביקור רשמי במארס בוואשינגטון — עשתה שוב תפנית שמאלה. נשיאה ביקר בסוף חודש מארס במוסקבה במטרה לחדש את ה־ציוד הצבאי של ארצו, אשר כתשעים אחוז ממנו הוא מתוצר רוסיה. שם הצהיר, ש־ארצו מקורבת לרוסיה משנים, כי הסובייטים דואגים לצדק בעולם. עוד הכריז בנג'דיד על חידוש התוכנית של איחוד ארצות המאגרב, כולל לוב. אבל בלי מרוקו, כל עוד לא תכיר זו בעצמאות סא־הארה הערבית. אשר לישראל, הודיעה אלג'יריה שהיא מתכוננת להדוף התקפות אוויר מצד ישראל על מחנות הפליטים של הפלשתינאים בארצה.

נזכיר בקיצור, כי בעבר דנו עמי צפון אפריקה הצרפתית לשעבר: תוניסיה, אלג'יריה ומארוקו בדבר הקמת פדרציה של ארצות המאגרב. הוצע אז לכלול בפדרציה זו גם את לוב העשירה בדלק. אף על פי שזו היתה בזמנו תחת השלטון הצרפתי. אך אחרי שקאדאפי איכזב בהתקפה על תוניסיה, התנגדה זו לצירוף לוב לאיחוד הזה. גם במארוקו התנגדו. כי ידוע לוב המאר, שהוא שכר אנשי צבא מארוקנים לרציחת את מלכם.

כאן כדאי הוא, שאי אפשר היתה לצרף את לוב לאיחוד ארצות צפון אפריקה. אלא שבזמן האחרון, אחרי הפיוס שבין מלך מארוקו ורודן לוב, הסכם אלג'יריה, שהציע הזמן יחדש את התוכנית של איחוד המאגרב. אבל בלי מארוקו, מפני שזו נלחמת בסאהארה הערבית ואינה מכירה בעצמאותה. אלג'יריה הנוכחת בסאהארה הערבית אינה רוצה לצרף לאיחוד המאגרב את מארוקו כל עוד לא תכיר בעצמאות סאהארה הערבית והספרת להילחם בה. בינתיים ניתן להסיק כמה מסקנות ביחס לתוכניתה החדשה של אלג'יריה. הביקור של נשיאה במוסקבה וההצעה לכלול ב־איחוד המאגרב את לוב מוכיחים, שאלג'יריה חזרה למדיניותה המסבאתית.

בוועידת שרי החוץ של עמי ערב, שהתקיימה ל־אחרונה במארוקו, לא יכלו להגיע לקביעת הסדר יום של ועידת הפסגה של ראשי עמי ערב. תוניסיה התנגדה בתוקף לדרישת לוב לקיים את ועידת ה־פסגה בהבדר שאחהא שבלוב, ולעמדתה הצטרפו עוד כמה ארצות ערב כתמיכת. לכן אין לשער גם שתוניסיה תסכים לאיחוד המאגרב עם לוב בלי מארוקו.

ועוד. לפני כשנה הוצ' פרץ משבר בין אלג'יריה וצרפת בפני שהנשיא מיטראן היה המשפיע להתקר־בות בין רודן לוב ומלך מארוקו ונחתם הסכם איחוד לוב—מארוקו. אומנם, היה זה איחוד סמלי, כי אין גבול משותף לשתי הארצות האלה. אך האלג'יריים נפגעו אז מן ההסכם הזה. היום כאשר אלג'יריה עושה מחדש תפנית שמאלה היא מעדיפה את לוב על פני מארוקו.

שנאת אלג'יריה לישראל — נמשכת

עוד לפני עצמאותה הכריזה ממשלת אלג'יריה בגולה, שמקום מושבה היה בקאהיר, כי היא תילחם יחד עם עמי ערב להשמדת מדינת ישראל. בן בלה, נשיאה הראשון של אלג'יריה העצמאית, הכריז שישלח צבא גדול מצהיל להילחם בישראל.

אין צורך להרבות במלים, כי הידידות הגדולה צרפת—ישראל בקורה במלחמת הצרפתים באלג'יריה, כיוון שמצרים שלחה נשק ומדריכים צבאיים ל־אלג'יריה, ראו הצרפתים בישראל הזית שניה.

אלג'יריה אחרי עצמאותה נחשבה לארץ סוציאליס־טית שמאלנית מובהקת. כה שאין כן שכנותיה: תוניסיה מצפון ומארוקו ממערב, הנחשבות לארצות פרו־מערביות. אחרי שהצבא תפש את השלטון ב־אלג'יריה ובומדיין עלה על כס נשיאות הארץ, לא

שמענו עוד הכרזות ואיומים נגד ישראל כמקודם, אבל השנאה אליה — נמשכה.

יש המסבירים, כי ההבדל שבין אלג'יריה ושכנותיה ביחס ליהודים ולישראל נובע מהחלק שנטלו היהודים במאבק לעצמאות של מדינות אלה. בתוניסיה היו יהודים חברים בתנועת השחרור „ניאו־דסטור" של־בראשות חביב בורגיבה, ובממשלה העצמאית הר־אשונה היה היהודי עצאר שר השיכון. היהודים עזבו לאט לאט את תוניסיה ולא ברחו בשם בבהלה.

גם במארוקו היו יהודים חברים בתנועת המחתרת הלאומית „איסטיקלאל". כשהקים המלך מוחמד ה־5 את ממשלתו העצמאית הראשונה. מינה את היהודי ד"ר בן זקן לשר הדואר. גם משם עזבו היהודים, אבל לא בבהלה.

באלג'יריה, לעומת זאת, לא היו יהודים חברים בחזית השיחרור הלאומית הפ.ל.נ. להיפך, אחרי שזכתה לעצמאותה (1962) היו היהודים בין חברי הא.ש.ס. אירגון הצבא המחתרתי. אחרי הכרזת עצמאותה של אלג'יריה, ברחו בשם כמעט כל ה־יהודים כמאה וחמש עשרה אלף איש במספר. רק כחמשת אלפים יהודים, חולים וזקנים, נותרו שם. ומכאן הניסוף לשאת עריבים לישראל, היתה באלג'יריה סיבה נוספת לשנאה, לא רק לישראל אלא גם ל־יהודים.

השנאה נמשכה במשך שנים, בפרט בתקופה ש־קיימה יחסים הדוקים עם רוסיה. אח"כ היתה התקרבות למערב, מבלי לנתק את יחסיה הטובים עם רוסיה. היא רכשה קצת נשק בצרפת, ולפני כשנתיים ביקר בפאריס נשיא אלג'יריה שאדלי בנג'דיד. בביקור הזה הוסדרו העניינים שהיו תלויים ועומדים מאז עצמאותה של אלג'יריה.

היה גם התקרבות בין אלג'יריה וארצות הברית מאז שלטונו של חומייני. שר החוץ האלג'יראי עשה כמה מאמצים בטהרן ופעל למען שחרור של ה־דיפלומאטים האמריקנים. כהכרת של רצון טוב, לחצה ארצות הברית על ארצות מערב אירופה שלא לעשות את עסקת הגאז עם רוסיה, אלא עם אלג'יריה. אומנם, לחץ זה לא עזר, אך עצם העובדה שהאמרי־קנים לחצו לטובת אלג'יריה מוכיחה על היחסים ה־טובים שנוצרו בין שתי המדינות. נשיאה ביקר לפני כשנה בוואשינגטון.

בכל זאת שוב התקרבה לאחרונה אלג'יריה לרוסיה. נשיאה, בליווי שר החוץ ושר הכלכלה, ערך ביקור במוסקבה בסוף מארס השנה ונתקבל שם בכבוד רב.

הסיבה העיקרית של אלג'יריה לביקור היתה לחדש את הציוד הצבאי שלה, אשר כתשעים אחוז ממנו בא מרוסיה. באותו ביקור הכריז נשיא אלג'יריה כי היחסים בין ארצו ורוסיה שורשים וקיימים עד עצם היום הזה, וכי תמיכה בעניינים צודקים בעולם היא מאבני היסוד של המדיניות הסובייטית.

אומנם, אלג'יריה ביקרה את פלישת הרוסים ל־אפגניסטן, והיא כועסת על הרוסים שלא נקטו עמדה ברורה בעניין סאהרה הספרדית לשעבר. אך עובדה היא שכאן ומתמיד עוברים ראשי צבא אלג'יריה את התמחותם ברוסיה. אלפי סטודנטים אלג'יריים לומדים שם באוניברסיטאות בלגנת כן המממשלה, והיחסים הכלכליים הטובים נמשכים. הרוסים ממשיכים לקנות באלג'יריה באתיים מיליון טונות דלק לשנה.

האם הצהרת אלג'יריה נגד ישראל, שפורסמה סמוך לצאת נשיאה לביקור במוסקבה נעשתה כדי למצוא חן בעיני הרוסים התומכים בערבים? האם הצטרפות אלג'יריה לגינוי האמריקנים על פגיעתם בלוב היא ה־שנאה עליה, באה גם כן מאותה סיבה? כך או כך, יש לראות בכך נסיגה בהתקרבות אלג'יריה למערב. אשר לישראל, קרוב לוודאי שפרסום ההודעה נגדה באה כדי לזרז את הרוסים לספק להם נשק, כאילו קיימת סכנת התקפה מצד ישראל.

אין כיסוי להצהרת מלך מארוקו

ידוע הדבר, שחסאן השני, מלך מארוקו, הוא איש תהפוכות. הוא מצהיר הצהרות אשר האחת סותרת את השניה. בדרך כלל, הן תואמות את האינטרסים של המשטרים מזמן לזמן. לבד מכך הוא אוהב להיות בהופעות. הוא הולך בדרכי אביו המו־סאן מוחמד החמישי בהתנהגות הגנה ליהודי ארצו, כמו במלחמת ששת הימים והמלחמות אחרות.

לפני מספר שנים הבריז המלך, שכל היהודים שעזבו את מארוקו יכולים לחזור למולדתם. כעבור זמן הוא אישר למשלחת של ראשי העדה המארוקנית בישראל, ביניהם אנשים העוסקים בתפקידים ממלכ־תיים, לבקר בארצו. אך כעבור זמן קצר, כשהתקיימה במארקש ועידה בינלאומית של סופרים ומשוררים, סירבה הקונסוליה המארוקנית בפאריס לתת אשרות כניסה לכמה סופרים ומשוררים שהוזמנו לועידה.

המלך יודע גם לנצל את יהודי ארצו למען ה־אינטרסים של מארוקו. כשנעמד לבקר לפני כמה שנים בוואשינגטון לבקש עזרה כלכלית וצבאית, שלח לפניו את עצאר, ראש הקהילה היהודית בקזבלנקה, לבקש מאישים יהודים בארצות הברית להיות מליצי יושר לפני הממשל האמריקאי. אז גם פרסם את ההצהרה שיהודי מארוקו יכולים לחזור לביתם ונתן למשלחת מישראל לבקר בארצו.

כיושב ראש הועדה המיוחדת למען ירושלים, הוא מבקר קשות את מדינת ישראל ודורש למצוא הסדר מיידי לשעבד העיר ירושלים. מאידך גיסא, הוא צהד את שלום ישראל—מצרים. הפגישות הראשונות בין משה דיין לבין תוהמי, סגן ראש ממשלת מצרים, התקיימו בבירת ארצו. אבל כאשר ביקש סאדאת אחרי חתימת הסכם קמפ־דייוויד לבקר את מלך מארוקו כדי למסור לו פרטים בנידון, סירב חסאן השני לקבל אותו. כי בינתיים הודיעו ראשי עמי ערב, שהן מחרימות את מצרים ומעבירות את מקום מושב הליגה הערבית מקהיר לתוניס.

היום עומדים אנו לפני הצעה חדשה של מלך מארוקו, להטיל על אישיות ערבית מוסכמת לבוא במגע עם ישראל כדי לברר אתה את תנאי השלום עם שכנותיה.

נקודה עיקרית בהצעתו זו היא ההתעלמות גמורה מהמלך חוסיין. כאיש הקשר לשלום עם ישראל, אלא אש"ף הוא הנציג היחיד והמוסמך לדבר בשם ה־פלשתינים, בהתאם להחלטות ועידת הפסגה הערבית ברבאט.

כפי הנראה, לא רצה מלך מארוקו לתת מעמד למלך ירדן, כי רצה לשמור לעצמו את הזכות להיות המתווך בין ישראל והערבים כדי להופיע בארצות המערב כמלאך הגואל, ולמרכו יבקש דמי התיווך. הוא זקוק לכך, כי מלחמתו בסאהארה הערבית הנמשכת זה כעשר שנים עולה לו בכסף רב ולא ידוע מתי היא תיגמר.

למה לא הגיבה הליגה הערבית על הצעת מלך מארוקו?

שאדלי קליבי, מזכיר הליגה הערבית מאז העברתה מקאהיר לתוניס, הוא איש רב פעלים. מקיים ישיבות רבות של הליגה, עורך ביקורים בארצות ערב ובמערב אירופה לעשות נפשות לרעיון של מדינה פלשתינית.

אין כיום לליגה הערבית ההשפעה והכוח שהיה לה בימיו של נאצר. אך קליבי מנסה להפיח בו רוח חיים, ודואג לפרסום ההחלטות שנתקבלו בדיוניה.

כאשר הצי הימי של ארצות הברית חדר למפרץ סידרה כינס מיד מזכיר הליגה ישיבה בהשתתפות כל נציגי עמי ערב, כדי להביע את הזדעזעותם ממעשי האמריקנים ולהפגין אהדתם לקאדאפי המגן בעוז על ארצו.

למה לא כינס המזכיר את הליגה לדון בהצעת מלך מארוקו בעניין ישראל? כשנשאל מזכיר הליגה על כך הוא ענה: הואיל ודברי המלך נאמרו בכנס של שרי החוץ מארצות ערב, הם היו צריכים להגיב על דבריו. תשובתו היא למעשה התחמקות ממענה, שכן הליגה היא המוסד הקובע ועליה לדון בנושאים חשובים כאלה.

אחרי כן אמר כי הואיל וידוע היה, שראשי מדינות ערב לא יסכימו להצעת מלך מארוקו, לשיחות ישירות עם ישראל בלי אש"ף, לא היה מקום לדון בליגה בהצעה הזאת, שכן עצם זימון ישיבה מיוחדת לדון בנושא זה היה נראה כאילו מדובר בהצעה שיש לדון בה, ולכן מוטב היה לא להתייחס אליה בכלל.

„סטאטוס קוו" והמפירים אותו

מאת יהודה עזריאלי

חיפה למודת מלחמות על קדושת השבת. היא ידעה פרצות רבות שנבעו מהחטא הקדמון של התחבורה הציבורית הפועלת בתחומיה שבעה ימים בשבוע. עוד בתקופת המנדט הבריטי, נקבע מה שנראה לציבור הדתי, מארת הסטטוס־קוו, שהנציחה את תנועת האוטובוסים גם בשבתות. „העיר הנידחת", בינוה בבאב. כרך של חולין. שה־מיעוט הדתי, נאלץ „לבלוע" מחוסר אונים פוליטי. זכורנו המאבק הקשה נגד הנעתה של הכרמלית בשבת וחג. הוויכוח נוטש בחיפה בכל חריפותו. וראש העיר „החזק", אבא חושי המנוח, פסק כי דינה של ה־רכבת־התחתית הוא כדין התחבורה הנעה על פני האדמה, והיא „כשרה" לחלוטין גם בשבתות ובמועדים. עד שראש הממשלה דאז, דוד בן־גוריון המנוח, פסק: לא! — הכרמלית העירונית לא עשתה שבתה חול.

כבה ימים קודם לכן, התקיימה פגישה מלב אל לב בין מי שהיה הרב הראשי של חיפה, הגרי"ש קניאל זצ"ל, איש אציל רוח, שכולו הדר ואמונה לזהות תכנו. שהלך אל ראש העיר, כדי לשכנעו ולנסות הכביר בהי שבתו של ישראל. שביר יריסט חזר מהפגישה ישה לנו אז כמה צעל — ולשוא — להת־גבר על חילוקי הדעות ביניהם. נכשלתי בשיחה זו, אמר בדאבה, למרות שהסברתי את שורש הרע של התחבורה, הכרוכה בסטטוס קוו.

זהו „הכתם השחור" המלווה את עיר הכרמל מאז המאבק על המונופול התחבורתי. על קווים יהודיים בשכונות בתקופת הפרעות של הערבים ובזכן „מל־חמת השחור".

בעברון לבב, סיפר לנו הגרי"ש קניאל זצ"ל על פגישה שהתקיימה עם שר התחבורה הראשון של מדי־נת ישראל, דוד רמז המנוח. הסברנו לו, אמר, כי עברה הלפה תקופת המנדט ואין הצדקה שתחבורת התחבורה היהודית ימשיכו לפעול גם בימי המנוחה; אין סבה שהערבים, או הבריטים, שסולקו מהארץ, ישתלטו על דרכי התחבורה. הנושא הגיע לשולחן הדיונים של הממשלה, שהחליטה לפי המלצתו של השר רבה, שלא להפר את ההסכם הקואליציוני. שהוא חלק מקווי היסוד של הממשלה"... האוטובוסים המ־שיכו לנסוע וחילול השבת הלך והתרחב בדהבי הא־רץ עם התרחבות הישוב וגידולו.

המערכה הציבורית מתפשטת

עתה, חורת התמונה על עצמה. אחרי תקופת רגי־עה בטריכות, חזר המאבק. על צביונה של השבת בחיפה. זוהי מערכה נגד נגע המתפשט כסרטן בערי המדינה ומושבותיה, גם בישובים ותיקים שהשבת נשמרה בהן כערך ציבורי וחברתי, כמו בפתח תקוה, עד שבא ראש העיר ושבר מסגרת מקודשת בעם ישראל ומורשתו.

הפעם זה אירע בגלל קוצו של יוד משפטי. לפני שמונה שנים ניסה אחד מבעלי בתי הקולנוע בחיפה לפתוח את שעריו בשבת. הציבור הדתי התלכד כגם אחד בהתנגדות המונית, שנערכה של „שצעטי".

המשטרה התערבה בכוח — ולשוא. שר הפנים והמש־טרה דאז, ד"ר יוסף בורג, הזמין את מפקד המרחב לבירור על פעולתו שנגדה את חוק העזר העירוני. ושוב לא נזקקו תושבי חיפה להפגנות. הקולנוע נסגר, כעבור זמן מה ניסו כמה מבעלי בתי הקולנוע לפעול בדרך משפטית, אך תביעתם נדחתה.

שלא כמו בפתח תקוה, הרוב הקואליציוני התחלף בחיפה, והוא קשור בשנים האחרונות בהסכמים עם החזית הדתית. ראש העיר אריה גוראל, אמון על הסכמים ושוקד על שמירת הסטטוס־קוו. כי לא היה גורם בעיר שיתסיס את הציבור ויתבע בפה חילולי שבת. בתי הקולנוע השייכים למועצת הפועלים „אור־דה" ו„אמפיתיאטרון", השתכנעו זה מזמן כי אין זה עסק רווחי להקרין סרטים בימי מנוחה, וסגרו דלתותיהם בפני הקהל הזעום, עוד לפני שנים. יכול להיות זה יהיה גורלם גם של חמישה בתי־הקולנוע, שהתחילו להקרין סרטים בלילות שבת, בעקבות פסק־הדין המשפטי. איש לא מכריח אותם לעבוד בשבת. אין זו מצווה וגם לא חוק המדינה, לכרית והיתר המשפטי. הם הודו בפה מלא כי הל־היסית לעשית כסף מדריכה אותם לחלל את השבת. זוהי כנראה זכותו של השופט להצדיק אותם. זהו כנראה חלק משמירת האינטרס הציבורי העליון במ־דינת ישראל.

התמוטטות חוקי העזר העירוניים

השופט קבע שהזכות לחוקק חוקים בנושאי שבת נתונה בידי הכנסת ולא לרשות המקומית. במשיכת קולמוס אחת מוטט השופט את כל חוקי העזר העירוניים במדינה הנוגעים לשמירת שבת ושם לאל את כל ההסכמים הקואליציוניים, לסטטוס־קוו, אין עוד סטטוס. ובחיפה זו שקבעה הליכות ונסיעות ציבוריות בשבת על בסיס הסטטוס קוו, עוד מלפני קום המדינה, מתברר עתה שחטאה והחטיאה את הרבים לשוא. שלא כחוק ושלא כדין המשפט בישר־אל.

הציבור הדתי משלם עתה את המחיר הכבד שלא ניצל את ההזדמנות הפוליטית הנדירה לחוקק חוק שבת ארצי. ושוב, בגלל חיפה. רבניה הם שדחו את נסיונו של שר הדתות דאז, ד"ר ז. ורהפטיג להע־ביר בכנסת את חוק השבת, שהובטח בהסכם הממ־שלתי. בחוק כזה, אילו התקבל, אפשר היה לסתום הרבה פירצות ולמנוע זעזועים קשים כיום, המלמדים יותר על רפיונו של הציבור הדתי ומעמדו הפוליטי הנוח מאשר על גמות חילון וזדשות, כביכול, העירייה בחוצותיה.

רבני חיפה סברו אז, כי החוק פסול בעיקרו, שכן הוא בא להנציח מצב קיים, כולל חילולי השבת הפ־רוצים בעיר הכרמל. ולכן, אי אפשר לתת גושפנקא חוקית.

אילם, על כך רוגזת עתה כל הארץ, ולא רק בפתח תקוה. גם בתל אביב ובבאר שבע ובערים אחרות, זהו מצב סיטמטומטי. העלול לכרסם עתה עוד יותר בצביונה ובמהותה של השבת בישראל. נדמה כי חלפו יובלות מאז המו"מ להקמת הממשלה הראשו־נה, כאשר הוסכם על הצורך בחוק שבת ארצי „שי־בסס את המשטר הדמוקרטי בישראל ויובטח בו כי שבת ומועדי ישראל יהיו ימי המנוחה הקבועים במ־דינה". החוק לא נתקבל עד היום הזה. גם המפלגות הדתיות הצדיקו חוקי עזר קיימים וחוקי „שעות ימי מנוחה" הבתיקנים. אחרי פסק הדין בחיפה, ספק אם זהו המצב האידיאלי, שהמפלגות הדתיות צריכות ויכולות להסכים לו.

„מנוחה שלימה שאתה רוצה בה"

למעשה, חילוקי הדעות הן על פירוש המושג „יום מנוחה", החילוני מפרש אותו כיום ראשון בעולם הנוצרי. אך כפי שהסביר משה רבינו (ויקרא, רבה ל"ז) את השבת לפרעה מלך מצרים: „ראה משה שאין להם מנוחה ואמר לפרעה, מי שיש לו עבד, אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת. הלך ותיקן להם את יום השבת לנוח". זהו מושג המקובל גם בעולם המודרני, כאשר האדם זקוק למנוחה, כדי להתעייל בעבודתו ובחושניו.

יש גם הסבר סוציאלי. לוגי, „למען ינוח עבדך ואמתך כמוך וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים"... (דברים ה') ואילו, על קדושת השבת, כלל אין מדברים. לא על קצת שאר רוח. נשמה יתירה. בה־ע"ו. „מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום ושלוה, מנוחה שלמה שאתה הוא רוצה בה יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם", — כנאמר בתפילת מנחה בשבת.

אילם, חקיקה דתית ללא הסברה מתאימה, לא תצ־ליח. כי תפיסתו של האדם החילוני כיום מנוחה, היא אקסטזיות. ו„עונג שבת" לדעתו חל על כל אי־רועי התרבות הבידור ההמוני, המנוגדים להלכה.

שמירת שבת היא מצוות עשה היחידה בעשרת הדיברות, שהגוי לא היה מכיר בה, אילולא ניתנה למפה מסיני. „לא תרצח", „לא תגנוב" כדומיהם, מקובלים על כולם, כמו ביסודות המוסר הכללי. „לא תחמוד" היא צו שבלב, שאפשר לחיות עימו. מבחי־נה מוסרית, גם בין אומות העולם. אולם, דווקא שמי־רת השבת היא הדיבר היחיד שהתורה, פוסקים ופר־שניה אחריה, חוזרים עליו אלפי פעמים, לשמור, לזכור, לקדש, לרומם ולקלס את שבת מלכתא, בספ־רות ההלכתית הענפה.

רוב הציבור בישראל אינו נח בשבת. הוא הפך עבד ל„יום המנוחה". הוא מתייגע לטייל בימי קיץ חמים, כמו בימי גשם שוטפים. טוטרד באבק דרכים; דוהר קילומטרים ארוכים למבול בכינרת, או להזיע בשבילי הערבה; נדחק בחודשי השרב הלוהטים בחופי הים הצפופים המוני אדם ונסחף למסע הנווחושי של הדבבות הנודדים למגרשי הכדורגל הגועשים.

ספק אם הפוליטיקאים ישכילו להושיע את השבת, אם כי יש צורך בחקיקה בפני עצמה, המקובלת בדרך כלל במדינה מתוקנת, דמוקרטית. לא כך נגלה לרבים את „הבאור שביהדות" ואילו חינוך והס־ברה. הם ערכים לטווח ארוך, לדורות — כאשר הב־עיה היא כהיום למחר. זוהי הדילמה הקשה של המנהיגות הדתית במדינה, פוליטית ורוחנית באחת. אילם. גם דתיים וגם שאינם שומרי מצוות, בעיקר אנשי ציבור, הנושאים באחריות חברתית ולאו־מית. צריכים לדעת כי מדינת ישראל איננה ככל המדינות. זהו מקור חיותה וקמידתה היא איננה יכולה להתכחש ליסודותיה ולשורשיה הערכיים והה־יסטוריים, שהשבת היא אחד מהם. יש בשבת יסוד דתי והיסטורי, שבלעדיו אין עתיד לעם ישראל בארצו ובמדינתו. ואבני למדינת ישראל שמסיבתה המסובייך ולכלתהרה הציבורי, יהיה הרס השבת זה־מנה, המקודשים מדור דור.

הצופדיוס

ב"ה, יום ו', כ"ח באייר, תשמ"ו (6.6.1986)

גליון מס' 234

בעריכת עפרה ורד

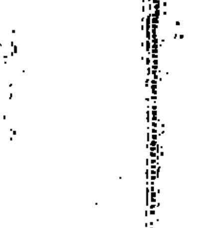

שלום, ילדים

„זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו".

היום לפני תשע־עשרה שנה, בשנת תשכ"ז, במלחמת ששת הימים, פרצו חיילינו, הצנחנים היקרים של צה"ל לעיר העתיקה בירושלים, שם מקום מקדשנו, אשר מאז קום המדינה היתה בתחום השליטה של האויב הירדני — ושחררוה.

אתם, ידידי הצעירים, עדיין לא נולדתם, אך הוריכם, ודאי סיפרו לכם, על ההתרגשות הגדולה והשמחה הרבה שאחזה בקרב העם, כאשר נודע שירושלים העתיקה בידינו.

חלום של דורות התגשם, בעזרת השם, והפך למציאות. הכותל המערבי, שריד בית המקדש, חזר סוף סוף לחיק עמנו. במשך השנים, שבין מלחמת השחרור למלחמת ששת הימים, היו היהודים עולים על בנין גבוה סמוך לחומת ירושלים, מתבוננים בכותל, ושולחים ידיהם לנשק את אבניו — מרחוק. משהוסרו גדרות־התיל בין שני חלקי העיר: העתיקה והחדשה, ונפתחו בפנינו שערי החומה. אפשר לנשק את אבני הכותל ולהטמין פתקאות בין סדקיו. ירושלים, בירת ישראל, היתה לעיר אחת שלמה ומאוחדת.

מאז ניתן אף לטייל בחלקיה השונים והרב־גוניים, לראות אלה בצד אלה, אנשים מכל הדתות ומכל העדות. לחזות מתשעת קבין של יופי שנטלה ירושלים, כדברי חז"ל.

במשך השנים שחלפו מיום שחרורה חלו בעיר העתיקה שינויים רבים: הרובע היהודי נבנה מחדש, בתי־כנסת עתיקים שוקמו, קול התורה עולה ובוקע מישיבות חדשות שהוקמו. גם בעיר החדשה נבנו שכונות יפות, מספר תושביה גדל, היא נחשבת לעיר המאוכלסת ביותר בארצנו. ירושלים, שהיא כדברי חז"ל, טבור העולם, הפכה למרכז ולמוקד של עליה לרגל מכל רחבי העולם.

נקווה שעיר הנצח, ירושלים, שאותה אנו כה אוהבים, תשאר שלמה לעולמי־עד, והשלום ישכון בה, שלום בינינו ובין שכנינו הערבים, שלום בין דתיים וחילוניים. נוסיף ונתפלל שיהודים מכל רחבי העולם יעלו וישבו בה, כדי להמשיך ולבנות אותה, וממנה יצאו לכל העולם, התורה, הצדק ואהבת הזולת. כדברי הפסוק בספר ישעיהו „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

שבת שלום
שלכם,
עפרה

כאשר יחנו כן יסעו... (ב', י"ז)

מעירים כאן חכמי ישראל: פעמים רבות אנו נתקלים בבני־אדם, הקובעים עתים לתורה ומדקדקים במצוות קלה כבחמורה — כל עוד הם מצוים בעיר מגוריהם ומנהלים אורח־חיים קבוע ומסודר. אך בשעה שהם נמצאים בדרכים, הרחק מביתם ומעירם, משנים אורחותיהם הקבועים ומורים היתר לעצמם למעט בתלמוד תורה ולזלזל במצוות שונות.

כלפי מנהג נפסד זה של רבים וטובים בישראל קוראת כאן התורה: „כאשר יחנו כן יסעו" — על כל אדם להתנהג בשעת מסע בדרכים ולהקפיד בקיום המצוות, כפי שהוא מתנהג ומקפיד בביתו ובעירו. וכן נאמר בפרשת „שמע" (דברים ו', ז'): „ודברת בם (— בדברי התורה) בשבתך בביתך ובלכתך בדרך". כי מבחנו של החסיד האמיתי הוא לעמוד בניסיון הקשה של טלטולי־דרכים, ולהקפיד בקיום מצוות הבורא קלה כבחמורה.

וספרתם לכם...

היום שלושה וארבעים יום שהם ששה שבועות ויום אחד לעומר

ירושלים / שושנה צפורי

האותיות מספרות על הקשר שלהן לתפילה

שבע אותיות אנו,
למלה אחת־נקשרנו — והתחברנו,
לשמה של **ירושלים**
ירושלים וישראל — זו לזה קשורים
ובכל תפילה את שמה מזכירים.

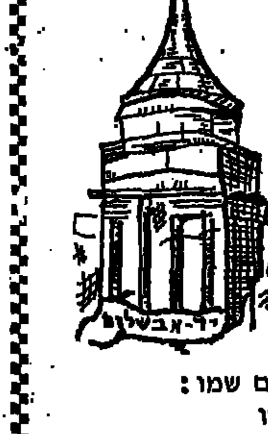

האות י: אני האות י' — הקטנה מכל האותיות,
המלה ירושלים — אני חוזרת פעמיים.
שמו של ה' הוא י' ועוד י' — פעמיים,
כי עירך ה' היא **ירושלים**.
בברכת כהנים, אני פותחת שלש פעמים:
יברכך... יאר... ישא...

האות ר: אני האות ר' — השניה במלה ירושלים.
ר' זו **רוממות** וגם **רגלים**.
אנו, עם ישראל, מרוממים שם ה' ומגדלים שמו:
„רם על כל גויים ה' — על השמים כבודו

האות ו: ו' אני — שלישית בתור,
לא אביא שיר מזמור.
מודה אני על מתת אלוקה
בתפילה „והיה אם שמוע":
„...ואספת דגנך ותירושך ויצהרך... ואכלת ושבעת..."

האות ש: שין אני וזהו שמי,
באמצע ירושלים — מאירת אני כפליים.
ש' זה **שמע ישראל**, זו **שכינה** —
ש' זה **שלום**, זו גם **שמש** וגם **שמים**.
בתפילה אנו אומרים:
„ולירושלים עירך ברחמים תשוב —
ותשכון בתוכה כאשר דברת"...
כאשר שכינה תשכון בירושלים,
תהא מאירה כשמש משמים —
וכאשר „שמע ישראל" נקרא, יהא זה אך לטובה —
ו„עושה שלום במרומיו — הוא יעשה
שלום עלינו ועל כל ישראל".

האות ל: אני היא **ל** מירושלים. לה, לה, לה — זו מנגינה
בתפילה — אני לא רק לה, אני לי וגם ל — כמובן,
ככתוב ב„אבינו אב הרחמן":
„...להבין, להשכיל, לשמוע, ללמוד,
ללמד, לשמור, לעשות ולקיים".
ל — גם קבלת שבת מזכירה:
„לכה דודי לקראת כלה — פני שבת נקבלה".

האות מ: בשם **ירושלים** — אני האחרונה,
אך בתפילה אני ראשונה:
בבוקר, כאשר כל ילד מתעורר,
תפילת „מודה אני" — אומר.
מ' — זה גם **מלך**: בכל ברכה מזכירים
כולם כי ה' הוא מלך העולם.
מ' — זה **משיח** וגם **מאמין**.
ונמצא הקשר בין שתי המלים —
כי בביאת המשיח — כולנו מאמינים.

ירושלים - אורו של עולם (ב"ר נ"ט, ח)

תדבר היה מיד לאחר מלחמת ששת הימים. עם עלות השחר, העיר אבא את דוד. הוא נגע בו בקלות ודוד קפץ ועמד על רגליו. הוא לבש בחפזה את בגדיו ולבו פעם באושר.

אל הכותל; אל הכותל!

אבא ודוד יצאו את הבית. בחוץ היתה עדיין אפלולית קלה, וריח של טל עמד באוויר.

ככל שהתקרבו אל העיר העתיקה הוארו הרחובות והלכו.

כאשר נכנסו אל סמטאות העיר רגש דוד מאד. נדמה לו כי לידו צועדים הצנחנים הגיבורים שנלחמו כאריות ופרצו את הדרך אל הכותל.

מעולם לא ראה דוד את הכותל. עתה הוא אוחז ביד אביו והולך לראותו.

„הנה הכותל" אמר אבא. דוד הביט. מרחוק נדמה לו כי עומד שם קיר ככל הקירות.

אך כשקרבו, התרומם הקיר ונעשה גבוה מאוד, עד כי ראשו נגע בשמים.

פתאום כאילו שכח אבא שדוד עמו. הוא רץ אל הכותל וליטף את האבנים הגדולות, המחוספסות. באהבה גדולה. הוא הצמיד פניו אליהן ובכה, ובכה.

דוד רצה לעשות כמעשה אביו. הוא ליטף את האבנים. הצמיד פניו אליהן, רצה לבכות — ולא יכול.

„מדוע אינני יכול לבכות?" — חשב בלבו „ומדוע בכלל אבא שלי בוכה?".

והנה הוא חש כי לחייו רטובות. „האם הצלחתי?", הוא חשב, „האם אני בוכה?".

— „לא חביבי" נשמע קול לוחש, „לא אתה הוא הבוכה, אני אני הוא הבוכה, אני הכותל. ודמעותי מרטיבות את לחייך".

דוד נפעם מאד. מה זאת, הכותל מדבר אליו, לוחש באוזניו — כאילו חי הוא ונושם. „כן ילדי, חי אני ונושם זה אלפים שנה", נשמע שוב הקול הלוחש.

הכותל המשוחרר / ישראלית גוטליב

— אבל מדוע אתה בוכה? שואל אותו דוד בלבו.

הכותל — שומע ללבו של דוד, ומיד משיב לו בקולו החרישי:

— „היה היו ימים טובים לעם ישראל. בית המקדש עמד נכון על מכונו, בכל יופיו ותפארתו. בירושלים, עיר הקודש, מי שלא ראה ירושלים בתפארתה, לא ראה כרך נחמד מעולם, ומי שלא ראה בית־המקדש בבניינו, לא ראה בנין מפואר מעולם. ואנכי — ראיתי, ראיתי כוהנים בעבודתם ולויים בשירתם. ראיתי המוני בית ישראל עולים לרגל וממלאים חצר ההיכל. ימים היו הימים האלה, עד שבא היום המר והנמהר ובית־המקדש חרב.

נותרתי לבדי בתוך החורבה, עלו באש כל שכיות החמדה והיופי. כוהנים מסקו מעבודתם ולויים משירתם. וכל עם ישראל הלך לגלות".

נדמה לדוד כי רועד הקול אשר לכותל, הוא חש בצער העולה בלבו.

והקול מוסיף ומספר:

„מאז הייתי בודד, עומד על מקומי ל...

זוכר את הימים הטובים ומתגעגע אל בני־ישראל המפוזרים ברחבי העולם.

והעם — אף הוא זוכר ומתגעגע אל הימים הטובים ואל מקדשו שחרב.

מפעם לפעם באו יהודים ספורים לבקרני. „אהה הוא שריד בית מקדשנו", בכו על אבני, „שכינה מרחפת על אבניך. אנא אלקים, גאל אותנו מצרותינו, השיבנו לציון עירך ולירושלים בית מקדשך".

מאות שנים חלפו. אלף שנים ואלפים. וכאשר בא היום הגדול ובנים שבו למולדתם והקימו את מדינת ישראל — נפלתי בשבי הלגיון הירדני.

עכשיו — אמלל. יהודי אחד לא הורשה לקרב אלי. בעשרים השנים שעברו מאז — הייתי בודד יותר מבכל השנים. מה רבו צרותי אז ועצבוני ומרחוק יכולתי לחוש בכסופי העם אלי.

והנה, לפני ימים אחדים התחולל הנס. תוך סערת קרבות הגיעו אלי החיילים הראשונים. נערים — יהודים גיבורים התנפלו עלי ונשקוני ובכו — ואני, אף אני חיבקתים ונשקתים ובכיתי עמם יחד. בכינו בצער, ומגעגועים, בכינו משמחה על אשר מצאנו זה את זה ובתקווה שה' יחדש ימינו כקדם".

נדם קולו של הכותל. עיניו של דוד נמלאו בדמעות. והוא מנשק את הכותל ונשק.

אחר־כך הוא ניתק מן הכותל והביט סביבו. בשעה שהאזין לקולו של הכותל נתמלאה הרחבה באדם רב. הוא אחז ביד אביו ושניהם ראו:

המוני אנשים עוד זורמים ובאים. אנשים נשים וטף. ועיניהם נשואות אל הכותל.

אלפי אנשים נקבצו ובאו. רבבות ישראל — וקול בוקע ועולה מן ההמון, קול שירה אדירה: „בנה המקדש עיר ציון תמלא ושם נשיר שיר חדש וברננה נעלה".

פנים רבות לירושלים

מאת שולמית ציטרון

פנים רבות לירושלים
חן, קדשה והוד קדומים
דורות רבים חלפו בינתים
אך לה תם נעורים.

חומות עתק מגדל דוד
גוף קסום הר הזיתים
קדשת אבות תחנת בנים
וקול קורא של מואזין.

נשאת העיר סביבה הרים
בה רבעים וסמטאות
שבילי אבות עקבות בנים
שבים הם אל גבולות.

ניחוח שוק וקול קורא
של מגרים עם שחר
בליל ריחות בסמטאות
ובליל שפות בשער.

חמדת אבות משאלת נפש
של יהודי בכל אתר
ערגת שש בקצה עולם
ממך עדיו מקצוץ עפר.

ברך לך פורשים בניך
ועתירך ילהבו
מכל קצוי תבל עדיך
ואבניך ינשקו.

פנים רבות לירושלים
חן, קדשה והוד קדומים
דורות רבים חלפו בינתים
אך לה תם נעורים.

תשבץ ירושלים / חידון?

מאת עפרה

מאוזן: [illegible]

מאונך: [illegible]

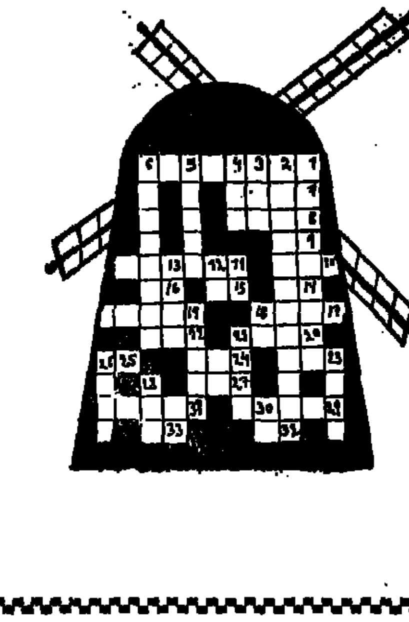

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

ביום עיון באוניברסיטת בר־אילן:

„אל תשליכנו לעת זיקנה...”

מאת **דיצה גונן**

ביום עיון של „האגודה הישראלית לגרונטולוגיה” שנערך השבוע באוניברסיטת בר-אילן נדונה בהרחבה בעיית הקשישים בארץ. כידוע, עולה תוחלת החיים של האוכלוסיה בימינו הודות להתקדמות במדע הרפואה ולמרות זאת רבה תחלואה בגילאים המתקדמים. לפי אומדנים אמריקאיים ל-85% מהקשישים — יש מחלה כרונית אחת, ושליש מחזקנים סובלים ממחלה שמגבילה את תיפקודם באופן משמעותי ביותר. כיוון שאין המדינה מסוגלת לספק פתרון מוסדי לציבור כה גדול נופל נטל כבד על המשפחות ועל בני הזוג.

אחריות ילדים להוריהם לפי היהדות

ניתן לחלק מעשי אנוש ל-5 קטגוריות לפי ערכים מוסריים:

* מעשים שחובה לבצע. למשל: דיבור אמת; * מעשים שמומלץ לבצע. למשל: מעשה התנדבות. * מעשים נייטראליים — שאינם חובה ואינם זכות. למשל: איסוף בולים * מעשים שאינם מקובלים והעושה אותם ראוי לגנאי אך אין זו עבירה מוסרית. למשל: אכילה לא מנומסת, עשית רעש בקולנוע. * מעשים שהם עבירה מוסרית מפורשת: לא תרצח, לא תגנוב.

„הדרת פני זקן” — וזוהי חובה מוסרית שנכללת בקטגוריה הראשונה שחובה לבצע.

השאלה היא: איך יקבע אדם איזה ערך חשוב יותר ואיזה חשוב פחות, מתוך מסגרת חובותיו המוסריות. מהו הקוד המוסרי המכתיב את התנהגותו?

שלוש גישות שונות מנסות לענות על כך:

* גישה הטוענת שערכים מוסריים הם נורמות חברתיות מקובלות. שבחברות שונות יתכנו ערכים מוסריים מנוגדים. אין טוב אבסולוטי אובייקטיבי.

* גישה האומרת שקיים בסיס מוסרי אבסולוטי שקובע סדרי עדיפות מוסרית בחברה.

* הגישה המוסרית היהודית המוצאת בסיס המוסר ברצון האלוקים. כאן — עקרונות המוסר בנויים על אמונה דתית. לא החברה ולא האינטואיציה קובעים את הקוד המוסרי אלא גילוי רצון שמים. לפי תפיסה זו מצוות כיבוד הורים היא ראשונה במעלה — היא היא הדיברה החמישית בין עשרת הדברות.

הרמב"ן כותב שכיבוד הורים כמוהו ככיבוד הקב"ה בעצמו. ונוסף לכיבוד הורים קיימת גם מצוות מורא הורים. כלומר — המנעות ממעשים שפוגעים בהורים.

הגמרא מביאה דוגמאות רבות לכיבוד הורים: נוכרי שסרב לבצע עסקה שרווחה רב בציפיה מכיוון שאביו ישן אותה שעה על מפתח שהיה חיוני לביצוע העסקה, אמו של רבי טרפון שנקרע נעלה. והניח ר' טרפון את ידיו על הארץ כדי שתלך עליהן, ועוד.

ההלכה מביאה גם קני מידה להתנהגות הנדרשת מבנים כלפי הורים: * מלבישו * מוציאו * והאג לו לבית * מארח אותו בשמחה. פסקו חכמינו: חייב הבן לתמוך בהוריו הן בגופו והן בממונו.

קשיי „דור הסנדוויץ”

אמנם הגישה המוסרית היהודית מכתיבה צורת התנהגות אידיאלית. אך האם המציאות היום-יומית מאפשרת לבצע זאת? האם המשפחה הגרעינית המודרנית (הורים וילדים) מסוגלת לטפל בהורה קשיש חולה? לדעת חוקרים רבים אין למשפחה כוחות תוך-משפחתיים למטרה זו. המשפחה הגרעינית עסוקה בבעיות היום-יומיות ומטפלת בהכנת הדור הצעיר לכניסה לחברה הרחבה. אין לה אפשרות לשאת בעול נוסף של טיפול בקשיש בלי לפגוע במשפחה. טיפול בקשיש עלול לגרום זעזועים ושבירת האיזון התוך-משפחתי. הדור שנקרא „דור הסנדוויץ” — גילאי 40—60 מחויבים התחייבות משפחתית וכלכלית לדור הצעיר ומחוייבות כלפי הורים מזדקנים ותלויים. הופעה זו גורמת לשחיקת מוראל וכוחות נשמעים אצל אנשים באלה ביטויים של אפיסת כוחות, ולאוש אין אונים.

דווקא המשפחות שממאנות להעביר את הקשיש למוסד, שחשות מחויבות מוסרית ומעורבות רגשית חזקה הן הפגיעות יותר ומגיעות מהר לסף שבירה.

הבנים המטפלים בהוריהם חשים שאין הארגונים הפורמליים מגישים להם די עזרה ואין להם פתרונים.

אומר הסוציולוג ליטבק: טיפול אופטימאלי בקשיש צריך להיות מחולק בין ארגונים פורמאליים (שרותי בריאות, רווחה) וארגונים פורמליים (המשפחה).

מחלת הילדסהיימר

אחת המחלות הפוגעות בקשיש היא מחלת הילדסהיימר. במחלה זו מתפתחים ירידה חריפה בזכרון, השדרנות ותאוסר אמון כלפי הסביבה. נהוג לחשוב שכ-50,000 קשישים בארץ חולים במחלה זו. אחד הממצאים המעניינים הוא שכאשר המטפל בחולה במחלת הילדסהיימר הוא בן או בת של החולה רבה יותר למסגרות פורמליות לעזרה. לעומת זאת כאשר המטפל הוא בן או בת הזוג יש בהם נטייה להשלים עם המצב ולקבלו כמית שהוא ולא לבקש פתרונות מחוץ למשפחה.

הפתרון המוסדי

האם המסגרות הפורמליות הפועלות בארץ מציעות פתרונות טובים יותר? כרגע — קיימת תוכנית נסיונית בר"ג המנסה להפעיל אנשים המטפלים בקשישים בביתם כדי שלא ישלחו למוסד. תכנית אחרת מאפשרת מנוחה זמנית למשפחות המטפלות בקשיש בבית. כלומר אישפוז הקשיש לחודש בבית חולים ואח"כ החזרתו לחיק המשפחה.

בקרית אונו נפתחה תוכנית שנקראת: „קרובים מטפלים”. בתכנית זו ניתנת לקרובי משפחה הזדמנות להיפגש עם עוד אנשים שעסוקים באותה בעיה, להחליף דעות, לאוורר רגשות ולקבל הדרכה בשאלות שמתעוררות תוך כדי הטיפול בקשיש.

„קשיש למען קשיש”

רכזות מועדוני קשישים בחולון מספרות על פעילות של „קשיש למען קשיש”. קשישי המועדון שבריאותם עדיין טובה מבקרים קשישים שמרותקים למיטתם. משתדלים להוציאם ולהקל מעט על המשפחה.

בת"א פועלת „האגודה למען הקשיש” שמארגנת מתנדבים צעירים ומבוגרים שבאים לקשישים למספר שעות, מביאים ארוחות חמות ומשוחחים איתם.

למרות כל הפעילויות המקומיות הללו נראה שיש צורך בפעולה יותר מרכזית של הרשויות המטפלות בקשישים. היציאה לפנסיה גורמת לקשישים רבים התדרדרות גופנית ונפשית. בירושלים נעשה נסיון ע"י „יד לקשיש” לארגן עבודה פיזית קלה לפנסיונרים שתאפשר להם לחוש עדיין פעילים ומועילים. עד כמה שידוע לנו אין דבר מקביל באיזור ת"א — גוש דן, וחבל!

שמלת ערב ממשי נקי שזור בחוטי זהב, עם דיגום של עלים הזהבים הוצאת „אירנהה”, שמלת כלה מלייקרה צהוב, כתום עם טול ואבני חן, החליפה שבצלום המפתיך למעלה העשויה במשי מעורב בויסקוזה — אלה הם רק אחדות מיצירות הקריפ נורינג, קרפ־דה־שין, משי ונקודים של זהב וקוב בשי (עיצוב של קרמיה) שראינו השבוע בתצוגה של דליה היא הבת אדליה שמפר, הקריא „אי־דליה”. דליה, בוגרת המחזור הראשון של מכללת שנקר סבורה שהמקיף הזהרה השמלה להיות נסיונו. ההוכחות את הגוף, הרבה פחות והסגה מאשר לפני שנה. הצבעים השולטים: שחור, כחול, אדום, צהוב, זהב, כסף מעט צבעי אדמה בהליפות בהשראה הקולוניאלית, נוסח הסרט „זכרונות מאפריקה”. אגב, חליפות היטפקות החמשי, בסגנון סיני, למשל, הם עסק יקר המחירים נעים בין 350 ל־800 שקל.

אנאלפבתיות מול תלמידות תיכון בחידון מגילת רות שיתקיים ביום ראשון ב„היכל שלמה”

עטרת זהב השווה מאה וחמישים דולר, תרומת תכשיטי כפריה. סוף שבוע זוגי בכפר הנופש כינר וסוף שבוע זוגי בבית הארחה של קיבוץ חפץ-חיים, כרטיס טיסה הלוך ושוב לאילת במטוס של ארקיע, שטיח קיר של שטיחי תבור השווה מאה שקל חדש וסידור „רינת ישראל” גדול של הוצאת מורשת, זה מה שיפול בחלקה של מי שתוכיח ביום ראשון הקרוב, ב„היכל-שלמה” בירושלים את בקיאותה במגילת רות.

יש גם גבר מתחרה

שלושה ימים לפני חג השבועות, החג בו קוראים כולנו על רות המואביה, עתידה לעמוד חמש עשרה מתמודדות, תלמידות בתי הספר של תהל"ה, „אמונה” — סליחה, ארבע עשרה מתמודדות, כי במספר חמש עשרה הוא גבר, עובד תחזוקה מבית החולים רמב"ם בחיפה, ולהתחרות ביניהן בתחרות המזכירה את חידון התנ"ך העולמי.

מזכירה — אבל לא בדיוק.

מה שמוסיף את הפלפל לחידון מגילת רות, שהגתה רחל גפרסטיק, הממונה על שישה בתי-הספר למבוגרים של אמונה המכונים תהל"ה הוא שחלק מן המתחרות הן אנאלפבתיות אינן יודעות קרוא וכתוב, והן מתחרות מול נשים הלומדות בתיכוניות, ויש להן ידע ברמה תיכונית.

התיזה הפידגוגית

גפרסטיק רוצה להוכיח תיזה פידגוגית הסוברת שזיכרון ואינטליגנציה הגבוהה לא קשורים בהכרח לידיעת הקריאה.

נכון אמנם, שבחבורה נוטים להאמין שאנאלפבתיות, רובן גם עקרות-בית או עוזרות-בית, אינטליגנטיות פחות מאשר יודעות הקרוא ובעלות הבנה שטחית יותר, אבל זוהי טעות אופטית.

זיכרון ואינטליגנציה יכולים בהחלט להיות מנת חלקה של מי שדק נסיבות החיים הקשות גרמו לכך שלא למדה.

שאלת הראשון-לציון

ביום ראשון איפוא, בשעה עשר ושלושים, מול חבר שופטים (חנה מלמד, שמואל אדוראן ושמואל גפרסטיק) חברות הנהלה (הדירה שרה שטרן-קטן, זהבה מיכאל וכרים יקיר) בנוסף (סגנית הדייר עדה קרל) והשאלה הזהב של הראשון-לציון, רבה הראשי של ישראל, הרב מרדכי אליהו שגם יכבד בנוכחותו את טקס הסיום וקביעת הזוכה בפרס הראשון, ומול ראשי המחלקה לחינוך מבוגרים במשרד החינוך והתרבות יפצחו ארבע עשרה נשים נרגשות והמתמודד היחיד נרגש לא פחות את שאלות הבקיאות וההבנה במגילת רות, שחיברו הרב ראובן פרנס מרחובות, יהודית הר־חן ורחל גפרסטיק.

ההתמודדות כיסתה עד כה תשומת לב רבה, וכבר שלוש פעמים אוזכרה ב„קול ישראל”, ואין ספק שעוד ידובר בה.

שינון בעזרת קסטה

אין לנו אלא לאחל לכל המתחרות הצלחה, זכירה מעולה ושחרור מחולשת הדעת. אגב, שכחתי לספר כיצד התכוננו המתחרות שאינן יודעות לקרוא לקראת החידון. הן קיבלו קלטות (קסטות) מוקלטות והאזינו לטקסט של המגילה שוב ושוב בביתן, בין שטיפת כלים להכנת הארוחה וגם צפו בסרטון שהציג את עלילת רות וכך חרטו את הפסוקים במוחן.

מה נצפה מה צפוי

ברדיו * בטלוויזיה

בעריכת שירה מוסטיק

ברדיו

* „קבלת-שבת” — פינת „בדברי” (א') שישי, 15.00 — פינת השבוע: הרב חיים דב רבינוביץ — מחבר הספר „דעת סופרים”. הגשה: ד"ר יוסף בורג.

* „מחוזה-מלכה” (ב') במוצ"ש, 22.10 — „מציון תצא תורה” — תכנית בה עסוקה יום ירושלים, בהשתתפות חג הכבודות עם חבר בית הדין הרבני בירושלים, הרב עילה רפאל. העורך: שבתאי ביבי.

* „מחשבת ישראל” — סדרת שיחות מפי פרופ' אליעזר ברקוביץ (א') ראשון, 19.05.

* „אזכר בשבחיך” (ב') ראשון, 20.05 — התכנית תוקדש ליום ירושלים השבועית היא הציבור בשידור ישיר מבית הכנסת „היכל יהודה”. העורך: ביטה חן.

* „תפוח הכיף” (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „קונפליקטים” — הקשר או הפער בין הורים לילדיהם בגיל ההתבגרות.

* „עיונים בפרשת השבוע” — פרשת „נשא” — מאת הרב יונה מצגר (א') שני, 19.05.

* „סולם הזמירות” — עורך: שבתאי ביבי (ב') שני, 20.05.

* „מחפשים את המטמון” — בעריכת זאב ענר (ב') שני, 23.05.

* „השכבה הדעת לכל” — „קהילות ישראל” (א') שלישי, 11.30 — הפעם: תורכיה.

* „כמה טוב לשיר” (ב') שלישי, 18.06 — נשיא המדינה מארח בביתו מופע של חבורות זמר מהתיישבות השבות בשיתוף עם „קול-ישראל”.

* „שיעור בתלמוד” — מסכת „ברכות” — מפי שבתאי ביבי (א') שלישי, 19.05.

* „עוד פעם אחת” (ב') שלישי, 22.05 — הפעם: „חלום השופט” — התנגלות של אסירי ציון שבויי מלחמה לחיים נורמליים.

* „קפה ראשוי” — חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים עם שמוליק רוזן (ב') שלישי, 23.05.

* „מועדון שעון הזהב” — מעולמו של האדם המבוגר (א') רביעי, 16.05.

* סיכום ההלכה היומית — מפי הרב חיים פרדס (א') רביעי, 19.05.

* „ניחוחי הציר” (ב') רביעי, 20.05 — הפעם: לקט הקלטות חדשות של אמנים ולהקות מן הכפר והעיר.

* „עוד לא רקדתי די” — ריקודי עם (ב') רביעי, 22.05.

פרקי היום בתנ"ך

רשת א', 18.50

יום א':

מגילת רות, פרק א' — קריאה מפי יוסף רוזן ושיחה מאת פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: תקופת השופטים בעיני בעל מגילת רות.

יום ב':

מגילת רות, פרק ב' — קריאה מפי יוסף רוזן ושיחה מאת פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: מבועז עד דוד — המעבר מתקופת השופטים למלוכה.

יום ג':

מגילת רות, פרק ב' — קריאה מפי יוסף רוזן ושיחה מאת פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: סדרי משטר ומשפט במגילת רות.

יום ד':

מגילת רות, פרק ד' — קריאה מפי יוסף רוזן ושיחה מאת פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: רשימת היוחסים כביטוי לבית דוד ומשמעה.

לרקוד צ...

* **מצעד הזמירות**

אלה שמונה עשר השירים שבצעד השבת במצעד (יום ב', רשת ב' 20.00 — 22.00)

	השיר	שר	מלחין
1	אשר ברא	מנחם ממאן	הרב שלמה קרליבך
2	לפני נברא בריאה	אברהם פריד	הרב ברוך חייט
3	גם אני אוהב בבלי	„ניגון המודיעים”	חיים בנט
4	לכה לישועתה	אברהם ושבירג	יוסף קרדונסקי
5	הודו לה'	שמעון קונל	שמעון קונל
6	יבנה המקדש	יוסף קריאני	דוד מרדכי פוכל
7	ישמחו אלקים	דוד אלמן	דוד אולמן
8	לכה דודי	בנימין יפת	ניגוני ברסלב
9	עוצו עצה	האחים ברדוגו	האחים ברדוגו
10	אם אין אני לי מי לי	מרדכי בן דוד	מרדכי בן דוד
11	עננו הנפש	שמואל זילברברג / אהרן בן שושן	משה שוורצברג
12	הודו לה'	אליהו שלום ויקוב	אליהו שלום ויקוב
13	אין כאלוקינו	רלף לוויתן	רלף לוויתן
14	הנה איל ישראל	להקת אחווה	ברוך מנדלבוים
15	כל ישראל	פירחי מיאמה	יהושע בלוך
16	שמע בני	הרב הרצל שכטר	הרב ברוך חייט
17	קוה אל ה'	יונתן דויס	יוסי גרין
18	האר עינינו	מאיר שרון	מרטין דוידסון

בפינה לשיפוטכם:

	השיר	שר	מלחין
1	אברכה את ה'	ישראל פינס	משה לאופר
2	הנה לא ינום	רעות מזרחי	יצחק מינץ

במסגרת „חידוש מול חדש” נותן הרב יצחק פתח העיון קצר וחדש על מלות השירים ב„פינה לשיפוטכם”.

* **הגול „שהמציאו” זוג המשקפיים**

לבד מהתקלות הטכניות והמוזרות במהלך העברת שידורי הכדורגל ממכסיקו, השבוע, רשם לעצמו שדר הספורט של הטלוויזיה, נסים קוויתי, המסקר את אירועי הספורט במכסיקו, גם „פשלה” מקורית משלו.

במשחקי בין ברזיל לספרד שהתקיים ביום הראשון הוא היה היחיד מבין כל השדרים הזרים שסיקר את המשחק שכישר לצפות על הגול שהבקיעה ברזיל. האמת היא שהיה גול, אבל הוא נפסל ע"י השופט. אלא שקויתי המשיך עוד מספר דקות נוספות להאמין ולשדר כי „יש גול”.

את „הפשלה” הזו תלה קויתי בזוג המשקפיים שלו...

ואם בדברים תמוהים עסקינן, תמוה עוד יותר שילובה של אורלי יניב בהיערכות הכללית של הטלוויזיה לסיקור משחקי מכסיקו. כל תפקידה הוא... לפתוח את השידור ולסיימו בתום המשחק.

* **תשדירי שירות של עידוד ההתיישבות**

קצרין — חיים של איכות, מקרין לנו תשדיר השירות בטלוויזיה. במסגרת מבצע איכלוס חדש של מרכז ההסברה לצרכי פיתוח בשיתוף משרד הבינוי והשיכון מוכנים גם תשדירי שירות הקוראים לעידוד ההתיישבות ביהודה שומרון וחבל עזה.

אלא שהקדימו ושלחו ראשי „שלום עכשיו” מכתב תלונה ליו"ר הוועד המנהל ומנכ"ל רשות השידור להימנע משידור התשדירים האלה, בטענה כי הנושא הזה שנוי במחלוקת ציבורית.

הדבר עדיין תלוי ועומד באישורה של הנהלת תשדירי השירות בטלוויזיה שתתכנס השבוע.

בטלוויזיה

* „ערב חזנות” — תכנית ראשונה (מוצ"ש, 22.05) — החלק הראשון של ערב החזנות שהיה בשבוע המוסיקה היהודית „נגינות”, בחוה"מ פסח השנה. התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור, בניצוחו של שמעון כהן, מארחת חזנים במיטב תזנות המקודשים לירושלים. החזן אריה בראון ישיר „ולירושלים עירך”, עפ"י בקצירן שנקר יאברהם אל־שטיין; החזן אשר היינוביץ יביא את יצירתו של לבנדובסקי „הלוך וקראת באזני ירושלים לאמור”, החזן משה שטרן ישיר את „ברח דודי” ומחרוזת שירי מרעים המסתיימת בשירה של נעמי שמר „ירושלים של זהב”.

* „מה מרלר במעפה חיה” — הכנית בידור (מוצ"ש, 22.35).

* „עד פעמי” (א', 20.02) — במרכז התכנית הפעם אבי טולדנו שיביא כשירי החודשים וישוחח על תקליטו החדש. עוד בתכנית: סרט חדש של מועדון ותרבות פיטר גבריאל, ועוד.

* „קין והבל” (א', 21.30) — הפרק השלישי: דיווים לירוי עושה את הבל שותף ברשת המלונות. אבל עתידו של הבל, עתיד שנראה מזהיר, מתמוטט במשבר הבורסה, בשנת 1929. שוב עומדים קין והבל זה מול זה: קין לא נענה לבקשתו של הבל להשהות את הליכי העיקול של הבנק נגד הרשה. דיוויס לירוי מתאבד. הבל נשבע לנקום בקין.

* „סוף ציפוף” (א', 22.20) — ספרי ריגול עומדים במרכז התכנית שתעסוק בהשוואה שבין רומן הריגול הבדיוני לבין רומן הריגול התיעודי ובפער שבין הדמיון למציאות.

* גביע העולם בכדורגל, מכסיקו 1986 — תקציר המשחק גרמניה — סקוטלנד (א', 23.30).

* „רמפמי המיקמיפי” (ב', 22.50) — שם הפרק: „הירושה האבודה”. דברים מוזרים מתרחשים באחוזת אביה של מייקפיס, הוא לורד וינפילד הקשיש, שברשותו אוסף שכיות חמדה סיניות מימי שושלת שנג־יין.

* גביע העולם בכדורגל, מכסיקו 1986 — תקציר המשחק צרפת — הונגריה (ב', 23.40).

* „תצפית” — (ד', 20.30) — בתכנית הפעם על טעם ועל ריח. האם תינוקות ובעלי חיים מבדילים בין הטעמים השונים? היש גורמים תורשתיים בטעם? האם מוצדק להתווכח על טעם ועל ריח? איך מפעלי המזון מנחשים מה טעם לתכנו? — בתכנית תשובות לשאלות האלה ומשחקים משעשעים הבודקים במה תלוי הטעם והאם אפשר „לבלבל” אותו.

* „בימי הזהב” — סרט טלוויזיה (ד', 22.05) — שיחזור קולנועי של פרשה שהסעירה בזמנו את צרפת כולה. כנופיה מתוחכמת של פורצים הצליחה לחדור אל כספות בבק בניצה, כשהם מגיעים לשם דרך תעלות הביוב של העיר. הם רוקנו חלק גדול מן הכספות ונעלמו. את ראש הכנופיה לא הצליחה המשטרה ללכוד עד עצם היום הזה.

* גביע העולם בכדורגל, מכסיקו 1986 — תקציר (ד', 24.00).

* גביע העולם בכדורגל, מכסיקו 1986 — שידור ישיר של המשחק אנגליה — פולין (ד', 00.55).

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

* **יום שישי — יום ירושלים**

09.00 ארץ מולדת — בין חומות ירושלים.
09.30 אם אשכחך.
10.00 דמות ירושלים באמנות.
11.00 מיוחסים בירושלים.
12.00 בולי ירושלים.
13.30 ירושלים של ילדים — על תחרות הציורים הבינלאומית של ילדים בנושא ירושלים.

* **יום ראשון**

14.00 מושגי יסוד ביהדות — וזאת התורה — משודר על מקומו של ספר התורה בקהילות ישראל. כתיבתו, קריאתו, הידורו וחשיבותו.
14.30 מתנת חכמי קדם — סיפור מאת או. הנרי על זוג צעירים אוהבים המוכרים חפציהם היקרים ביותר כדי לקנות אחד לשני מתנה לחג המולד.
16.30 החבורה של מרפי — פרק 3 — חברי המועדון הצעירים מחליטים לערוך מסיבה כדי לחסוך כסף לשיפוץ המועדון. שני חברים חדשים מצטרפים למרות התנגדות רוב החברים.
17.30 „בית קסוף” — שם הפרק: פרידה אחרונה (חלק א') בעליהן הוותיקים של האדמות דורשים לפנות את התושבים. התנגדות מקומית מתארגנת, אך בלא הועיל.

* **יום שני**

14.25 מדינות המישורים: הבשר התבואה — על החקלאות המתמקדת במדינות המישורים של ארה"ב.
16.30 שניים אוחזין — בעיה א' — מה קורה כשבאים למעות הנסיפים בדיוק בזקת הסגירה — בעיה. איך פותרים בעיות במצב שלפנינו.

* **יום שלישי**

14.00 ועץ אחד בשבילי — סרט המתאר את אורחות חייהם של הלמורים: חיות אלה חיות במדאגאסקר ומוגנות ע"י תושבי המקום.
15.30 קשת וענן — מהלל חרמש בקמה — המשודר מתאר את רב גוונותו של חג השבועות ומשמעותם של הדיבר בסוף השנים כפי שזה בא לידי ביטוי בשמותיו הרבים של החג.
16.15 דיק טרפין — פרק 18: הגיוס — שני נוכלים מגייסים בערמה נערים צעירים לצבא. טרפין, מצליח לשחרר את הנערים, אך נלכד בעצמו. דיק טרפין שוב נחלץ לעזרתו.
18.00 „התלת רגליים” — פרק שביעי: בעוד הנרי וזיאן פול ממשיכים במסע, ויל נשאר בטירה ומתבונן לנישואיו עם אלואיז. בתום התחרויות בטירה מוכרז הרוזן סילה כמנצח, והתוצאה מרה מאוד לויל.

* **יום רביעי**

14.00 אירופה בוסטרה — אירופה שלנו סרט תיעודי המעורר את בעיית שימור הערים העתיקות באירופה. הוא מדגיש את חשיבות הנושא ומצביע על דרכים אפשריות לשיפוץ ללא הריסה שהיים במוזיאון.
14.35 עכו — סרט דוקומנטרי על עכו, עם הקדמה על עכו הצלבנית, עכו המוסלמית, מלחמות עכו ועכו היהודית בעבר ובהווה.
16.45 לכלוך — שירותי הממשלה — ישנם שירותים, כמשטרה ובטחון, שרק הממשלה יכולה לספק, ויש שירותים כדואר וטלפון שכסיבות תכנוניות בחרה הממשלה לספק. נוצרה בעיה של יעילות הייצור ע"י הממשלה.
17.30 „שמיניות באוויר” — הפעם הת' תכנית מיוחדת לחג השבועות.

* **יום חמישי**

14.10 שירלי טמפל — סוזאנה ממשטרת הפרשים — סרט קולנוע. סוזאנה (שירלי טמפל) היא ילדה ניצולה יחידה של התקפה על קרון נוסעים בידי אינדיאנים. המפקח מונטי ממשטרת הפרשים לוקח אותה אל המוצב שלו ומטפל בה. כאשר היא נשבה ע"י האינדיאנים היא מצליחה לחלץ אותו.
15.30 קוסמוס — פרק 11: זכרון עיקש — סגאן שואל: „מהי בעצם התבונה האנושית”? השאלה נשאלת בהקשר להשערה שאנו בגלים, שאולי קיימת תבונה גם בצורות אחרים.
16.30 „שיבולת בשדה” — תכנית לחג השבועות. שיטות הקציר, הדיש ואפיית הלחם אצל תושבי הכפרים הערביים באזור בית גוברין השתמרו עד ימינו. הן מזכירות את אורח החיים של אבותינו, כפי שמסופר במגילת רות ובמשנה. התכנית עוקבת אחרי המסורות האלה.

פינת הבול

מאת חיים לנגלבן

אליפות העולם בטיסה חופשית

לרגל אליפות העולם בטיסה חופשית שהתקיימה בליבנו — הרפובליקה הסוציאליסטית של בוסניה הרצגובינה מן ה־12 עד ה־18 באוגוסט 1985, הנפיקו שירותי הדואר ביוגוסלביה, בול זכרון בערך של 70 דינאר. האליפות כללה שלוש קטגוריות כדלקמן: דאונים, דגמים עם מנועים מתפרקים ודגמים עם מנועי גומי. יותר משלושים מדינות נטלו חלק באליפות.

לטיסה החופשית יש מסורת ארוכה ביוגוסלביה. השנה מלאו 50 שנה לאליפות הלאומית הראשונה, שהתקיימה ב־1935 בבלגראד. הטיסה החופשית הגיעה לשיא פריחתה אחרי מלחמת העולם השניה. כבר ב־1946 אורגנה אליפות לאומית, וב־1951 נערך מפגן הספורט האווירי הבינלאומי הראשון ביוגוסלביה — אליפות בדגמים בקטגוריה של דאונים, שהתקיימה בלשבצ'ה — הסמוכה לבלגראד. מאז ועד היום אירח האיגוד האירונאוטי של יוגוסלביה עוד אליפויות עולמיות, אירופיות ובינלאומיות.

מן הראוי לציין, כי באליפויות עולם ואירופה זכו סייטי הדגמים היוגוסלביים ב־16 מדליות זהב, ו־13 מדליות כסף, בתחרויות יחידים וקבוצות.

הנושא שעל הבול מציג את דגם הטיסה החופשית.

עיצוב הבול נעשה על־ידי ראדומיר מיאנביץ', צייר אקדמי מבלגראד.

הבול מודפס במטבעה בבלגראד, באופסט רב־צבעי. בגליונות דואר בני 25 בולים כ"א.

הבול שראה אור ב־10 באוגוסט 1985, הוא בגודל 37×30 מ"מ.

באותו יום הוציא הארגון להפקה ולשיווק של בולי דואר „יוגומארקה” למהדרין מעטפת זכרון מיוחדת. כן גם הנפקה מעטפת „היום הראשון”, עליה הוטבעה חותמת דואר מיוחדת לציון המאורע הבינלאומי.

*

אולימפיאדת החורף בקנדה

העיר קלגארי, במדינת אלברטה שבקנדה, תארח את אולימפיאדת החורף ה־15 בין התאריכים 13 ו־28 בפברואר 1988.

כ־2,500 אתלטים מיותר מ־40 ארצות ישתתפו בתחרויות ב־10 מקצועות ספורט החורף וב־3 ענפים של ספורט ליצוגי.

גולשי הסקי יגלשו במדרונותיו של הר אלן ובמרכזי הספורט, הנמצאים סמוך לפארק הלאומי. יתר התחרויות יתקיימו באתרים בעיר ובסביבתה.

האמן ממונטריאול פייר איב פלטייה, צייר את הבול בערך של 34 סנטים קנדיים. הבול עצמו ראה אור ב־13 בפברואר 1986 והוא הבול הראשון בסידרה של כמה בולי דואר שינציחו את משחקי החורף בקלגארי, שיתקיימו כאמור בעוד שנתיים — בשנת 1988.

על רקע שרטוט של דרום־מערב אלברטה, המסומנים על הבול בקוים אדומים, כל אחד מחמשת האתרים שבהם יתקיימו האירועים השונים של המשחקים האולימפיים שיתקיימו בשנת 1988 בקנדה.

*

דואר מהיר

ביום א' כ"ג באייר התשמ"ו — 1 ביוני 1986 הופעל שירות הדואר הבינלאומי המהיר עם אירלנד. עם הצטרפות מדינה זו, יפעל השירות עם 15 מדינות כדלקמן: ארגנטינה, ארה"ב, אירלנד, בלגיה, בריטניה, גרמניה המערבית, דנמרק, הולנד, הונג קונג, יוון, לוקסמבורג, נורווגיה, צרפת, קנדה ושבדיה. שירות הדואר המהיר פועל בירושלים, תל אביב וחיפה בלבד.

هكذا من الاصل

55 אלף דולרים מזויפים הוברחו מאירופה להפצה בשוק ה„שחור"

55 אלף דולרים אמריקאיים מזויפים הוברחו מאירופה לארץ להפצתם בשוק המט"ח „השחור" בישראל — על כך נודע אתמול בעקבות הגשת כתבי אישום לבית משפט המחוזי בחיפה, נגד נאשמים בפרשה זו. עו"ד נורית גרובר, סגן בכיר ל־פרקליט מחוז חיפה, הגישה לבית המשפט כתבי אישום נגד ליאוניד רוס (40) מאשדוד, פאניה פרלמן מחיפה, אנטול יגר (38) מקרית מוצקין ופאול אבו חרב (32) משפרעם. הנאשמים נאשמים בקשירת קשר לביצוע פשע ובזיוף שטרות כסף.

בתחילת חודש מרץ השנה יצאו הנאשמים ליאוניד רוס ופאניה פרלמן את הארץ בדרכם לאירופה, ל־צורך „יבוא" עשרות אלפי דולרים מזויפים. בסוף החודש חזרה פאניה לארץ בחברתה של אשה אחרת והשתיים הביאו עמן סכום של 10 אלפים דולרים מזויפים שהופצו ונמכרו תמורת סכום שהגיע כ־4500 דולרים אמיתיים.

התביעה טוענת, כי בהפצת הדולרים המזויפים נטל חלק הנאשם פאול אבו חרב שהעבירם לידי תושב כפר ערבאה שבגליל, תמורת 40 אחוזים מערכם האמיתי.

ליאוניד רוס חזר בתחילת חודש מאי מגרמניה לישראל כשהוא נושא עמו מזוודה ובה 45 אלף דולרים מזויפים. מספר ימים לאחר שהגיע לישראל הצליחה המשטרה לחשוף את רשת מפיצי הדולרים.

לקראת כינוס על כלכלה ופסיכולוגיה:
כשהבעל מובטל – עוברת השליטה במשפחה לאשתו

מאת סופרנו הכלכלי

בקיבוצים נוצרה קבוצת מנהלים קבועים בני 50—40 הנשארים בתפקידי ניהול, בניגוד לעיקרון הקיבוצי של השבייה בתפקידים.

למסקנה זו הגיע מחקר שנערך במדרשת רופין לחקלאות, שיוצג בכנס בינלאומי על כלכלה ופסיכולוגיה בשבוע הבא בקיבוץ שפיים.

בכינוס ישתתפו חוקרים מ־14 ארצות ברחבי העולם יבו יוצגו למעלה מ־60 עבודות מחקר.

הכינוס ייערך מטעם הארגון האירופאי והאגודה האמריקאית לכלכלה ופסיכולוגיה.

בין היתר יוצגו עבודות מחקר הקובעות כי גבר מובטל מאבד כוח ושליטה והאשה המקבלת יותר ויותר החלטות של המשפחה. השתתפות מסס הכנסה קשורה לאישיות של המשתתפים אך לא לעמדותיו; שיתוף עובדים הוא דרך יעילה להגברת פריון הייצור.

עובדי חברת החשמל: ליישם הסכמי השכר

מאת סופרנו בתל אביב

הביקה הי משמעית ליישום מ־לא של הסכמי השכר עליהם סוכם, הודלתה במהלך ישיבה. כי־נ׳ עובדים הארציות של חברת החשמל.

צויין כי על אף העובדה כי הסכמים אלה נחתמו בין הנהלת חברת החשמל לבין הנציגות המוסמכת של העובדים, לפני מספר חדשים, אין משרד האוצר יישות החברה הממשלתיות מתירים לחברת החשמל ליישם ההסכמים. זאת למרות שההסכמים זהים בתוכם, לדברי ה־עובדים, במגזרים שונים של המשק מאז חודש מארס האחרון.

יו"ר המזכירות הארצית יורם ארביקוביץ אמר בישיבת המועצה של העובדים שאי הפעלת ההסכמים גורמת לשחיקת שכר חמורה ביותר ומשילה על העובדים נטל נוסף, על זה שכבר נושא כל צבור השכירים בארץ.

סופר „הצופה" מוסיף כי מועצת העובדים הארצית ייפתה את כוחה של המזכירות לנקוט בכל האמצעים שיידרשו ולרבות גם בהכרזה על סכסוך עבודה וצעדי מחאה אחרים, כדי להביא ליישום ההסכמים.

תעודות הוקרה לתלמידות מ„אורות" על הצטיינות בשרות חברתי קהילתי

שתי התלמידות ממכללת „אורות ישראל" קבלו תעודות הוקרה על הצטיינות בשירות החברתי־קהילתי במקום שנערך ביום ג' האחרון בחוזת יו"ר הכנסת שלמה הלל. ההענקות ל־פעילויות עולים הפועלים ב־שירותי הרווחה השונים ברחבי הארץ.

דברי ברכה נשאו שר הקליטה — מר יעקב צור, יו"ר ועדת העליה וה־קליטה — ח"כ מרים גלזר־תעסה ו־מחלקת העליה בסוכנות היהודית — מר חיים אהרון.

דינה מרים לומדת במכללת „אורות ישראל" בתכנית „בת ציון", כ־יים עבדת עם דורית בחורה עוורת בת 19. במשך השנה לימדה אותה קריאה וכתיבה בברייל, ערכה לה תרגילי התמצאות בסביבה וכן העניקה לה עזרה בלימודים עיוניים. הפעילות תרמה רבות לבטחונה העצמי של דורית למעמדה במשפחה ולחברות קרובה בין השתיים.

שרי לבנסל עבדה בבית חולים „בילינסון" במחלקה לריפוי בעיסוק, עם שני תינוקות הסובלים מ„תסמונת דאון" שהוזנחו ע"י הוריהם. עם לידתם. היא הצליחה ללכד את אחד התינוקות, בן 15 חודש לאכול לא רק מבקבוק אלא גם פריסות לחם וגבינה עם כפית. בן עבדה אתם על מוסיקה, עדינה ומוסיקה בסה.

המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ
מקיימת בשיתוף „עם יפה עם אחר"
ובי"ס תיכון עירוני תורני ב־״ג („צייטלין")
חגיגת בר־מצווה משותפת
(בו־זמנית)
של תלמידי כתות ז' עם נוער מסורב עליה בברית־המועצות
יום שני ב' בסיון תשמ"ו (9-6-86)
בטקס יטלו חלק נערים ומשפחותיהם שעלו זה עתה מבריה"מ ומסוריה.

ארגון המורים הדתיים בישראל
המרכז הארצי
ברכות נאמנות
לחברנו המורים, הגננות, מנהלים, מפקחים ואנשי חינוך
שנבחרו לוועידה הארצית
של התנועה הדתית לאומית
בברכת חברים
שמריהו בן־צור
יו"ר הארגון

הר נוף
דירה יפה למכירה ומוכנה למגורים מידיים
20 מ"ר, 4 חדרים + חדר אוכל, שטיחים מקיר לקיר, ארונות קיר, ארונות מטבח אמריקאים, 1½ חדרי אמבטיה, גינה מסודרת, 80 מ"ר, סורגים, מחסן, טלפון, מחיר 120,000 דולר.
בדבר פרטים: 02-532976

המפלגה הדתית לאומית המזרחי — הפועל המזרחי
ארגון ותיקי התנועה
תל־אביב, אבן גבירול 166, טלפון 444141
בשיתוף סניף התנועה בתל־אביב—יפו
במפגש חודש סיון ביום שני ב' סיון תשמ"ו (9.6.86) בשעה 6.30 אחה"צ יתקיים במועדון לחבר, שד' סמאטס 22 תל־אביב
מפגש החודש מוקדש ליום ירושלים וחג השבועות
המרצים:
ד"ר ש.ז. כהנא — התייחסות לדוד המלך וחג השבועות
הרה"ג א. הכהן ציון — שחרורה של ירושלים ממחוזה עבאית ומדינית
הח' ש. זילברברג — לאור המהתיות להיעית הצגונה למועצת הכנסים
המנחה: הח' ישראל עדיני.
כיבוד הכנסים חופשי

הסתיים סקר מאפייני פונים לשירותי בריאות

אתמול הסתיים סקר מאפייני הפונים לשירותי בריאות הנפש הציבוריים בישראל. הסקר, ש־הוא ראשון בישראל מבחינת היקפו נמשך שבוע ימים בלבד ו־נערך ע"י משרד הבריאות, ב־שיתוף נותני השירות הציבוריים בתחום בריאות הנפש בישראל.

משרד הבריאות השמיד את כל הפרטים המזהים של הפונים כפי ש־התחייב מיד לאחר שנבדק עניין „אי כפילות בדיווח".

הסקר נועד להעמיד לרשות ראשי מערכת הבריאות מידע שיאפשר תכנון הקצאה, הכוונה והערכה טובים יותר של שירותי בריאות הנפש. כל זאת לרווחת אוכלוסית הנזקקים ל־שירותים.

הסקר מעמיד לראשונה לרשות ה־מערכת מידע חיוני על היקף הפונים לשירותים ועל מאפייניהם הד־מוגרפיים והחברתיים־כלכליים והבריאותיים. נתונים אלה יאפשרו ל־אמוד את צרכי האוכלוסיה לשירותי בריאות הנפש.

אין פעילות אשפיסטית באונ' תל־אביב

הנהלת אוניברסיטת תל אביב הודיעה לסגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות מר יצחק נבון כי לא ידוע לה על פעילות אש־פיסטית באוניברסיטה.

השר הודיע על כך בכנסת בתשובה לשאילתה של חברת הכנסת גאולה כהן. נבון מסר עוד, כי לא בר־טלו נקודות הזכות לקבלת למלגות באונ' ת"א עבור יוצאי צבא ושי־רות לאומי. עוד אמר, כי הסטודנטים הערביים אינם נהנים מ־6 נק' זכות שר החינוך הסעיק, כי כל הסטודנטים המתקבלים למעונות באוניבר־סיטת ת"א מתקבלים ע"פ קריטריונים אחידים ואין מכסות ליהודים ולערבים.

מספר המבקשים הכללי היה 888, ורק 150 נידחו. חלק מאלה שקיבלו זכות למגורים לא מימשו את זכותו.

נלכד חשוד בהטרדת אחות בטלפון

חשוד בהטרדה טלפונית של אחות בבית חולים, על רקע דר־מנטי, נלכד על ידי בלשי משטרה שהתחזו לאורחים בבית קפה.

לפני כ־3 שבועות התלוננה אחות בת 25, העובדת בבית חולים תל השומר, כי אלמוני מטריד אותה בטלפון מזה זמן מה. היא סי־פרה כי הלה מתקשר אליה, מבקש להפגש עימה ואף מאיים עליה, כי אם תתמיד בסירובה, ימצא דרכים אחרות לעשות זאת.

האחות שהתלוננה במשטרה, הונחתה כיצד לפעול ע"י בלשי התחנה. מסובים. היא קבעה עם המטריד האלמוני פגישה בקפה „אוס־לו" ביום רביעי בשעה 4 אחר הצהרים. ובלשי המשטרה יתחזו לאורחים בקפה והמתינו.

החשוד הופיע בדיוק בזמן, התיישב ליד הצעירה ואז נעצר ע"י הבלשים.

העצור הוא בן 33 תושב פתח תקוה, נשוי ואב לשני ילדים. הוא נעצר ע"י המשטרה ויובא היום בבוקר לבית משפט השלום בתל־אביב.

תל אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110

יתפלל הרב הראשי וראב"ד ה־רב יצחק ידידיה פרנקל שיעבור לפני התיבה החזן הראשי בליווי אדירון. לפני קבלת־השבת, תש־עור ברכבים מפי נשיא בית הכנ־סת אברהם חצרוני בהלכות מלכים ז', סיון ו—ח, א בנושא „ארץ המדבר ועם המדבר". מנחה — 6.45; שחרית — 8.00.

ביום ראשון, 8 ליוני בשעה 6.00 בערב תתקיים עצ־רת לכבודה של ירושלים, בהשת־תפות החזנים: דוד פישר, יהושע לרר, רפאל אבהב, דוד אולמן ואברהם פרסמן בליווי אדירון ב־ניצוח מנשה לברן ובליווי פסנתר. דברים ישאו: הרב הראשי יצחק ידידיה פרנקל ונשיא בית הכנסת אברהם חצרוני. כרטיסי הזמנה לעצרת ניתן להשיג במשרדי בית הכנסת בכל יום מ־8.00 עד 3.00 ובערב העצרת עד לשעה 5.30.

עונג שבת — „אהל שם"

בשעה 18.30 ירצה הרב ד"ר ש.ז. כהנא בנושא: כ"ח אייר יום ירושלים. החזן משה ציטרין ישמיע שירי ציון וירושלים. הרב ש. זלמן הוכמן ידרוש בעניני בפרשת השבוע ובעניני דיומא. בבית הכנסת בילו בשעה 10.30 ירצה הרב ד"ר ש.ז. כהנא ב־עניין שחרור ירושלים עיר הקו־דש, וימשיך במוצאי שבת קודש בכנגרשוב.

ביום א' בהנג עובדי העיריה תקידי האוצר בת"א.

בימים ב', — ב' בהיכל שלמה בירושלים.

ביום ב' — בבני־ברק.

יציבות במניות

מאת מרדכי זפט

במסחר במניות היתה אתמול מגמת התייצבות ותיקון קל ב־שערים בתגובה לירידות שהיו שלשום בבורסה.

אתמול בבורסה

נסחרו 160 שליות, 101 ירידות ו־123 ני"ע נסחרו ללא שינוי ב־שער. המחזור ירד ל־8.6 מיליון ש"ח מהם 2.2 מיליון ש"ח במניות והסדר.

קרנות הנאמנות היו גם אתמול הדומיננטיות בשוק. אתמול היתה בהן מכירה של 8 מיליון ש"ח ש־התחלקה בחלקים שוים בין הסו־לידיות למתמחות במניות. בסיכום שבועי גייסו הקרנות כ־50 מיליון דולר.

במניות ההסדר היה אתמול עודף היצע של 900 אלף ש"ח התשואה בהן נעה בין 11.2 ל־11.6 אחוז.

עודף היצע של 4 מיליון ש"ח ל־אג"ח הביא אתמול לתנודות בין חצי אחוז לאחוז ובאג"ח הדו־לריות היו תנודות מתונות לשני הכיוונים בעקבות עודף היצע של 2 מיליון ש"ח.

בהנפקת ה„שגיא" היה ביקוש ג־דול של 92 מיליון ש"ח (לעומת הנפקה של 20 מיליון ש"ח) וה־שער שנקבע — 92 נקודות עם הק־צאה של 33%. ב„גליל" הוזמנו 133 מיליון ש"ח, השער — 86.5 נק' וההקצאה בשער זה — 244 אחוז.

הודעות מהבורסה

● נחות — הפסד מתואם של 686 אלף ש"ח ב־1985 לעומת 210 אלף ש"ח אשתקד.

● אליאנס — הפסד מתואם של 6.7 מיליון ש"ח ב־1985 לעומת 2.9 מיליון ש"ח אשתקד.

● ספקטרוניקס — רווח מתו־אם של 4.3 מיליון ש"ח ב־1985 לעומת 3.4 מיליון ש"ח אשתקד.

לוח מועדים בבורסה

8.6.86 — צור — אקס הטבה 500%, הקצאה — 11.6. כשאבים — הנפקת אג"ח סדרה 83 ב־מכרז.

9.6.86 — דלק — אקס הטבה 100%, הקצאה — 12.6.

10.6.86 — כלל הנפקות ל־תעשיה — הנפקת אג"ח סדרה ה' בבכרז.

12.6.86 — ערב שבועות — הבורסה סגורה.

15.6.86 — חשמל — תשלום מהון 8%.

16.6.86 — אופיס — אקס ה־טבה 100%, הקצאה — 19.6.

17.6.86 — גליל סדרה 3829, גליל סדרה 3757, שגיא סדרה 4205 — פתיחת מסחר בקבוצה 311.

היצע ע"י בנק המזרחי המאוחד בע"מ, אגף ניירות ערך מחקר ייעוץ ומחקר

שערי המניות

המניה	השער	השינוי בנק'	השינוי ב־%
אי.די.בי.	83190	−530	−0.6
אגוד	62490*		
דיסקונט א'	107050*		
מזרחי	34370	−180	−0.5
ספנות 0.1	1145	−10	−0.9
פועלים	56630	−70	−0.1
כללי	145200	−1000	−0.7
בל"ל	35950	−45	−0.1
מימון 1.0	48150*		
הבינלאומי	3635	+36	+1.0
פ. בי.	4250	+55	+1.3
אוצ"ם	13020	+135	+1.1
לאומי מ' ש'	5050*		
פתוח מש' ש'	1440	+40	+2.9
משכן י"ש	2597*		
עצמאות	7800	+300	+4.0
טפחות ר"ג ש'	14380	−20	−0.1
מירב	5020	+30	+0.6
שלמון	394	+3	+0.8
לאומי תע' ש'	5720	+120	+2.1
הסנה ע"ש	531*		
הפניקס 0.1	765*		
סקוריטס	2570*		
ציון 5.0	4200*		
דלק ע"ש	6170*		
הראל 1.0	2765	−40	−1.4
שופרסל א'	5400*		
אזורים	666	+11	+1.7
אפריקה 1.0	25200	+200	+0.8
דנקנר 1.0	4380	+110	+2.6
נכסים	2829*		
בנינים 0.5	2529	−1	(−)
הכש' היי' ש'	50500*		
ישפרו	2535*		
ישרס	12301	+1	(+)
רסקו מ"ר	5833*		
אגו...	20600*		
אורדן 0.1	1 720	+120	+1.0
אי. פי.	850	+20	+2.4
אלקו 0.25 ש	3705	−30	−0.8
אלקטרה 0.5	6610	+10	+0.2
דשנים 0.5	1660	+30	+1.8
כבלים ע"ש	12102	+352	+3.0
קופי־פת 1.0	1245*		
חיפה כימי'	822	+8	+1.0
טבע ע"ש	58000	+200	+0.4
כלל אלקטרו'	2420*		
לודזיה 0.4	816	+16	+2.0
ים המלח	15500	+100	+0.7
מפעלי נייר	224000	+1000	+0.5
פטרוכימים	556	+7	+1.3
נחושתן 0.5	7014	+334	+5.0
פוליגון	7070	+70	+1.0
פרוטארום	10400	+300	+3.0
אי.די.בי. פי'	4120	+70	+1.7
אלרן ע"ש	3040*		
חבי לישר' 1.0	9401	+200	+2.2
אמפא	11950	−350	−2.9
דיסקונט ה' ש'	2600	+30	+1.2
ערעלים ה' ש'	5325	+15	+0.3
בל"ל השקי'	4910*		
ירדן	4900	−473	−8.8
מזרחי ה' ש'	17255	+355	+2.1
כלל נדל"ן	381	+14	+3.8
כלל תעשיות	150*		
עזו 0.5	1900*		
מנה 0.5	5095*		
פריון	3800	+264	+7.5
פז נפט	13900	+200	+1.5

* ללא שינוי

שביתת השבת של האחיות — ליומה השני

„שביתת השבת" של אחיות בתי החולים מול פית ראש ה־ממשלה בירושלים נמשכת זה היום השני. נציגי משרד הב־ריאות מסרו לאחיות השובתות, כי אם האחיות ירצו לפתוח ב־מו"מ מחודש, לאחר שיתנו פסק הפוהר, המשרד יתמוך בזרוז ה־הליכי המו"מ, תוך נסיון לפתור את בעיית הישור של מקצוע הס־עוד.

מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' יון מיכאלי אמר עם זאת, כי הממשלה לא תתערב במאבק הפנימי בתוך ה־הסתדרות האחיות — להכרה באחיות בתי החולים כסקטור נפרד — משום שזהו עניין פנימי של האיגוד המק־צועי בהסתדרות. הוא העיר, כי ה־מכשול הנוכחי מעכב את הטיפול בבעיות המקצועיות של האחיות.

איש משטרה „הדביק" עבירת סמים על תושב ירושלים

נאשם בהחזקת חשיש זוכה א־תמול לאחר שהשופטת צײנה, כי קיים חשש שהעבירה „הודבקה" לו על ידי איש משטרה.

מכוניתו של הנאשם מאיר איזנקים היתה מעורבת בתאונת דרכים והוא הובא לתחנת המשטרה בחשד לגרימת נזק. לעומת זאת טען הנאשם שמכו־ניתו נגנבה.

בתחנת המשטרה החל לצעוק שבר חלון בראשו ואף הכניס זכוכית ל־פה והחל ללעוס אותה.

השופטת קבעה, כי התנהגותו של הנאשם סכנה אותו ולא את השו־טרים וכל מה שעשה עשה לא מ־תוך זדון, אלא משום שאבד את ע־שתונותיו.

באשר לעבירה של החזקת חשיש נטען כי הוא החזיק את הסם בפיו אותו ירק יחד עם הזכוכית, אך ה־שופטת קבעה כי רק אדם בלתי ס־ביר יבוא למשטרה כשסם בפיו.

במהלך המשפט התגלתה סתירה בין שוטרים שהעידו כי הנאשם ירק את הסם יחד עם הזכוכית והאחרים שהעידו כי לא ראו את גולת הסם יוצאת מפיו של הנאשם.

מזל טוב באסותא

שולי ושמואל נקסון — בת
רות ושלמה קליין — בן
שרה ויעקוב מילס — בת
שרית ושמעון אורינג — בן
דליה ודוד קורן — בת
בריסטין ודומיניק דסבדר — בת
סימה ויוסף צלח — בת
רחל ואיתן פורת — בת
מרים ויוסף ריטר — בת
פסיה וישראל מרקוביץ — בן
ברכה ומשה הרכט — בת
סימה וראובן בכר — בת
יפה ומישל נחמני — בן
צילה וחיים אלבז — בן
מינה ומשה ולאוס — בן
תמר ולאור כרמי — בן
לאה ואברהם משה לוין — בן
תמר ואריאל בבאון — בת
אורה ושרון דגון — בת
חנה ושאול שוחדה — בת
חוה ויעקב צדוק — בן
עליזה וגדעון הררי — בת
אורית ואשר וילס — בת
לאורה ויוסף קרימולבסקי — בן
שושה וצבי שורק — בת
רבקה ורפאל רוזנבוים — בת
הלן ודוד גינסקי — בת
יהודית ויוסף ויונגרד — בת

גם לך מגיע אסותא 240185

בתי מרקחת

קופ"ח של ההסתדרות מרפאת רד"מה רח' הר"ג 28 טל. 523191

תל־אביב: —
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקווה טל. 378403
שדה דב האוונר 3 תכנית ל' טל. 428510

נתניה: —
גבע שער הגיא 14 טל. 23695

פתח־תקוה: —
קופ"ח הכללית חיים עוזר טל. 905271

חולון: —
אסותא סרומפלדור 4 טל. 858197

בית ים: —
אבי תל חי 34 ר"ג טל. 742369

יום שבת

ירושלים: —
הר הזיתים הר הזיתים טל. 287480
קופ"ח של ההסתדרות מרפאת רד"מה רח' הר"ג 28 טל. 523191

תל־אביב: —
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקווה טל. 378403
שדה דב האוונר 3 תכנית ה' טל. 428510

נתניה: —
נאות שקד מרכז מסחרי אורים טל. 52484

פתח־תקוה: —
קופ"ח הכללית חיים עוזר טל. 905271

חולון: —
ד"ר הורי סוקולוב 70 טל. 842433

בית ים: —
רמה ז'בוטינסקי 65 ר"ג טל. 7514483

מוצאי־שבת

תל־אביב: —
זיוה אצ"ל 52 שכ' התקווה טל. 378403
שדה דב האוונר 3 תכנית ה' טל. 428510

חיפה

בבית הכנסת לנוער בביה"ס „יבנה" — נצח ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות. ובשבת בבוקר ב־8.15, לפני התפילה ב־7.30 שעור בתלמוד מפי הרב ישעיה נגל, רבו של בית הכנסת. לפני הק־ריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' החלוץ 59)

בשבת בשעה 7.00 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ"ך ובגמרא מפי החבר מנחם המר, ובשעה 10.30 שעור בהנג הרמב"ם מפי החבר יוסף קריצר.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה, הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה ליתן אישור להקלה לתוספת אחוזי בניה 6% בניצול חלל הגג, הצמדת ממרת־פים ל־2 דירות בקומת קרקע ומסתור הכביסה בהוזן לקו בנין צדדי ברח' מסודלה מס' 37 גוש 6637 חלקה 547 ת.ב.ע. 037—2/831.

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאה היתר/אישור הנ"ל במקום זה רש־אי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, בשד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנו־מקת ולציין כתובתו המדוייקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה ת"א

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי רחובות
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לס־עיף 117 לחוק התכנון והבניה תש־כ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה באישור שר הפנים, שינוי תכ־נית מתאר מקומית הנקראת „שינוי תכנית מתאר מקומית בס' רח/401".

ואלה הם השטחים הכלולים בשי־נוי התכנית: גוש 3704 חלקות: 93—98, 100, 101, 104, 105, 133—140, 142—150, 153, 179, 180, 432, 434, 522, 524, 526, 527, 550—552. חלקי חלקות: 89, 123, 106.

רחובות: צפון — ציר רחוב גורודסקי. במזרח: רחוב סירני. בדרום — רחוב השיזפים במערב — רחוב מנוחה ונחלה.

עיקרי הוראות שינוי התכנית: שינוי יעוד באזור פיתוח ומגורים ב' יותר לאזורי מגורים א—ג ושט־חים לצרכי ציבור, מוסד ומסחר מיוחד.

ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליו, פו־רסמה בילקוט הפרסומים מס' 3009 השבו"ד עמ' 1216 בתהון בוקר הצ־פה בתאריך: 25.12.83, ובעיתון ערב מעריב בתאריך: 25.12.83, ב־שבה העברית ובעתון בוקר נוסף דבר בתאריך: 25.12.83 בשפה הע־ברית.

כ"כ אוש"ר שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא „שינוי תכנית מה־אר מקומית בס' רח/14/400".

ואלה הם השטחים הכלולים ב־שינוי התכנית: גוש 3700 חלקה 31 רחובות: הנוטר, סירני, ההגנה.

עיקרי הוראות שינוי התכנית: קביעת הגבלת בתים קיימים לשיפור תנאי המגורים.

ההודעה על הפקדת שינוי התכ־נית יחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3237 השבו"ד עמ' 3170 בעיתון בוקר שער מתאריך 15.8.85 ובעי־תון ערב חדשות מתאריך 15.8.85 בשפה העברית ובעיתון בוקר נוסף הצופה בתאריך 15.8.85.

שינויי התכנית האמור בצורה ש־בה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכ־נון ולבניה וכל המעונין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים וב־שעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ד. ש י ש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז המרכז

בתנועה

הפועל"ל — הפוהמ"ז תל־אביב

במועדון רמת אביב, ברודצקי 33 שעור בתלמוד מסכת חולין מפי הרב מ. אהרוני בשבת בבוקר.

במועדון קרית שלום בליל שבת ב־8 שעור בדף היומי מפי הרב י. שולמן.

בשבת בבוקר ב־11 שעור בפר־שת השבוע מפי מר י. פישמן. ב־1 שעור במסכת מגילה מפי הרב סגל ושעור בדף יומי ע"י הרב י. שולמן.

אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה י. שולמן.

בביהכנ"ס עולי זקוניסקן בכפר שלום א' שעור תהיה מפי החי מאיר רבי.

בביהכנ"ס שבת אחים רמת ישר־אל ב־4.30 שעור בהלכה מפי הרב כ. מורחי.

במועדון רמת ישראל דם המכ־בים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 מפי מ. אהרנברג.

בביהכנ"ס בר אילן בשבת ב־10 שעור במסכת רבה ביצה מפי הרב אפרים לנדוי.

בביהכנ"ס הפוהמ"ז בהמשך שנ־קין שעור במדרש רבא אחרי קב־לת שבת שעור בגמ"א מסכת פס־חים לפני מנחה מפי הרב מרדכי בהרב.

בביהכנ"ס שער שמים רחוב ה־מעפילים ב־1.30 שעור בפרשת ה־שבוע מפי הרב מלאכי.

בביהכנ"ס ראשון לציון מגדל צח לבנדה ב־2 שעור באורח חיים מפי הרב י. מלאכי.

בביהכנ"ס קהל חסידים רח' רי־קח 30 בשעת קודשא רבה ירצה בפרשת השבוע ומענינא דיומא ה־רב ש. זלמן הוכמן.

במועדון המשך שינקין שכון ה־פוהמ"ז מנין צעירים בבוקר בש־עה 10.30 שעור במסכת בבא בת־רא מגיד שעור הידכי פריפר.

בביהכנ"ס הפועל המזרחי אבן גבירול 195 בבוקר אחרי התפילה בשעה 10.15 שעור בגמרא מסכת בבא בתרא ע"י הח' י. סילס.

שעור במשנה מפי יוסף סילס בשעה 4.00.

בביהכנ"ס המרכזי שד' סמאטס 22 ת"א בליל שבת קודש לאחר קבלת שבת משנה יומית מפי ר' פנחס שינמן.

בשעה 8 בבוקר מסכת בכורות מפי פ. שינמן בשעה 8.45 בבוקר ספר התניא מ.י. בראון.

בשעה 9.30 בבוקר מדרש רבה מפי י.מ. בראון.

בשעה 4 אחה"צ מסכת מגילה מפי ר' פנחס שינמן.

בשעה 4 אחה"צ דף יומי מסכת סנהדרין מפי ר' י.מ. בראון.

בשעה 4 אחה"צ אורח חיים ר' דברי אגדה ר' י. ענבי.

בסעודה שלישית משנה יומית מפי ר' פנחס שינמן.

בביהכנ"ס עבודת ישראל שדרת 45 בליל שבת אחרי התפילה שעור במסכת סנהדרין מפי הרב אברהם ריגר.

הדר יוסף בביהכנ"ס „הרמב"ם" רח' קהלת ורשה בשלוש סעודות כפר' השבוע מפי יהודה הילר.

בביהכנ"ס שבבית ישעיהו אחרי התפילה בבוקר מסכת שבת מפי יוסף ואלין.

אמונה — תאריל תל־אביב

פרשת השבוע

בהמשך שינקין רח' המערכה 40 ת"א המרצה: מר נפתלי קראוס.

במנין הנוער הדתי קרית שלום המרצה: מר שכטר.

בדרך הנצחון בבית הכנסת ב־שעה 11.15 לפנה"צ ע"י הרבנית גולדשמיט.

יום שני

לבצרון יתקיים חוג התנ"ך ב־שעה 8 בערב מפי הרבנית גולד־שיט.

יום שלישי

שעור התנ"ך עם הגבי מרים עין־חיים בשעה 5 אחה"צ בבוע־דון רח' דיזנגוף 209 ת"א.

אמונה — מחלקת הארגון בחוגי הארץ

מוצאי־שבת: —

סניף כפר־סבא — באולם בני עקיבא בשעה 21.30, יתקיים ערב יום ירושלים, בהשתתפות הח' יהו־דית פולק. הרצאה בלווי שקופ־יות — מר י. הכהן, הופעה שלי־שית גלגל. כבוד קל.

יום שני: —

סניף אשקלון — כנס רב שיח על „מעמד האשה", יתקיים בבית יד לבנים בשעה 8.00 בערב, ב־השתתפות נציג ביה הדין הרבני ובהנחיית יו"ר אמונה, הח' שרה שפרינזק.

סניף קרית־גת — בימים שני ושלישי יתקיים בזאר.

סניף ראשון לציון — אספת מייסדת סניף חוברות פעילות.

יום שלישי: —

סניף ר"ג — מפגש חב־רות בבנייני ה"הימנז" בשעה 7.45 בערב. הקרנה הרב הלל על שמי־טה.

יום רביעי: —

סניף לוד — ברחבת העיריה בשעה 6.00 בערב במסגרת ארוע התנדבות תערך תערוכה של אמי־נה ומכירת מוצרי כוחה.

יום חמישי: —

למוד ל"ו שבועות במועד: ב־שעה 21.15 היצים: בן־ציון ב־ליצקי ורית פז.

מרחב התכנון מקומי רחובות
הודעה לפי סעיף 149
מחוק התכנון והבניה
בקשה למתן הקלה

בהתאם לסעיפים 150—146 מחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 נית־נת בזה הודעה כי הוגשה בקשה ל־מתן הקלה של 4.0% לתוספת בניה בבנין על חלקה 330 בגוש 3655 רח' קומר רחובות, כך שאחוזי הבניה בבנין יגיעו לסה"כ של 54% במ־קום 50% המותרים.

למתן הקלה של 13.5% בניה בקו־מה נוספת בבנין על חלקה 226 ב־גוש 3705 רח' כובשי החרמון רחו־בות, כך שאחוזי הבניה בבנין יגי־עו לסה"כ של 124.5% במקום 111% המותרים. ומספר הקומות יגיעו לקי־צמודים + 7 קומות במקום ק. ע־מודים + 6 קומות.

למתן הקלה של 10% לקוי בנין צדדיים לתוספת בניה בבנין על ה־לקה 60 בגוש 3701 רח' בשארי רחו־בות, כך שקווי הבנין הצדדיים ב־בנין יגיעו לסה"כ של 3.60 מ' במקום 4.0 מ' המותרים.

למתן הקלה של 3.5% לתוספת ב־ניה בבנין על חלקה 139 בגוש 3701 רח' ארלוזורוב רחובות, כך שאחו־זי הבניה בבנין יגיעו לסה"כ של 23.5% במקום 15% המותרים.

למתן הקלה של 16% בניה בתו־ספת ל־2 קומות העליונות בבנין על חלקה 838 בגוש 3703 רח' מוסקוביץ רחובות, כך שאחוזי הבניה בבנין יגיעו לסה"כ של 106% במקום 90% המותרים, ומספר הקומות יגיעו ל־5 קומות במקום 3 קומות המותרות.

כל המעונין יוכל לעיין בתכנית הבנין, ללא תשלום, במשרדי הועדה המקומית. קומה ד', כל יום בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית, תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתון.

יחזקאל הרמלך
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה רחובות

2.6.86

עירית הרצליה

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם ל־סעיף 149 לחוק הנ"ל, כי לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה הוגשה על ידי לורנס בלים, רח' אופנהיימר 12/40 נוה־אביבים בקשה להתייחסות לקרקע שבמקום: שם הישוב: הרצליה, רחוב הנדי־ב, גוש 6668, חלקה 1087 ומהות היתר לגבי המותר באזור בו מבוקשת ההיתר האמור, דהיינו: בקשה ל־שמוש חורג במבנה קיים לצורך פתיחת מסעדה.

כל המעונין יוכל לעיין בבקשה הנ"ל במשרדי הועדה המקומית ב־רחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח ל־קהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבקשה הנ"ל יוכל להגיש התנגדות בנומקת למשרדי הועדה המקומית בכתובת הנ"ל תוך שבו־עיים מיום פרסום מודעה זו.

אלי לנדאו
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי המאוחד בע"מ

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 5.6.86, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות ברולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר. זהו במפורש להלן:

יבוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחד'	שער קניה (שקים העברות)	שער מכירה (שקים העברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4862	1.5048	1.46	1.53
בריטניה	לישט	1	2.2136	2.2414	2.17	2.28
גרמניה	מרק	1	0.6586	0.6669	0.64	0.68
צרפת	פרנק	1	0.2067	0.2094	0.19	0.21
הולנד	גולדן	1	0.5854	0.5928	0.57	0.60
שוויץ	פרנק	1	0.7982	0.8083	0.78	0.82
שוודיה	כתר	1	0.2050	0.2076	0.19	0.21
נורווגיה	כתר	1	0.1937	0.1961	* 0.18	* 0.20
דנמרק	כתר	1	0.1782	0.1805	* 0.17	* 0.19
פינלנד	מרק	1	0.2842	0.2878	0.27	0.29
קנדה	דולר	1	1.0597	1.0831	1.04	1.10
אוסטרליה	דולר	1	1.0314	1.0443	0.97	1.07
דרא"פ	ראנד	1	0.5781	0.5854	0.56	0.60
אוסטריה	שילינג	10	0.9361	0.9479	0.91	0.96
איטליה	לירה	1000	0.9636	0.9757	** 0.90	** 0.99
יפן	ין	100	0.874	0.8834	0.85	0.90

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10.000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

רדיו

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „בוקר טוב"; 07.30 „שחרית מוסיקלית"; 09.30 „קונצרט בוקר"; 12.05 „בהחצית אמנים"; 13.00 „מוסיקה קלסית קלה"; 14.00 „בר אי אית' אל ארמתי"; 15.00 „מ־אילכי הקונצרטים שלנו"; 17.00 „דור הזהב"; 18.00 „לבקשתכם".

מוצאי־שבת

23.00 „מוסיקה קאמרית".

רשת א'

06.00 שידורים לעולים; 07.30 „פעמי המזרח"; 09.30 „מפגש"; 10.30 „רדיו קל"; 11.05 רגע של עברית; 11.10 השידור היומי ל־בתיה"ס; 11.30 „השכלה ודעת ל־כל"; 12.05 „האר עיניגו"; 14.06 „לבת ולבן ולכל המתעניין"; 15.00 „קבלת שבת"; 16.05 „עם אנשים"; 17.10 „שיר ליל שבת"; 18.06 „מב־סף רדיו לספרות".

מוצאי שבת

22.05 „שיחת הולך"; 23.05 „מג־לים שמנטות לבשת".

רשת ב'

06.06 „שמע ישראל", „מה טוב אהליך יעקב" וסיכום המשנה היד־מית; 06.12 התחלמות בוקר; 06.22 לחקלאי; 06.30 סקירת מאמרי ה־מערכת של עתוני הבוקר; 06.53 „אור ירוק"; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „כל צבעי הרשת"; 10.05 ח־דשות מן העולם הערבי; 12.05 ח־דשות מקומיות; 12.10 „שריקת פ־תיחה"; 13.00 „בחצי היום"; 14.06 „תן חירך"; 15.05 חדשות בעניני תרבות ואמנות; 15.11 „עד כאן"; 17.05 „מאחורי הכותרות"; 18.06 פגישה עם המשוררת גלילה רון־פדר.

מוצאי שבת

21.05 יומן השבוע; 22.05 פרקי היום בתנ"ך ירמיהו, פרק ר'; 22.10 „כליזה מלכה"; 23.05 „הכל זהב"; 00.10 „הוי ארצי מולדתי".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן כילולי; 06.00 אות פתיחת השי־דורים; 06.05 פזמונים לכולכם; 06.30 „פוקחים יין"; 07.07 תוספת בוקר; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 בילוי נעים; 11.05 קולה של אמא; 12.05 „סנדלים"; 14.05 עוד לא שבת עם שלמה ארצי; 15.05 „הדרך" — יהורם גאון במיטב ל־היטיו; 16.05 שיר בשקט בשקט; 17.05 רבעים דקוימצפרים; 18.05 „חיילים, אנשים צעירים".

מוצאי שבת

21.00 מבט לחדשות; 21.20 „מש־גנים"; 22.05 „ערב חגגות"; 22.35 „בט מידלר בהופעה חיה"; 23.35 „פסוקי של ניקום" וחדשות.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

09.00 ארץ מולדת; 09.30 אם אשכחך; 10.00 דמות ירושלים ב־אמנות; 10.30 הגיל הרך; 11.00 מיוחסים בירושלים; 12.00 בולי יר־ושלים; 13.30 ירושלים של ילדים; 13.55 קם סטיבנס וידידיו; 14.25 האינ־ברסיטה הפתוחה: ב־שבילי ירושלים; 15.00 מוסיקה בכל הזמנים; 16.00 ערב חדש — שטף לשבת.

טלוויזיה כללית

מוצאי שבת

21.05 מסורת מסורת; 22.05 „קול הג'אז הזהב"; 00.05 יומן תרבות כיוחד; 00.15 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים ל־יקוף; 05.00 מבזק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר.

למספרי קדושין בארץ

הרבנות הראשית לתל־אביב—יפו מבקשת להודיע לה אם אלפר אילת ה.ז 5140488 בעל תעודת גירושין מס' 77992 מיום כ"ו טבת תשמ"ב 15.1.80 גרשם אצלכם לנשואין. הנ"ל טוען כי תעודת הגירושין שלו אבדה.

כוגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קריית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית־שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קריית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, 931401, קריית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קריית־שמונה — 067-44333, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קריית־גת — 051-881333, קריית־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, מיבדא — 941033, דימונה — 5933, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־5.6.86:

דולר ארה"ב		1.4940
לי"ש		2.2345
מ"ג		0.6629
פר"צ		0.2079
פל"ה		0.5890
פר"ש		0.8015
כת"ש		0.2063
כת"נ		0.1948
מ"פ		0.2859
דולר קנדי		1.0739
דולר אוסטרלי		1.0365
רנ"ד		0.5834
פר"ב	(10)	0.3245
שיל. אוס'	(10)	0.9431
לירה איטלקית	(1000)	0.9670
ין יפני	(100)	0.8751
פאונד אירי		2.0122
פזטה ספרדית	(100)	1.0378
דינר ירדני		4.1757
לירה לבנונית	(10)	0.4410
לירה מצרית		0.7657

בתי חולים

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, (פנימית, ביקור חולים א.א.ג.). הד־סה הר הצופים (נשים), שערי צדק כירורגיה, אורטופדית עיניים.

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

שבת

ירושלים: שערי צדק (ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עי־נים), ביקור חולים (א.א.ג.), פני־מית).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

לוח הצופה

● להשכרה דירה נופש בגוש קטיף יים ברכה, חווה־סוסים, מס־עדות, טל. 051—47264.

לוח ירושלים

● מחפשים בברכה ירושלים מנהל/ת לבית ספר ממלכתי דתי בעל/ת השכלה בחינוך ונסיון בניהול. המעוניינים יפנו לת.ד. 487 ירושלים. „אין אנו מתחייבים לקבל הצעה כלשהי".

למספרי קדושין בארץ

הרבנות הראשית לתל־אביב—יפו מבקשת להודיע לה אם יוליה גיזלה גיזלא ת.ז. 6824705 בעלת תעודת גירושין מס' 62930 מיום כ"א אדר א' ל"ו 22.2.76 גרשמה אצלכם ל־נישואין. הנ"ל טוענת, כי תעודת ה־גירושין שלה אבדה.

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל' 336056, ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144 ★ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 234910—02. ערב טלפון: 639524—02 ★ סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 663628—04
★ דפוס העשור בע"מ תל־אביב.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמבזקים
הצופה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

מכאן ומשם

עשרת אלפים בני נוער עלו אתמול לבירה לרגל יום ירושלים

[illegible]

שר האוצר: דחיתי הצעה להטיל מס על רווחי הבורסה

כדי להפחית את מעורבות הממשלה במשק יש צורך בממשלה יותר חזקה מממשלת האחדות הלאומית

[illegible]

אריה נחמקין:

עם קיצוץ של 200 מיליון קוב מים נעבור השנה בלי להרוס החקלאות

ההצעה לקצץ 350 מיליון קוב — בלתי אפשרית

[illegible]

התעשיינים לשר קצב:

קשה להשיג עובדים גם באזורים שהוגדרו כ„מוקדי אבטלה"

[illegible]

6 ישובים חדשים יוקמו בחבל קטיף מול הגבול עם מצרים

בהשקעה של 1.5 מיליון דולר לכל ישוב בשלב ראשון

דרובלס: יש להתנגד להחזרת הפליטים ממצרים

[illegible]

מטען חבלה התפוצץ בעפולה

[illegible]

יו"ר המועצה הדתית בת"א: אתפטר אם לא יפסקו חילולי השבת בעיר

הרב הראשי י. י. פרנקל: לחדש מיסד „משמרת השבת"

[illegible]

פרטים מרכושו של זלמן שזר ז"ל יוצגו למכירה פומבית

[illegible]

ספרי תורה נגנבו מחנות

[illegible]

5 משפחות מ„תלמי יוסף" חזרו לארצות מוצאן

[illegible]

צבי צפרירי — יו"ר חברת הפחם

[illegible]

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

[illegible]

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים

ההנהלה

קרית יעקב הרצוג, כפר־סבא

חטיבת הביניים הארצית של מדרשית נעם

ת.ד. 55 כפר־סבא ● טל' 20006, 052-27537

דרושים

לשנת הלימודים תשמ"ז

ר"מ — בן תורה מובהק, בעל נסיון בהוראה

מחנך פנימיה — יר"ש, רצוי בוגר ישיבת הסדר. תינתן עדיפות לבעלי נסיון

מגורים בקמפוס תנאי — תועמדנה לרשות הנ"ל דירות מרווחות בתנאים נוחים.

מורה למחשבים — שומר מצוות (במשרה מלאה)

נא לפנות בכתב ולצרף: תולדות חיים, תעודות השכלה, המלצות ממקומות עבודה קודמים, 2 תמונות • סודיות מובטחת

(פרטים נוספים: טלי 052-20607, צמאל בר־לבב, מרכז בוי"ש).

ישיבת בנ"ע וחטיבת הביניים „נוה הרצוג"

ניר גלים — ליד אשדוד

לקראת שנה"ל תשמ"ז

דרושים:

א. טבח/ית ראשי/ת

ב. אם־בית מרכזית

ג. מדריכים בפנימיה — רווקים

ד. מורה למדעים — בחטיבת הביניים

מועמדים יר"ש בעלי ותק וכישורים מתאימים, יכתבו לת.ד. 136 אשדוד, ויוזמנו לראיון.

ב"ה

לישיבה תיכונית — דרושים:

א. מהנדס אלקטרוניקה — לריכוז מגמה

ב. הנדסאי אלקטרוניקה — להוראה

ג. מורה ללשון וספרות — ½ עד ¾ משרה

ד. מורה לעבודות מתכת ושרטוט — משרה

— טלפון 063-32753 (לבקש את ראש הישיבה);

— ת.ד. 483, הדרה.

ארגון המורים הדתיים בישראל

המרכז הארצי

הזמנה

תזכורת

ביום ראשון א' בסיון תשמ"ו (8.6.86)

טקס „יקיר החינוך הדתי"

יערך באוניברסיטה בר־אילן, אלם „ארנגט נה" בשעה 19.30

במעמד:

ד"ר יוסף בורג — השר לענייני דתות

הרה"ג מנחם יהודה אושפזאי שליט"א — הרב הראשי לר"ג

מר מאיר הלברטל — יו"ר המרכז לחינוך הדתי

הה' יעקב הדני — מנהל החינוך הדתי

אנשי חינוך ומוקירי החינוך הדתי מוזמנים להשתתף בטקס נכבד זה.

בהוקרה

אברהם חג'בי

מזכיר הארגון

אמונה

EMUNAH

כנס חגיגי של תלמידות תהילה־אמונה

יתקיים אי"ה ביום ראשון ר"ח סיון תשמ"ו (8.6.86), בשעה 10.30 בבקר, בהיכל שלמה בירושלים.

בתוכנית:

דברי ברכה:

הראשון לציון הרב הראשי מרדכי אליהו שליט"א

הה' שרה שטרן־קטן — יו"ר אמונה

ד"ר אברהם צבין — מנהל המחלקה לחינוך מבוגרים במשרד החינוך

הה' זהבה מדביאני — יו"ר ועדת חנוך ותרבות — אמונה

מקהלות: פרחי בית אל, אחיעזר

חידון באומר ובצליל על „מגילת רות"

הופעות הלהקות במרכזי תהילה—„אמונה"

הדלקת פרסים ותעודות

פותחה ומנחה: הה' מ. יקיר־שקופה —

מנהלת מחלקת ארגון של אמונה

כשר

מלון פרנק נהריה

רח' העליה 4

טל. 04-920278/9

יחידי בצפון

● 2 מטבחים

● 2 חדרי אוכל נפרדים לחלבי ובשרי

לינה + ארוחת בוקר

—.21 ש"ח + מע"מ.

לאדם בחדר זוגי

עד סוף יוני 86'

קרוב לים — 200 מטר

למכירה בחיפה

דירה 3½ חדרים

+ 2 מרפסות סגורות, קומה ב' בלי מדרגות, רח' ארלוזורוב 19

טל. 04-640663

ב"ה

הידעת?!

בחקלאות המתקדמת של ימינו ניתן להשיג יבול מסחרי בכרם בגיל שנה וחצי כ־2 טון לדונם

אבל

בקיבוץ הדתי „שדה אליהו" משווקים ענבים מובחרים ללא חשש ערלה ולאחר הפרשות תרומות ומעשרות

קיבוץ שדה אליהו עמק בית שאן

טלפון 065-80611/80511

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי הוראה

מכללת תלפיות

המכללה הדתית להכשרת עובדי חינוך והוראה

תל־אביב

ההרשמה

לשנת הלימודים תשמ"ז

לגננות ולמורות

הולכת ומסתיימת

מבחני הכניסה האחרונים ביום ראשון ח' בסיון 15.6.86

א. שלוש שנות לימוד לקבלת תעודת „מורה מוסמכת בכירה" במסלולי ההכשרה:

— הגיל הרך (גן ילדים וכתות א'־ב')

— ביה"ס הספר היסודי

— חטיבת הביניים

— חינוך מיוחד

— ציור ואמנות

— אומנויות טכניות ומלאכה

— מוסיקה *

● קיימת אפשרות להשדיר מגורים במעונות שבאחריות המכללה.

● מלגות ומענקים עד לכיסוי מלא של שכר לימוד לתלמידות מצטיינות ונזקקות.

● קיימת אפשרות לשלב לימודים במכללה עם לימודים באוניברסיטת בר־אילן, על בסיס אישי, ע"מ לקבל תואר ב.א.

ב. המרכז להשתלמות גננות ומורים

לקבלת תואר „מורה מוסמך בכיר" להסבה מקצועית, לריכוז מקצוע ולגמול השתלמות:

1. לגננות, למורים ולמורות בשנת שבתון.

2. לגננות, למורים ולמורות בפועל.

פרטים נוספים וקבלת דפי מידע ע"י פניה בכתב או בטלפון.

רח' דב הוז 16, תל־אביב, טלפון: 03-240007.

* הערה: פרטים על ההרשמה למגמה למוסיקה, טל': 03/901743.

תלפיות

עץ חיים · מרכז התורה הראשון והגדול בישראל

בתי תלמוד תורה הכלליים והישיבה הגדולה בירושלים

שבת במדבר

השבת שלפני יום קבלת התורה

מוקדשת מדי שנה למען

עץ חיים

מרכז התורה הראשון והגדול בישראל

כל תושבי ארצנו נקראים בזה

לתרום בעין יפה וביד רחבה

לתיקונו והחזקתו

של היכל התורה העתיק והמפואר

בעיר קדשנו

[illegible]

במלאת שנתיים לפטירת יקירתנו

צביה לאה שרצקי ע"ה

לבית ארליך

תיערך **אזכרה** ביום שני, ב' בסיון תשמ"ו (9.6.86), בבית הקברות בקרית שאול, בשעה 17.00.

התחבורה תצא בשעה 16.30 מבית אחות, רח' שהליבר 12, ב"ב.

המשפחה

[redacted]

שיחת היום | שיחה עם ד"ר אבי בקר, מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בישראל

תגובתנו על בחירת ואלדהיים צריכה להיות יהודית

קורט ואלדהיים, בעל עבר נאצי, נבחר כנושא של מאבק ציבורי בינלאומי נגדו לנשיא אוסטריה.

את המאבק הציבורי נגד האיש פתח וניהל הקונגרס היהודי העולמי, כשהחל להזין לאמצעי התקשורת מסמכים ותעודות על פשעים נגד האנושות שביצע ואלדהיים בשירות הצבא הנאצי בתקופת מלחמת העולם השנייה.

כשנבחר האיש לנשיא אוסטריה, האם תם בזאת חלקו של הקונגרס היהודי בפרשת ואלדהיים? — שאלנו את ד"ר אבי בקר, מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בישראל.

ת. בהחלט לא. בידי הקונגרס יש עוד הרבה מסמכים ותעודות נגד ואלדהיים שיתפרסמו בשבועות הבאים.

בדעת הקונגרס לצרף למאבק ארגונים וממשלות נוספים ולנהל אותו ברמה בינלאומית.

ש. מהי מטרת המאבק היום, אחרי בחירת האיש לנשיא?

ת. המאבק הוא לא כל־כך נגד ואלדהיים עצמו, כמו נגד המגמה להשכיח את השואה.

אסור גם שישמש כמדינאי אדם בעל עבר נאצי. ההתמודדות שלנו היא למעשה על רמת הסטנדרטים של מדינאים בזירה הבינלאומית.

לבד מכך, אנחנו עדיין מצפים לתשובה מואלדהיים בקשר למסמכים והעדויות נגדו על פשעיו נגד האנושות בתקופת המלחמה.

ש. יש המאמינים, כי זכייתו של ואלדהיים בבחירות היתה במידה מסויימת בזכות „יחסי ציבור" שעשה לו הקונגרס היהודי העולמי.

ת. זוהי למעשה דילמה של כל ארגון פוליטי כשהוא שוקל תהליכים טאקטיים בצאתו למאבק. במקרה הזה, היה זה פשע כלפי הזיכרון היהודי אם הקונגרס היהודי לא היה מפרסם קודם הבחירות לנשיאות את המידע שהיה ברשותו נגד ואלדהיים. ההזדהות של חלק גדול מן האוסטרים עם ואלדהיים היתה למעשה נסיון כושל של האוסטרים להתמודד עם זכרונות קשים מעברם הנאצי.

חוץ מזה, הסיבות לבחירתו של ואלדהיים היו יותר בגלל שינויים פוליטיים פנימיים בתוך אוסטריה ובחירה לא נכונה של המועמד הסוציאליסטי.

ש. איך ישראל צריכה לדעתך, להגיב על בחירתו של ואלדהיים?

ת. התגובה צריכה להיות יהודית. להתגבר על בעיות ועדיפויות של אינטרסים דיפלומטיים.

שולה מוסטיק

הם לא למדו כלום

מערכת הבחירות באוסטריה העלתה מעל פני השטח רגשות מודחקים ומעשים שנשכחו. אוסטריה, שאשמתה לא היתה פחותה משל גרמניה, לא מנסה לנהל חשבון נפש

— מאת כתב „רויטר" בוינה —

מערכת הבחירות לנשיאות אוסטריה אשר התנהלה בסימן העלפום הבינלאומי המוקד סביב מעמדותו של ד"ר קורט ואלדהיים ועברו בצבאו של היטלר, זיעזעה עד היסוד את החיים הפוליטיים באוסטריה והכתימה את תדמיתה של המדינה בעולם.

כל הפרשנים תמימי דעים, כי מערכת הבחירות המשושפת האחרונה, אשר התנהלה בצל ההאשמה שוואלדהיים הסתיר את עברו המפוקפק בצבא הנאצי, תהיה בעלת השפעה בת־קיימא על יוקרתה הבינלאומית של המדינה הניטראלית הקטנה הזאת.

ההשמצה הבינלאומית של שורת השערוריות שפקדו לאחרונה את אוסטריה, היתה כאין וכאפס לעומת הפולמוס סביב עברו של ולדהיים, אשר הפיץ אור חדש על השיתוף של האוסטרים במלחמת העולם השנייה עם כובשיהם הנאציים, ועל האנטישמיות אשר כמעט אין מנסים להסתירה.

פריצת הסכרים אירעה במארס השנה, בעת שכתב העת האוסטרי „פרופיל" וה„ניו יורק טיימס" גילו שוולדהיים שירת בצבא הנאצי בעת המערכה האכזרית שניהלו הגרמנים נגד כוחות הפרטיזנים בארצות הבלקן בין השנים 1942 ו־1945.

ואלדהיים טען בדיווחים קודמים על חייו, כי הקריירה המלחמתית שלו נסתיימה עם פציעתו בחזית הרוסית ב־1941. הוא דחה מכל וכל את הטענות כאילו הסתיר את מעשיו בעת שירותו בבלקנים, וטען כי... הם פשוט לא היו חשובים די הצורך כדי להזכירם. הוא הכחיש שידע על גירוש היהודים למחנות השמדה מן האזורים אשר בהם שימש כקצין קישור.

התגובה הבינלאומית הדרמטית על הגילויים הללו הדהימה את מרבית האוסטרים. משאלי דעת הקהל גילו, כי הם הגיבו בהתלכדות סביבו. רבים מקרב הציבור קיבלו ללא פיקפוק את התירוץ של ולדהיים, כי בסך הכל „מילא את חובתו".

„הכל כאן יודעים, כי כל אחד היה מעורב בצורה זו או אחרת בפעילות של תקופת המלחמה, משום שלא היתה כל דרך אחרת להיחלץ מן המצב", אמר לא מכבר הדובר הראשי של מטה הבחירות של ולדהיים, גרולד בריסטיאן.

מן הראוי להזכיר, כי ראש הצוררים הנאציים, אדולף היטלר בעצמו, הוא יליד אוסטריה וזכה לקבלת פנים חמה בעת שכוחותיו נכנסו לוינה בשנת 1938. תפקידים צבאיים ואדמיניסטרטיביים רבים במחנות השמדה הנאציים היו בידי אוסטרים.

גם מפקדו של ולדהיים בתקופת שירותו בבלקנים, הגנרל אלכסנדר להר, שהוצא אחרי כן להורג כפושע מלחמה, היה אוסטרי.

אולם, למרות מעורבותם של אוסטרים רבים בפעילות הנאצית הוכרה אוסטריה בתום מלחמת העולם השנייה כקורבן של גרמניה הנאצית. הדור של מלחמת העולם השנייה לא אולץ מעולם לתת את הדין על מעשיו באותה תקופה.

יחסם של האוסטרים כלפי הנאצים בימינו אלה הוא דו־משמעי. שר ההגנה הצעיר מאנשי האגף הימני, פרידהלם פרישנשלגר, קידם אישית בברכה פושע נאצי שחזר הביתה לאוסטריה לאחר ששוחרר מכלאו באיטליה מטעמים הומניטריים. השר, אשר בתקופת היותו סטודנט לאחר המלחמה השתתף במערכה ציבורית למען שיחרורו של אותו פושע, הופתע מן התגובה העויינת שעוררה קבלת הפנים הזאת מצד מדינאים רבים, ביחוד בחו"ל.

בעצרת הפומבית האחרונה שנערכה במסגרת מערכת הבחירות של ואלדהיים סיים מושל המחוז המקומי את נאומו בקריאה: „אוסטרייך איבר אלס" („אוסטריה מעל הכל") — ביטוי המזכיר בצורה חד־משמעית את סיסמת התעמולה של היטלר „דויטשלנד איבר אלס" (גרמניה מעל הכל).

ביקור חוסיין באה"ב — לא צפויה פריצת דרך

שיחותיו של המלך חוסיין עם הנשיא רונלד רייגן התנהלו בשעה שתהליך השלום המזרח תיכוני נתון במצב של קיפאון.

פקידים אמריקנים אמרו, כי אין הם מצפים להתפתחויות מכריעות כלשהן בעקבות ביקורו של המלך.

האישים האמריקנים שעמם נפגש חוסיין, היו מעוניינים לשמוע מפיו פרטים על

המאמצים שעשתה ירדן באחרונה להתפייסות עם סוריה בצלת הקו הקשות. כמו כן ביקשו לשמוע על פעולותיו של חוסיין למען התפייסות בין סוריה לבין עירק. הם הביעו את התקווה, כי צעדים אלה עשויים להיות בעלי השפעה חיובית גם על התהליך להשכנת שלום אזורי במזרח התיכון.

המלך הגיע לוושינגטון ימים אחדים לאחר ההצבעה שנערכה בשבוע שעבר בסנט על אספקת טילים לסעודיה. בהצבעה זו ניצלה עיסקת הטילים ברוב דחוק, לאחר שהיקפה צומצם בצורה דרסטית. אף על פי שהנשיא רייגן הגדיר את התוצאות כנצחון לעצמו, הרי עובדה היא שהווטו שלו על החלטת הקונגרס להכשיל את העיסקה אושר ברוב של קול אחד בלבד.

מתנגדי העיסקה אמרו, כי דבר זה מהווה תזכורת למדינות הערביות המתונות, שעליהן לעשות יותר כדי לסייע לתהליך השלום במזרח התיכון.

על רקע התנגדות דומה מצד הקונגרס החליט הממשל בפברואר שעבר לדחות לזמן בלתי מוגבל עיסקת נשק עם ירדן בסך 1.9 מיליארד דולר. פקידים אמריקניים אמרו, כי אין הם צופים בזמן הקרוב צעדים להחייאת העיסקה הזאת. בינתיים, רכש חוסיין תחליפים. בין היתר מטוסי „מיראז־2000" מצרפת במקום „אף־16".

זמן קצר לאחר הדחייה הזאת התמוטטה יוזמת שלום שהתבשלה במשך שנה תמימה בין המלך חוסיין לבין מנהיג אש"ף יאסר ערפאת. גם המלך וגם מימשל הנשיא רייגן האשימו בכך את ערפאת.

כשלון יוזמת השלום השאיר ללא פתרון את השאלה הקורדינית של מציאת ייצוג לפלשתינים בכל מו"מ לשלום. מצפים כי בעיה זו תועלה גם היא על סדר היום במהלך שיחותיו של המלך חוסיין בוושינגטון.

מנהיג פלשתיני פורש השוהה בירדן, עטאללה, הגביר באחרונה את הפעילות למען סילוקו של ערפאת ממנהיגות אש"ף. דיפלומטים מתייחסים בספקנות לסיכויי הצלחתו, ופקידים אמריקניים אמרו כי אין הם מאמינים שהירדנים פועלים לקידום מטרותיו של עטאללה, אם כי יתכן שהם נוקטים כלפיו עמדה של הסכמה בשתיקה.

פרשת פולארד — כבדהו וחשדהו

פרשת הריגול שנחשפה מלמדת על אופי היחסים בין ישראל לארצות הברית: תערובת של חמימות וחשדנות. בארה"ב מתקשים להאמין שהיחידה שהפעילה את הסוכן היתה פורקת עול למרות שגם ארה"ב מרגלת בישראל

מאת כריסטופר הנסון, כתב „רויטר" בוושינגטון

פרשת איש חיל הים האמריקאני, ג'ונתן פולארד, אשר הודה בשבוע שעבר בריגול לטובת ישראל, מצביעה על היבט מוזר ביחסי ארה"ב־ישראל — חמימות כלפי חוץ ושכבה של חשדנות מתחת לפני השטח.

ישראל היא ידידתה הקרובה ביותר של אמריקה במזה"ת, המקבלת את הסיוע האמריקני הגדול ביותר. הסטטיסטיקה מראה, כי ישראל קיבלה סיוע כלכלי וצבאי אמריקני בסכום של יותר מארבעה מיליארד דולר, במשך 18 החודשים שבהם עסק פולארד בריגול.

לפי הסכם בין שתי המדינות הן משתפות זו את זו בחלק ניכר מידיעות הביון שבידיהן. פרשנים אמריקניים סבורים, כי על אף המבוכה שגרמה פרשת פולארד, הרי לא תהיה בסופו של דבר פגיעה ביחסים בין שתי המדינות. עם זאת ציין, כי אינטרסים לאומיים מנוגדים הביאו את ישראל לרגל אחרי ארה"ב, ואת ארה"ב לרגל אחרי ישראל.

פקידי ביון לשעבר אומרים, כי פרשת פולארד היא רק החוליה האחרונה והפומבית ביותר בשרשרה של מבצעי ריגול ישראליים באמריקה.

לעומת זאת אומרת ישראל, כי פעולת פולארד היתה מקרה חריג וכבודד, והיא נוהלה על ידי יחידה פורקת עול ללא רשות מצד הממונים עליה. ישראל הכחישה בתוקף את האשמתו של מנהל הבולשת הפדרלית (אפ.בי.איי.) וויליאם וובסטר, כי אילו שלטונות ישראל לא שיתפו פעולה עם ארה"ב באורח מלא בחקירת הפרשה הזאת. ישראל גם דוחה מכל וכל את הדיווחים שפורסמו בהרחבה בעתוני אמריקה, כאילו עסקה באורח מתמיד בריגול אחרי ארה"ב.

פולארד, בן 31, עבד כמנתח אינפורמציה אזרחית במחלקת הביון של הצי האמריקני. והודה בשבוע שעבר באשמת קשירת קשר עם סוכנים ישראליים לגנוב מיסמכים סודיים.

אשתו, אן הנדרסון־פולארד, בת 26, אשר נעצרה יחד עמו בנובמבר שעבר ליד השגרירות הישראלית בוושינגטון, הודתה באשמה קלה יותר. שניהם ממתינים עתה לגזירת עונשם.

צילומים ב„בית בטוח"

פקידי משרד המשפטים בוושינגטון אומרים, כי פעולת הריגול היתה נרחבת, והיא התנהלה תוך כדי העברות תדירות של מיסמכי צי גנובים ל„בית בטוח" של ישראל בוושינגטון, לשם צילום.

שותפיו הישראליים של פולארד, אשר לא הואשמו בפני בית־משפט אמריקאי, זוהו בבית המשפט כדלקמן:

- אלוף משנה חיל האוויר אביעם סלע, אשר הועלה אחרי כן לדרגה גבוהה יותר.
- איש הביון הוותיק רפאל איתן, שעמד בראש הצוות אשר חטף את הפושע הנאצי אדולף אייכמן בארגנטינה ב־1960.
- הנספח לענייני מדע.
- המזכירה אשר עשתה את צילומי המסמכים.

הוראות מלמעלה

מספר פקידים אמריקנים אמרו לכתבים, כי הם מסופקים אם אכן אפשר שמבצע כזה נעשה ללא הוראות מלמעלה. הם ציינו את ההיקף הנרחב של הפעולה, את מעמדו הבכיר של איתן, שכיהן כיועץ לראש הממשלה שמעון פרס, ואת סכום הכסף הגדול שהיה מעורב בדבר — תשלומים חודשיים לפולארד בסך 2,500 דולר, וטבעת יהלומים וכספים לאשתו בשווי 6,000 דולר.

מקורות ביון בוושינגטון אומרים, כי הריגול הישראלי נגד ארה"ב היה נרחב ביותר במשך השנים, וכי וושינגטון תפסה את המקום השני אחרי ארצות ערב כיעד לריגול הישראלי.

מומחה בטחוני לשעבר של משרד המשפטים, ג'ין דוויס, אמר בשבוע שעבר לכתבים כי רק הרוסים היו פעילים יותר מן הישראלים בריגול אחרי ארצות הברית.

„סיפורי בדים"

פקיד סוכנות הביון המרכזית לשעבר, ג'ורג' קארוור, אשר שימש בעבר כקצין קישור עם הביון הישראלי אמר: „כל המאמין כי פולארד היה המקרה היחיד או שהישראלים לא יעשו זאת שנית — מאמין בסיפורי בדים".

הוא אמר בשיחה עם כתב „רויטר", כי ישראל משוכנעת שהיא מנהלת מאבק על עצם קיומה הלאומי נגד יריביה הערביים, ועל כן היא מוכנה לאסוף ידיעות מודיעיניות לחיזוק מערכת ההגנה שלה מכל מקור אפשרי.

ישראל מודאגת מפני כל אפשרות של נטיה מצד מימשל ארה"ב כלפי המדינות הערביות המתונות. כמו כן היא מעוניינת להשיג את הטכנולוגיה האמריקאנית וחדשנית ביותר ולהיות מודעת לכל נטיה של המערכת הבטחונית האמריקנית, העלולה להשפיע על מעמדה של ישראל.

צריך להשגיח על רפי איתן

„ארה"ב היא יעד אסטרטגי חשוב ביותר לביון הישראלי, כאשר ארה"ב מתעקשת ישראל בקבלת דלקת ריאות", הוסיף קארוור.

הוא אמר כי רפי איתן הוא רב־מרגלים אשר יש לשים עין עליו. „איתן הוא בחור מצוין. אני רוחש לו כבוד רב מבחינה מקצועית. אבל אם לא תשגיח עליו, הוא יקח לעצמו כל דבר שאינו מסומר לקרקע במסמרים — אלא במקרה שהוא מתפש דווקא את המסמרים" — אמר קארוור.

מקורות ביון מסרו לכתב רויטר, כי ה„סי. איי. איי." חשד בסוכנים ישראליים, אשר פעלו למען חיזוק פוטנציאל הנשק הגרעיני הישראלי, כי גנבו כמות של אורניום ממפעל בפנסילבניה בשנת 1968.

אשתקד הואשם איש עסקים אמריקאני בשיעור 810 קריטרונים לישראל באורח בלתי חוקי. אלה הם מתגים מיוחדים, שניתן להשתמש בהם גם להפעלת פצצות גרעיניות. ישראל טענה בזמנו כי רכשה את הקריטרונים למטרות לא־גרעיניות.

גם האמריקנים ריגלו

מקורות ביון בוושינגטון מסרו כי ארה"ב — המודאגת ליציבותו של המזה"ת — ריגלה גם היא אחרי ישראל. העדות הדרמטית ביותר לכך ניתנה בשנת 1967, כאשר אונית ריגול אמריקנית קלטה תשדורות צבאיות ישראליות בעת מלחמת ששת הימים. כזכור הופצצה האוניה הזאת על ידי מטוסים ישראליים, וכתוצאה מכך נהרגו 34 מאנשיה ו־171 נפצעו.

ישראל טענה אחרי כן כי חשבה שהיתה זו אוניה מצרית. אולם קארוור אמר, כי הוא מאמין שישראל הלמה באוניה מתוך מחשבה שעלה בידה לחשוף את תוכניותיה למכת־מנע נגד סוריה.

מנהל ה„סי איי איי" לשעבר, סטנספילד טרנר, אמר לא מכבר בשידור טלוויזיה, כי וושינגטון איננה נוהגת לרגל בקנה מידה נרחב אחרי אומות ידידותיות, משום שהיא מקיימת עמהן שיתוף בתחום הביון, והמחיר של חשיפת הריגול גבוה מדי. „נגד ידידה קרובה — כמו בריטניה, או כמו ישראל — אין בדרך כלל צורך לרגל הרבה", אמר טרנר.

ידידו הטוב של האדם

ניסוי חדש בבית החולים בצפת — חולי נפש מטפלים בבעלי חיים והקשר הנוצר עמם מחיש את החלמתם

במחלקה הפסיכיאטרית של בית החולים הממשלתי בצפת נחנך ביום א' השבוע גן חיות ראשון מסוגו שישמש אמצעי ריפוי חדיש לחולים. שיטה זו מופעלת כבר בהצלחה בחו"ל ובית החולים בצפת מאמץ שיטה זו בארץ.

כתב עתי"ם בצפון, שלמה חדד, מוסר כי יוזם הרעיון הוא מנהל המחלקה ד"ר דוינסון שלמד על כך מההשתלמות האחרונה שקיים בחו"ל.

הוא הציע את הרעיון לגופים שונים ואלה סייעו לו ברצון רב.

הקיבוצים בגליל העליון תרמו חיות שונות לרבות קרפים, חתולים, כלבים, פרות וכו'. עיריית צפת הכשירה את השטח ובית החולים הקצה שטח של ארבעה דונם, הג'וינט תרם לפרוייקט 15 אלף דולר.

עבודות האחזקה בגן החיות יוטלו על המטופלים השונים במחלקה, כאמצעי ריפוי. הקשר הריגשי הנקרם בין החולים לחיות הבית, מזרז את הריפוי ויתן לחולים רצון להתקדם.

המקום יהיה פתוח גם לציבור הרחב כדי שיוכל להתרשם מהנעשה במחלקה הפסיכיאטרית ויצור קשר עם החולים, בניגוד למקובל כיום, כאשר מחלקות פסיכיאטריות הן מחוץ לתחום למבקרים.

אירופה יורדת מהעץ הגבוה

שרי החוץ של תריסר מדינות השוק האירופי המשותף הגיעו למסקנה שאין טעם ביוזמת שלום משלהם למזה"ת משום שאין לה כל סיכוי

מאת כתב „רויטר" בהולנד

הקהיליה האירופית נטשה לפי שעה את תוכניותיה לנקוט יוזמת שלום לאיזור המזרח התיכון, לאחר סקירת הסיכויים להשגת התקדמות באיזור — מסרו דיפלומטים של הקהיליה.

הם ציינו, כי שרי החוץ של 12 מדינות הקהיליה הגיעו למסקנה קודרת זו בשבת, לאחר שדנו במסקנות משלחת שנקטה ה„דיפלומטיה שקטה" בקרב הצדדים העיקריים לסיכסוך המזרח התיכון.

שר החוץ ההולנדי הנס ואן־ברוק דיווח לעמיתיו על פגישות שהיו לו עם מנהיגי סוריה, ירדן ואש"ף, ועל מגעיו עם ישראל ומצרים בשלושת החודשים האחרונים.

„שעה זו איננה מועד מתאים לנקיטת יוזמה על ידי הקהיליה האירופית", אמר פקיד מאנשי המשלחת שהשתתפה בפגישות. הוא ציין עם זאת, כי האופציה לנקיטת פעולה על ידי הקהילה נשארה פתוחה. „עלינו להמשיך לשוחח עם כל אחד", אמר הפקיד, בהוסיפו כי הנוגעים חייבים להמשיך „בהשאיות ובלי לעשות רעשים".

בעיית המזרח התיכון עמדה בראש סדר היום של השיחות הבלתי פורמליות בין שרי החוץ של הקהיליה, ביום הראשון לפגישתם הנוכחית.

הם נפגשו במסגרת פגישתם הרגילה הנערכת פעמיים בשנה, לשם סקירת בעיות הקהיליה האירופית.

נושאים אחרים יידונו בפגישת הפיסגה הבאה של הקהיליה, שתתקיים בהאג מ־26 ביוני ועד 28 בו. ייתכן שעד אז תועמד הקהיליה בפני החלטה קשה בנוגע לאפשרות של הפעלת סנקציות כלכליות נגד דרום אפריקה. בריטניה ומערב גרמניה התנגדו לנקיטת צעדים תקיפים, בעת שהדבר הוצע בספטמבר שעבר אולם האלימות הנמשכת והולכת בדרום אפריקה עוררה דרישות מוגברות לנקיטת פעולה.

בעת שהנושא הועלה לדיון בשבת הסכימו שרי החוץ, כי הקהיליה תמתין לקבלת תוצאותיו של סקר העומד להערך על ידי קבוצת אישים רמי־מעלה של ארצות הקהיליה, אשר ניסו להביא לדו־שיח פנימי בין הגורמים היריבים בדרום אפריקה.

שר החוץ האיטלקי, ג'וליו אנדריאוטי, אמר ביום א' כי ארצות אירופה מעוניינות שהסכם „סאלט ב'" בין ברית המועצות לבין ארה"ב ימשיך לעמוד בתוקפו. הוא אמר את דבריו בשידור בטלוויזיה האיטלקית, בעת שוועידת שרי החוץ של הקהיליה נכנסה ליומה השני. הוא ציין כי אומות אירופה ממתינות לשמוע מפי הנשיא רייגן, אם באמת יש בדעתו לבצע את ההחלטה בדבר הסתלקות מהסכם סאל"ט להגבלת החימוש האסטרטגי, אשר לא זכה לאישרור עד היום הזה.

כזכור הודיע הבית הלבן בגילוי דעת שפירסם ב־27 במאי, כי ייתכן שארה"ב תסתלק מהסכם סאל"ט 2 בסוף שנה זו, בנימוק שבריה"מ הוסיפה להפר את ההסכם.

כוונה זו של האמריקנים עמדה במוקד תשומת הלב בוועידת שרי החוץ של נאט"ו שהתקיימה בסוף החודש שעבר בהאליפקס, קנדה. באותה ועידה הבהירו האירופים את מורת רוחם מהסתלקותה האפשרית של ארה"ב מן החוזה הזה.

בשידור הטלוויזיה אמר אנדריאוטי, כי יש גם פקידים בוושינגטון השותפים למורת רוחם של האירופים מן האפשרות של הפרת החוזה, ועל כן ממתינים האירופים כדי לשמוע מה עומד הנשיא רייגן עצמו לומר בענין זה.

ערפאת הביתה!

מקורות. מוסמכים בבירות שונות ברחבי העולם טוענים שברית המועצות, סוריה וירדן פועלות במשותף להדחת ערפאת ולהקמת אלטרנטיבה לאש"ף

בשיחות שהתקיימו לאחרונה במוסקוה בין סגן נשיא סוריה עבד אל־חלים חדאם לבין ראשי הקרמלין הועלתה אפשרות החלפתו של יאסר ערפאת בראש אש"ף.

העתון הלבנוני „אנואר" המוסר על כך, מציין כי עד כה התנגדה מוסקוה אפילו לדון בנושא. העמדה היתה תמיד שיש לשמור על אחדות אש"פ, ואסור שהאדם יהווה מכשול לאחדות הכוחות הפלסטיניים.

העמדה הסובייטית העכשוית אין משמעותה סילוק ערפאת ונצחון מתנגדיו, אלא ציון דרך להתנגדות סובייטית ראשונה לקו של ערפאת, מאז החל להתקרב למובארק.

מציאת מחליף לערפאת היא בעיה שלעצמה, שכן מחליף זה צריך להיות מתוך אש"ף.

בראש הרשימות עליהם מדברים נזכרים פרוק קדומי המכונה („אבו אללטף"), המקיים קשרים טובים ביותר עם סוריה, שקיבלה את פניו פעמים רבות, כולל ע"י אסד עצמו — למרות הקרע בין דמשק וערפאת, מאז ניתנה לראש אש"ף ארכה של 15 דקות לעזוב את סוריה.

אלא שלקדומי, שהוא בבחינת שר החוץ בממשלת הצללים של אש"ף והמוכר בעולם כולו קשה לקבל את מנהיגות אש"פ, כל עוד לא יקבל אותה באמצעות יוזמה של ערפאת עצמו.

לדברי חוגים אלה, לחצו המנהיגים הסובייטיים במהלך שיחותיהם עם חדאם, שדמשק תמשיך בדו־שיח עם המלך חוסיין לשם יצירת התקרבות בין סוריה ועירק, והתפייסות בין אסד וצדאם חוסיין, כדי לפעול לשים קץ למלחמת המפרץ, שלדעת מוסקוה תביא שואה על העולם כולו.

מהמידע שהגיע על שיחותיו של חדאם במוסקוה עם גורבצ'וב, גרומיקו ובכירים סובייטיים עולה כי גורבצ'וב הסכים שסוריה ובריה"מ יחתמו על „חוזה אינטגרציה" שיבסס את יחסי שתי המדינות על בסיס חזק ואיתן. יותר ביחסי הידידות ושיתוף הפעולה בין שתי המדינות.

יחסים אלה יהיו קרובים יותר בנוסחתם האינטגרטיבית מכל קשר בין בריה"מ למדינה אחרת. כמו כן יהוו יחסים אלה נוסחה נרדפת ליחסי מוסקוה עם מדינות ברית ורשה, בעלות המשטר הקומוניסטי.

נוסחה זו שומרת על היחודיות של סוריה ומעניקה לה את הסיוע לו זוכות מדינות הגוש הסוציאליסטי באירופה המזרחית, משטרו של פידל קסטרו ומשטרו של מנהיג אתיופיה הילה מריאם.

המטרה: להוריד את ערפאת — התוצאה: אש בביירות

במקביל, חוגים יודעי דבר בביירות מסרו ל„אל־אנבאא" הכוויתי שהתקפות „אמל" על מחנות הפליטים גברו באורח ניכר לאחר שנשיא אלג'יריה הצליח את יוזמתו הקוראת לפגישה בין פלגי אש"ף באלג'יריה.

החוגים הללו מקשרים בין הסלמה הזו לפעילות סוריה, באמצעות בני בריתה בלבנון, וליתר דיוק — תנועת „אמל" — ללחוץ על הפלגים שבחזית ההצלה שלא יסכימו לדו־שיח באלג'יריה.

המקורות הבהירו, כי סוריה גיבשה תכנית מדינית לארגון אלטרנטיבי לאש"ף.

תוכנית הארגון האלטרנטיבי היא כדלקמן:

תוקם רשות חירום להנהגת הפעילות הפלשתינית ולהנהגת ארגון השחרור הפלשתיני בתקופה הקרובה.

רשות החירום תורכב מ־9 חברים עצמאיים באש"ף. בישיבתם הראשונה יבחרו יו"ר לרשות. היו"ר יפקח על פעילותה ועל כל העניינים המדיניים והארגוניים.

רשות החירום תבצע את פעילות הוועד הפועל של אש"ף והמועצה הלאומית בעת ובעונה אחת, עד שגופים אלה יוקמו מחדש.

רשות החירום תתבסס על תוכנית מדינית שבסיסה האמנה הפלשתינית והחלטות המועצה עד המושב ה־16. כן תכלול התוכנית את ביטול הסכם רבת־עמון והודעת קהיר.

רשות החירום תקים מועצה לאומית של 150 חברים. שני שלישים מפלגי המועצה הלאומית הפלשתינאית ושליש מהארגונים העצמאיים, לאחר התייעצות עם פלגים אלה. המועצה הלאומית תתכנס ותאשר תוכנית מדינית וארגונית שתקבע דרכי הפעולה של אש"ף ובחירת רשות מבצעת ומועצה מרכזית חדשות.

רשות החירום תפעל 6 החודשים בלבד.

המקור הוסיף כי התוכנית המדינית הועלתה רשמית ע"י סוריה בפני חזית ההצלה ב־21 במאי בדמשק, במהלך פגישה רשמית בין מנהיגי החזית וחדאם, אך התכנית נתקלת בהתנגדות של חלק מ„חזית ההצלה".

בידיעות בביירות נמסר, כי התכנית אושרה במהלך ביקור חוסיין בדמשק ופגישתו עם אסד. חוסיין ואסד פועלים להגשמת תוכנית זו לפני כינוס הפיסגה הערבית.

פרשת השב"כ — סיכום ביניים

אנו נמצאים עתה בתקופת רגיעה זמנית בפרשת השב"כ. כלי התקשורת עסוקים בנושאים חדשים ומעניינים יותר. אבל הפרשה כולה עוד תהדהד שנים רבות, כשם שפרשת לבון עדיין זכורה לנו.

אין זו הפעם הראשונה שהשב"כ מואשם בפעולות הנוגדות את החוק. כבר היו דברים מעולם, בראשית שנות המדינה. מוסד מעין זה מעצם טבעו פועל בחשאי, ולפעמים בניגוד לחוקים, אם הדבר תלוי בהצלת חיי אדם או בבטחון המדינה.

שני אירועים זכורים לנו מראשית שנות המדינה. פרשת משפט טוביאנסקי ופרשת הוצאתו להורג של סוכן כפול. בשני המקרים הו־

יומן במדינה

מאת יעקב אדלשטיין

עמד ראש שירות הבטחון דאז למשפט, אך פסק הדין היה סמלי. מה שקורה היום איננו שונה ממה שקרה אז. ראש שירות הבטחון דאז הרשה לעצמו להוציא להורג יהודי שנחשד בריגול לטובת הבריטים בתקופת המצור על ירושלים. האיש הודה שעשה טעות, אך לא מתוך כוונת ריגול אלא מתוך אי תשומת לב מספקת. ראש שירות הביטחון פסק את דינו למוות. הוא נורה. כאשר נבדק הנושא מחדש, נמצא שפסק הדין היה מוטעה. האיש טוהר והוחזרה לו דרגתו. למשפחתו ניתנו פיצויים. פסק הדין נבע מצורך מרץ של שירות הבטחון דאז ושל מפקדו או מעודף מסירות. אלא שבימים ההם שירות הבטחון היה עוד בחיתוליו, זה עתה יצא מן המחתרת, ואילו היום מדובר בשירות בטחון לאחר 38 שנים.

המקרה השני היה של מרגל ערבי, שהיה בשירות הביטחון של ישראל, אך מסר ידיעות גם לערבים. כאשר הערבים עמדו לחסלו, אנו הצלנו אותו מידיהם. אך משנודע לנו לאחר זמן כי הוא עומד לערוק לירדן כדי למסור ידיעות הוא הועמד לחקירה ונידון למוות. הליכי המשפט המקובלים לא נשמרו במקרה זה. גם פרשה זו נבדקה מחדש, וראש שירות הביטחון נענש. שני המקרים הללו מעידים, גם אם חלף הרבה זמן מאז, כי עדיין קיימת הבעיה של קבלת החלטות פזיזות, ואחר כך נסיון להטמין בחול את המחדל.

ראש הממשלה שהיה ממונה על שירות הבטחון בימים ההם דוד בן גוריון פעל מתוך נחרצות. הוא התערב והעמיד את האחראים לדין. במקרה שלפנינו לא התערב ראש הממשלה. העניין אמנם נחקר והועמד למשפט אלוף בצה"ל אם כי יש סבורים שנערך לו משפט דריפוס. אך מאחר שהנושא נמצא במחשכים, אין אנו יכולים לדעת את פרטי הדברים. אולם למען טוהר המידות, כדי להסיר לזות שפתיים, יש צורך בחקירה יסודית. לא טיוח, אלא בדיקת העובדות מיסודן. האמת בביטחון חשובה לא פחות מאשר הביטחון עצמו. **יש להשלים עם עריכת חקירה, אך להבטיח שלא יהיו הדלפות.**

יד לוי אשכול

בדו"ח האחרון שלו עורך מבקר המדינה ביקורת על העמותה הנקראת „יד לוי אשכול", שהוקמה בשנת 1977 לצורך סידור המסמכים הנוגעים לפעילותיו של ראש הממשלה לשעבר לוי אשכול ז"ל. איפוא החומר ליד „לוי אשכול" נמשך כבר 14 שנה, במקום שלוש שנים, כפי שתוכנן.

בהסכם להקמת העמותה בדצמבר 1971 נקבע, כי החומר שהועמד לצורך ה„יד" שייך לגנזך המדינה; אך ה„יד" לא דיווחה לגנזך ולא למשרד ראש הממשלה על פעולותיה בסידור החומר הארכיוני, ולא העבירה את החומר לרשות הגנזך — דברי המבקר. משרד ראש הממשלה לא השיב על הביקורת.

בדו"ח שהגיש פרופ' פ. א. אלסברג, גנז המדינה, למועצת הארכיונים העליונה, הוא מאשים שרים, עובדי מדינה וקציני צה"ל בהפקדת מסמכים ממלכתיים שהיו ברשותם בארכיונים מפלגתיים, בהתאם להשתייכותם הפוליטית. הגב' מרים אשכול, אלמנתו של לוי אשכול ז"ל, היא אחד המקרים האלה. לדבריו, אין תקדים שאשת ראש ממשלה, תחזיק במסמכים של ראש הממשלה. מה עוד שזה עלול לפגוע בסודיות המסמכים הללו. לפיו, מנגנון שלם מטפל במסמכים ומעתיק בשביל „יד אשכול" רבבות עמודים, למרות שאין להם ערך מדעי. מועצת הארכיונים הטילה עליו לפנות לראש הממשלה ולתבוע ממנו לפעול בענין, אך ראש הממשלה לא השיב לפנייה.

מסתבר שתכנית דומה קיימת גם לגבי משה דיין ז"ל.

אין בבריטניה ארכיון דומה על שם צ'רצ'יל ואין ארכיון כזה על שם דה גול בצרפת. אמנם הוקם מוסד מיוחד לזכרו של בן גוריון, אבל זהו חלק מגנזך המדינה. הוא הוקם על סמך תחיקה מיוחדת, ואילו במקרה זה אין שום חוק של הכנסת המאשר זאת.

אין להניח שבתקופתנו ימצא תקציב להקמתו ולהחזקתו של מוסד מעין זה על שם לוי אשכול, אשר זה כחמש עשרה שנה אוספים מסמכים לשם הקמתו. המסמכים שלבעשה צריכים להיות בגנזך המדינה. אפשר להבין שראש הממשלה לא מעוניין לטפל בנושא עדין כזה, שבו מטפלת אלמנתו של לוי אשכול ז"ל. מה עוד שראש הממשלה הנוכחי היה אז באופוזיציה נגדו, כמו יתר אנשי רפ"י.

גם זוהי דוגמא אופיינית לכך שמישהו בממשלה צריך להתערב ולומר את דברו.

היכן כיום הליגה נגד כפיה דתית?

מה קורה בימים אלה עם הליגה נגד כפיה דתית? היכן היא נמצאת? מתברר שהליגה התפרקה והיא לא קיימת עוד. הפעילות האחרונה שלה היתה ארגון הפגנה בשנות השבעים נגד החוק „מיהו יהודי". מאז היא לא פועלת.

הליגה נוסדה על ידי שייר נודע בירושלים, צבי שוורץ. התותגו של משה דיין. היא עברה שלבים שונים, עד שחודשה בשנות הששים.

בין פעילי הליגה היה בימים ההם מר ערי ז'בוטינסקי, בנו של זאב ז'בוטינסקי. הוא טען שסילפו את השקפת עולמו של אביו שהיה בעל השקפות הדומות לאלה שהליגה מטיפה להם.

צייר אורי הופרט, שהיה מראשי הליגה, התייצב גם לבחירות למועצת עיריית ירושלים, תחת חסות ל"צ, עבר פעם אחת בלבד את אחוז החסימה. לא יותר מזה. הוא ממשיך להיות פעיל בכיוון הזה, אך לא כעומד בראש הליגה.

אורי הופרט כותב עכשיו ספר „בגינת הציונות". בספר זה הוא מקדיש מקום נרחב לציונות הדתית ומה שקרה לה. לדעתו, נפגעה הציונות הדתית, דווקא עם הצטרפותה לממשלת הליכוד, משום שבגין בסך להיות מפד"ל וניהל מדיניות הדומה למפד"ל ובכך רוקן את המפלגה הדתית מתוכנה ומשך את קולות הבוחרים שלה. זו אחת הסיבות המכריעות לירידת המפד"ל — דברי הופרט.

אבל הליגה נגד כפייה דתית לא קיימת יותר. היא התפרקה מאליה.